అనేక విషయములు వారు ముచ్చటించిరి. చివరకు సంభాషణ హస్తినాపురము గురించి సాగినపుడు కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''మా మేనబావలు పాండవులు, హస్తినాపురములో సుఖముగా నుండుటలేదని వినియున్నాను. అసూయతో దుర్యోధనుడు వారిని అనేక బాధలకు గురి చేయుచున్నట్లు తెలిసినది దుర్యోధనుని తండ్రి ధృతరాష్ట్రుడు, పాండవులు తన సోదరుని కుమారులే అయినప్పటికివి వారిని ఆదరముగా చూచుటలేదని వింటిని. తన కుమారుడు దుర్యోధనుడు చేయు అత్యాచారములను సమర్థించుచున్నాడని తెలిసినది. నా తండ్రి వసుదేవుడు తన సోదరి కుంతికి ఆమె పుత్రులకు సహాయము చేయమని కోరెను నేను వారిని కలుసుకొనుటకు ముందు, నీవు హస్తినాపురమునకు సామాన్య సందర్శకునివలె వెళ్ళి అచటి పరిస్థితులను తెలుసుకొని రావలెనని కోరుచున్నాను. నీవు మంచి రాయబారివి. నీకున్న విచక్షణా జ్ఞానముచేత అచటి నిజ పరిస్థితులను తెలుసుకొనగలవు. నీవు తిరిగి వచ్చిన తర్వాత, అవసరమయినచో, జోక్యము చేసుకొని వారి శ్రేయస్సు, సుఖసంతోషముల కొరకు తగిన విధముగా యేదైన చేయవచ్చును. కాని ప్రస్తుతము నీవు వెళ్ళి అచ్చటి విషయములు తెలుసుకొని రావలెనని నా అభిమతము''

''అటులనే చేసెదను'' అని అక్రూరుడు చెప్పెను.

211 ప్రఖ్యాతిపొందిన హస్తినాపురము

పౌరవ వంశరాజుల ప్రధాన నగరమైన హస్తినాపురమునకు అక్రూరుడు యేతెంచెను అతడెటు తిరిగి చూచినప్పటికిని హస్తినను పరిపాలించిన వేర్వేరు రాజులు సాధించిన మహత్తర కార్యముల స్మృతి ఫలకములు గానవచ్చుచుండెను హస్తినాపుర సౌందర్యమును కొంతసేపు చూచి ఆనందించి, చివరకు రాజభవన ద్వారము కడకు వచ్చెను అతనిని భీష్మ పితామహుడు, అంబికా తనయుడైన ధృతరాష్ట్రుడు సాదరముగా ఆహ్వానించి గౌరవించిరి. ధృతరాష్ట్రుని సోదరుడు, మంత్రి అయిన విదురుడు కూడ అచట నుండెను మరియు కుంతి, సోమదత్తుడు అతని కుమారుడు, రాకుమారులకు గురువులైన ద్రోణాచార్య కృపాచార్యులు, దుర్యోధనుడు, దుర్యోధనుని స్నేహితుడు రాధేయుడు, ద్రోణుని కుమారుడు అశ్వత్థామ, పాండవులు అచట నుండిరి. వీరినందరినీ అక్రూరుడు పలుకరించి మాట్లాడగా, వారు స్నేహపూర్వకముగా సంతోషముతో సంభాషణ సలిపిరి. మధురాపురము కంసుని నిరంకుశత్వము నుండి విడుదల పొందినందుకు వారందరును హర్షించిరి కుంతి తన అన్న వసుదేవుడు, వదిన దేవకి యోగక్షేమము అడిగి తెలుసుకొనెను వారు అడిగి తెలుసుకొనగోరు విషయములన్నిటిని అక్రూరుడు వివరించి చెప్పెను

భీష్ముడు, తదితరులు అక్రూరుని కొంతకాలము హస్తినలో నుండవలసినదని పట్టుపట్టగా అక్రూరుడు అంగీకరించెను. అక్రూరుడు వచ్చినది అందులకే గదా!

అక్రూరుడు స్వయముగా పాండవుల శక్తిసంపద, సద్వర్తనము, ఆకర్షించు గుణములను చూచెను. పాండవులను చూచిన ప్రతిఒక్కరు వారిని ప్రేమించక యుండలేరు ఆయుధములను ప్రయోగించుటలో వారి నైపుణ్యము, వారి ధైర్యసాహసములు, అన్నిటిని మించిన వారి వినయమును అక్రూరుడు చూచి మెచ్చుకొనెను. అక్రూరుడు, దుర్యోధనుని కనులలో అద్దములో వలె ప్రతిబింబించు అసూయను స్పష్టముగా

గాంచెను. పాండవుల యెడ, తమ సోదరులైన కౌరవులు పెక్కు చిన్నచిన్న విషయములలో యెట్లు నీచముగా ప్రవర్తించి వారికి యిబ్బందులను కలిగించుచున్నారో అక్రూరుడు ప్రత్యక్షముగా చూచెను. ముసలిరాజు ధృతరాష్ట్రుడు తన పుత్రుల చర్యలను గర్హించక పరోక్షముగా ప్రోత్సహించుట అక్రూరుడు గమనించెను. ధృతరాష్ట్రునకు తన సోదరుని పుత్రులపైన అనూయగలదు

కుంతి, విదురుడు అక్రూరునితో పలుమార్లు దీర్ఘసంభాషణలు జరిపిరి. భీముని చంపుటకు దుర్యోధనుడు చేసిన ప్రయత్నములు అక్రూరునకు వివరించి చెప్పిరి.

కుంతి కనుల నుండి కన్నీరు ఆగక కారుచుండెను ఇంతవరకు ఆమెకు విదురుని యందు మాత్రమే నమ్మకముండెను. అక్రూరుని చూచిన తర్వాత, తన సోదరుడు వసుదేవుడు పంపగా వచ్చెనని తెలుసుకున్న తర్వాత, ఆమె దుఃఖము కొంత ఉపశమించెను. వినయముగా ఆమె అక్రూరునితో యిట్లు పలికెను ''అన్నా! మధురలో అందరును కుశలమేనా? నన్ను యెప్పుడైనా వారు తలచుచుందురా? అసలు నేను వారికి జ్ఞాపకము ఉన్నానా? వారి కష్ట సమయములో వారిని ఆదుకును అవకాశముగాని, యిప్పుడు వారి సుఖసంతోషములలో పాలుపంచుకొను అదృష్టముగాని లేని నిర్భాగ్యురాలను. వసుదేవుని పుత్రులకు నన్ను గురించి తెలియునా? చిన్నప్పటి నుండి యెటువంటి సుఖ సంతోషములు యెరుగని విధి వంచితురాలైన మేనత్త ఒకామె యున్నదని వారికి తెలియునా? ఇచ్చట నేను తోడేళ్ల మధ్య లేడివలె నున్నాను. నేను, నా పిల్లలు బ్రతికి బయట పడగలమను ఆశలేదు. కంసుని బారి నుండి నా సోదరుని రక్షించిన కృష్ణుడు, నా పుత్రులతో కలిసి నన్ను కూడ రక్షింపగలడా? రాత్రింబవళ్ళు అతనినే తలచుచున్నానని, అతడు వచ్చి మమ్ము మా శ్రేయస్సు కోరి ఉద్ధరించగలడని ఆశించుచున్నట్లు చెప్పుము. మా భవిష్యత్తు అతని చేతులలో నున్నది''.

అక్రూరుడు, విదురుడు ఆమె నోదార్చిరి. అక్రూరుడు కృష్ణుడు జన్మించిన ప్రయోజనము తెలిపెను. దుర్మార్గులైన దుర్యోధనుని వంటి వారిని శిక్షించుటకే కృష్ణుడు జన్మించెనని, అయినను కొంచెము ఓర్మి వహించవలెనని అక్రూరుడు చెప్పెను

అచ్చటి పరిస్థితులన్నియు సంపూర్ణముగా తెలుసుకున్న తర్వాత, అక్రూరుడు తిరిగి మధురకు వెళ్ళు కోరికను వ్యక్తపరిచెను భీష్ముడు, తదితరులు మరికొంత కాల ముండవలసినదని కోరిరి. ఇప్పటికే అనేక మాసములు హస్తినలో సంతోషముగా గడపితిననియు, ఉగ్రసేనుడు వసుదేవుడు తన కొరకు వేచి చూచుచుందు రనియు, కాబట్టి వెళ్ళవలసి యున్నదనియు తెలిపెను. అక్రూరుడు వెళ్ళుటకు భీష్ముడు అయిష్టముగా అంగీకరించెను.

వెళ్ళుటకు ముందు ధృతరాష్ట్రునికి హితోపదేశము చేయవలెనని అక్రూరుడు సంకల్పించెను. అతడుగాని సరియైన దృక్పథముతో హితమును స్వీకరించినచో దురభిమానము తొలగగలదనియు, అతని అంతర్నేత్రము తెరుచుకుని, తండ్రిలేని పాండవ కుమారుల యెడ ధర్మముగా ప్రవర్తించగలడనియు యోచించెను

భీష్మ విదురుల సమక్షములో అక్రూరుడు ధృతరాష్ట్రునితో మాట్లాడనెంచెను సహజముగా దుష్టస్వభా వుడు. పుత్ర వ్యామోహము అతని నన్యాయముగా వర్తించునట్లు చేసినది అతని చర్యలను గర్హించి, హితముపదేశిం చిన తర్వాత మధుర కేగవలెనని నిశ్చయించుకొనెను.

212 అక్రూరుని హితబోధ

ధృతరాష్ట్రుని వద్ద భీష్ముడు, విదురుడు ఉన్న సమయములో అక్రూరుడు యిట్లు పలికెను. "ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! నీవు విచిత్రవీర్యుని కుమారుడవు. ఉత్తమ క్షత్రియ వంశములో జన్మించిన వాడవు. నీవు జన్మించిన వంశమునకు కీర్తి ప్రఖ్యాతులు తీసుకురావలసి యున్నది. నీ సోదరుడు పాండు మహారాజు మరణించిన తర్వాత నీవు హస్తినకు మహారాజువైనావు. నీవు ధర్మముగా పరిపాలించినచో తగిన ప్రతిఫలము తప్పక పొందగలవు. నీ పుత్రులను ప్రేమతో చూచిన విధముగా యితరుల పుత్రులను కూడ ప్రేమతో చూచినచో, నీ వారిని యెంత అభిమానముతో ఆదరించెదవో యితరులపై కూడ అటువంటి అభిమానము చూపించినచో, నిన్ను చంద్ర వంశపు రాజులలో అత్యుత్తముడుగా ప్రజలు జ్ఞప్తి యందుంచుకొందురు. నీ పుత్రులపై చూపు ప్రేమాభిమానములను, నీ సోదరుని పుత్రులైన పాండవులపైకూడ చూపవలెనని నేను వేరే నీకు చెప్పనవసరము లేదు. నీవట్లు చూపకున్నచో సత్పురుషుల విరసనకు గురియై పరలోకమున దుర్భరస్థితి పొందెదవు.

"ప్రభూ! యీ లోకములో మనము యెవరితోగాని యే వస్తువుపైగాని యెక్కువ అనుబంధము పెంచుకొన రాదు. మనది అనుకున్న యీ శరీరమును యీ లోకము వదలి వెళ్లునపుడు త్యజించవలసియుండగా, యిక భార్యాపుత్రుల గురించి చెప్పవలసిన దేమున్నది? ఈ లోకములో మనము ఒంటరిగా ప్రవేశించెదము, తిరిగి ఒంటరిగానే నిష్క్రమించెదము. మానవుడు, తనకు తానే పాప పుణ్యములు సంపాదించుట జరుగును. అధర్మముగా గడించిన సంపదను, శత్రువులు పుత్రుల రూపములోగాని లేక ప్రియ బంధుజనుల రూపములో గాని వచ్చి దోచుకొనెదరు! అధర్మముగా గడించిన సంపదను దాచుటకు ప్రయత్నించు మానవుని నిజముగా మూర్ఖుడని చెప్పవచ్చును. తప్పు చేయుటచేత అతడు యెన్నడును సుఖముగా ఉండలేడు. అతడా సంపదను గూడ అనుభవించలేడు. అతడు మరణించినపుడు, పుత్రులు యితర బంధువులు యిదివరకే వదలిపెట్టిన శరీరమును, అతని ప్రాణముకూడ ఆ శరీరమును వదలివేయును. ఎట్టువంటి సంపదయులేని వాడగును. ప్రాపంచికమైన సంపదను పోగొట్టుకొనిన వాడగును. ఇట్టి ప్రాపంచిక సంపదను గడించుటలో జీవితమంతయు వ్యర్థము గావించిన మానవుడు పరలోకమునకు కావలసిన సంపదను గడించుటకు ప్రయత్నించకుండును!

"ఓ రాజా! బుద్ధి కలిగి యుండుము. ఇది ఒక మాయా ప్రపంచమని, స్వప్న ప్రపంచమునకు భిన్నము కాదని గ్రహించుము. స్వప్న ప్రపంచమువలె నిది అసత్యము. నీ బుద్ధిని వినియోగించుము. చంచలమైన మనస్సును నిగ్రహించుము. మనస్సు నరికట్టినచో, నాది-నీది అను భేదభావములేక అందరి యెడల సమభావముతో వర్తించగలవు".

ధృతరాష్ట్రుడు అక్రూరునితో యిట్లనెను. "అక్రూరా! నీవు చేసిన జ్ఞానబోధకు నీకు నాపైగల అవ్యాజానురాగమునకు నేను ముగ్ధుడనైతిని. నీ పలుకులు, గొంతుక యెండిన వానికి అమృతము లభించినట్లున్నవి. ఈ జ్ఞానామృతమును సేవించగా యింకను సేవించవలెనను తపన నాలో యినుమడించుచున్నది. నీవు నన్ను హెచ్చరించుటకు చేసిన ప్రయత్నములను అవగాహన చేసుకుంటిని. నా మనసు చదునుగా ఉన్నట్లయిన, నీ పలుకులు, నీటివలె, నిలిచి మనసును ద్రవింపచేసి ఫలించునట్లు చేయగలవు. కాని నా మనస్సు అమితమైన పుత్ర వ్యామోహముతో కలుషితమై, ఎత్తు పల్లములుగా నుండుటచేత నీ వాక్కులు అచట స్థిరముగా నుండలేవు. ఆకాశమునకు మెరుపు ఒక క్షణము వెలుగు నిచ్చినట్లుగా, నీ మాటలు ఒక క్షణము నా బుద్ధిని ప్రకాశింపజేసినవి.

మరల నన్ను చీకటి అలముకొనుచున్నది.

''యాదవ కుటుంబములో కృష్ణుడు జన్మించినట్లు నా తండ్రి వ్యాసుడు చెప్పెను. అతడు భగవంతుడే యనియు, దుష్టులను నిర్మూలించి యీ భూమి బరువు తగ్గించుటకు జన్మించెననియు చెప్పగా విన్నాను. కొంతకాలము క్రిందట నేను యీ విషయము తెలుసుకున్నాను. భగవంతుని సంకల్పమునకు మానవుడు తలవంచక చేయగలిగిన దేమున్నది? అతనికి నమస్కరించుట తప్ప నేను చేయగలిగిన దేమియు లేదు. భగవంతుని సంకల్పము లెవరికి తెలియును? తన మాయచేత యీ ప్రపంచమును సృష్టించెను. అందు ప్రవేశించి, దానిలో తగుల్కొనకయుండును. మానవులు చేయు కర్మలను, కర్మ ఫలితములను భగవంతుడే నిర్ణయించును. ఈ సంసారమనునది భగవంతుని లీల. అతనిచేతిలో మనము ఆటబొమ్మలము. నీవు నాతో మాట్లాడినట్లు చెప్పి కృష్ణునకు నా నమస్కారములు తెలుపుము. ఒకసారి చూడగోరుచున్నానని చెప్పుము''.

పెద్దలు, పిన్నలు ఒకొక్కరి వద్ద సెలవు తీసుకుని అక్రూరుడు మధురకు తిరిగి ప్రయాణమయ్యెను. బలరామకృష్ణులు వారి మేనబావల క్షేమము తెలుసుకొనుటకు ఆతురతతో యెదురు చూచుచుండిరి. మధుర చేరిన వెంటనే అక్రూరుడు వసుదేవుని గృహమునకేగి హస్తినాపుర విశేషములన్నియు — తాను వేర్వేరు వ్యక్తులతో మాట్లాడిన విషయములు, వారు ప్రతిస్పందించిన తీరు తెన్నులు, వారి దృక్పథములు, చివర తాను ధృతరాష్ట్రుని కుపదేశించిన హితము అతడు అస్తవ్యస్తముగా జవాబిచ్చిన తీరు — పూసగుచ్చినట్లు చెప్పెను. ముసలిరాజు పాండవులకు అనుకూలముగా యెన్నడును వర్తించడని అక్రూరుడు తన అభిప్రాయ ముగా వెలిబుచ్చెను.

213 జరాసంధుడు మధురను ముట్టడించుట

కంసునికి అస్తి, ప్రాప్తి యను యిద్దరు భార్యలు. వారు మగధ దేశమును పాలించు అతి శక్తిమంతుడైన జరాసంధుని పుత్రికలు. కంసుడు చనిపోయిన తర్వాత కంసుని రాణులిద్దరును మగధదేశము వెళ్ళి తమ తండ్రితో మధురలో జరిగిన సంఘటనలను, కృష్ణుడు కంసుని సంహరించిన విధము వివరించి చెప్పిరి. అది విని జరాసంధుడు మండిపడి, యాదవ వంశమును సమూలముగా నాశనము చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. ఇరువదిమూడు అక్షౌహిణుల సేనను సమీకరించుకుని మధురానగరము చుట్టుముట్టెను.

జరుగుచున్న విషయము కృష్ణుడు గమనించెను. అనంతమైన సేనా సమూహము మధురచుట్టూ చేరియుండుట కృష్ణుడు చూచెను. అతి చిన్నదైన మధురానగరములోని ప్రజలు, తమ నగరమును జరాసంధుని సేనలు ముట్టడించుట జూచి భయభ్రాంతులైరి. అనేక ఆలోచనలు కృష్ణునికి కలిగెను. ఏదో ఒకటి వెంటనే చేయవలసి యున్నది. తనలో తానిట్లు తలపోసెను. ''సేనాబలమును వదలి జరాసంధుని మాత్రమే సంహరింపనా? ఆ తర్వాత ఆ సేనను నా యధీనములోనికి తీసుకురానా? లేక జరాసంధుని, అతని సేనాబలమును కూడ సంహరింపవలయునా?'' కొంచెము సేపయిన తర్వాత తిరిగి తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''నేను యీ కృష్ణుని రూపము ధరించి వచ్చినది భూభారము తగ్గించుటకు, కాబట్టి సేనాబలమును సంహరించి, జరాసంధుని వదలిపెట్టెదను, అతడు మరమ మరల వచ్చును. వచ్చినపుడు యింతకు రెండింతలు సేనతో

రాగలడు అతడు వచ్చినపుడెల్లా అతని సేనను నాశనము గావించెదము''. బలరామకృష్ణులు యుద్ధము చేసి సైన్యమును నశింపజేసి జరాసంధుడు తిరిగి రాజ్యమునకు వెళ్లునట్లు చేయుటకు నిశ్చయించుకొనిరి.

బలరామకృష్ణు లిద్దరును అట్లు మాట్లడుకొనుచుండగా, స్వర్గమునుండి రెండు రథములు దిగి వచ్చి వారి యెదుట నిలిచెను. అవి సూర్యునివలె అత్యంత వైభవముతో ప్రకాశించుచుండెను. రథసారథులు స్వర్గలోకము నుండి వచ్చినవారివలె నుండిరి యుద్ధసామాగ్రి రథములో అమరియుండెను. రథసారథు లిద్దరును బలరామకృష్ణులకు నమస్కరించి నిలుచుండిరి. కృష్ణుడిట్లనెను ''అన్నా, రామా! మనకు పంపిన రథములందు అవసరమైన ఆయుధములు గలవు. ఈ ఆయుధములతో యీ సేనా సమూహమును జయప్రదముగా నిర్జించుదము. మనము యెందుకొరకు జన్మించినదియు నీకు తెలుసును. ఈ అపార సేనావాహినిని నిర్మూలించెదము రమ్ము''.

యుద్ధవీరుల నవరణలు ధరించి, రథములనెక్కి యుద్ధము చేయుటకు బయలుదేరిరి. జరాసంధుని సేనావాహినితో పోల్చిచూచిన వీరి బలగము బహు చిన్నది. కృష్ణుని రథసారథి పేరు దారుకుడు. కృష్ణుడు పాంచజన్యమను శంఖమును పూరించెను. ఆ శంఖారావము శత్రుసేనల మనస్సులలో విపరీతమైన భయము కలిగించెను.

మొదటిసారిగా జరాసంధుడు కృష్ణుని చూచెను దగ్గరకు వచ్చి జరాసంధు డిట్లనెను ''ఓ! నీవా కృష్ణుడవు! నీ మేనమామనే చంపిన అధమాధముడవు నీ వంటి పాపాత్మునితో నేను యుద్ధము చేయను అది నా ప్రతిష్ఠకే భంగము. నీ వంటి పిరికిపందతో యుద్ధము చేయుట నాకు సిగ్గుచేటు నీవు నగరమునకు తిరిగి వెళ్ళిపో బలరామా! నీవు నాతో యుద్ధము చేయుటకు ధైర్యమున్నచో నేను సిద్ధమే నా వాడి తూపులకు నీ శరీరము ముక్కలు ముక్కలైనపుడు నీవు తప్పక వీరస్వర్గము నలంకరించగలవు అట్లుగాక, నీవు నన్ను చంపుట కూడ సంభవించవచ్చు''.

కృష్ణుడు మధ్యలో అడ్డువచ్చి యిట్లనెను ''నీవు మహారాజువు. నిజముగా శక్తిగలవారు ప్రగల్భములు పలుకక ఆచరణలో వారి శక్తిని చూపించెదరని నీకు తెలిసి యుండవలసినది అయినప్పటికిని విన్ను క్షమించి వదలుచున్నాను. నీ అంతము త్వరలోనే సమీపించనున్నది. అంతము సమీపించువారి మాటలు పొందిక లేక అర్థరహితముగా నుండును''.

యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను రణరంగమంతయు ధూళితో నిండెను. ఆకాశము ధూళితో నిండియుండుటచే మిద్దెలపై కెక్కి చూచుచున్న మధురానగర వాసుల కేమియు కనుపించకుండెను. వారికి బలరామకృష్ణులు గాని, వారి రథములు, ఆ రథములపై నున్న కేతనములు — కృష్ణుని రథముపై గిరుడుడు, బలరాముని రథముపై ఈతచెట్టు — కూడ కనుపించకుండెను ఈలోపుగా బలరామకృష్ణులు, జరాసంధుని సేనలను ఒక క్రమ పద్ధతిలో సంహరించుచుండిరి. ఆ సేనావాహినిలో జొరబడి నిర్దాక్షిణ్యముగా వారిని నిర్మూలించుచుండిరి అప్పటికి జరాసంధుని సేన చాలవరకు నాశనమయ్యెను అతడు రథమును రథసారథిని పోగొట్టుకొనెను బలరాముడు తన భుజములతో జరాసంధుని నొక్కిపట్టుకొనెను. జరాసంధుని యిప్పుడే చంపుటకు కృష్ణుడు యిష్టపడక, వదలిపెట్టమని బలరామునికి నచ్చజెప్పి జరాసంధుని విడిపించెను

జరాసంధునికి దుఃఖము, ఆగ్రహము ముంచుకువచ్చెను. తాము తలపెట్టిన ముట్టడి విఫలమైనందుకు

దుఃఖము కలిగెను ఈ యువకు లిద్దరును అతి సునాయాసముగా తన సేనను నిర్మూలించినందుకు ఆగ్రహము కలిగెను. మరియు బలరాముని చేతిలో సుమారుగా చనిపోవలసి యుండగా, కృష్ణుడు వదలిపెట్టమని చెప్పుటచేత, తాను తిరిగి బ్రతికి బయటపడితినని తెలుసుకొని క్రోధావిష్టుడయ్యెను. ఎవరినైతే తాను పిరికిపందయని, పాపియని నిందించెనో, ఆ కృష్ణుడే తనకు ప్రాణభిక్ష పెట్టినాడు. కాని జరాసంధుడు కృష్ణుని ఔదార్యమును మెచ్చుకొనలేక పోయెను. తన్ను అవమానించిరని భావించి, బలరామకృష్ణు లిద్దరిని తేలికగా క్షమించలేకపోయెను. అవమానము గూడుకట్టుకొనిన హృదయముతో జరాసంధుడు మగధదేశమునకు తిరిగి వచ్చెను.

జరాసంధుని మిత్రులు అనునయించుచు నిట్లు పలికిరి. ''నీవు ఆ యిద్దరు యువకుల చేతులలో ఓడిపోవుట నీకు ధైర్యము లేకపోవుట చేతగాదు. కాకపోయిన విధి నీకు యెదురు తిరుగుటచే నీకు ఓటమి సంభవించినది ఈ ఓటమి కారణముగా నీవు నిరాశా నిస్పృహలను చెందవలసిన పనిలేదు''.

మిత్రుల పలుకులు జరాసంధునికి ఉపశమనము కలిగించలేకపోయెను. తపస్సు చేసి తిరిగి యుద్ధము చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను

ఈలోపుగా కృష్ణుడు మధురకు తిరిగి వచ్చెను. కంసుని చంపిన తర్వాత అన్నదమ్ము లిద్దరును జరాసంధుని సేనాబలమును సంహరించి, జరాసంధుని వెనుకకు పంపివేసిరి ప్రతిఒక్కరి హృదయము ఆనందముతో నిండెను. నగరములో పండుగ వాతావరణము నెలకొనెను అందరును సుఖముగా నుండిరి. అయితే, జరాసంధుడు వారిని శాంతియుతముగా నుండనివ్వక, పదిహేడు పర్యాయములు తన అక్షౌహిణీ సైన్యములతో మధురపై దండెత్తెను. పదిహేడు పర్యాయములు అతని సేనలు సమూలముగా నాశనమయ్యెను. అతడు మాత్రము ప్రాణములతో బయట పడుచుండెను

ప్రతి పర్యాయము అపజయము పొందుటచేత అతని అవమానము మరింత తీవ్రమయ్యెను. తిరిగి దండెత్తు ప్రయత్నము విరమించలేదు. యాదవులతో యుద్ధము చేయుటకై మరొకరు తనకు సహాయము చేయుటకు వచ్చువరకు ఆగియుండెను

214 కాలయవనుడు

పద్దెనిమిదవ పర్యాయము జరాసంధుడు తిరిగి కొత్తగా సేనాబలము సమీకరించుకుని మధురను ముట్టడించుటకు బయలుదేరెను. మార్గ మధ్యములో కాలయవనుడను అతి శక్తిమంతుడైన రాజును కలుసుకొనెను. తాను చాల ధైర్యసాహసములు కలవాడనని కాలయవనుడు తలచుచుండెను. యాదవ సోదరులైన బలరామకృష్ణుల చేతులలో అనేక పర్యాయయములు జరాసంధుడు ఓడిపోయి తీరని అవమానమునకు గురి అయినాడని విని, జరాసంధునకు సహాయము చేయ నిశ్చయించుకొనెను తనకున్న మూడు కోట్ల మ్లేచ్ఛసేనను జరాసంధుని సేనాబలమునకు తోడుగా పంపగలనని కాలయవనుడు జరాసంధునికి వాగ్దానము చేసెను.

కాలయవనుని మ్లేచ్ఛసేనలు మధురానగరమును చుట్టుముట్టెను మొదటిసారిగా, యీ దాడులలో బలరామకృష్ణులు నిదానముగా చేయవలసిన కర్తవ్యము గురించి యోచించిరి. కృష్ణుడిట్లనెను. ''చూడన్నా!

యాదవులు గొప్ప సంకటస్థితిలో పడినారు. అన్నివైపులను శత్రువులు ముట్టడించియున్నారు కాలయవనుడు యుద్ధము చేయుటలో మంచి శక్తిమంతుడని పేరు పొందినాడు. అటువంటివాడు యిప్పుడు జరాసంధునితో చేతులు కలిపినాడు. వీరిద్దరును కలిసి యాదవులను బందీలుగా తీసుకొనవచ్చు, లేక మన బంధువులందరినీ చంపివేయవచ్చు. సముద్రమధ్యములో ఒక నగరమును నిర్మించి అక్కడకు యాదవుల నందరినీ పంపివేసినచో అక్కడ వారు సురక్షితముగా నుండగలరు ఆ తర్వాత మనము కాలయవనుని చంపవచ్చు'' కృష్ణుని సూచన బాగున్నదని బలరాముడు బలపరిచెను.

దివ్య నిర్మాణకర్త అయిన విశ్వకర్మను కృష్ణుడు పిలిపించి, అతనితో సముద్రము మధ్య కట్టవలసిన నగరము గురించి చర్చించెను ''అట్లే చేసెద''నని విశ్వకర్మ చెప్పెను

సముద్రమధ్యములో బంగారు నగరమొకటి వెలసెను. అందు ప్రవేశించుట సులభము కాదు. స్వర్గలోకము లోని అమరావతీ నగరమువలె దీనిని నిర్మించెను. అందముగా విశాలమైన వీధుల కిరుప్రక్కల బారులు తీరియున్న గృహములపై బంగారు గోపురములు, మిద్దెల ·లోపల విలువైన మణులు పొదిగియున్నవి. నగరమునకు అందమైన ఉద్యానవనములు శోభ చేకూర్చుచుండెను ఊహా ప్రపంచములో కవుల మనోభావ ములు యెరిగినట్లుగా ఆ గులాబిరంగు నగరము నందు — ద్వారకలో — బంగారు గోపురములు ఆకాశము నంటుచున్నట్లుండెను.

ఆ నగరమునకు దేవతలు కానుకలు పంపిరి. ఇంద్రుడు సమావేశ మందిరమును కానుకగా నొసగెను. ఆ మందిరము పేరు సుధర్మ గాలి వేగముతో ప్రయాణించు అశ్వములను వరుణుడు కానుకగా పంపెను. కుబేరుడు ధనాగారమునకు సరిపోవునంత సంపద నిచ్చెను. దే క్తి
డిచ్చెనని గుర్తుకు తెచ్చుకుని, తమకు తోచిన మేరకు ద్వారకానగర వైభవమును యినుమడింపజేయుటకు శాయశక్తుల సహాయపడిరి

తన యోగ శక్తిచేత కృష్ణుడు మధురలోని ప్రజలందరినీ కొత్తగా నిర్మించిన ద్వారకా నగరమునకు తరలించెను. రాత్రికి రాత్రి మధురానగరము శూన్యమయ్యెను. తరువాత చేయవలసిన కార్యము గురించి కృష్ణుడు బలరామునితో చర్చించెను.

కాలయవనుని సేనలు మధుర చుట్టు నుండెను రాత్రియగుట చేత వారు నిద్రించుచుండిరి. ఉదయముననే వారందరూ నిద్రనుండి లేచిరి యాదృచ్ఛికముగా వారు ఆరోజు ముట్టడించవలసిన నగర ద్వారముల వైపు చూచిరి. ఆ సైనికులు ఒక యువకుడు మెల్లమెల్లగా అడుగులు వేయుచూ నగర ద్వారము దాటి వెళ్ళుచుండుట చూచిరి. ఆ యువకుడు అటునిటు చూచుచున్న తీరునుబట్టి, అతడు పారిపోవుచున్నాడని సిపాయిలు తలచిరి వెంటనే వారు కాలయవనుని వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనిరి ''ప్రభూ! మధురానగర ద్వారము వద్ద ఒక యువకుడు తప్పించుకుని పారిపోవుటకు ప్రయత్నించుచున్నట్లున్నాడు అతనిని మీరే స్వయముగా చూచి మేమేమి చేయవలెనో చెప్పుట భావ్యముగా నుండగలదు కాలయవనుడు తన గుడారము నుండి బయటకు వచ్చి సైనికులు సూచించిన ప్రదేశము వైపు నడచి వెళ్ళెను. కొంచెముసేపు ఆ స్థలమునందే స్తంభించిపోయి నిలుచుని పోయెను కృష్ణుని ముఖ వర్చస్సు అంత అందముగా గోచరించుచుండెను

ఉదయించుచున్న పూర్ణిమా చంద్రునివలె కృష్ణుడచట నిలుచుండెను స్వర్గమునుండి దిగి వచ్చిన గంధర్వ

కుమారునివలె అపురూప సౌందర్యము కలిగి యుండెను. అతని నల్లని శరీరము తన క్లిష్టమైన బంగారుచాయ పట్టు వస్త్రములను ధరించెను అతని వక్షమందు శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చగలదు మెడలో కౌస్తుభమణి ప్రకాశించుచుండెను అంచున కొద్దిపాటి యెరుపు ఉండిన అతని నేత్రములు అప్పుడే విచ్చిన పద్మమువలె నుండెను. పెదవులమీద చిరునవ్వు నాట్యము చేయుచుండగా, మకరకుండలములు ఊగుచుండెను.

కృష్ణుని రూపము నారదుడు వర్ణించగా యిదివరలో కాలయవనుడు వినియుండెను. అతడు తనలో నిట్లు తలపోసెను. ''ఇతడే కృష్ణుడు — వాసుదేవుడు అయిఉండవచ్చు. అతడి అద్భుతశక్తిని గురించి యిదివరకు విన్నాను. నా అదృష్టము కొద్దీ అతడిప్పుడు యేకాకిగా, తన్ను తాను రక్షించుకొనుటకు యే ఆయుధములేక, యిక్కడ నాకు చిక్కినాడు అతనిని పట్టుకుని చంపుటకు యిదే మంచి తరుణము ఇక్కడకు రాబోవుచున్న నా మిత్రుడు జరాసంధుడు, కృష్ణుని యెడ శత్రుభావము కల్గిన కంసుని యితర మిత్రులు మిక్కిలి సంతోషించెదరు''

తన ఉనికిని గుర్తించునట్లు చేయుటకు, అంతకంటె ముఖ్యముగా తనను బాగా గుర్తించుటకు వీలుగా కృష్ణుడు అచ్చటనే చాలసేపు నిలుచుండెను తరువాత, తాను గుర్తు తెలియకుండ తప్పించుకు పారిపోవుటకు ప్రయత్నించువానివలె, చుట్టును పరికించి చూచుచు, బయటకు తొందరగా నడువసాగెను. నగరమునకు దూరముగా సాధ్యమైనంత వేగముతో పారిపోవుచున్నట్లు పోవుచుండెను

కాలయవనుని చేతిలో ఆయుధమేదియు లేదు. అతడు కృష్ణుని వెంబడించెను కృష్ణుడు వెనుకకు తిరిగి చూచి, ప్రాణములు రక్షించుకొనుటకు పారిపోవుచున్నట్లుగా పరుగెత్తుచుండెను కాలయవనుడు కూడ వేగముగా కృష్ణుని వెంట పరుగెత్తి యిట్లనెను ''ఆగు! పిరికిపందా! నీవు చాల ధైర్యముగల యువకుడవని అందురు. ఎట్టి ఆయుధములేక కేవలము నీ చేతులతో కంసుని చంపినావని చెప్పుదురు జరాసంధుడు అనేక పర్యాయములు యుద్ధముచేసి ఓడిపోయిన సంగతి నాకు తెలియును. అయితే, నీవు యిప్పుడు నా ఊహలో చిత్రించుకున్న వ్యక్తికి భిన్నముగా నున్నావు! నీ గురించి తప్పుడు కథలు నాకు చెప్పినారని స్పష్టముగా తోచుచున్నది. నా నుండి నీవు యెందుకు పరుగెత్తి పారిపోవుచున్నావు? నీకు ధైర్యసాహసములున్నచో వచ్చి నాతో తలపడుము. నావద్ద కూడ యెట్టి ఆయుధములు లేవు వచ్చి నాతో మల్ల యుద్ధము చేయుము. చాణూర ముష్టికుల కోవకు చెందినవాడనని యెంచకుము నాది ఉక్కు శరీరము. నన్ను చంపుట తేలికకాదు. బహుశః అందుచేతనే నీవు పారిపోవుచున్నావు కాబోలు!''

మరింత వేగముగా కాలయవనుడు పరుగెత్తుచుండెను. కృష్ణుడు తనకు అందుబాటులో నున్నట్లు తోచెను మహామహాయోగులకు సైతము చిక్కనటువంటి పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన కృష్ణుడు, కాలయవనునికి అందుబాటులో నున్నట్లుగా నటించుచుండెను!

ఉన్నట్లుండి, పెద్దపులి ప్రమాదమునుండి తప్పించుకు పారిపోవు లేడి వలె, భయమును సూచించు నేత్రములతో, కురులు యెగురుచుండగా, కృష్ణుడు వడిగా పరుగెత్తుచుండెను. బిగ్గరగా నవ్వి, కృష్ణు ననుసరించి పరుగెత్తుచు కాలయవను డిట్లనెను. ''నీవు నవయువకుడవు. నా దేవి ఉద్యానవనములోని లేత మొక్కవలె నాకు గోచరించుచున్నావు నిన్ను చంపవలసిన ఆవసరము రాకూడదని అనిపించుచున్నది నిన్ను చూడగా నీవెంత మాయగాడవో తెలియుచున్నది నా ప్రయత్నము ఫలించు సమయము చేతువలో నున్నది కొద్ది క్షణములలో నీవు నా గుప్పెటిలో నుండగలవు నన్ను తప్పించుకొని పారిపోలేవు''

వారిద్దరిమధ్య పరుగుపందెము సాగుచుండెను. కృష్ణుడు అతి సమీపములోనే ఉండి చేతికి చిక్కినట్లనిపించి దూరమగుచుండుట కాలయవనునికి నిరుత్సాహము కలిగించెను. ఇప్పటికే వారు చాల దూరము ప్రయాణించిరి. వారు ప్రయాణించుచున్న మార్గము అంతమునకు వచ్చెను. ఎదురుగా పెద్దకొండ యుండెను విస్మయముగా చుట్టూ పరికించి చూచుచున్న కృష్ణుని గమనించి కాలయవనునకు సంతోషము కలిగెను. కృష్ణుడొక గుహను కనుగొని దానివైపు పరుగెత్తుచున్నట్లు కాలయవనునకు తెలిసెను. ''ఇదియా నీ పన్నాగము'' అని కాలయవను డనెను. ''ఆ గుహలో దాగుకుని నా నుండి తప్పించుకొనవలెనని యోచించుచున్నావా?'' కృష్ణుడు పరుగెత్తి ఒక్కసారిగా గుహలో అదృశ్యుడయ్యెను

కొన్ని క్షణముల తర్వాత కాలయవనుడు గుహలో ప్రవేశించెను గుహలోపల చీకటిగా నుండుటచే కాలయవనునకు యేమియు కనుపించకుండెను. వెలుగులో నుండి చీకటిలోనికి వచ్చుటచేత అంతయు చిమ్మచీకటిగా గోచరించెను. కొంచెము సేపటికి కాలయవనుని నేత్రములు చీకటికి అలవాటుపడగా, అతడు కృష్ణుని కొరకు చుట్టును చూచెను. కాని కృష్ణుడు కన్పించలేదు. కొన్ని నిమిషములు కృష్ణుని వెదుకసాగెను. కొన్ని అడుగుల దూరములో అతడొక రూపమును గాంచెను. అతడు పడుకుని నిద్రపోవుచున్నట్లుండెను. అతని ముఖము కనబడకుండెను.

కాలయవనుడిట్లనెను ''నీ గురించి అందరును గొప్పగా యేల చెప్పుదురో నాకు తెలియదు కృష్ణా! అసలు నీవొక మూర్ఖుడవు. నిద్రపోవుచున్నట్లు నీవు నటించినచో నేను నిన్ను వదలిపెట్టెద ననుకొనుచున్నావా? లేచి రమ్ము, నాతో యుద్ధము చేయుము''

నిద్రపోవుచున్న స్వరూపము కదలక అట్లే యుండెను కాలయవనునకు ఓరిమి నశించి చికాకు కలిగెను కొంతసేపు వేచి చూచెను. తన పలుకులను అతడు లక్ష్యపెట్టనందుకు ఓర్పు కోల్పోయి, నిద్రించుచున్న వ్యక్తిని సమీపించి యిట్లనెను ''మృదువైన మాటలతో నీవు లేచివచ్చుట లేదు నిన్ను లేపుట కిదియే మార్గము'' అనుచు, మాటలకు తగినట్లుగా నిద్రించుచున్న రూపమును (కృష్ణుడని తలచి) కాలితో తన్నెను. నిద్రించుచున్న రూపము మెల్లగా కదలి నెమ్మదిగా కనులు విప్పి తనకు యెవరు నిద్రాభంగము కలిగించిరాయని చుట్టును చూసెను అతడు కృష్ణుడుకాదు. అతని నేత్రములు తన్నే తదేక దీక్షగా చూచుచున్నవని కాలయవనుడు గ్రహించెను అతని కనులు యెర్రగా నుండి నిప్పులు గ్రక్కుచుండెను మరుక్షణములో కాలయవనుడు భస్మమైపోయెను

215 ముచుకుంద మహారాజు

తన సహజధోరణిలో పరీక్షిన్మహారాజు శుకునకు అడ్డుపడి యిట్లడిగెను. ''నిద్రించుచున్న ఒక వ్యక్తి లేచి మహాశక్తిమంతుడైన కాలయవనుని భస్మము చేయగల శక్తి గలిగి యుండుట ఆశ్చర్యజనకముగా నున్నది. మునీంద్రా! అతడెవరు? మహాదేవుడు తన నేత్రములతో మన్మథుని భస్మముగావించినట్లు, తన కనులతో భస్మము చేయగలశక్తి అతనికెట్లు సమకూరెను? అతని పూర్వులెవరు? అతడు గుహలో యేల నిద్రించుచుండెను?''

శుకమహర్షి యిట్లు చెప్పదొడగెను. ''కృతయుగమందు మాంధాత అను గొప్ప చక్రవర్తి గలడు. నిద్రించుచున్న వ్యక్తి మాంధాత కుమారుడు అతని సూర్యవంశపు రాజులలో అతడు మణిపూస అతడు చాల గొప్పవ్యక్తి, గొప్ప పరిపాలనా దక్షుడు, గొప్పవీరుడు. గొప్పధర్మప్రభువు. దేవతలకు అందరకును అతడు మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రుడయ్యెను. దేవతల కతనిపై అమితమైన ప్రేమాభిమానములు గలవు.

దేవతలతో కలిసి రాక్షసులతో యుద్ధము చేయుచు దేవతలను రక్షించుచుండెను. తర్వాత మహాదేవుని కుమారుడైన కుమారస్వామి స్వర్గములో దేవతల సైన్యమునకు సేనాధిపతిగా నియమితుడయ్యెను. దేవతలకు ప్రభువైన ఇంద్రుడు ముచుకుంద మహారాజు వద్దకు వచ్చి యిట్లనెను. ''ప్రియ స్నేహితుడా! ఇన్ని సంవత్సరములుగా నీవు మమ్ములను రక్షించుచున్నందుకు నీకేమి ప్రతిఫలము యివ్వవలెనో తెలియకున్నది ఇప్పుడు కుమారస్వామి సేనాధిపతిగా నియమితుడగుటచేత ఇకముందు అతడు అసురులతో పోరాడి జయము చేకూర్చగలడు కాబట్టి నీకున్న బాధ్యతలనుండి నీకు విముక్తి కలిగించుచున్నాము. కాని మేము నీకు గొప్ప అన్యాయము చేసినాము. నీవు మా కొరకు శ్రమించి సహాయము చేసిన యిన్ని సంవత్సరములలో యీ భూమిపై పెక్కు మార్పులు జరిగెను నీ నగరమేదో నీవు గుర్తుపట్టలేనంత మార్పు జరిగెను నీవు లేనపుడు నాలుగు దిక్కులను రక్షించుటకు నియమితులైన నీ పుత్రులు మరణించినారు. నీ బంధువులు, మంత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు, గురువులు, చివరకు ప్రజలు అందరును గతించినారు. కాలవాహినిలో వారందరును కొట్టుకుపోయినారు. కాలస్వరూపుడైన భగవంతుడు అన్నింటిని లయము చేయునని విజ్ఞుడవైన నీకు మేము చెప్పవలసిన పని లేదు. మా కారణముగా నీవు అన్నింటిని పోగొట్టుకొనుట చేత, నీవు యే వరమడిగిననూ — మోక్షము తప్ప — ప్రసాదించగలను. నారాయణుడొక్కడు మాత్రమే మోక్షము ప్రసాదించగలడు''

ఒక క్షణములో ముచుకుందునకు విషయమంతయు నవగాహన కాలేదు. అతడు రెండు విషయములు మాత్రము గ్రహించెను. ఒకటి భూమిపై తనకేదియు మిగులకుండుటచే తిరిగి రాజ్యమువైపు దృష్టి మరల్చక ఎటువంటి బంధము, కోరిక లేక యుండెను. రెండవది అతడు నమ్మలేనంతగా విపరీతమైన అలసట పొందుట. ఇదియే అతని మనసులో మెదలుచుండుటచేత అతడిట్లనెను. ''నాకు యిప్పుడు నిద్రకావలసియున్నది. నేను చాలకాలము నిద్రాభంగము కలుగకుండ నిద్రపోవునట్లు వరము ప్రసాదింపుడు మరియు మరొకటి ప్రసాదింపుము నన్ను లేపి నాకు నిద్రాభంగము కల్గించు వ్యక్తి వెంటనే భస్మము అగునట్లు వరము ప్రసాదించవలెను''.

''అటులనే జరుగగలదు'' అని ఇంద్రుడు చెప్పి, మరియు నిట్లనెను. ''నిన్ను నిద్ర నుండి మేలుకొల్పు మూర్ఖుడు నీ నిద్ర కళ్ళ నుండి వెలువడు అగ్నిచేత భస్మమగునని నీకు మాట యిచ్చుచున్నాను''.

ముచుకుందుడు గుహలో ప్రవేశించి కృతయుగమందు త్రేతాయుగము నందు నిద్రించుచుండెను. ద్వాపర యుగము చివరలో కృష్ణుడు ముచుకుందునకు మోక్షము ప్రసాదించ నిశ్చయించుకొనెను. చాల కాలము క్రిందటనే అతడు మోక్షము కోరెను, అందులకతడు అర్హుడు కూడ. ముచుకుందుని క్రోధపూరిత నేత్రముల ద్వారా మాత్రమే కాలయవనుని చంపుట సాధ్యమని కృష్ణుడు తెలుసుకొనెను. ముచుకుందుడు పూర్తిగా మెలకువ స్థితిలోనికి వచ్చెను అతడు కనులెత్తి దివ్యమైన రూపమును జూచెను. మేఘ వర్ణములో నున్న శరీరము, సువర్ణచ్ఛాయ వస్త్రములు, వక్షస్థలముపై శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చ, కౌస్తుభ మణి, మెడలో వైజయంతి యను విలువైన మణులతో పొదిగిన హారము, నాలుగు చేతులందు శంఖ చక్ర గదా పద్మములు, అనంతమైన

అనుగ్రహము నొలికించు ప్రసన్న వదనము, మకర కుండలములు, పెదవులపై మందహాసముతో విలసిల్లుచున్న దివ్య మనోహర రూపమును ముచుకుందుడు చూచెను. ఇంతటి మనోహర రూపమును అత డిదివర కెన్నడును చూచి యుండలేదు. పరిసరము లంతటను ప్రసరించుచున్న ఆ దివ్య రూప వైభవమును గాంచి, ముచుకుందుడు చేతులు జోడించి యిట్లు పలికెను. ''నీవెవరు? చూడగా దివ్యపురుషునివలె నున్నావు. చిన్న చిన్న ముళ్లులు కూడ వాడియైన తూపులవలె నున్న యీ నిర్జన స్థలమునకు, పద్మముల వంటి మృదువైన నీ పాదములు యీ గుహలో యెట్లు నడచి రాగలిగెను? నీవు వెలుగునకు వెలుగును ప్రసాదించు వాని వలె గోచరించుచున్నావు. నీవు అగ్ని దేవుడవా? లేక సూర్యుడవా? కాదు, నేను పొరబడితిని. స్వయం ప్రకాశమాను డవైన నీవు త్రిమూర్తులలో - బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు - ఒకడవై యుండవచ్చును. కాదు కాదు, నేనింకను పొరబడుచున్నాను. ఇప్పుడు నాకు తెలిసినది నీవు సాక్షాత్తు నారాయణమూర్తివి నేనొక సామాన్య మానవుడను. సూర్య వంశమునకు చెందిన రాజును ప్రఖ్యాతి గాంచిన యువనాశ్వునికి మనుమడను నా తండ్రి మాంధాత చక్రవర్తి నన్ను ముచుకుంద డందురు పూర్వము చాల రోజుల క్రిందట, ఇంద్రునకు నేను కొద్దిపాటి సహాయము చేసితిని. నేను బాగుగా అలసట చెంది యుండుటచే నేను కోరినంత కాలము నిద్రపోవునట్లు వరము ప్రసాదించెను. ఎవరో ఒక వ్యక్తి నన్ను బలంతముగా లేపి నిద్రాభంగము కలిగించెను. అతని నిదివరకెన్నడును నేను చూచి యుండలేదు. బహుశః అతడు చేసిన పాపముల వలన కాబోలు అతడు భస్మమైపోయినాడు ఆ తర్వాత నా నేత్రములు నీ దివ్యమంగళ రూపమును దర్శించినవి నీకు నా నమస్కారము''.

సాష్టాంగ ప్రణామము చేసిన ముచుకుందుని లేవనెత్తి, భగవంతుడు మేఘ గర్జనను పోలిన స్వరముతో యిట్లనెను ''నేనెవరో, నా నామమేమిటో నీవు తెలుసుకొన గోరుచున్నావు! నాకు వేలకొలది నామములున్నవి అనేక జన్మలలో అనేక కృత్యములు గావించినాను వానికి ఆద్యంతములు లేవు బహుశః యీ భూమిపై నున్న యిసుక రేణువులను లెక్కింపవచ్చునేమోగాని, నా నామములు, జన్మలు, కావించిన కృత్యములు లెక్కించుటకు వీలుకాదు నేను భూత భవిష్య ద్వర్తమానములకు చెందినవాడను. కాలమే నేను నేను అనంతుడను.

''ప్రస్తుతము నేనిక్కడకు యెట్టి పరిస్థితులలో వచ్చితినో వివరించెదను

''ఈ భూమి అనేక మంది పాపాత్ములైన అసుర రాజులతో భారముగా నున్నది ఈ భూమిపై అధర్మము విచ్చలవిడిగా నాట్యము చేయుచున్నది.

''అందుచే భూదేవి సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మ వద్దకు వెళ్ళగా అతడు నా దగ్గరకు వచ్చెను ఆమెకు నేను సహాయము చేసెదనని మాట యిచ్చితిని. చంద్రవంశమందు అనేక శాఖలు గలవు అందు యాదవకులము ఒకటి. వసుదేవుడు యాదవుడు, అతని కుమారుడుగా జన్మించితిని. నన్ను కృష్ణుడని, వాసుదేవుడని యందురు. నేను కంసుని, అనేకమంది పాపాత్ములైన అసురులను సంహరించినాను నీ క్రోధ నేత్రములకు భస్మమైన వాడు కాలయవనుడు. అతడు అతి భయంకరమైన పాపాత్ముడు నీవు యీ గుహలో నున్నావని తెలుసుకుని యిందులో ప్రవేశించితిని నీవు యెప్పుడును నాకు భక్తుడవు నీవు చాల కాలముగా కోరుకొనుచున్న దానిని నీకు ప్రసాదించుటకు తగిన సమయము వచ్చినది. నీవు నన్ను అడుగుటకై వేచియున్నాను నీవు యేది అడిగిన దానిని ప్రసాదించుటకు సిద్ధముగా నున్నాను నా భక్తులెవరును దుఃఖముతోగాని, విచారముతో

గాని యుండరు నీ కోరికలను తెలిపినచో, నేను వానిని నీకు ప్రసాదించగలను''.

216 ముచుకుందునకు మోక్షము ప్రసాదించుట

చాలసేపటి వరకు ముచుకుందునకు నోట మాట రాకుండెను కనుల నుండి అశ్రువులు కారెను. రెండు పర్యాయములు మాట్లాడుటకు యత్నించెను. రెండు మార్లు ఉద్వేగము చేత గొంతు గద్గదమయ్యెను. చివరకు అతడిట్లనెను. ''మిక్కిలి తేలికగా లభించని దానిని భగవంతుడు నాకు ప్రసాదించవలెను భౌతికమైన సుఖ సంతోషములు తేలికగా లభింపగలవు వానిని అనుభవింపవలెనను కోరిక నాకు లేదు.

''ప్రభూ! నీ మాయచేత యీ లోకమంతయు భ్రమలో మునిగియున్నది స్త్రీ పురుషులందరును కోరికల ఊబిలో చిక్కుకుని సత్యము తెలియలేకపోవుచున్నారు ఇదంతయు అశాశ్వతమని వారు గ్రహించలేకపోవుచున్నారు. వారు తమ చిత్తమును నీపై లగ్నము చేయుటలేదు. పదే పదే యిల్లు, కుటుంబము, సంపదలతో అనుబంధము పెంచుకుని దుఃఖమునకు గురియగుచున్నారు మానవుడుగా జన్మించుట కడు దుర్లభము. కాని ప్రజలు యీ విషయము గుర్తించలేకపోవుచున్నారు. మానవులుగా జన్మించినందుకు దానిని సార్థకపరచుకొనుట కెట్టి ప్రయత్నము గావించుటలేదు మరియు ఇంద్రియముల ప్రలోభములకు గురియగుచున్నారు. పచ్చగడ్డిని మేయు గోవు గడ్డి కొరకు సంచరించుచు, గడ్డి కప్పిన బావిని చూచి, అది బావి అని, రానున్న ప్రమాదము నెరుగక, గడ్డిని చూచి ఆకర్షణకు లోనయి బావిలో పడుచున్నది. అదే విధముగా మానవుడు ఇంద్రియములచే మోసపోయి పదే పదే పతనము చెందుచున్నాడు. అతని చిత్తము నీ యందు లేకపోవుటయే దీనికి కారణము. అతని ఆలోచనలు భవగంతునిపై లగ్నమగుటలేదు

''నేను వేరే ఉదాహరణకొరకు వెదుకుట యెందులకు? నా విషయము తీసుకొందము. రాజ్యలక్ష్మి నాపై అనుగ్రహ వర్షము కురిపించినది. నాకు సరి సమానులెవరును లేరని తలపోసితిని. నేను భార్య పిల్లలు, రాజ్యముపై అనుబంధము పెంచుకొంటిని. ఈ మాయలో చిక్కుకుని జీవితమంతయు వ్యర్థము గావించితిని భౌతిక సుఖ సంతోషముల ననుభవించుటలో తీరిక లేక, నిన్నెన్నడును తలంచకుంటిని కాలమంతయు అసంఖ్యాకమైన ప్రణాళికలు వేయుచు వెళ్ళబుచ్చితిని. కాలము అన్నింటినీ హరించునని, నీవు కాల స్వరూపుడవని గ్రహించలేకపోతిని

''ఇంటి పైకప్పుకు వెన్నగిన్నె వ్రేలాడుచుండును దానిని ఒక ఎలుక తినవలెనని యెదురు చూచుచుండును. ఎలుక యింటి పైకప్పుకు వెళ్ళి త్రాడు మీదుగా జారి వెన్న గిన్నెను చేరుకొనవలెనని ప్రయత్నించుచుండును. దీనినంతయు ఒక సర్పము గమనించుచుండును సమయము చూచి ఎలుకను పట్టుకొనవలెనని వేచి యుండును కాని ఎలుక రాబోవు ప్రమాదము నెరుగదు. అదే విధముగా భౌతిక సుఖానందమునకై పాటుపడు మానవుడు కాలము పొంచియున్నదని తన్ను తన కోరికలను అంతము చేయగలదని యెరుగడు

''పట్టు వస్త్రములు, బంగారు ఆభరణములు ధరించి యీ లోకములో రాజుగా పేరొందిన యీ శరీరము కాలముచేత నశించుచున్నది తర్వాత దుర్గంధ పూరితమైన అనేక క్రి లేక భస్మమగుట జరుగుచున్నది.

''కొన్ని సమయములందు యెప్పుడో ఒకప్పుడు తాను మరణించుట తథ్యమను సత్యము జ్ఞప్తికి వచ్చినపుడు తపస్సు గావించుటకు సంకల్పించును. ''స్వర్గాధిపత్యము చేకూరుగాక'' అను ప్రయోజన మాశించి తపస్సు ఆచరించును. తదుపరి ఏమి జరుగును? సంపాదించిన పుణ్యము హరించిన తర్వాత తిరిగి యీ లోకమునకు వచ్చును. ఈ చక్రభ్రమణము అనంతముగా సాగుచుండును. ఈ జనన మరణము లను చక్రభ్రమణము సాధు పురుషుల సాంగత్యము, అనుగ్రహము లభించిన మానవునకు అంతమగును. బంధ విముక్తి కలుగుటకు యిదియే మార్గమని జ్ఞానులు చెప్పుదురు. వారు యీ పాఠమును బోధింతురు, యిదియే అందరును నేర్వదగిన పాఠము. భౌతిక వ్యామోహము విడనాడి నీ పాదముల యందు మాత్రమే చిత్తము లగ్నము చేయవలెనన్నది యీ పాఠము యొక్క సారాంశము.

''నా మట్టుకు నేను ఒక విషయములో అదృష్టవంతుడను. అనేక సంవత్సరములు కుటుంబమునకు రాజ్యమునకు దూరముగా నుండుటచే వానిని నేను పూర్తిగా మరచిపోతిని. నాకు తెలియకనే వారు నన్ను విడిచి గతించిపోయిరి. ఆ విధముగా నేను బంధ విముక్తుడనైతిని. ఇది తప్పక నీ అనుగ్రహ ప్రభావమని తలంతును. నిన్ను నేను ఒకే ఒక వర మడిగెదను. నీ పాదముల చెంత నాకు స్థానమిచ్చి నీకు సేవ చేయు భాగ్యము ప్రసాదింపుము. నాకు వేరేదియు అక్కరలేదు. సంపద రజోగుణ స్వరూపము, శత్రువులు, శత్రువులతో పోరుట తమోగుణ స్వరూపము. ఇతరులకు మంచి చేయుట, పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించుట యనునవి సత్త్వగుణ స్వరూపములు. ఈ మూడు గుణముల నుండి విముక్తి పొందవలెనని నా కోరిక. నీవు గుణాతీతుడవగుటచే నీ పాదముల శరణు జొచ్చుచున్నాను. నీవు జ్ఞాన స్వరూపుడవు, పరమపురుషుడవు, ఏకైక వ్యక్తివి.

''బాధాపూరితమైన యీ లోకములో అనేక జన్మలెత్తి నేను అలసిపోతిని. ఎంతో బాధ ననుభవించినప్పటి కివి, మనస్సు ఇంద్రియములను విడిచిపెట్టుట కంగీకరించదు. అరిషడ్వర్గమును విడనాడకుండుటచేత మానవుడు ప్రశాంతత గోల్పోవుచున్నాడు. నీ పాదముల చెంత నాకు చోటు యిచ్చినచో నాకు యిక యెటువంటి భయము, బాధ ఉండవు''.

కృష్ణుడు ముచుకుందునితో యిట్లనెను. ''నీ భక్తికి నేను మెచ్చుకొనుచున్నాను. నిన్ను నేను వరమడుగమని బలవంతపెట్టినప్పటికి నీవు యేదియు కోరుట లేదు. ఈ మానవ ప్రపంచమునకు తిరిగి రాగోరు యిచ్ఛ లేదనుటకు అదియే నిదర్శనము. సంపూర్ణ వైరాగ్యముతో నీవు యీ లోకములో సంచరించగలవు. నన్ను గురించిన ఆలోచనతో నీ మనస్సు నిండి యుండును. నీవు క్షత్రియుడ వగుటచేత క్షత్రియ ధర్మము ననుసరించి వేటాడి కొన్ని మృగములను చంపినావు. ఆ పాపము పరిహారమగువరకు నీవు యీ లోకములో మరికొన్ని సంవత్సరములు జీవించవలసి యున్నది. నీవు మరణించిన తర్వాత మరియొక జన్మ మాత్రము గలదు. ఆ జన్మలో నీవు నన్ను మరువక యుందువు. అటు తర్వాత నీవు నన్ను చేరుదువు''.

పిమ్మట ముచుకుందుడు కృష్ణునితో కలసి గుహ వెలుపలికి వచ్చెను. కృష్ణుడు సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయెను. ముచుకుందుడు తన చుట్టును పరికించి చూచి, లోకము గుర్తుపట్టలేనంతగా మారెనని తెలుసుకొనెను. వృక్షములు, జంతువులు కూడ పరిమాణములో తగ్గెనని గ్రహించెను. కలియుగము త్వరలో వచ్చుచున్నదని భావించెను. ఉత్తర దిశవైపు అడుగులు వేసి తపస్సు చేయ సంకల్పించెను. అతడు సమబుద్ధిని సాధించి, స్వచ్ఛమైన మనస్సుతో నడచి పవిత్రమైన గంధమాదన పర్వతము చేరెను. అచట బదరికాశ్రమమను

పేరు గల ఆశ్రమము ప్రవేశించెను. అచట చాలకాలము క్రిందట నరనారాయణులు తపస్సు ఆచరించిరి.

ముచుకుందుడు ఆ ఆశ్రమములో స్థిరపడి ద్వంద్వముల కతీతుడై మిగిలిన జీవిత కాలమంతయు నారాయణుని చింతించుచు గడపెను.

217 జరాసంధుని మోసగించుట

ఈలోపుగా కృష్ణుడు సంతోషముగా మధురకు తిరిగి వచ్చెను. కృష్ణుడు బలరామునితో కలసి కాలయవనుని మ్లేచ్ఛ సైన్యముతో పోరాడుచుండిరి. వారి ప్రభువు కాలయవనుడు భస్మమయ్యెనని వారెరుగరు. అతడు వచ్చునని వేచి చూచుచుండగా వారు బలరామకృష్ణులచే నాశనమైరి. వారి సంపదను కృష్ణుడు స్వాధీనము చేసుకుని దానిని కొత్తగా నిర్మించిన ద్వారకా నగరమునకు తరలించెను.

మధురను ముట్టడించుటలో కాలయవనుడు తనకు సహాయపడునని తలచి జరాసంధుడు సంతోషముతో యిరువది మూడు అక్షౌహిణుల సైన్యము వెంటబెట్టుకుని మధురాపుర సమీపమునకు వచ్చెను. నగర ద్వారము వద్ద బలరామకృష్ణులు కనుపించిరి. జరాసంధుని సేనా బలము చూచి, బలరామకృష్ణులు తమ ప్రాణములను రక్షించుకొనుటకు పరుగెత్తెదున్నట్లుగా పరుగెత్తజొచ్చిరి. అన్నదమ్ముల ప్రవర్తన జరాసంధునకు వింతగా తోచెను. ఇది వారి స్వభావమునకు విరుద్ధముగా నుండెను. ఇంతకు ముందు జరిగిన యుద్ధములలో వారు హోరాహోరిగా పోరిన విషయము జ్ఞప్తికి వచ్చి, ప్రస్తుతము వారు పారిపోవుచుండుట వారి స్వభావమునకు భిన్నముగా నున్నదని జరాసంధుడు భావించెను. వారు పిరికిపందలుగా పారిపోవుట జరాసంధుడు ఊహించకుండెను. అన్నదమ్ముల ప్రవర్తనలో యీ మార్పు కలుగుటకు కారణమేమిటో ఊహించుటకు జరాసంధునికి వ్యవధి లేకపోయెను. ఆయుధము లేవియు వారి వద్ద లేవని, తన నుండి సాధ్యమైనంత వేగముగా పరుగెత్తుచుండుట జరాసంధుడు చూచెను. రథము నందు ఆసీనుడై, సైన్యము వెంటరాగా, బలరామకృష్ణులను వెంబడించెను. చాలసేపు జరాసంధుడు వెంబడించెను. పరుగెత్తుచున్న బలరామకృష్ణులు జరాసంధునికి కన్పించుచుండిరి. చివరకు వారు ప్రవర్షణ మను పర్వతము దగ్గరకు వచ్చిరి. ఆ పర్వతము యెడల ఇంద్రునికి పక్షపాతము గలదు. అందుచేత వర్షము వలన యెల్లప్పుడు ఆ పర్వతము తేమగా నుండును. బలరామకృష్ణులు వడివడిగా అడుగులు వేసి పర్వత శిఖరము చేరుకొనిరి. అకస్మాత్తుగా వారిద్దరును జరాసంధునికి కన్పించక అదృశ్యులైరి. వారిని వెదకుటకు కొందరు నియమితులైరి. మగధ రాజు స్వయముగా అన్నదమ్ములిద్దరును దాగియున్న ప్రదేశమును కనుగొనుటకు శాయశక్తులా ప్రయత్నించెను. కాని కనుగొనలేకపోయెను. అతడిట్లనెను. ''వారు నా నుండి తప్పించుకొనలేరు. పర్వతమునకు నలువైపులా చుట్టు ముట్టి కాపలా కాయుడు. ఎండు కట్టెలను పేర్చి పర్వత శిఖరముపై నున్న అరణ్యమును దహింపజేయుడు. ఆ మంటలలో నా శత్రువులు భస్మము కాగలరు. వారి మూలముగా వైధవ్యము ప్రాప్తించిన నా కుమార్తెల కన్నీటిని తుడిచెదను''.

అగ్ని జ్వాలలు అన్నివైపులను వ్యాపించెను. సముద్రమునకు చేరువగానున్న వైపు బలరామకృష్ణులు క్రిందకు గెంతి, శత్రు సేనలకు గుర్తు తెలియకుండ సురక్షితముగా ద్వారకా నగరము చేరుకొనిరి.

218 కాలయవనుని చరిత్ర

శుక మహర్షి చెప్పుచున్న కధనమున కడ్డుపడి పరీక్షిత్తు యిట్లడిగెను. ''మునివర్యా! ముచుకుందుడు నిద్రించుచున్న గుహకు కాలయవనుడు వచ్చునట్లు కృష్ణుడెందులకు జేసెను? కాలయవనుని సూర్యవంశపు రాజైన ముచుకుందునిచే యెందుకు భస్మము గావించెను? తానే స్వయముగా చంపవచ్చును కదా? బాల్యములోనే అనేకులను అసురులను సంహరించిన కృష్ణుడు సులభముగా కాలయవనుని చంపగలడు కృష్ణుడిట్లు యెందుకు చేసెనో వివరించి చెప్పుడు ఇందులకేదో కారణముండగలదు''

శుక బ్రహ్మ యిట్లు బదులిచ్చెను ''నీ ఊహ సరియైనది దీనికొక దీర్ఘ గాథ గలదు. ఒకసారి-యాదవులందరును సమావేశమైరి. ఇద్దరు గొప్ప ఋషులు ఆ సమావేశమునకు వచ్చిరి. వారు కుల పురోహితుడైన గార్గ్యుడు, మరొక ఋషి శ్యలుడు సంభాషణ జరుగుచుండగా, ఆ ఋషులిద్దరి మధ్య వాగ్వివాదము చెలరేగెను వాగ్వాదము తీవ్రతరమయ్యెను మరొకరు జోక్యము చేసుకొను లోపుగా, శ్యలుడు తన నవమానించెనని గార్గ్యుడు చెప్పెను అతడు ఆడిన పలుకులను స్పష్టముగా వివరించమని యాదవులడిగిరి ''నేను నపుంసకుడ'' నని శ్యలుడు పలికినాడు. అనాలోచితముగా యాదవులందరును పగలబడి నవ్విరి దీనితో గార్గ్యముని ఆగ్రహము ద్విగుణీకృతమయ్యెను అతడు సమావేశము నుండి వెళ్ళిపోయెను. గార్గ్యుడు తిన్నగా ఒకపర్వతము శిఖరముపై కెక్కి అచట తీవ్రముగా మహాదేవుని ధ్యానించుచు తపస్సు చేసెను పన్నెండు సంవత్సరములు గడచెను. అతని భక్తికి మెచ్చి మహాదేవుడు ప్రత్యక్షమై వరము కోరుకొనుమని యడిగెను. గార్గ్యుడు యీ విధముగా వరము కోరెను. ''యాదవులందరను శిక్షింపవలెనని కోరుచున్నాను వారికి భయమును కలిగించు పుత్రుని ప్రసాదించుము ఇందుకొరకు నేను నిత్యము యినుపపొడిని ఆహారముగా గ్రహించుచున్నాను నేను నపుంసకుడనని శ్యలుడు పలికి అవమానించినాడు నపుంసకుడను కానని ఋజువుపర చుటకు నాకు పుత్రుని ప్రసాదింపుము''

''గార్గ్యుడు తన తపస్సును ఒక అల్పమైన ప్రయోజనము కొరకు వ్యర్థము చేసెనని మహాదేవుడు విచారించెను కాని అతడు కోరిన దానిని ప్రసాదించుటకు మహాదేవుడు మాట యిచ్చెను. అందుచే 'అటులనే కాగల'దని గార్గ్యునకు చెప్పి మహాదేవుడు అదృశ్యమయ్యెను. గార్గ్యుడు మహదానందముతో తిరిగి వచ్చెను

''యవనేశుడను రాజు కలడు అతనికి సంతానము కలుగలేదు. అతడు సింహాసనము నధిరోహించుటకు వారసుడు కావలెనని ప్రార్థించెను అతని ప్రార్థనలు ఫలించకుండెను అతడు గార్గ్య మహర్షి వద్దకు వెళ్ళి, ఆ కాలము నాటి సాంప్రదాయము ప్రకారము, తన భార్యను గైకొని పుత్రుని ప్రసాదించమని ప్రార్థించెను. మహర్షి అంగీకరించి అతడి భార్యను స్వీకరించెను మరికొంత కాలమునకు యవనేశుని భార్యకు పుత్రుడు కలిగెను. కొత్తగా జన్మించిన శిశువు నల్లగా నుండెను ఆ శిశువుకు కాలయవనుడని నామ మిడిరి

''కృష్ణుడు కాలయవనుని సులభముగా సంహరించగలడు కాని గార్గ్యుని పుత్రుడు యాదవులకు భయము కల్గించునని మహాదేవుడు ప్రసాదించిన వరమును మన్నించవలసి యుండెను అందుచేత ద్వారక యను నగరము నిర్మించి యాదవులందరిని అక్కడకు పంపివేసెను మరియు కాలయవ నిద్రించుచున్న గుహలో ప్రవేశించి, అతడిచే భస్మమగునట్లు చేసెను. చాల కాలముగా నిద్రించుచున్న ముచుకుందునకు మోక్షము ప్రసాదించుటకు కృష్ణుడు నిశ్చయించుకొనెను

''దుర్మార్గులైన రాజులను నాశనము గావించుటకై అవతరించిన భగవంతుడు ఒకొక్కరినే సంహరింపవలసి వచ్చెను. వీరిలో మొదట కంసుని సంహరించెను. ఆ తరువాత కాలయవనుడు భస్మమయ్యెను. తన సహజ వైభవ స్థితిని పొందుటకు ముందుగా, భూమాత కిచ్చిన వాగ్దానము ప్రకారము పాపాత్ములైన రాజులను ఒకరి తర్వాత నొకరిని కృష్ణుడు యమ సదనమునకు పంపుచుండెను. కొందరిని తానే స్వయముగా సంహరించెను. మరికొందరిని యితరులచేత సంహరింపజేసెను. తాను అవతరించుటకు ప్రధాన ప్రయోజనమైన కురుక్షేత్ర సంగ్రామములో కృష్ణుడు అర్జునునకు రథసారథిగా నుండినపుడు ఆయుధమేదియు ముట్టనని వాగ్దానము చేసెను. ఆ సంగ్రామమున సుమారుగా దుర్మార్గులైన క్షత్రియ వంశముల రాజుల నందరినీ సంహరింపజేసెను. భగవంతుని తీరు తెన్నులు అనూహ్యములు. భగవంతుని లీలలను విని ఆనందించుటే మన కర్తవ్యము. భగవంతుని లీలల ప్రయోజనము భవిష్యత్తులో లీలా మాత్రముగా గోచరించును.కాని చాలవరకు అతని లీలల వెనుక నున్న 'కారణము' మనకు తెలియక అంధకారకములో నుండును''.

219 విదర్భ రాజపుత్రి రుక్మిణి

భీష్మకుడను రాజు విదర్భను పరిపాలించుచుండెను. అతడు ఉత్తముడు, పరమ సాధువు. దైవ భక్తి కలిగి యితరులకు మంచి చేయుట యందు ఆసక్తి చూపుచుండెను. అతనికి అయిదుగురు పుత్రులు, ఒక పుత్రిక గలరు. జ్యేష్ఠ పుత్రుని పేరు రుక్మి. రుక్మరథుడు, రుక్మబాహు, రుక్మకేశ, రుక్మమాలి అను వారు మిగిలిన నలుగురు పుత్రులు. పుత్రిక పేరు రుక్మిణి. అన్నదమ్ముల కందరికిని సోదరి రుక్మిణిపై అమితమైన అభిమానము గలదు. తండ్రికి ఆమెపై ప్రత్యేకమైన ప్రేమ గలదు. తండ్రి రాజ్య వ్యవహారములు చూచుచున్నపుడు గూడ కుమార్తె రుక్మిణి అతని ప్రక్కనే యుండెడిది. తండ్రి కూర్చుండు ఆసనము ప్రక్కనే కూర్చుండి అందరిని, అన్ని విషయములను విశాలమైన నేత్రములతో రుక్మిణి గమనించు చుండెడిది. రాజ ప్రాసాదములో అందరకు ఆమె అభిమానపాత్రురాలయ్యెను. ఆమె మాటను యెవరును అతిక్రమించెడివారు కాదు. ఆమె అందరకును ముద్దుబిడ్డ యగుటచే సేవకులవలె ఆమె వద్ద వేచి యుండెడివారు.

సాధు పురుషుల ప్రవచనములను వినుటలో రాజు భీష్మకుడు తన్మయముతో ఆనందించెడివాడు. తరచుగా తన్ను సందర్శించుటకు వచ్చే ఋషులు, యితర పవిత్రాత్ములతో రోజులు నెలలు గడుపుచుండెడివాడు. వారి వేదాంతోపన్యాసములను పురాణములను గంటల తరబడి వినుచుండెడివాడు. అతని ప్రక్కనే రుక్మిణి కూర్చుండి వారు చెప్పిన దంతయు వినుచుండెడిది.

తరుచుగా సందర్శించు వారిలో బ్రహ్మ కుమారుడైన నారదుడు ఒకడు. అతడు వచ్చినపుడెల్ల కృష్ణుని గురించి ముచ్చటించుచుండెను. భీష్మక మహారాజు కృష్ణుని సామర్థ్యములు, అందచందములు, మధుర స్వభావము, భక్తుల యెడ ప్రేమ, దివ్యత్వము గురించి పలు పర్యాయములు వినియుండెను. కృష్ణుని గుణములు యెన్ని మారులు వినినప్పటికిని అతనికి గాని వాటిని వివరించి చెప్పు నారదునికి గాని విసుగు కలుగకుండెను. రుక్మిణి తండ్రితోబాటు నారదుడు చెప్పిన వాటిని వినుచుండెడిది.

రుక్మిణి బాల్యము దాటి యౌవనవతి అయ్యెను. అసమాన సౌందర్యముతో అలరారు రుక్మిణి వివాహము

గురించి తండ్రి భీష్మకుడు ఆలోచించుట మొదలిడెను. అతడు రుక్మిణికి తగిన వరుడు కృష్ణుడని తలంచెను. తన ప్రియ పుత్రికకు కృష్ణుడు ఆదర్శ పతి యని భీష్మకుడు తలపోసెను. జ్యేష్ఠ కుమారుడైన రుక్మితో భీష్మకుడు రుక్మిణి వివాహ విషయమై ప్రస్తావించెను. భీష్మకుడు యిట్లనెను. ''త్వరలోనే రుక్మిణి వివాహము జరుపవలసి యున్నది. ఆమె యౌవనవతి అయ్యెను. కుమారా! ఆమెకొక మంచి వరుని యెంచినాను''.

''అయితే ఆమెకు వరుని వెదకు బాధ్యత నుండి నన్ను తప్పించినావు'' అని నవ్వుచూ రుక్మి పలికెను. ''తండ్రీ! ఎవరా వరుడు?''

''వసుదేవుని కుమారుడైన కృష్ణుడు'' అని రాజు పలికెను.

రాజు వాక్యము పూర్తిచేయక మునుపే రుక్మి కూర్చున్న చోటు నుండి ఒక్కసారిగా లేచి హెచ్చు స్వరముతో యిట్లు పలికెను. ''ఏమిటీ! నీకేమైన పిచ్చి పట్టినదా తండ్రీ? కృష్ణుడా వరుడు! నేను అది జరుగ నివ్వను''.

జరాసంధ కాలయవనులు రుక్మికి మంచి స్నేహితులు. మధురను ముట్టడించుటకు వెళ్ళిన కాలయవనుడు ముచుకుందునిచే భస్మమయ్యెను. రుక్మి యితర స్నేహితులు — పౌండ్రక, విదురధ, సాళ్వ, దంతవక్త్ర శిశుపాలురు — కూడ జరాసంధ కాలయవనుల వంటి వారే. శిశుపాలుడు దామఘోషుని కుమారుడు. రుక్మి స్నేహితులందరును బలరామకృష్ణ ద్వేషులు. తండ్రి భీష్మకుని పలుకులు రుక్మికి ఆగ్రహము కలిగించగా యిట్లనెను. ''తండ్రీ! నా సోదరి రుక్మిణి విదర్భ రాజపుత్రి. నీవు యెంచిన వరుడు కనీసము సామంత రాజైనను కాడు. బాల్యములో అతడు గొల్లకాపరి, మరియు కంసుని అన్యాయ మార్గమున సంహరించెను. అయినను సింహాసన మధిష్ఠించుటకు ధైర్యము లేకపోయెను. గోవు చర్మము కప్పుకొనిన పెద్దపులి వలె, వినయము నటించి ఉగ్రసేనుని మహారాజుగా నియమించెను. పెద్దలయెడ గౌరవము ప్రదర్శించినట్లు నటించి యెవరిని మోసగించ వలె ననుకొనుచున్నాడు? నీచ జన్మనెత్తి తనకు తగని రీతిలో వ్యవహరించుచున్నాడు. అతడు మనకు అన్ని విధముల — ప్రతిష్ఠలో, ప్రతిపత్తిలో, సంపదలో — తక్కువవాడు. రుక్మిణిని అతనికిచ్చి వివాహము చేయుటకు నేనంగీకరించను. అది నాకు సమ్మతము కాదు''.

తన కుమారుడు పలికిన పలుకులు విని భీష్మకుడు చాల దుఃఖించెను. అతడు మాట్లాడుటకు ప్రయత్నించెను. కాని రుక్మి మాట్లాడనివ్వలేదు. ముసలి భీష్మకుడు తప్పని సరిగా కుమారుని మాటలు వినవలసివచ్చెను. భీష్మకుడు కొడుకుతో నిట్లనెను. ''నేను యెంచిన వరుడు నీ కంగీకారము కానిచో, మరి నీ చెల్లెలికి అర్హుడైన వరుడెవ్వరు?'' రుక్మి జవాబుగా ''ఇదివరకే దామఘోషుని కుమారుడైన శిశుపాలుడు రుక్మిణికి తగిన వరుడని నిశ్చయించితిని''.

భీష్మకుడు రుక్మి సూచన నంగీకరింపకుండెను. అతనికి శిశుపాలుని అహంభావము, డంబము బాగుగా తెలియును. కాని భీష్మకుడేమియు చేయలేకపోయెను. గత్యంతరము లేక శిశుపాలునితో రుక్మిణి వివాహము జరుపుట కంగీకరించెను. తండ్రిని తేలికగా ఒప్పించ గలిగితినను సంతోషముతో, తన సోదరిని మిత్రుడు శిశుపాలునికిచ్చి వివాహము జరిపించుటకు చురుకుగా సన్నాహములు చేయ నారంభించెను.

220 రుక్మిణి దూతను పంపుట

రుక్మిణి హృదయము బ్రద్దలయ్యెను అనేక దినములు, మాసములు, సంవత్సరములుగా రుక్మిణి కృష్ణుని గాథలను వినుచు, తన హృదయము కృష్ణుని కర్పించెను. కృష్ణుని ఆమె భర్తగా యెంచుకొనెను. కృష్ణుని కిచ్చి తన వివాహము జరుపుటకు తన తండ్రి నిశ్చయించినట్లు చెలికత్తెలు చెప్పగా విని రుక్మిణి అమితానందము పొందెను. కాని యిప్పుడామె తాను గాంచిన కలలు కలలుగానే నిలిచిపోనున్నట్లు గ్రహించెను. నారదుడు కృష్ణుని వర్ణించిన మాటలు — అతని సౌందర్యము, బాల్యమందే అతడు ప్రదర్శించిన ధైర్య సాహసములు, అందరిని తనకు బానిసలుగా చేసుకునే ఆకర్షణ శక్తి యింకా యెన్నో యితర సద్గుణములు — జ్ఞప్తికి తెచ్చుకునెను ఇట్టి గుణములు కలవాడగుటచేతనే కృష్ణునికి తన హృదయము నర్పించి అతనికి బానిస అయ్యెను

రుక్మి నిర్ణయము తిరుగులేనిదిగా గోచరించెను. ఇంటి యందు అతని మాటలను తు చ తప్పక పాటించుట ఆనవాయితీ అయ్యెను. రుక్మిణి తనలో తానిట్లు తలపోసెను ''నా అన్న తనకెవరు బావమరదిగా నుండదగువో నిశ్చయించుకొనెను. కనీసము నాకు అంగీకారము అవునా కాదా యని కూడ అత డడుగలేదు. నేను యెంచుకున్న వరుడు, భగవంతునకు నన్ను గురించి అంతయు తెలిసియే యుండును అతనికి సర్వమును తెలుసును చాలకాలము క్రిందటనే రుక్మిణి తన్ను పతిగా యెన్నుకున్నదని అతనికి తెలియకుండ యెట్లుండ గలదు? తెలిసి కూడ అతడు నన్ను తీసుకునెళ్ళుటకు యెట్టి ప్రయత్నము చేయలేదు. దీనిని బట్టి అతడు నన్ను ప్రేమించుటలేదని, నాకన్న అదృష్టవంతురాలైన మరొక వనితను ప్రేమించుచున్నాడని స్పష్టమగుచు ది. బృందావనములో నున్నపుడు అనేక స్త్రీలు అతనిని ప్రేమించిరని చెప్పగా విన్నాను. ఇప్పుడు నేనేమి యవలెను? కృష్ణుని కర్పించిన హృదయమందు వేరొక పురుషునికి స్థానము లేదు. నేను కృష్ణుని తప్ప రొకరిని వివాహమాడను. లేకున్నచో ప్రాణము విడిచెదను ఈ విషయము నా తల్లికి గాని యితరులకు గాని చెప్పలేకపోవుచున్నాను. చెప్పినచో నా ప్రవర్తన అనుచితమని వారు పరిగణింతురు. ఏది యేమైనప్పటికిని నేనొకటి నిశ్చయించుకున్నాను నాకు ఒకే ఒక మార్గము గలదు. నేను అతనిని ప్రేమించుచున్నానని చెప్పి నన్ను రక్షించమని అడిగెదను. అతడు తనకు సంపూర్ణముగా శరణాగతులైన వారిని యెన్నడును వదలిపెట్టలేదని చెప్పగా విన్నాను. ఇటువంటి క్లిష్ట పరిస్థితులలో సిగ్గుపడుటకు తావు లేదు. ఈ ఆపద నుండి రక్షింపుమని సందేశము పంపెదను అతడు నన్ను రక్షించకున్నచో ఆత్మహత్య చేసుకొందును. అంతేకాని నా అన్న కోరికను మన్నించి తల ఒగ్గలేను'' అని చాలసేపు ఆమె తలపోసి చివరకు యీ నిశ్చయమునకు వచ్చెను

రాజ సౌధమునకు ఒక వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు వచ్చుచుండెడివాడు. రుక్మిణికి అతనిని చాల కాలముగా, జ్ఞాపకశక్తి కలిగి నప్పటినుండి, తెలియును అతడామెతో చాలసేపు ముచ్చటించుచుండెడివాడు ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణుని ద్వారా కృష్ణునికి సందేశము పంపుటకు రుక్మిణి నిశ్చయించుకొనెను. అతడు తన విషయము రహస్యముగా నుంచగలడని, తనకు సహాయము చేయుటకు సర్వ విధముల తోడ్పడగలడని రుక్మిణి భావించెను.

ఆమె అట్లు ఆలోచించుచుండగా, అదృష్టవశాత్తు ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు రాజసౌధము లోపలి ప్రాంగణ నకు వచ్చి రుక్మిణిని పలుకరించెను. ఆమె విచార వదనము చూచి ఆ బ్రాహ్మణు డిట్లనెను. ''చిట్టితల్లి నీవెందుకు విచారముగా నున్నావు? నాతో చెప్పుము''. రుక్మిణి అతనితో యిట్లనెను. ''నా భవిష్యత్తు

నా అన్న నిర్ణయించిన విషయము నీవు వినియే యుందువు. ఈ యింటిలో జరుగుచున్న సన్నాహములు నీకు తెలిసియే యుండును. ఇన్ని సంవత్సరములుగా నన్నెరిగిన నీవు నా హృదయమెవరికి అర్పితమైనదో గ్రహించియే యుందువు మరి నేనెట్లు సంతోషముగా నుండగలను?'' ఆమె కంటి నుండి కన్నీరు కారుట చూచి అత డిట్లనెను. ''కృష్ణుడు నిన్ను యీ భయంకర విధికి వదలిపెట్టడు భక్తుల యోగ క్షేమముల నతడు స్వీకరించును''.

రుక్మిణి బ్రాహ్మణునితో నిట్లనెను. ''ఈ సమయములో అనునయ వాక్యములు మాత్రమే చాలవు. నీవు ప్రత్యేకముగా యేదైన చేయవలెనని నా కోరిక''.

''నేనేమి చేయవలెనో చెప్పుము అది నేను తప్పక చేసి నీ కన్నీరు తుడిచెదను'' అని వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను తానేమి చేయవలెనో రుక్మిణి ఆ బ్రాహ్మణునకు చెప్పి తన సందేశమును కృష్ణుని కందజేయమని కోరెను. ఆమె యిట్లనెను. ''కృష్ణుడు బ్రాహ్మణ ప్రియుడని, వారి నెంతగానో గౌరవించునని చెప్పుదురు. అందుచేత నీవు నిర్భయముగా కృష్ణుని ప్రాసాదమునకు వెళ్ళవచ్చును''.

వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు రుక్మిణి వద్ద సెలవు తీసుకుని ద్వారకా నగరము దిక్కుగా వేగముగా కదలి వెళ్ళెను.

221 గులాబి వర్ణములో నున్న ద్వారకా నగరము

తాను చేపట్టిన కార్యము తొందరగా జరుగవలెనను తపన చేతగాని, లేక కృష్ణుని మాయచేత గాని, వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు త్వరలోనే ద్వారకా నగరము చేరుకోగలిగి నందుకు ఆశ్చర్యపడెను. కృష్ణుని గృహము యెక్కడ మన్నదో, అతడెక్కడ నివసించుచుండువో పసిగట్టి తొందరగా వెళ్ళెను ద్వారపాలురు గౌరవ పూర్వకముగా ఆహ్వానించి లోపలి ప్రాంగణమునకు తీసుకువెళ్ళిరి. వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు తల పైకెత్తి చూడగా, అచ్చట ఒక బంగారు కుర్చీపై దేవాది దేవుడు కృష్ణుడు కూర్చుని యుండుట చూచెను. అతనికి సంతోషము ఉద్వేగము ముంచుకురాగా నోట మాటరాక అక్కడనే నిలుచుండి కృష్ణుని అందము తనివితీర గాంచుచుండెను. కృష్ణుడు తాను కూర్చున్న ఆసనము నుండి ఆత్రముగా లేచి బ్రాహ్మణున కెదురేగి పాదములపైబడి ఆశీర్వదింపుమని కోరెను. బ్రాహ్మణుని తోడ్కొని తాను కూర్చున్న ఆసనము వద్దకు తీసుకువెళ్ళెను బ్రాహ్మణుని ప్రయాణపు బడలిక తీరునంత వరకు కృష్ణుడు వేచియుండి, భోజనము యేర్పాటుచేసి, తర్వాత విశ్రాంతి తీసుకొమ్మని బ్రాహ్మణుని కోరెను.

బ్రాహ్మణుడు కొంతసేపు విశ్రాంతి తీసుకున్న పిదప, మృదువైన కమలము వంటి హస్తముంతో కృష్ణుడు అతని పాదములొత్తియిట్లనెను ''బ్రాహ్మణోత్తమా! మీ దేశములో అందరూ ధర్మపరులేనా? నీవు నీవంటివారు మీ విధులను యెటువంటి ఆటంకములు లేక నిర్వర్తించగలుగుచున్నారా? మీ దేశ ప్రజలు సంతృప్తితో జీవించుచున్నారా? 'నాకున్నది చాలును' అనే సంతృప్తి బ్రాహ్మణులకుండి, యితర వస్తువులయందు కాంక్ష లేకున్నచో, వారు నిర్విచారముగా నుండగిలరు. హృదయమందు సంతృప్తి లేకున్నచో, ఇంద్ర పదవి యిచ్చినప్పటికిని అతడు సంతోషముగా నుండలేడు వారికున్న దానితో సంతృప్తి చెంది, ఆత్మ జ్ఞానముపై ఆసక్తితో, ధర్మ మార్గము నెన్నడును విడువక, అన్ని పరిస్థితులందు ప్రశాంతతతో, స్వచ్ఛమైన మనను

కలిగి, అహంభావము లేని బ్రాహ్మణులే గౌరవమునకు అర్హులని నా అభిప్రాయము.

''ధర్మపరులైన ప్రభువులు పాలించు దేశమునందే అటువంటి బ్రాహ్మణులు కానవత్తురు. మీ ప్రభువు సద్వర్తనుడేనా? అతడు ధర్మమార్గము ననుసరించునా? అట్లయినచో, ఆ ప్రభువు నాకు ప్రీతిపాత్రుడు.

''నీవు నన్ను చూచుటకు వచ్చినావు. నీ ప్రయాణపు బడలిక సూచనల బట్టి చాల దూరము నుండి వచ్చినట్లున్నది. అనేక నదులు, అరణ్యములు, యీ నగరము చుట్టునున్న పెద్ద కందకము దాటి నీవు నన్ను చూచుటకై వచ్చినావు. నేనేమి చేయవలెనో నీవు చెప్పినచో దానిని సంతోషముగా చేసెదను. రహస్యము కానిచో, యీ వృద్ధాప్యములో యింత దీర్ఘ ప్రయాణము యెందుకు తలపెట్టితివో చెప్పుము. అలసట చెందక విశ్రాంతి తీసుకోవలసిన వయస్సు యిది. నీపై నుంచిన నమ్మకము వమ్ము కానిచో నీవు వచ్చిన కారణము నాకు తెలుపుము''.

కృష్ణుని మాటలకు ఆ వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు ముగ్ధుడయ్యెను. అతడు కృష్ణునితో యిట్లనెను. ''నీవు యీ లోకమునకే ప్రభుడవని యందురు. నీవు యెరుగనిది యేదియు లేదు. అయినప్పటికిని, నీవు నన్ను యెంతగానో ఆదరించి నేను యెందుకు వచ్చితినని అడుగుచుండుటచేత, నేను సంతోషముగా యే కార్యముపై వచ్చితినో వివరించెదను.

''నేను విదర్భ దేశము నుండి వచ్చినాను. ఆ దేశములో కుండినపురము ప్రధాన నగరము. ఆ దేశమును భీష్మకుడు పాలించుచున్నాడు. అతడు చాల ధర్మపరుడు. అతనికి రుక్మిణి యను పుత్రిక గలదు''. అని పలికి బ్రాహ్మణుడు ఆగి కృష్ణుని వైపు ''ఆమె గురించి వినియున్నావా?'' అనునట్లుగా చూచెను. కృష్ణుడు మాట్లాడక చిన్నగా నవ్వెను. బ్రాహ్మణుడు మరల చెప్పసాగెను. ''ఆ రాజునకు అయిదుగురు పుత్రులు కలరు. వారిలో జ్యేష్ఠుని పేరు రుక్మి. కుమార్తెకు వివాహ వయస్సురాగా, నీవు తగిన వరుడవని తలచి తన కుమార్తెను నీ కిచ్చి వివాహము చేయుటకు రాజు నిశ్చయించెను''.

మరల బ్రాహ్మణుడు చెప్పుట ఆపెను. కనులలో వెలుగు ప్రకాశించుచుండగా కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''నేనా? తన కుమార్తెను నాకు యివ్వదలచెనా? కాని నా వద్దకు యెవ్వరును యింతవరకూ రాలేదు. నా తండ్రికి కూడ విదర్భ నుండి యెటువంటి సందేశము రాలేదు. నీవు రాజు పంపగా వచ్చిన మధ్యవర్తివా?''

బ్రాహ్మణుడిట్లు చెప్పెను. ''లేదు. అచ్చట పరిస్థితులు సానుకూలముగా లేవు. రాజు తన కుమార్తెను నీకివ్వ వలెనని తలచినాడు. కాని అతని జ్యేష్ఠ పుత్రుడు అందు కంగీకరించుట లేదు. అతడు తన సోదరిని దామఘోషుని పుత్రుడైన శిశుపాలునికి యివ్వవలెనని నిశ్చయించినాడు. అతడు చేది దేశమునకు రాజు''. కృష్ణుని వదనము గంభీరమయ్యెను. కృష్ణు డిట్లనెను ''శిశుపాలుని దుర్మార్గము గురించిన వార్తలు విన్నాను. భీష్మకుడు యీ అననుకూల వివాహమునకు అంగీకరించెనా?'' ''అంగీకరించక తప్పలేదు'' అని బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను. ''రుక్మి చాల శక్తిమంతుడైన రాకుమారుడు. అతని మాట శాసనము''.

''అయితే మరి యిందులో నా ప్రమేయ మేమున్నది?'' అని చిలిపిగా కృష్ణుడు అడిగెను. బ్రాహ్మణుడు యిట్లనెను. ''ప్రభూ! ఎప్పటి నుండియో నీపై రుక్మిణికి ప్రేమ యున్నది. బాల్యము నుండియు ఆమెను నేనెరుగుదును. నాకు తెలిసినప్పటి నుండి ఆమె నిన్ను యెంతగా ప్రేమించుచున్నదో నే నెరుగుదును.

అటువంటి పతివ్రతకు యీ వార్త విష తుల్యము. ఆమె హృదయము బ్రద్దలయ్యెను. ఆమె నిస్సహాయ స్థితిలో యీ సందేశమును నీకు నా ద్వారా పంపినది. నన్ను సాధ్యమైనంత త్వరగా వెళ్ళి యీ సందేశమును నీకు అందజేయమని ఆమె పంపెను. అది నేను నీకు వివరించెదను. ఆ పైన అంతయు నీ చేతులలో నున్నది.

222 రుక్మిణి సందేశము

వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు నిటారుగా కూర్చొనెను. కృష్ణుడు కూర్చుని విశాల నేత్రములతో బ్రాహ్మణుని జూచుచు రుక్మిణి సందేశమును వినజొచ్చెను.

''అచ్యుతా, కృష్ణా! ఈ లోకములో నీకెల్ల మిక్కిలి సౌందర్యవంతుడవని చెప్పగా విన్నాను. నీకున్న అనేక ఉదాత్త గుణముల గురించియు నీ భక్తులపై నీకు అపారమైన కరుణ గలదనియు వినియుంటిని. నారదుని వంటి గొప్ప మహర్షులు నీ గొప్పదనము, అందచందములు వర్ణించగా నేను తెలుసుకున్నాను. అనేక సంవత్సరములుగా నా చెవులు నీ వర్ణనలను విందులుగా వినుచున్నవి. నా మనస్సు యెన్నడో నీ కంకితమై పోయెను. నీపై నాకున్న ప్రేమను తెలియజెప్పుటకు నేను సిగ్గుపడుటలేదు.

''ఇన్ని గుణములు కల నిన్ను యే స్త్రీ యైనను ప్రేమించుటలో ఆశ్చర్యమేమున్నది! ఉత్తమ కుటుంబ ములో జన్మించిన నా వంటి కన్య యీ విధముగా ప్రేమను తెలుపుట అమర్యాదయని బహుశః నీవు భావింపవచ్చును. ముకుందా! వేరేదియు యెట్లు సాధ్యము? నేనేమి చేయగలను? నిన్ను ప్రేమించకుండ నుండుటెట్లు? కృష్ణా! నీవు పురుషులలో సింహము వంటి వాడవు. నేను ధైర్యము తెలివితేటలు గలదానను. నేను ఉత్తమ కుటుంబములో జన్మించినాను. నేను అన్ని విధముల నీకు తగిన పత్నిని. నన్ను పొందదగిన వాడవు నీవొక్కడవే. నీవు ఉత్తమ వంశములో జన్మించిన ఉదార పురుషుడవు, అతి సమర్థుడవు. కళలందు, ముఖ్యముగా స్త్రీలకు ప్రీతి కలిగించు కళలందు ప్రవీణుడవు. నీవు యువకుడవు, ధనవంతుడవు. నీ ఓరిమి, మధుర స్వభావము లోకములో అందరకును తెలియును. నీకు అందరి యెడల అభిమానము కలదనుటకు, నిన్ను అసంఖ్యాక ప్రజలు స్తుతించుటయే నిదర్శనము. అటువంటపుడు నావంటి స్త్రీ నిన్ను ప్రేమించి భర్తగా యెన్నుకొనక యెట్లుండగలదు? నీవు నన్ను తీసుకువెళ్ళి నీ దానిని చేసుకొనవలెను. సింహమునకు చెందవలసిన దానిని ఒక గుంట నక్కకు వదలివేయవద్దు. నా సోదరుడు నిశ్చయించిన చేది దేశ రాజపుత్రుడు నన్ను తలంచనైన తలంచకుండునట్లు చేయవలెను. అతడు నన్ను చూడక మునుపే నన్ను తీసుకొని పొమ్ము.

''నీవు నన్ను తీసుకువెళ్ళునదియు లేనిదియు నీ వద్దకు పంపిన బ్రాహ్మణుని ద్వారా నాకు తెలియగలదు. కాని ఒక విషయము జ్ఞాపక ముంచుకొనుము. నీవు నన్ను అంగీకరించుటకై నా పద్ధతిలో నేను తీవ్ర తపస్సు చేసినాను. అనేక దానములు చేసినాను. అగ్నిదేవుని అర్చించినాను. అర్హులైన వారికి సువర్ణ దానము, యితర కానుకలు యిచ్చితిని. ఎన్నో నోములు, వ్రతములు ఆచరించితిని. పెద్దలను బ్రాహ్మణులను యెప్పుడును గౌరవభావముతో చూచుచుందును. నేను గావించిన యీ కృత్యములన్నియు నా కోరికను, అనగా నీ దాననగుట, తీర్చవలెను. నీవు మాత్రమే నా చేయి నందుకొనవలెను, కాని దామఘోషుని కుమారుడు కాదు. నీవు నా ప్రేమ నంగీకరించగలవను నమ్మకములో నేను జీవించి యుంటున్నాను. కర్మవశాత్తు, నీవు రాకపోయి,

ఆ నీచుడు నన్ను ముట్టినచో, నీతో యెడబాటు వలన కలిగిన విరహాగ్నిచేత దగ్ధమై మరణించెదను. పద్మములవంటి నీ నేత్రములు నేను మరణించునపుడు నా మనస్సులో స్థిరముగా నిలిచియుండుటచేత నేను మరణించుచున్నందుకు విచారించను. కాని నీకు సర్వము సమర్పించిన భక్తురాలిని రక్షించలేదను కళంకము అంటగా నీవు బాధపడెదవు.

''బహుశః నన్ను యే విధముగా తీసుకువెళ్ళగలనని యోచించుచున్నావు కాబోలు. నీవు యీ విధముగా అనుకొనుచుండవచ్చును. 'రుక్మిణీ! నీ తండ్రి, సోదరుడు యిది వరకే నీకు వరుని నిశ్చయించినారు. మరి నీవు కోరిన విధముగా నేనెట్లు చేయగలను?' నీ శక్తి అసమానమైనదని నిన్ను జయించగలవారెవరును యీ లోకములో లేరని నేనెరుగుదును. వివాహమున కొక రోజు ముందుగా మా నగరమునకు దయచేయుము. నీ సేనలతో శిశుపాలుని, జరాసంధుని నాశనము చేసి నన్ను బలవంతముగా రాక్షస పద్ధతిలో తీసుకుపొమ్ము. క్షత్రియులలో కన్య బంధువులు ఆమె యెన్నుకున్న వాని నంగీకరించనిచో, యీ పద్ధతిలో వివాహము జరుగుట సవ్యమేయని నీకు నేను వేరుగా చెప్పనవసరము లేదు.

''నీకు మరొక సందేహము కలుగవచ్చు. నీవు యిట్లు అనవచ్చు. 'నిన్ను బలంతముగా తీసుకొనిపోవుటకు అంతఃపుర స్త్రీ లుండెడి ప్రాంగణములో ప్రవేశించునపుడు అమాయకులైన స్త్రీలను, రక్షక భటులను బాధించవలసి వచ్చును. అది సరి యగునా?' ఈ సమస్యకు నేనొక పరిష్కారము సూచించెదను. వివాహమునకు ముందురోజు పెండ్లి కూతురు అంతఃపురము నుండి బయటకు వచ్చు ఆచారము గలదు. మంగళవాద్యములు మ్రోగుచుండగా వధువు గౌరీ పూజ చేయుటకు పార్వతీ దేవి గుడికి నడచి వెళ్ళును. గుడి రాజ సౌధమునకు కొంత దూరములో నున్నది. నేను రాజసౌధము నుండి బయటకు వచ్చినపుడు, అందరును చూచుచుండగా నీవు నన్ను తీసుకుపోవుట సులభము. గొప్ప గొప్ప సాధువులు వారి తమో గుణము నివృత్తి యగుటకు నీ పాద ధూళిని కోరుదురు. ఆ పాద ధూళియే నేను జీవించి యుండునట్లు చేయగలదు. నా హృదయములోని కోరిక యే కారణము చేతనైన తీరకున్నచో, యిప్పటికే ఉపవాసములతో, వ్రతములతో శుష్కించిన యీ శరీరమును వదలిపెట్టుదును. రాబోవు జన్మలోగాని, లేక ఆపై జన్మలోగాని నీవు నన్ను స్వీకరించగలవను ఆశతో కన్నుమూసెదను. వందలకొలది జన్మలు యెత్తినప్పటికిని, చివరకు నీవే నా భర్తవు కాగలవు. అప్పటి వరకు నీ అనుగ్రహము కొరకు ప్రార్థించుచు వేచియుండెదను''.

సందేశము పూర్తి అయ్యెను. బ్రాహ్మణుడు ఒక క్షణమాగి యిట్లనెను. ''ప్రభూ! రుక్మిణి యీ సందేశమును అందజేయుమని కోరినది. విషయము లన్నియు మీ ముందుంచినాను. ఇక యేమి చేయుదురో మీరే నిర్ణయించు కొనవలెను''.

కృష్ణుడు లేచి నిలుచుండెను. బ్రాహ్మణుని చేతులు తన చేతిలోనికి తీసుకుని చిరునవ్వు నవ్వి కృష్ణుడిట్లనెను. ''అనేక సంవత్సరములుగా నాకు కూడ రుక్మిణిపై ప్రేమ యున్నదని నీతో చెప్పుటకు నేను సిగ్గుపడను. నన్ను గురించి నా గుణముల గురించి విని ఆమె యెట్లు నన్ను ప్రేమించుచున్నదో నేనును అట్లే ప్రేమించుచున్నాను. నారదుడు ఆమె గుణగణములను వర్ణించి నాకు చెప్పెను. అతడు నాకిట్లు చెప్పెను. 'ఆమె సువర్ణచ్ఛాయతో ప్రకాశించుచుండును. నల్లని కేశములు, చంద్రబింబము వంటి వదనము, భీతి చెందిన లేడి కన్నులవంటి నేత్రములు ఆమెకు అందము చేకూర్చుచున్నవి. చిన్నదైన తిన్నని నాసిక, మల్లెపువ్వులవంటి ఆమె పలువరుస, అందరిని ఆకట్టుకొను చిరునవ్వు, కోయిల కంఠ స్వరము, ఆలిచిప్పల వంటి చెవులు

ఆమె శోభను యినుమడింపజేయు చున్నవి ఆమె పెదవులు బింబఫలము కన్న యెరుపు ఆమె యెఱ్ఱని పాదములు అతి కోమలమైనవి మృదువైన ఆమె చేతులందు శంఖ చక్ర చిహ్నములు గలవు. అరటి బోదెలవలె ఆమె తొడలు మిక్కిలి నునుపారినవి. ఆమె పిరుదులు అందముగా నుండును ఎప్పుడును చిరునవ్వుతో ప్రశాంతముగా హంసవలె నడచుచుండును'

''నారదుడు ఆమె గురించి చెప్పినప్పటి నుండి ఆమెను చేబట్టవలెనని నిశ్చయించుకుంటిని. ఆమెను నాకిచ్చి వివాహము చేయునట్లు ఆమె తండ్రి యోచించుచున్నాడని నారదుడు చెప్పెను ఆమె నాకే సందేశము పంపకమునుపే, ఆమె సోదరుడు నన్ను ద్వేషించుచున్న కారణముగా తండ్రి సంకల్పమునకు విఘ్నము కలిగెనని విన్నాను. అప్పటి నుండి నాకు రాత్రులందు సరిగా నిద్ర రాకుండెను.నా కనులు చూడుము! అవి యెఱ్ఱగా లేవా? అవి అలసినట్లు సీకగుపించుచున్నవా?''

ఒక క్షణమాగి కృష్ణుడు తిరిగి యిట్లనెను. ''ఈ క్షణమే క్షత్రియ కులమునకు అపకీర్తిని తెచ్చు ఆ పాపాత్ములను నాశనము చేసెదను వారి కనులముందే అందమైన రాకుమారి రుక్మిణిని యెత్తుకువచ్చి నాతో యీ ద్వారకా నగరమునకు తీసుకు వచ్చెదను తన హృదయమును నా కర్పించిన రుక్మిణిని నేను వదలిపెట్టను''.

ఇక రెండు రోజులలో వివాహము జరుగిబోవుటచేత యెక్కువ వ్యవధి లేదని కృష్ణుడు గ్రహించెను. కృష్ణుడు రథసారథి దారుకుని పిలిచి యిట్లనెను. ''రథము సిద్ధము చేయుము, నేను వెంటనే వెళ్ళవలెను''.

కృష్ణునికి అభిమానమైన శైబ్య, సుగ్రీవక, మేఘ పుష్ప, వలాహకములను అశ్వములను పూన్చి రథమును దారుకుడు ద్వారము వద్దకు తీసుకువచ్చి కృష్ణుని కెదురుగా ''రథము సిద్ధముగా నున్నది'' అని తెల్పునట్లుగా నిలుచుండెను

కృష్ణుడు బ్రాహ్మణుని రథ మెక్కించి తర్వాత తాను రథము నధిరోహించెను గాలి కంటె వేగముగా అశ్వములు పరుగెత్తుచుండెను రాత్రి అంతయు ప్రయాణము చేసెను. మరునాటి ఉదయము విదర్భ చేరిరి.

ఈలోపుగా బలరాముడు, కృష్ణుడు హుటాహుటిగా విదర్భకు వెళ్ళెనని తనతో రుక్మిణిని తీసుకు రాగలడని వినియుండెను విదర్భలో యితరులు అల్లకల్లోలము సృష్టించగలరని ఊహించి బలరాముడు యాదవ సైన్యమును తోడ్కొని త్వరగా విదర్భకు బయలుదేరెను

223 రుక్మిణి నిస్పృహ చెందుట

భీష్మకుడు పెళ్ళి యేర్పాటు లన్నియు గావించెను. కుండిన నగరము పండుగ కళతో శోభిల్లుచుండెను. వీధులలో పన్నీరు జల్లిరి ప్రతి గృహమును పువ్వుల తోరణములతో అలంకరించిరి. స్తంభములకు రంగు రంగుల కాగితములు చుట్టి పలుచోట్ల పతాకముల నెగురవేసిరి. రాకుమారి వివాహము జరుగనున్నదన్న సంతోషముతో ప్రజలందరును మంచి మంచి పట్టు వస్త్రములు ధరించి ఉత్సాహముగా నుండిరి. రాజసౌధ ములో హడావిడిగా నుండెను సన్నాహములు అంతులేక కొనసాగుచుండెను పేదలకు అన్నదానము జరిగెను

బ్రాహ్మణులకు విందుచేసి గౌరవించి పట్టు వస్త్రములు, బంగారము కానుకలుగా నొసగిరి. మరుచటి రోజు పెండ్లి కుమార్తె కాబోవుచున్న రాకుమారిని ఆశీర్వదించమని బ్రాహ్మణులను కోరిరి. వేద మంత్ర పఠనముతో రాజసౌధము ప్రతిధ్వనించుచుండెను. పుర స్త్రీలు రుక్మిణి చుట్టును చేరి పెండ్లి పాటలు పాడుచుండిరి. ఆమెకు నూతన వస్త్రములు ధరింపజేసి ఆభరణములు తొడిగిరి. దుష్టుల దృక్కులు ఆమెపై ప్రసరించకుండు టకు ఆమె ముంజేతికి పసుపు త్రాడు కట్టిరి.

చేది దేశపు రాజు దామఘోషుడు తన కుమారుడైన శిశుపాలునకు అర్హమైన విధముగా అలంకారము జేసి విదర్భకు తీసుకువచ్చెను. అతడు పెద్ద సైన్యమును వెంటబెట్టుకుని ముందుగానే నగరమునకు వచ్చెను. భీష్మకుడు వారిని గౌరవ పురస్సరముగా ఆహ్వానించి, ప్రత్యేకముగా వారికేర్పాటు చేసిన విడిదికి తీసుకువెళ్ళెను. శిశుపాలునితో జరాసంధ, సాళ్వ, దంతవక్త్ర విదురథ, పౌండ్రకులు కూడ వచ్చిరి. వారందరును బలరామకృష్ణు లకు బద్ధశత్రువులు. వారు కూడ తమ సైన్యముతో వచ్చిరి. భీష్మకుడు రుక్మిణిని కృష్ణుని కివ్వవలెనని సంకల్పించినట్లును, కాని రుక్మి అందుకడ్డుపడి యీ 'గండము' తప్పించిన విషయమును వారందరును బాగుగా యెరుగుదురు. అందుచేత యే కారణము చేతనైన క్లిష్ట పరిస్థితులు యెదురైనచో శిశుపాలునికి సహాయపడవచ్చునన్న తలంపుతో వారు సేనాబలముతో తరలివచ్చిరి.

రుక్మిణికి పరిసరములందు ఆసక్తి లేక యుండెను. అందరిలోనున్న ఉత్సాహము, సంతోషము ఆమెలో కన్పించకుండెను. సన్నాహములు చురుకుగా సాగుచుండగా, ఆమె కేవలము బొమ్మవలె కూర్చుని యుండెను. ఆమె హృదయము కృష్ణునిపై నుండెను. ఆమె పంపిన దూత, వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు ద్వారక నుంచి రాకుండుటచేత ఆమె మనస్సు అల్లకల్లోలముగా నుండెను. ఆమె యిట్లు తలంచెను. "ఇంక ఒక్క రాత్రి మాత్రమే మిగిలియున్నది. తర్వాత రోజే పెళ్ళి రోజు. కృష్ణుడు గాని వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు గాని యింతవరకు రాలేదు. నన్ను పెళ్లి చేసుకొనుట యందాసక్తి యున్న కృష్ణుడు, నేను లజ్జారహితముగా అతనిని ప్రేమించుచున్నానని కబురు పంపినందుకు బహుశః మనస్సు మార్చుకొని రాకపోవచ్చును. నామీద అమితమైన అభిమానముగల బ్రాహ్మణుడు యీ విషయము నాతో చెప్పలేక యిక్కడకు రాకపోయి యుండవచ్చును. తప్పక అదియే జరిగియుండును. లేక బహుశః నా దురదృష్టము కొలది దారిలో యేదైన ఆటంకము సంభవించి వచ్చుట ఆలస్యమయి ఉండవచ్చును. లేక దేవతలకు ఆగ్రహము కలిగి, వారి ఆగ్రహము నాకీ దుర్భర పరిస్థితి కలిగించెనా? నేను గాని నిర్లక్ష్యముగా దేవుని పూజించితినా? అట్లు జరుగుటకు వీలులేదు. పరమ దైవమైన మహాదేవుడు నావంటివారు చేయు తప్పులను మన్నించగల కరుణామయుడు. నేను యేదైన నేరము చేసి అతనికి ఆగ్రహము కలిగించినచో, నిత్యము నేను ఉపాసించు పార్వతీదేవి ఏల ఉదాసీనముగా నున్నది? స్వతస్సిద్ధముగా ఆమె కరుణామయి. రుద్రుని సాహచర్యముచేత ఆమెకూడ అతనివలె ఆగ్రహము చెంది యుండవచ్చును. నేను ఆత్మహత్య చేసుకొందునని ఆమెకు తెలిసినప్పటికిని, ఆమె నన్ననుగ్రహించుటలేదు. పర్వత రాజ పుత్రిక యగుటచే ఆమె హృదయము పాషాణముగా నుండుట సహజమే మరి!"

ఈ విధముగా రుక్మిణి మనస్సు అల్లకల్లోలమై యుండగా కన్నులు మూసుకుని నిశ్శబ్దముగా కూర్చుండెను. కృష్ణుడు వచ్చుటకు యింకా సమయము కలదను ఆలోచన రాగా ఆమె కొంచెము ఊరట జెందెను. ఆమె కన్నీరు నెవరును చూడరాదని ఆమె తలచెను. కనులు మూసుకుని తనలో తానీ విధముగా అనుకొనెను "నిస్పృహ రానీయను. సమయము మించిపోలేదు. అతడు వచ్చుటకు యింకను అవకాశము గలదు. నేను యిప్పుడే మరణించరాదు. అతడు వచ్చి, ప్రాణములు వదలిన నన్ను చూసి అతడేమగును? అతని యందు

నా విశ్వాసము గురించి యేమనుకొనును?''

అకస్మాత్తుగా రుక్మిణికి యెడమ కన్ను అదిరినట్లు తోచెను. ఎడమ తొడ, యెడమ భుజము కూడ అదిరెను. ఇవి కలుగబోవు మంచికి చిహ్నములని తలచెను. ఆమె హృదయము తేలికపడెను. ఆశ అంతరించలేదని ఆమె భావించెను.

ఈలోపుగా కృష్ణుడు నగరపు పొలిమేరలలో నున్న తోటను చేరెను. వృద్ధ బ్రాహ్మణుని రాజసౌధమునకు వెళ్ళి రుక్మిణి కష్టములు తీరెననియు తాను వచ్చినట్లు రుక్మిణితో చెప్పమనియు కృష్ణుడు పంపెను. కన్నీరు నిండిన కనులు తెరిచిన రుక్మిణికి దూరముగా పరిచయమున్న రూపము కన్పడెను. కన్నులు తుడుచుకుని మరల అతని వైపు చూచి ఊహ కాదని స్పష్టముగా తెలుసుకొనెను. వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు చివరకు వచ్చెను! అతడామెను వడివడిగా సమీపించుచుండెను. అతని ముఖమందు చిరునవ్వు చూచి అతడు మంచి వార్తను తెచ్చుచున్నాడని తెలుసుకొనెను. ఆమె అటు యిటు తిరిగి నిస్పృహ నిండిన వదనముతో కూర్చున్నదని ఆ బ్రాహ్మణుడు చూచెను. అత డామె వద్దకు తొందర తొందరగా వచ్చెను. అతనిని చూచి ఆమె కన్నులతో ప్రశ్నించెను. కృష్ణుడు నగరమునకు వచ్చెనన్న సందేశమును ఆమె కతడు అందజేసెను. యథాలాపముగా ఆమె బ్రాహ్మణుని ప్రక్కకు తీసుకువెళ్ళి యేమి జరిగెనో వివరించమని యడిగెను. అతడు ద్వారకను సందర్శించిన వృత్తాంత మంతయు వివరముగా చెప్పి, ఆమె యందు కృష్ణునకు గూడ ప్రేమ యున్నదని, తనతో చెప్పిన విషయము తెలిపెను. ఆమె కనుల నుండి కన్నీరు కారుచుండెను. ఆమె ఆ బ్రాహ్మణునితో యిట్లనెను ''నీ అభిమానమునకు నేను యేమి ప్రతిఫలము యివ్వవలెనో తెలియకున్నది. నేను చేయగలిగినది ఒక్కటే'' యని అతని పాదములపైబడి కన్నీటితో అభిషేకము చేసెను.

బలరామకృష్ణులు నగరమునకు వచ్చిరన్న వార్త భీష్మకునకు తెలిసెను. వివాహ మహోత్సవములో పాల్గొనుటకు వారు వచ్చిరని అతడు భావించెను. అతడు వారి వద్దకు వెళ్ళి, పాలు తేనె, విలువైన వస్త్రములు, మణులు సమర్పించెను. భీష్మకుడు తన మనస్సులో కృష్ణుని వరునిగా నెంచెను. ఆ స్థానము మరి యొకరు తీసుకొనిరన్న ఆలోచన అతనికి మిక్కిలి విచారము కలిగించెను. కృష్ణుని ఆదరముతో కాబోయే అల్లుడను భావముతో ఆదరించి గౌరవించెను. వారికి ప్రత్యేకముగా యేర్పాటుచేసిన నివాసమునకు తీసుకువెళ్ళి, వివాహమునకు వచ్చి ఆనందము కలిగించమని వారిని ప్రార్థించెను. కృష్ణుడు నవ్వి యిట్లనెను ''నీకేమియు భయము వద్దు. నేను అందుకే - నీ కుమార్తె వివాహము కొరకే - వచ్చినాను''. బలరాముని వదనము గంభీరముగా గోచరించెను. భీష్మకుడు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత అన్నదమ్ము లిద్దరును చాలసేపు ముచ్చటించుకొనిరి.

బలరామకృష్ణులు వచ్చినారని విన్న ప్రజలు, వారిని చూచుటకై రాజసౌధములో వారు నివసించుచున్న ప్రదేశమునకు వెళ్ళిరి. వారు యిట్లనుకొనిరి. ''రుక్మిణిని కృష్ణుడు వివాహమాడినచో బాగుండెడిది. చిలుకా గోరింకల వలె వారు ఒకరికొకరు సరిపోవుదురు! మనమే గనుక యింతకు ముందు జన్మలలోను యీ జన్మలోను పుణ్యము ఆర్జించి యున్నచో ఆ పుణ్యమును, కృష్ణుడు రుక్మిణిని వివాహమాడునట్లు భగవంతుడేర్పాటు జేసినచో, పణముగా సర్పించుదము''. వారు ఆ విధముగా గుసగుసలాడిరి. కృష్ణునిపై ద్వేషముగల రుక్మి తమ మాటలను వినినచో శిక్షించునని భయపడి, తమ భావములను వ్యక్తీకరించుటకు ధైర్యము లేక యూరకుండిరి.

224 రాకుమారి దేవాలయమునకు నడచివెళ్ళుట

రాకుమారి లోపలి ప్రాంగణము నుండి బయటకు వచ్చి పార్వతీదేవి గుడికి వెళ్ళవలసిన తరుణము వచ్చినది. అన్నివైపుల ఖడ్గములు ధరించిన రక్షకభటుల మధ్య రుక్మిణి మెల్లమెల్లగా అడుగులు వేయుచు నడచుచుండెను. ఆమెతో తల్లి, చెలికత్తెలు, రక్షక భటులు వెళ్ళిరి. ఆమె మనస్సు కృష్ణుని యందే యున్నది. సగము మూతబడిన కనులతో ఆమె మైకములో నడచుచున్నట్లుండెను. ఆమె వెనుక గౌరీదేవి పూజకు అవసరమగు వస్తువులను తీసుకుని అనేకమంది స్త్రీలు పెద్ద ఊరేగింపుగా వెళ్ళిరి.

సంగీతము వేద మంత్రోచ్చారణల మధ్య రాకుమారి గుడిని చేరెను. ఆమె పాదములు, చేతులు కడుగుకొని కనులు తుడుచుకొనెను. వృద్ధ బ్రాహ్మణ సువాసినులు ఆమె చేయి పట్టుకుని దేవి మందిరములోనికి తీసుకువెళ్ళిరి. రుక్మిణి యిట్లు ప్రార్థించెను. ''దేవీ మాతా! కృష్ణుని నా భర్తగా చేయుము. నాకున్న ఒకే ఒక కోరికను ప్రసాదింపుము. నన్ను కృష్ణుని దాసిగా చేయుము''. ఆమె దేవిని అర్చించి వృద్ధ వనితలు సూచించినట్లుగా పూజ చేసెను. వారి పాదములకు నమస్కరించిన తర్వాత వారిచ్చిన ప్రసాదము గైకొనెను. ఆమె చేసిన ప్రార్థనతో యింతవరకు పాటించిన మౌనవ్రతము సమాప్తమయ్యెను. తన చెలికత్తె భుజముపై విలువైన రాళ్ళు పొదిగిన ఉంగరములు ధరించిన వ్రేళ్ళునుంచి, రాకుమారి రుక్మిణి దేవి మందిరము నుండి బయటకు వచ్చెను.

వివాహమునకు వచ్చిన రాకుమారులందరును అచట సమావేశమై ఆమె అందమును కనులార గాంచుచుండిరి. మిక్కిలి చిన్నదైన ఆమె సన్నని నడుము, చుట్టును బంగారు వడ్డాణము ఉండుటచేత, గోచరించుచుండెను. ఆ వడ్డాణమునకు అమర్చిన మణులు చూపరుల దృష్టిని ఆకర్షించి, ఆమె నడుమును మెచ్చుకొనునట్లు చేసెను. చెవులకున్న తాటంకములు గాలికి ఊగుచుండెను. లేడి కనుల వంటి నేత్రములతో, వెన్నెలవంటి చిరునగవుతో, హంసవలె వయ్యారముగా మెల్లమెల్లగా నడుచుచున్న ఆమె అసమాన సౌందర్యమును చూచి వారికి మూర్ఛ వచ్చినట్లయ్యెను. కొందరు నిజముగానే మూర్ఛిల్లిరి.

అచ్చటనే యెక్కడనో కృష్ణుడు ఉండగలడని అక్కడ నుండి తనను తీసుకువెళ్ళగలడని రుక్మిణికి తెలియును. ఆమె యెర్రని పెదవులపై సన్నని దరహాసము చిందగా, ఆమె వేయు అడుగులలో ఆతురత గోచరించెను. అయినప్పటికిని త్వరగా నడిచి వెళ్ళుటకు ధైర్యము చాలకుండెను. ఆమె అట్లు చేయలేకపోయెను. తిరిగి గుడి నుండి రాజసౌధమునకు నడిచి చేరిన పిదప తాను బయటకు వచ్చు అవకాశమును కోల్పోవును. కృష్ణుని చూడవలెనను ఆతురత ఆమెను ముంచెత్తుచుండెను. గాలికి ఆమె నల్లని కేశములు యెగిరి ముఖము మీద పడుచుండెను. ఎడమ చేతితో కురులను వెనుకకు త్రోయుచు ఆ నెపముతో కనులెత్తి తన హృదయనాథుడు కనుపించునేమోయని కలయజూచెను.

అదే సమయములో అతని ఉనికిని గుర్తించి రుక్మిణి పైకి చూచెను. దివ్య మనోహర రూపముతో రథముపై నిలుచుని చెయ్యి చాపుచున్న కృష్ణుని ఆమె గాంచెను. కృష్ణుడు రథము నుండి బయటకు వంగి ఆమె కుడి చేతిని గట్టిగా పట్టుకుని అమాంతముగా ఆమె నెత్తి రథములో కూర్చుండబెట్టెను. అందరును యేమి జరిగెనోయని చూచుసంతలోపుగా అశ్వముల నదలించి రథసారథి వేగముగా రథమును తోలుకుని వెళ్ళెను. బలరాముడు, మిగిలిన యాదవ బలము అతని వెంట మెల్లగా వెళ్ళిరి. గుంట నక్కల మధ్య నుండి తన

ఆహారము గైకొని తీవిగా నడచివెళ్ళు సింహము వలె కృష్ణుడు రుక్మిణిని తీసుకు వెళ్ళిపోయెను

ఒక క్షణము నిశ్శబ్దము ఆవరించెను. ఆ తర్వాత వివాహమునకు వచ్చిన రాజుల మధ్య అల్లకల్లోలము చెలరేగెను సాళ్వ జరాసంధులు, తదితరులు తమ మిత్రునకు జరిగిన అవమానము సహించలేక యిట్లనిరి ''క్షత్రియునకు చెందవలసిన రాకుమారిని ఒక గొల్లవాడు తీసుకుపోవుచుండగా చేతకాని దద్దమ్మల వలె మనము నిలుచుండుట సిగ్గుచేటు''.

వెంటనే వారు రథముల నెక్కి సేనా బలముతో తరలి వెళ్ళి, కృష్ణుని రథము దాటి తమ మిత్రుని వధువును తిరిగి తీసుకువచ్చుటకు తీవ్రముగా ప్రయత్నించిరి· బలరాముని దూరదృష్టి వారి ప్రయత్నములను వమ్ము చేసెను. యాదవ సేనలు వారి కద్దు నిలిచి ముందుకు సాగనివ్వకుండజేసెను రథముపై నుండి రుక్మిణి జరుగుచున్న యుద్ధము చూచి భీతిల్లెను. ఆమె అందమును తనివితీర గ్రోలుచున్న కృష్ణుడు యిట్లనెను ''భయ పడకుము శత్రుసేనలు పూర్తిగా నీ సేనచేత హతమగును'' సిగ్గుచేత ఆమె ముఖము యెర్రబడి, పైకెత్తి కృష్ణుని చూడకుండెను కాని చిరునవ్వు చిందు కనులతో తన్ను తదేకముగా కృష్ణుడు చూచుచున్నాడని ఆమెకు తెలుసును

దశమ స్కంధము - ఉత్తర భాగము

225 రుక్మి నిరాశ చెందుట

రాజులందరును అపజయము నంగీకరించి తలలు వాల్చుకుని తిరిగి వచ్చిరి. జరాసంధునితో కలసి వారందరు శిశుపాలుని వద్దకు వెళ్ళిరి. అకస్మాత్తుగా తన సంపదను కోల్పోయిన ధనవంతునివలె శిశుపాలుడు గోచరించుచుండెను. అతడు చాల విచారముగా నుండెను. మరియు క్రోధముతో, నైరాశ్యముతో అతని ముఖము నల్లబడెను. వచ్చిన మిత్రులను ప్రశ్నార్థకముగా చూచెను. వారు నిస్సృహ వెలిబుచ్చిరి. జరాసంధుడు శిశుపాలునితో నిట్లనెను. ''మిత్రమా! జరిగిన దానిని మరచిపొమ్ము. ఆ విషయమై ఆందోళన చెందవద్దు. ఈ లోకములో సుఖముగాని దుఃఖముగాని యేదియు శాశ్వతము కాదు. విధి ఆడించినట్లుగా ఆయా పరిస్థితులలో మానవుడు వర్తించక తప్పదు. వానిని లెక్కచేయక తన పనులను తాను కొనసాగించుచుండవలెను. విధి చేతిలో మానవుడు ఒక ఆటబొమ్మ. దారములాగి తన యిచ్చవచ్చిన రీతిగా కొయ్యబొమ్మలను బొమ్మలాటవాడు ఆడించినట్లుగా, మానవుడు సృష్టికర్త యిష్ట ప్రకారము నడచుకొనవలసి యున్నది. నా విషయము చూడుము. ఎన్ని పర్యాయములు యీ కృష్ణుని చేతిలో పరాజయము పొంది వెనుకకు తిరిగి నా రాజ్యమునకు వచ్చితినో యోచింపుము. కృష్ణుని మాయ అందరకును తెలిసినదే. నేను ఒక విషయము తెలుసుకున్నాను. ఈ లోకము కాలముతో కూడిన విధిచేత నడుచుచున్నది. అందుచేత అన్నిటిని సమబుద్ధితో తీసుకొనుట నేర్చితిని. విధి ప్రాబల్యము కాకపోయినచో మన అందరి సైన్యము చిన్నదైన బలరాముని సైన్యము చేత యెట్లు ఓడిపోయెను? కొంతకాలము నేచి యుందుము. త్వరలో పరిస్థితులు మారి అనుకూలించగలవు. ఏదో ఒక రోజు విధి మన కనుకూలముగా నుండగలదు. అప్పుడు మనము జయించెదము, వారు ఓడిపోదురు''.

జరాసంధుడు పలికిన పలుకులలో ఒక్క పలుకైనను శిశుపాలుని ఉపశమింప జేయలేకపోయెను. చేయవలసిన కార్యమేదియు లేకుండుటచేత శిశుపాలుడు స్వదేశమునకు తిరిగి వెళ్ళెను. జరిగిన సంఘటనలు భీష్మకునికి మిక్కిలి సంతోషము కలిగించెను. రుక్మి ఆగ్రహముతో మండిపడెను. ఒక అక్షౌహిణీ సైన్యము సమకూర్చుకుని కృష్ణుడు వెళ్ళిన దిక్కువైపుగా వెళ్ళెను. అతడు కృష్ణుని సంహరింప సమకట్టెను. బయలుదేరు ముందు చేతిలోనికి ధనుస్సు తీసుకొని యీ విధముగా ప్రతిజ్ఞ గైకొనెను. ''కృష్ణుని సంహరించి రుక్మిణిని విడిపించునంత వరకు నేనీ నగరము నందు అడుగుపెట్టను''.

వేగముగా నడిపి కృష్ణుని రథమును దాటి వెళ్ళుమని సారథికి చెప్పెను. బహుశః రుక్మి తన్ను వెంబడించి రావచ్చునని కృష్ణుడు ఊహించి కాబోలు తన రథమును మెల్లగా పోనిచ్చుచుండెను. మెల్లగా పోవుచున్న రథమును, అందు తన సోదరిని ఆమెను గొనిపోవుచున్న కృష్ణుని రుక్మి గుర్తు పట్టెను. దగ్గరకు వచ్చి ''ఆగు! ఆగు! దొంగా! నా సోదరిపై చెయ్యి వేయుటకు నీకెంత ధైర్యము?''

రుక్మి మూడు అమ్ములను తన వింట నుండి కృష్ణుని పై వదలెను. మరియు అమ్ములకన్న పదునైన వాడి మాటలతో కృష్ణుని అవమానపరచి బాధించెను. కృష్ణుడు నవ్వుచునే యుండెను. కృష్ణుడు విల్లెక్కుపెట్టి ఆరు అమ్ములను వదలగా అవి రుక్మికి అతని నాలుగు గుర్రములకు తగిలెను. తరువాత ప్రయోగించిన రెండు అమ్ములు రథసారథిని గాయపరచెను. తరువాత వదలిన మూడు అమ్ములకు రథముపైనున్న పతాకము నిరిగి

క్రిందపడెను. అయినప్పటికిని రుక్మి యుద్ధము కొనసాగించుచుండెను కృష్ణుడు ఆగ్రహము చెందక యెప్పటివలెనే యుండెను. రుక్మి ఒకదాని తర్వాత నొక బాణము వరుసగా వదలుచుండెను. కృష్ణుని వద్దకు వచ్చునరికి అవి విరిగి రెండు ముక్కలగుచుండెను తరువాత రుక్మి యితర ఆయుధములు ప్రయోగించెను. కృష్ణుడు వదలిపెట్టిన అమ్ములు వానిని ఛిన్నాభిన్నము గావించెను రుక్మి రథము నుండి గెంతి ఒర నుండి కత్తి తీసి కృష్ణుని చంపుటకు, దీపము చెంతకు వచ్చు పురుగువలె, దూసుకు వచ్చుచుండెను. కృష్ణుడు అతని కత్తిని ముక్కలు ముక్కలు చేసి, తన కత్తిని తీసి రుక్మిని చంపబోయెను

రుక్మిణి సోదరుని కొరకు భయముతో వణకెను. కృష్ణుని పాదములపైబడి ఆమె యిట్లనెను. ''దయచేసి నా సోదరుని చంపవద్దు. అతనిని సంహరింపకుండ వదలి పెట్టుమని నిన్ను ప్రార్థించుచున్నాను''. ఆమె భయముతో వణకు చుండెను. వదనము తెల్లగా పాలిపోయెను. ఆమె సోదరుని కొరకు ప్రార్థించునపుడు తత్తరపడుచున్న మాటలతో ఆమె స్వరము నీరసముగా నుండెను. కృష్ణుడు రుక్మిని చంపక వదలివేసెను. రుక్మి వెంట్రుకలు, మీసము గొరిగి విరూపిని జేసి అవమానపరచెను

ఆ సమయమునకు యాదవ సైన్యము బలరామునితో అక్కడకు చేరెను రుక్మి పరిస్థితి చూచి జాలిపడి బలరాము డిట్లనెను.

''కృష్ణా! నీవు రుక్మిని యిట్లు విరూపిని చేయకుండ వలసినది''. అటు తర్వాత రుక్మిణికి ఉపశమనము కల్గించుటకై యిట్లు పలికెను ''సోదరునిపై నీకున్న ప్రేమ చేత నీవు బాధపడుచున్నవు. కాని నీవు బాధపడవలసిన అవసరము లేదు నా మాట నమ్ముము పరిస్థితుల ప్రోద్బలముచేత కృష్ణుడు నీ సోదరుని అవమానించెను ఈ విషయము తలపున నుంచక తేలికపడిన హృదయముతో హాయిగా కృష్ణుని వెంట వెళ్ళుము. నీ ప్రార్థనలు విని కృష్ణుడు రుక్మిని ప్రాణములతో వదలిపెట్టినాడు''

యాదవ సైన్యము ద్వారకవైపు కదిలివెళ్ళెను గరుడ పతాకము యెగురుచుండగా కృష్ణుని రథము సాగిపోయెను. కొంతసేపటికి దూరముగా ఒక రేణువు వలె గోచరించి మరికొంత సేపటికి అదికూడ అదృశ్యమయ్యెను రథము అదృశ్యమైన పిదప దాని వెనుక రేగిన ధూళిని చాలసేపటి వరకు రుక్మి గమనించుచు నిలుచుండెను తిరిగి తన నగరమునకు వెళ్ళక అక్కడే యుండెను. ఆ తర్వాత అక్కడ నొక నగరము నిర్మించి, అందు రుక్మి నివసించుచుండెను

226 ప్రద్యుమ్నుడు

దక్ష యజ్ఞమందు సతీదేవిని కోల్పోయిన తర్వాత మహాదేవుడు హిమవత్పర్వతముపై ధ్యానములో మునిగి తపస్సు చేయుచుండెను సతీదేవి పర్వత రాజైన హిమవంతునకు పుత్రికగా జన్మించి పార్వతి (పర్వతరాజు కుమార్తె)గా ప్రసిద్ధికెక్కెను. ఆమె మహాదేవునికి భార్య యగుటకు నిశ్చయించుకుని తపస్సు చేయుచున్న మహాదేవునికి సేవలు చేయుచుండెను. తపస్సులో మునిగిన మహాదేవుడు ఆమెను పట్టించుకొనలేదు

పార్వతీ మహాదేవులకు జన్మించు పుత్రుడు, కుమారస్వామి దేవతలకు సేనాధిపతి కాగలడని దేవతలకు

తెలిసెను. ఇది తొందరగా జరుగవలెనని ఇంద్రుడు సంకల్పించెను. ప్రేమకు అధిపతియైన దైవము మన్మథుడు. ఇంద్రుడు మన్మథుని, తపస్సు చేయుచున్న మహాదేవుని వద్దకు పంపెను. మన్మథుని వెంట వసంతుడు వెళ్ళెను. వసంతము నందు స్వచ్ఛమైన శుభ్రత, నూతనముగా విరియబూయు అరవిందము, అశోకము, చూతము, నవమల్లిక, నీలోత్పలము అను పుష్పములు గోచరించును. సువాసనలు విరజిమ్ము యీ పుష్పములు కాముని బాణములు. మన్మథుడు, వసంతుడు హిమవత్పర్వతము చేరునరికి వాతావరణము ఉల్లాసముగా నుండుటచే, వచ్చిన కార్యము సాధించగలమను ఆశ వారికి కలిగెను.

పార్వతి మహాదేవునికి సేవచేయుచున్న సమయములో మన్మథుడు పుష్ప బాణములను మహాదేవునిపై గురిపెట్టి వదలెను. మహాదేవుడు కనులు తెరచెను. ఎదురుగా పార్వతి గోచరించెను. తపస్సుకు భంగము కలిగినందుకు మహాదేవునికి ఆగ్రహము కలిగెను. అతడు చుట్టును పరికించి చూచెను. అతని క్రోధపూరిత దృక్కులు వణకుచున్న మన్మథునిపై పడెను. మహాదేవుడు మూడవ నేత్రము తెరవగా అందుండి ప్రజ్వలించి వచ్చిన అగ్ని మన్మథుని దహించివేసెను.

మన్మథుని భార్య రతీదేవి మహాదేవుని వద్దకు వెళ్ళి మొరపెట్టుకొనెను. ఆమె దుఃఖము హృదయ విదారకముగా నుండెను. భగవంతుడు ఆమెపై జాలిపడి, పార్వతితో తన వివాహము జరిగిన తర్వాత మన్మథుని తిరిగి ఆమెకు యివ్వగలనని చెప్పి ఓదార్చెను. కాని మన్మథుడు రతికి మాత్రమే గోచరించునని చెప్పెను. ఆమె యిట్లడిగెను. ''మహాదేవా! నా భర్తకు యికముందు రూపము ఉండదా?'' ఒక క్షణము యోచించి మహాదేవు డిట్లనెను. ''ద్వాపర యుగమందు నారాయణుడు కృష్ణుడుగా జన్మించును. నీ భర్త మన్మథుడు కృష్ణునికి కుమారుడుగా జన్మించును. శంబరుడను అసురుని యింటిలో నీవు కన్యగా నున్నపుడు, మీరిద్దరు తిరిగి భార్యాభర్తలు కాగలరు''.

మహాదేవుని మాట ప్రకారము రుక్మిణీ కృష్ణులకు కుమారుడు జన్మించెను. అతడే మన్మథుడు. పుట్టిన శిశువుకు ప్రద్యుమ్నుడని పేరు పెట్టి ద్వారకా నగరమున ఘనమైన వేడుకలు జరిపిరి.

రుక్మిణీ కృష్ణులకు కలిగిన కుమారుడు తన మరణమునకు కారకుడు కాగలడని శంబరాసురుడు తెలుసుకొనెను. అతడు ద్వారకకు వచ్చి, కుమారుడు జన్మించెనని వినినంతనే ఆలస్యము చేయుట తగదని నిర్ణయించుకొనెను. అప్పటికి శిశువు పుట్టి పదిరోజులైనను పూర్తికాలేదు.

అందరును యెవరి పనులలో వారు నిమగ్నులై యున్నపుడు, అవకాశము కొరకు యెదురు చూచుచున్న శంబరుడు, పిల్లవాడు ఒంటరిగా నుండుట చూచెను. అది మంచి అదనని తలంచి, పిల్లవాని నెత్తుకుని పారిపోయి ద్వారకా నగరము నుండి అదృశ్యుడయ్యెను. ద్వారకా నగరమునకు చాల దూరముగా వెళ్ళిపోయెను. శిశువును చంపుటకు అనేక మార్గములు ఆలోచించెను. కొత్తగా పుట్టిన శిశువు అందమునకు ముగ్ధుడై తాను స్వయముగా చంపుటకు యిష్టపడక, సముద్రములో పడవేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. ఈ విధముగానైన బాలుని తన చేతులతో చంపుట తప్పునని, సముద్రములో పడిన తర్వాత బాలుడు తప్పక మరణించగలడని శంబరాసురుడు తలపోసెను. బాలుని సముద్రములో పడవేసి తేలికపడిన మనస్సుతో తన నగరమునకు తిరిగి వచ్చెను.

ద్వారకా నగర మంతయు దుఃఖములో మునిగెను. రుక్మిణి శోకము నెవ్వరును ఆపలేకుండిరి. కాలము అన్ని సమస్యలను పరిష్కరించును. కాలక్రమేణా ప్రజలు యీ విషయము — రుక్మిణీ కృష్ణులకు కుమారుడు

పుట్టి పోయెనని — మరచిపోయిరి.

సముద్రములోనికి విసరివేసిన శిశువు మరణించలేదు ఒక పెద్ద చేప ఆ శిశువును ఆహారముగా గ్రహించి మ్రింగివేసెను తరువాత జాలరులు ఆ చేపను పట్టిరి ఆ చేప చాల పెద్దదిగా అసాధారణమైనదిగా గోచరించుటచేత రాజుకు కానుకగా నిచ్చుటకు తీసుకువెళ్ళిరి. రాజా శంబరుడు ఆ కానుక నంగీకరించి, వండుటకొరకు వంట యింటిలోనికి ఆ చేపను పంపెను వంట యింటిని మాయావతి అను ఒక అందమైన స్త్రీ నిర్వహించుచుండెను ఆ చేపను కోసి చూడగా అందులో శిశువు ఉన్న విషయము మాయావతికి తెలిసిరి ఆ శిశువు అందము చూసి మాయావతి ముగ్ధురాలయ్యెను ఆమె హృదయము శిశువుపై కరుణతో నిండెను ఆ శిశువును ఆమె తీసుకుని పెంచుచుండెను. కొంత కాలమునకు అందమైన బాలుడుగా పెరిగి పెద్దవాడయ్యెను

ఒకరోజు ఆమెను చూచుటకు నారదుడు వచ్చెను. ఆ బాలుని చూచి యెవరీ బాలుడని మాయావతిని ప్రశ్నించెను ఆమె వృత్తాంతమంతయు — అసాధారణమైన చేపను సముద్రములో పట్టి జాలరులు రాజుకు కానుకగా నిచ్చుటయు, దానిని కోసి చూడగా అందు అందమైన శిశువును కనుగొనుటయు — వివరించి చెప్పెను నారదుడు అంతయు విని మాయావతిని చూచి యిట్లడిగెను పూర్వజన్మ విషయములు నీకేమైన జ్ఞప్తియందున్నవా?''

''లేదు మునీంద్రా!'' అని మాయావతి బదులు చెప్పెను ''నాకేమియు జ్ఞాపకము లేదు. అయినప్పటికిని ఒకొక్కప్పుడు కలలు కందును కలలో నేను ఒక దేవత నైనట్లు నా చుట్టు యెల్లపుడు అనేక పుష్పము లున్నట్లు కలను గాంచెదను. నేను సంచరించుచున్నట్లు నా ప్రక్కనే అతి మనోహరుడు, అసమాన సౌందర్యముగల పురుషుడున్నట్లు కలను గంటిని కాని యిదంతయు యెట్లు జరిగెనని ఆలోచించులోపల, నా ప్రక్కనున్న పురుషుడు అదృశ్యుడై పోగుపడిన భస్మమును చూచుచుందును తరుచుగా నిద్రలో నాకీ స్వప్నము వచ్చుచుండును. ఇట్లెందుకు వచ్చునో నీవు చెప్పగలవా?''

''కుమారీ'' అని నారదుడు యిట్లనెను ''అది కల కాదు. నీ పూర్వ జన్మలోని కొన్ని సంఘటనలు. నీ జీవితములో యిది విచారకరమైన సంఘటన అందుచే అది నీ మనస్సునందే యుండి, యీ జీవితములో కూడ అది నిన్ను వెంటాడుచున్నది''

''అది యేమిటో చెప్పుము'' అని ఆమె అడిగెను ''అంతయు వివరముగా చెప్పుము''

''నీవు రతీదేవివి'' అని నారదుడు చెప్పెను ''మన్మథుని భార్యవు, రతీదేవివి''

నమ్మలేనట్లుగా మాయావతి నారదునివైపు జూచెను నారదుడు పూర్వజన్మ వృ[illegible]వి, మరియు నిట్లనెను. ''నీవు పెంచుచున్న యీ బాలుడు నీ భర్త మన్మథుడే ఈ బాలుడు శంబరాసురుని చంపి, తిరిగి నీతో కలియునని ఆనాడు మహాదేవుడు నీకు చెప్పెను''

నారదుడు ఆమెను వదలి వెళ్ళిపోయెను మాయావతి దీర్ఘ ఆలోచనలో మునిగెను మహర్షుల వాక్యములు వ్యర్థము కావని ఆమె బాగుగా యెరుగును ఆ బాలుడు పెరిగి పెద్దవాడగు వరకు ఆమె వేచి యుండెను. అప్పుడతడేమి చేయవలెనో ఆమె చెప్పదలచెను

227 మాయావతి

మాయావతికి కాలము మెల్లగా గడచుచుండెను. ఆమె వేచి యుండు కాలము చివరకు అంతము కానుండెను బాలుడు పెరిగి ప్రౌఢ యువకుడయ్యెను. అతని సౌందర్యము లోకులను ముగ్ధులను గావించి ఆకట్టుకొనుచుండెను కలువ రేకులవంటి విశాల నేత్రములు తండ్రి నుండి సంక్రమించెను పొడవైన బాహువులు కలిగిన ఆ యువకుని చిరునవ్వు కృష్ణుని చిరునవ్వును పోలి యుండెను. మాయావతి అతనిని ప్రేమించెను ఆమె చేయు ప్రతి కార్యము, ఆమె చిరునవ్వు, ఆమె యెగురవేయు కనురెప్పలు అతనిపై ఆమెకున్న ప్రేమను ప్రకటించుచు, తన ప్రేమను అంగీకరించగలవా యని ఆమె మౌనముగా ప్రశ్నించుచున్నట్లు అతనికి స్పష్టముగా గోచరించెను.

ఒకరోజు అతడామె వద్దకు వచ్చి యిట్లనెను. ''నీ ప్రవర్తన నన్ను అయోమయము గావించుచున్నది. నన్ను పసితనము నుండి తల్లివలె పెంచి పెద్దవానిని చేసినావు. ఇన్ని సంవత్సరములు యీ విధముగా జరిగెను. ఇప్పుడు, నీవు ఒక్కసారిగా నన్ను కుమారుని వలె చూచుట లేదనిపించుచున్నది నీ అంతరంగములోని భావములను నీ కన్నులు స్పష్టముగా తెలుపుచున్నవి. ఇటువంటి ఆలోచనలు నీకు తగవు వానిని మరచిపొమ్ము''

మాయావతి తన్ను గురించి అతనిని గురించి ప్రద్యుమ్నునకు చెప్పెను ఆమె యిట్లనెను ''నీవు యాదవ వంశములో కృష్ణునికి జన్మించితివి.

''రుక్మిణి నీ తల్లి. నీ తల్లి వద్ద నుండి శంబరాసురుడు నిన్ను దొంగిలించి నిన్ను చంపు నుద్దేశముతో సముద్రములో త్రోసివేసెను ఒక చేప నిన్ను మ్రింగివేసెను విధి వశము చేత నిన్ను మ్రింగిన చేపను శంబరుని వద్దకు తీసుకువచ్చిరి ఇన్ని సంవత్సరములుగా నిన్ను పోషించి పెంచితిని బ్రహ్మ కుమారుడైన నారదుడు నాకీ విషయము చెప్పెను మాయ సహాయముతో పోరుట యందు ప్రవీణుడైన శంబరాసురుని నీవు సంహరించవలెను నీ తల్లి తన శిశువును మరువలేదు. శిశువుకు యేడు దినములు వయస్సు ఉన్నపుడు ఆమె పోగొట్టుకొనెను శంబరాసురుని యెట్లు చంపవలెనను విషయము గురించి నీవు ఆందోళన చెందనవసరము లేదు. నాకు మాయా విద్య బాగుగా తెలుసును. దానిని నీకు నేర్పెదను''

ఆమె 'మహామాయ' అను మంత్రమును ప్రద్యుమ్నునికి ఉపదేశించెను.

ప్రద్యుమ్నుడు శంబరాసురుని పిలిచి తనతో పోరమని సవాలు చేసెను. ఈ యువకుని ధైర్యమునకు శంబరుడాశ్చర్యపోయెను శంబరుని అవమానించి పిలుచుచున్న ప్రద్యుమ్నునితో యుద్ధము చేయుటకు గదను తీసుకుని శంబరుడు వచ్చెను వారిరువురి మధ్య చాలసేపు పోరాటము భయంకరముగా సాగెను ఆ యువకుని ధైర్య సాహసములకు శక్తికి ఆశ్చర్యపడి, తనకున్న 'మాయ' శక్తులను ఉపయోగించుటకు శంబరుడు నిశ్చయించెను. పోరాటము మరింత తీవ్రమయ్యెను శంబరుని 'మాయ'లు ఆ యువకుని శక్తి సాహసముల ముందు నిరర్థక మయ్యెను. తనకన్న అన్నివిధముల ప్రద్యుమ్నుడు అధికుడని ఋజువయ్యెను చివరకు ప్రద్యుమ్నుడు తన కత్తితో శంబరుని శిరస్సు ఛేదించెను

గాలిలో ఎగిరి గిలిగిన మాయావతి ప్రద్యుమ్నుని తీసుకుని ద్వారకా నగరము వెళ్ళెను. కృష్ణుని సౌధమునకు ఆమె ప్రద్యుమ్నుని తోడ్కొని వెళ్ళెను. అచట నిత్యకృత్యములలో మునిగియున్న సేవకులు, పరివారికలు, చెలికత్తెలు, తదితరులు అపురూప సౌందర్యముతో నున్న యువకుడు ఒక అందమైన యువతితో ప్రవేశించుట తిలకించిరి అన్ని విధముల కృష్ణుని పోలికలు గల ఆ యువకుని జూచి, కృష్ణుడేయని కొంతసేపు భ్రమ చెంది అతనితో నున్న ఆ యువతి యెవరాయని విస్తుపోయిరి. అతడు కృష్ణుడు కాడని తెలుసుకొనుటకు కొంతసేపు పట్టెను. వారు ఒకరి నొకరు ''ఈ యువకుడెవరు?'' అని అడుగుచుండిరి

యువతీ యువకు లిద్దరు వచ్చిరని రుక్మిణి విని వారెవరైయుందురా యని చూచుటకు వచ్చెను. ఆ యువకుని చూచిన తర్వాత రుక్మిణి కనులు అశ్రువులతో నిండెను రుక్మిణి తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''నా పుత్రుడే కనుక బ్రదికి యున్నచో ఈ యువకుని వలె నుండెడివాడు ఈ యువకుడు యెవరైయుండునని ఆమె విస్మయము చెందుచుండెను నా భర్తను పోలి యుండుట మరీ చిత్రముగా నున్నది. బహుశః పు

ఆమె కృష్ణుని పోలిన ఆ యువకుని గురించి చింతించుచు, అతడెవరైనది యెందుకు వచ్చినదీ ఆలోచించుచుండగా, దేవకీ వసుదేవులతో కలసి కృష్ణు డచటకు వచ్చెను సర్వము తెలిసినప్పటికిని యేమియు నెరుగని వాని వలె కృష్ణుడు నిలుచుండెను. మాయావతి మాట్లాడబోవగా, నారదుడచటికి వచ్చి అందరి సందేహములు తీర్చెను.

అందరును ప్రద్యుమ్నుని కౌగిలించుకుని ఆనందించిరి మాయావతి రుక్మిణి కౌగిలిలో ఓలలాడెను. తాను పోగొట్టుకొనిన కుమారుడు తిరిగి దొరికెనని, చనిపోయి తిరిగి బ్రతికివచ్చినట్లుగా, రుక్మిణి ప్రకటించెను.

ఆ వెంటనే యువరాకుమారుని చూచుటకు నగరములోని ప్రజలు వచ్చుచుండిరి వారి హృదయములు ఆనందముతో నిండెను. అప్పుడే ఆ క్షణమునందే కొత్తగా కుమారుడు జన్మించినట్లు అందరును భావించిరి. ద్వారకలో ఆనందోత్సాం

228 కృష్ణుడు దొంగిలించి యుండవచ్చు

కృష్ణుని బంధువులలో సత్రాజిత్తు అను రాజు కలడు. అతడు సూర్యోపాసకుడు సత్రాజిత్తును కేవలము ఉపాసకుడుగా మాత్రమేకాక స్నేహితులలో ఒకడుగా సూర్యుడు పరిగణించుచుండెను ఒకసారి సూర్యుడు సంతుష్టమనస్కుడై యున్నపుడు యిట్లనెను ''సత్రాజిత్తు మిత్రమా! నేను నీకొక విలువలైన మణిని కానుకగా నిచ్చెదను. దానిని నీవు తీసుకువెళ్ళుము. దానివలన నీకు విశేషమైన భాగ్యము కలుగును'' అని చెప్పి సూర్యుడు సత్రాజిత్తునకు శ్యమంతకమణిని కానుకగా నిచ్చెను.

ఆ శ్యమంతకమణి సూర్యుని వలె జాజ్వల్యమానముగా ప్రకాశించుచుండెను. ఆ మణిని మెడలో ధరించి సత్రాజిత్తు తన నగరమునకు తిరిగి రాగా, పురప్రజలు ఆ మణిని గాంచి సూర్యుడు భూమికి దిగివచ్చెనని భావించిరి తరువాత సత్రాజిత్తు ఆ మణిని గర్వముగా ప్రదర్శించి అందరకును చూపెను ఆ మణికి ఒక

ప్రత్యేకత కలదు ఆ మణి యెవరి వద్ద నుండునో వారికి ప్రతిరోజును పన్నెండు మణుగుల బంగారము నిచ్చుచుండును

ఆ మణిని దాని ప్రకాశమును చూచిన ప్రజలు కృష్ణుని వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనిరి "కృష్ణా! నీవు వచ్చి యీ అద్భుతమైన వార్తను వినవలెను. సూర్యుడే భూమి మీదకు వచ్చి, నడచి నీ సౌధమునకు నిన్ను చూచుటకు వచ్చుచున్నాడు. ఆ సూర్యుని ప్రకాశము కనులు మిరుమిట్లు గొల్పుచున్నది" వారి అమాయకత్వమును చూచి కృష్ణుడు నవ్వి యిట్లనెను "అతడు సూర్యుడు కాదు. అతడు సత్రాజిత్తు. సూర్యుడు కానుకగా నొసగిన మణిని సత్రాజిత్తు ధరించెను". తన బంధువులందరికీ మణిని చూపించిన తర్వాత సత్రాజిత్తు ఆ మణిని తన పూజా మందిరములో ఒక పవిత్ర స్థలము నందుంచెను

ఆ మణి ప్రఖ్యాతి నలుదిక్కుల వ్యాపించెను ఆ మణిని అర్చించి పూజించు దేశమునందు దారిద్ర్యము, కరువుకాటకములు నుండవని చెప్పుదురు ప్రతిరోజు పన్నెండు మణుగుల బంగారము ఆ మణి ప్రక్కన ప్రోగవుచుండెను ఆ విధముగా సత్రాజిత్తు గొప్ప ధనవంతుడయ్యెను ధనముతోబాటు అతనిలో అహంకారము కూడ పెరిగెను

ఒకరోజు కృష్ణుడు సత్రాజిత్తు గృహమునకు వచ్చెను సంభాషణలో కృష్ణుడిట్లనెను "మణి యుండిన ప్రదేశములో దారిద్ర్యముకాని కరువుకాటకములు గాని యుండవని చెప్పుదురు. అది ఆకస్మిక ప్రమాదములు, రోగములచే కలుగు మరణములను నివారించునని కూడ చెప్పుదురు మనస్సు ప్రశాంతముగా నుండి శారీరకమైన బాధలు కూడ నుండవని చెప్పగా విన్నాను దుశ్శకునములు గాని మోసము, చౌర్యము మున్నగువవిగాని యుండవని అనుచుందురు. ఇవన్నియు దృష్టిలో నుంచుకుని చూడగా, యీ శ్యమంతక మణి ఉగ్రసేన మహారాజు వద్ద నుండినచో, నీకు నీ కుటుంబమునకేకాక, దేశమునకంతకు సూర్యుని అనుగ్రహము చేత లాభము చేకూరగలదని నాకు తోచుచున్నది"

సత్రాజిత్తుకు అహంకారము పెరుగుటచేత కృష్ణుని మాటలు అతనిపై యెట్టి ప్రభావము కలిగించ లేకపోయెను మరియు అతనికి ధనముపై వ్యామోహము అధికమయ్యెను. అతడు నవ్వి కృష్ణునితో యిట్లనెను "ఈ మణిని సూర్యుడు, మా స్నేహమునకు చిహ్నముగా, కానుకగా నిచ్చెను నీకు అటువంటి మణి కావలసినచో సూర్యుని ప్రార్థింపుము, ఎవరికెరుక అతడు దానిని నీకు ప్రసాదించవచ్చు!" తర్వాత కృష్ణుడు ఆ విషయమై మరి   డెను.

తరువాత మరికొన్ని రోజులకు సత్రాజిత్తు సోదరుడు ప్రసేనజిత్తు ఒకరోజు ఆ మణిని ధరించుటకు అనుమతి కోరెను సత్రాజిత్తు అందుకంగీకరించగా ప్రసేనజిత్తు మణిని మెడలో ధరించి వేటకేగెను సూర్యుడస్తమించినప్పటికిని ప్రసేనజిత్తు యింటికి రాకపోయెను సత్రాజిత్తు, సోదరుడు రానందుకు అంత కంటె ముఖ్యముగా మణి పోయినందుకు ఆందోళన చెంది ఆ రాత్రి యెట్లో గడిపెను మరుసటి రోజు తెల్లవారెను ప్రసేనుడు వచ్చుజాడ లేకుండెను సత్రాజిత్తు ఆందోళనతో కంపరము చెంది, బలగముతో తమ్ముని వెదకుటకై లడవికేగెను దట్టమైన అడవి మధ్యలో ప్రసేనుని గుర్రము మృత కళేబరము కనుపించెను మరికొంత దూరములో వారికి ప్రసేనుని మృత దేహము గోచరించెను మృతదేహమును యింటికి తీసుకు వచ్చిరి. మృత శరీరముపై మణి కన్పించలేదు

సోదరుని మరణమునకు దుఃఖము క్రోధముతో సత్రాజిత్తు తన్ను చూడవచ్చిన వారిలో నొకరితో యిట్లనెను ''నా సోదరుడు హతుడైనాడు ఎవరో శ్యమంతకమణి కొరకు అట్లుచేసిరి ఆ మణిని యెవరో పొందదలచిరి కొన్ని రోజుల క్రితము కృష్ణుడిచటకు వచ్చెను తన మాతామహుడైన ఉగ్రసేనునకు మణి నిమ్మని కోరగా నేను నిరాకరించితిని ఆ కారణము చేత కృష్ణుడు ఆగ్రహించి యిట్లు చేసెనని నా నమ్మకము. నా సోదరుని చంపి శ్యమంతకమణిని తీసుకొనెను. ఇందుకు సందేహము లేదు కృష్ణుడే మణిని తప్పక అపహరించి యుండును''.

సత్రాజిత్తు కృష్ణునిపై మోపిన నింద ఒకరినుంచి మరొకరికి వారి నుంచి మరొకరికి, యీవిధముగా చివరకు కృష్ణుని చెవులను సోకెను మొదట కృష్ణుడు హాస్యాస్పదముగా తీసుకొనెను కాని ప్రజలు ఒకరిపై చెడును, అతడు తమకు ఆప్తుడైన కృష్ణుడైనప్పటికిని, నమ్మగలరని గ్రహించెను తాను దోషియని ప్రజలు నమ్ముచున్నారని తెలుసుకుని, తన ఆత్మగౌరవము నిలబెట్టుకొనుటకు ఆతురతగా నుండెను కృష్ణుడు తన స్నేహితులను పిలిపించి వారందరితో కలసి ప్రసేనుని మరణ కారణమునకు సూచనలు యేమైన కన్పించునేమోయని అరణ్యమునకు వెళ్ళెను ప్రసేనుడు మరణించిన స్థలమునకు వెళ్ళెను తన సోదరుని మృతదేహమును యింటికి తీసుకువచ్చు తొందరలో సత్రాజిత్తు తదితరులు యేమి జరిగెనో తెలుసుకొనుటకు పరి

కుండిరి. కృష్ణుడు చుట్టును కలియజూచెను. ప్రసేనుని మృతదేహమును కనుగొన్న స్థలము నుండి సింహము పాదపుగుర్తులు కనిపించెను.

కొంతదూరము వరకు సింహము పాదపుగుర్తులు కనుపించెను. ఆ మార్గములో కొన్ని చోట్ల రక్తపు మరకలను గూడ కృష్ణుడు చూచెను అట్లు అదే మార్గములో కొంత దూరము వెళ్ళగా వారికి రక్తపు మరకలు మరి కనుపించకుండెను అచ్చట కృష్ణుడు అతని స్నేహితులు చచ్చిపడియున్న సింహమును చూచిరి. సింహము మృతకళేబరమంతయూ వెదకి చూచిరి కాని వారికి మణి యెచ్చటను కన్పించలేదు. వారికి సింహము ఎలుగుబంటి పోట్లాడిన గుర్తులు గోచరించెను ఆ పోట్లాటలో సింహమును ఎలుగుబంటి చంపెనని వారు గ్రహించిరి.

అక్కడ నుండి ఎలుగుబంటి నడచిన కాలి గుర్తులను అనుసరించి కృష్ణుడు వెళ్ళెను. అట్లు వెళ్ళగా అతడు ఒక పెద్ద గుహ ముఖద్వారము వద్దకు వచ్చెను తన స్నేహితులను అక్కడ వేచి యుండమని చెప్పి తానొక్కడే ఎలుగుబంటి, అంతకన్న ముఖ్యమైన శ్యమంతకమణి దొరకునేమోయని కృష్ణుడు ఆ గుహలో ప్రవేశించెను

229 ఎలుగుబంటి గుహ

కృష్ణుడు గుహ ప్రవేశద్వారము వద్ద నిలబడి చూచెను మణి అక్కడ ఉన్నదో లేదో పదేపదే చూడ నవసరము లేకుండెను. అక్కడ నేలపై ఒకపిల్ల యెలుగుబంటి ప్రాకుచుండెను ఆ శిశువు చేతిలో శ్యమంతకమణి గలదు ఒక క్షణము నిశ్చేష్టుడై నిలుచుండి, తర్వాత శిశువు చేతులలో నుండి మణిని తీసుకొనుటకు దగ్గరకు వెళ్ళెను దగ్గరలోనే తల్లి యెలుగుబంటి ఉండెను. తన శిశువును సమీపించుచున్న సూనవుని చూచి తల్లి యెలుగుబంటి భయంకరముగా అరచెను మరొక క్షణములో కాలమెంత ప్రాచీనమో అంతటి ప్రాచీనమైన

ముసలి ఎలుగుబంటి కృష్ణుని వద్దకు వచ్చెను. కృష్ణుడు పిల్ల యెలుగుబంటి నుండి మణిని తీసుకుపోవనున్నాడని తలచి, ఆ యెలుగుబంటి కృష్ణుని మీదకు ఉరికెను. ఆ ముసలి యెలుగుబంటి జాంబవంతుడు. త్రేతాయుగ ములో రావణునితో యుద్ధము చేసిన శ్రీరామునికి యెంతో సహాయము చేసెను. జాంబవంతుడు చిరంజీవి. గుహ జాంబవంతుని నివాసము. జాంబవంతుని గురించి కృష్ణునికి పూర్తిగా తెలియును.

జాంబవంతుడు కృష్ణునితో పోరాడెను. ఇరువది యెనిమిదిరోజులు పగలు రాత్రి విరామము లేక యుద్ధము కొనసాగెను

శత్రువు చాల శక్తిమంతుడని తెలుసుకుని ఆశ్చర్యముతో యిట్లనెను ''యుద్ధము చేయుటలో నీకున్నటు వంటి నైపుణ్యము, శక్తి గల వ్యక్తిని యింతవరకు ఒకరినే చూచితిని''

''అతడెవరు?'' అని కృష్ణుడడిగెను.

జాంబవంతుడిట్లు జవాబిచ్చెను ''బహుశః నీవు అతడి గురించి వినియుండకపోవచ్చు. నీకన్న అనేక తరములకు ముందుండెడివాడు. అతని పేరు రాముడు, సూర్యవంశమునకు చెందిన రాకుమారుడు. అతడు గొప్పవీరుడు, రాక్షసరాజైన రావణుని అతడు వధించెను''

''తన భార్యను రావణుడు అపహరించిన తర్వాత పదివేలలు విలపించిన రాముడేనా? తన సవతి తల్లి అరణ్యమునకు పంపగా భార్యతో, సోదరునితో అరణ్యములో చాలకాలము సంచరించెనని చెప్పగా విన్నాను అతని గురించి గొప్ప అభిప్రాయము నాకు లేదు'' అని నిరసన సూచించుచు కృష్ణుడు పలికెను.

జాంబవంతుని ఆగ్రహము హద్దులు దాటగా యిట్లనెను. ''నా దైవమైన రాముని గురించి చులకనగా మాట్లాడుటకు నీకెంత ధైర్యము? సాక్షాత్తు నారాయణుడే రాముడుగా యీ భూమిపై అధర్మము నణచుటకు అవతరించెను లటువంటి రాముని గొప్పగా భావించుట లేదని చెప్పుటకు నీకెంత అహంకారము! నీకు నీవే చాల గొప్పవాడనని భావించుచున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది''. జాంబవంతుడు తిరిగి కృష్ణునిపై కురికెను. జాంబవంతుడు క్రిందపడి మూర్ఛిల్లెను జాంబవంతునికంటె కృష్ణుడు శక్తిమంతుడని మరొకసారి ఋజువ య్యెను తెలివివచ్చి జాంబవంతుడు కళ్లు తెరచి చూచెను. అతడు కోదండముతో నున్న శ్రీరాముని దర్శించెను. చిరునవ్వుతో రాముడు ''జాంబవంతుడా!'' అనెను.

జాంబవంతుడు అతని పాదములపై బడి యిట్లనెను ''ప్రభూ! మీ దర్శనము కొరకు నా కన్నులు యిన్నిరోజులుగా కాయలు కాచినవి ఈరోజు నన్ననుగ్రహించి దర్శనమిచ్చినారు. ద్వాపరయుగములో నన్ను చూడగలవని యిచ్చిన మాట మరచిపోయినారనుకున్నాను. అనంత కృపాసముద్రులైన మీరు దర్శనమిచ్చి నా కన్నులకు విందు చేసినారు''. జాంబవంతుడు కనులు తుడుచుకుని తిరిగి చూచెను. అతనికి తిరిగి రాముడు కనుపించలేదు అతని స్థానములో యిన్నిరోజులుగా తనతో యుద్ధము చేయుచున్న శత్రువు, కృష్ణుడు కనిపించెను ''నా రాముడెక్కడ?'' అని అడుగుచు ఆ గుహ ఆమూలాగ్రము వెదకి తిరిగి కృష్ణుడున్న స్థలమునకు వచ్చెను. కృష్ణుడు రాముడుగా కనుపించెను ఒక క్షణము కృష్ణుడుగా మరొక క్షణము రాముడుగా కనుపించుచుండెను చివరకు జాంబవంతుడిట్లనెను. ''రామా! ఏమి జరుగుచున్నదో నాకు తెలియకున్నది. నాకెందుకీ కలవర పరిస్థితి కలిగించుచున్నావో దయచేసి చెప్పుము? ఇతడు నిన్ను చులకనగా అహంకారముతో

నిరసనగా మాట్లాడుచున్నాడు''. జాంబవంతునకు రాముడుగా గోచరించి మరల కృష్ణుడుగా మరల రాముడుగా మారుచు గోచరించుచుండెను.

రాముడిట్లనెను. ''నేను కృష్ణుడను. ధర్మము నుద్ధరించుటకు ద్వాపరయుగములో ఈ అవతారము ధరించితిని. ఆనాడు నీదగ్గర సెలవు తీసుకుని వెళ్ళునపుడు తిరిగి నీకు దర్శన మివ్వగలనని వాగ్దానము చేసినాను. నేనే యిప్పుడు యాదవ వంశములో అవతరించితినని నీవు తెలుసుకొనగోరుచున్నాను. నేను వసుదేవుని కుమారుడను. ఈ మణిని తీసుకుని దాని స్వామికి అందజేయుటకై నేనిక్కడకు వచ్చితిని''. ఆ మణిని తీసుకు వెళ్ళవలసిన ఆవశ్యకతను జాంబవంతునకు తెలిపెను. జాంబవంతుడు కృష్ణునికి గౌరవాదర ములు చూపి శ్యమంతకమణి యిచ్చివేసెను. మణితోబాటు తన కుమార్తె జాంబవతి నంగీకరించమని కోరగా కృష్ణుడందు కంగీకరించెను.

కృష్ణుడు జాంబవంతుని వద్ద సెలవు తీసుకుని, శ్యమంతకమణిని, జాంబవతిని వెంటబెట్టుకుని ద్వారకానగర మునకు తిరిగి వచ్చెను.

230 గౌరవము దక్కించుకొనుట

కృష్ణుని స్నేహితులు గుహబయట పన్నెండు రోజులు వేచియుండిరి. గుహలోపల ఎలుగుబంటితో యుద్ధము జరిగినట్లు వినిరి. యుద్ధములో కృష్ణుడు మరణించి యుండునని తలచి నగరమునకు తిరిగి వచ్చి, ఒక ఎలుగుబంటితో యుద్ధము చేసి దానిచేత మడిసి యుండవచ్చునను వార్త ప్రసారము చేసిరి.

కృష్ణుడు మరణించి యుండవచ్చునన్న వార్త విని ద్వారకానగరము దుఃఖములో మునిగెను. అనవసరముగా కృష్ణుని నిందించి అతని మరణమునకు కారణమైన సత్రాజిత్తును అందరును నిందింపజొచ్చిరి. వారందరును దుర్గాదేవి గుడికి వెళ్ళి కృష్ణుడు యేదోఒక విధముగా బ్రతికి యుండునట్లు చేయమని దేవిని ప్రార్థించిరి, పూజానంతరము వారికి దేవి యీ విధముగా పలికినట్లు తోచెను. ''త్వరలోనే మీరు కృష్ణుని చూడగలరు''. ప్రార్థన పూర్తియయి గుడిబయటకు వచ్చిన ప్రజలు, తమ ప్రార్థనలను విని దేవి అనుగ్రహించెనని తెలుసుకొనిరి.

వారు కృష్ణుడు మెడలో మణిని ధరించి వచ్చుట చూచిరి. అతని ప్రక్క ఒక అందమైన యువతి యుండెను. కృష్ణుడు తన్ను చూచిన ప్రజలతో యిట్లనెను. ''అందరును మహారాజు సమావేశమందిరమునకు దయచేసి రావలెను. సత్రాజిత్తును కూడ రమ్మని చెప్పవలెను. నేను త్వరలోనే అక్కడకు వచ్చెదను''.

సుధర్మయను సమావేశమందిరములో ప్రజలందరును సమావేశమైరి. కృష్ణుడు లేచి ప్రసేనజిత్తు యెట్టి పరిస్థితులలో మరణించెనో, అటు తర్వాత జరిగిన విషయములను వివరించెను. తదుపరి వివాదాస్పదమైన శ్యమంతకమణిని సత్రాజిత్తు మెడలో వేసి యిట్లనెను. ''ఇప్పుడు నా గౌరవము నిలబెట్టుకున్నాను. నాపై మోపిన నింద యిప్పుడు తొలగినది''.

సత్రాజిత్తు సిగ్గుతో తల యెత్తుకొనలేకపోయెను. తలదించుకుని సమావేశ మందిరము వీడి వెళ్ళిపోయెను.

జరిగిన స   క్కిలి విచారించెను అతని అహంకారము, దురాశ పూర్తిగా నివృత్తియయ్యెను. అమితముగా బాధించిన కృష్ణునితో తిరిగి యెట్లు సఖ్యము సాధించవలెనో తెలియకుండెను. ''నా పాపములెట్లు నిర్మూలమగును?'' అని తనలో తాను తలపోసెను. ఏ విధముగా కృష్ణునికి ప్రీతి కలిగించి జరిగినది మరచిపోవునట్లు చేయగలను? అనాలోచితముగా ఆడిన మాటలు చేసిన కార్యముల మూలముగా కలిగిన అపకీర్తిని యే విధముగా రూపుమాపుకోగలను?''

గడచిన కొద్ది నెలలలో కృష్ణునికి యేర్పడిన దురభిప్రాయము పోగొట్టుటకు, కృష్ణునికి ప్రీతి కలిగించుటకు, తన కుమార్తె సత్యభామను కృష్ణునకిచ్చి వివాహము చేయవలెనని సత్రాజిత్తు నిశ్చయించుకొనెను

వివాహ సందర్భములో సత్రాజిత్తు శ్యమంతకమణిని కృష్ణునకిచ్చెను కాని కృష్ణుడు తీసుకొనుటకు నిరాకరించెను. సత్రాజిత్తుతో కృష్ణుడిట్లనెను. ''సూర్యుడు కానుకగా యీ మణిని నీ కొసగినాడు కాబట్టి అది నీ వద్దనే యుండుట సవ్యముగా నుండగలదు. నీ యందు అయిష్టము చేత నేనిట్లనుట లేదు నా మాట నమ్ముము. నీ వద్దనున్న రెండు మణులలో ఉత్తమమైన దానిని నా కొసగితివి'' కృష్ణుడు సత్యభామను చూచి చిలిపిగా నవ్వగా, ఆమె సిగ్గుతో ముఖము దించుకొనెను.

సత్యభామ చాల అందమైనది వృష్ణి అంధక, యాదవ కులములలోని యువకులు ఆమెపై కొద్దిగా ప్రేమను పెంచుకొనిరి. హృదికుని కుమారుడైన కృతవర్మ వారిలో ముఖ్యుడు. ఒకప్పుడు ఆమెను తనకిచ్చి వివాహము చేయమని సత్రాజిత్తు నడిగెను కాని సత్రాజిత్తు మౌనము వహించి యూరకుండెను. కృతవర్మ ఆశతో జీవించుచుండెను సత్రాజిత్తు విశాల హృదయములో, కృష్ణునితో శాంతి చేసుకొనుటకు, తన పుత్రిక నిచ్చి వివాహము చేసెను కృష్ణుడు ఆమెను స్వీకరించుటకు మిక్కిలి సంతోషించెను. కృష్ణుడు తనకు భర్త అయినందుకు సత్యభామ అమితముగా ఆనందించెను

231 సత్రాజిత్తు వధ

పాండవుల మంచి చెడ్డలు కృష్ణుడు తెలుసుకొనుచుండెను. ముసలిరాజా ధృతరాష్ట్రుడు అతని కుమారులను పాండవులను సమముగా చూచుటలేదని కృష్ణునికి తెలియును. కాని వారిని గురించిన భయంకరమైన వార్త వినుటకు సిద్ధముగా లేకుండెను. ధృతరాష్ట్రుని కోరికపై పాండవులు తల్లి కుంతీదేవితో కలసి ఒక సంవత్సర కాలము వారణావతమను పట్టణములో గడపుచున్నారను వార్త ద్వారక చేరెను సంవత్సరకాలము పూర్తియగు సమయమునకు వారు నివసించుచున్న సౌధమునకు నిప్పు అంటుకొనగా ఆ మంటలలో వారు దగ్ధమై నాశనమైనారనియు పాండవుల కొరకు ప్రత్యేకముగా ఆ సౌధము నిర్మించిరనియు ప్రజలు చెప్పుచుందురు ధృతరాష్ట్రుని కుమారుల ప్రియమైన స్నేహితుడు పురోచనుడు ఆ సౌధమును నిర్మించెను అగ్నిచేత సులువుగా దగ్ధమగుటకు లక్క, మైనము మున్నగు పదార్థములతో పురోచనుడు ఆ సౌధమును వారణావతములో నిర్మించెను.

భీష్ముని, ధృతరాష్ట్రుని, విదురుని, తదితరులను పరామర్శించుటకు బలరామకృష్ణులు హస్తినాపురము

వెళ్ళిరి. ముసలిరాజు ధృతరాష్ట్రుడు మిక్కిలి విచారముతో నున్నట్లు బలరామకృష్ణులకు నమ్మకము కలిగింప నెంచి నటించెను. భీష్ముడు హృదయ విదారకముగ దుఃఖించెను. ద్రోణుడు కూడ అట్లే దుఃఖించెను. తనకు అత్యంత ప్రియమైన అర్జునుడు, పాండవ మధ్యముడు మరణించినందుకు ద్రోణుడు చాల విచారించెను. ఎక్కువగా విచారించవలసిన విదురుడు విచారించుచున్నట్లు గోచరించక పోవుటచేత, పాండవులు తప్పించుకుని పారిపోయి యెచ్చటనో దాగి యున్నారని కృష్ణుడు ఊహించెను. కాని విదురుడు తనకు తెలియనట్లు ప్రవర్తించవలసి వచ్చెను. అందుచేత ఆ విచార సన్నివేశము మరికొంతసేపు కొనసాగెను. ధృతరాష్ట్రుడు ఏకధాటిగా కన్నీరు కార్చుచు యిట్లనుచుండెను. ''నాయనలారా! ఓ యుధిష్ఠిరా! ఈ దుఃఖము నేనెట్లు భరించగలను?'' దుర్యోధనుడు మౌనముగా కూర్చుని యుండెను. అతడు విచారించుచున్నట్లుగా నటింప లేదు. పాండవులపై అతనికున్న ద్వేషము అందరకును తెలిసినదే. కాబట్టే అతడు విచారముగానున్నట్లు కన్పించినచో యెబ్బెట్టుగా నుండునని కృష్ణుడు భావించెను!

బలరామకృష్ణులు హస్తినాపురములో నుండగా ద్వారకా నగరములో భయంకరమైన రహస్య వ్యూహములు జరుగుచుండెను. సత్యభామను కృష్ణునికిచ్చి వివాహము చేసినందుకు కృతవర్మ సత్రాజిత్తును క్షమించకుండెను. మాటలతో కాకపోయినప్పటికిని, సత్రాజిత్తు తన కుమార్తెను కృతవర్మకు యిచ్చెదనని ఆశలు కల్పించెను. కాని యిప్పుడు కృష్ణునితో శాంతి చేసుకొనుటకు సత్యభామను కృష్ణునికిచ్చి పెండ్లిచేసెను. సత్యభామను పెండ్లాడ నెంచిన వారిలో శతధన్వుడను మరొక యాదవుడు గలడు. మరియొక విచిత్రమేమనగా, ఒకప్పుడు కృష్ణుని పరమ భక్తుడైన అక్రూరుడు కృతవర్మకు మద్దతు నిచ్చెను. ఎట్టి వారినైనను మార్చివేయగల శక్తి ధన సంపదల కున్నది! శ్యమంతక మణిని పొందవలెనను కోరిక, ఒకప్పుడు కృష్ణబలరాములను చూచి వారు సాక్షాత్తు నారాయణ ఆదిశేషుల అవతారములని భావించిన సాధువు అక్రూరుని కూడ గుడ్డివానిని జేసెను. అక్రూరుని వంటి సాధుపురుషులు సైతము బంగారముపై వ్యామోహము పెంచుకొనుట విచారకరము.

సత్యభామను పెండ్లాడ దలచిన వారిలో అక్రూరుడు కూడ గలడు. కృతవర్మ, అక్రూరుడు ఒక పన్నాగము పన్ని శతధన్వుని వద్దకు వచ్చిరి. వారు శతధన్వునితో యిట్లనిరి. ''సత్రాజిత్తు మనల నందరిని మోసగించెను. మనలో ఒకరికి తన కుమార్తెనిచ్చి పెండ్లి చేసెదనని చెప్పి, చివరకు కృష్ణునకిచ్చి పెండ్లి జరిపించెను. కాబట్టి మనము అతనిని శిక్షింపవలెను. బలరామకృష్ణులు హస్తినాపురములో నుండుటచే, అతనిని శిక్షించుట కిది తగిన సమయము. అతనిని మనము చంపి తమ్ముడు ప్రసేనజిత్తు వద్దకు యెందుకు పంపగూడదు?'' పాప చింతనగల శతధన్వుడు, చాల తేలికగా పాప మార్గముల ననుసరించ గలుగుటచే వెంటనే వారి సూచనకు తన అంగీకారము తెల్పెను. రాత్రి నిద్రపోవుచున్నపుడు శతధన్వుడు సత్రాజిత్తును హత్యచేసి శ్యమంతక మణిని అపహరించి దొంగవలె పారిపోయెను.

హతుడైన సత్రాజిత్తును జూచి యింటిలోని స్త్రీలు రోదించిరి. వారి రోదనము స్వర్గములో కూడ వినిపించెను. తండ్రిపై మిక్కిలి ప్రేమాభిమానములు గల సత్యభామ దుఃఖమును యెవ్వరును ఉపశమింపజేయలే కపోయిరి. తన తండ్రి శరీరమును తైలములో భద్రపరచవలెనని పట్టుపట్టి, కృష్ణునకీ విషయము తెలుపుటకు హస్తినాపురము వెళ్ళెను.

ద్వారకలో కొందరు అసూయాపరులు యిట్టి ఘోరపాతకమును గావించిరని విని కృష్ణుడు దిగ్భ్రాంతి చెందెను. తన శాయశక్తుల సత్యభామ కుపశమనము గలిగించుటకు ప్రయత్నించెను. ఆమె తండ్రిని చంపిన

వారిపై పగ తీర్చుకొనగలనని చెప్పి, శతధన్వుని సంహరించు నుద్దేశ్యముతో త్వరితముగా ద్వారకా నగరమునకు కృష్ణుడు వచ్చెను.

232 శతధన్వుడు

కృష్ణుడు క్రోధమును కనులలో చిందించుచు ద్వారకకు తిరిగి వచ్చుచున్నాడని తెలుసుకుని శతధన్వుడు కృతవర్మ వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనెను.''ఈ దారుణ చర్య గావించుటకు నీవు నన్ను పురికొల్పినావు. కృష్ణుని ఆగ్రహము నుండి నీవే నన్ను రక్షించవలసి యున్నది''. కృతవర్మ శతధన్వుని కోరికను మన్నించుటకు యిష్టపడకుండెను. అతడిట్లనెను. ''అన్నదమ్ము లిద్దరినీ వ్యతిరేకించి జీవించగల ధైర్యము నాకు లేదు. వారు భగవంతుని అవతారములని విన్నాను. వారికి అసంతృప్తి కల్గించు కార్యమేదియు నేను చేయజాలను. వారు శక్తిమంతులు. కృష్ణుడు చిన్న కుర్రవాడుగా నున్నపుడే అతని చేతులలో కంసుడు ప్రాణములు పోగొట్టుకొనెను. మరియు అన్నదమ్ము లిద్దరును అనేక పర్యాయములు జరాసంధుని సేనాబలమును నాశనము గావించిన విషయము నీవు వినలేదా? నీకు యే విధముగాను సహాయము చేయలేను. ఈ దారుణ కృత్యమును తనచేత గావించిన కృతవర్మ ప్రవర్తన తీరును చూచిన శతధన్వునకు దిగ్భ్రమ కలిగెను. కాని అతనితో వాదించి దెబ్బలాడుటకు సమయము లేదు. ఈ అత్యవసర సమయములో తనకు సహాయము చేయుమని అక్రూరుని కోరెను. అతడు కూడ నమ్మకద్రోహి అయ్యెను. ఒక్కసారిగా అక్రూరుడు దైవభీతి, మత విశ్వాసము కల వానివలె ప్రవర్తించెను. బహుశః యిది బాహ్యప్రదర్శన కావచ్చును, లేక దిగజారి పాపకార్యము చేసినందుకు పశ్చాత్తాపముతో యిట్లు ప్రవర్తించి యుండవచ్చును. అక్రూరు డావిధముగా యెందుకు మాట్లాడుచుండెనో శతధన్వునకు అర్థము కాలేదు. అక్రూరుడు శతధన్వునితో నిట్లనెను. ''చూడు మిత్రమా! తెలినిగల వారెవరైనను అన్నదమ్ముల క్రోధావేశమునకు గురియగుదురా? కృష్ణుడు పరమ దైవము. అతడు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు. అతడు యీ లోకమునకు సృష్టికర్త, పోషకుడు, లయకారకుడు. అతడెవరో నాకు తెలుసును. అతనికి నేను నమస్కరించుచున్నాను''. అక్రూరుడు కనులు మూసుకుని ధ్యానములో నిమగ్నమైట్లుగా గోచరించెను. పాపమూ శతధన్వునకేమి చేయవలెనో తోచలేదు. అతడేమియు పలుకలేదు. శ్యమంతక మణిని అక్రూరుని ఒడిలో పదలిపెట్టి, శతధన్వుడు దినమునకు నూరు యోజనములు పయనించగల తన అశ్వము నెక్కి ఆ ప్రదేశము విడిచి సాధ్యమైనంత వేగముగా పారిపోయెను.

దారుకుడు రథము నడపుచుండగా బలరామకృష్ణులు శతధన్వుని వెంబడించిరి. మిథిలాపురి పొలిమేరల వద్ద నున్న తోటను సమీపించునరికి శతధన్వుని గుర్రము క్రిందపడి మరణించెను. దానినచట వదలి, శతధన్వుడు గత్యంతరము లేక పరుగెత్తసాగెను. కృష్ణుడు రథము నుండి గెంతి శతధన్వుని వెంట పరుగెత్తెను. శతధన్వుని పట్టుకుని తన చక్రముతో శతధన్వుని శిరస్సు ఖండించెను. అతడు మరణించిన తర్వాత కృష్ణుడు మణి కొరకు శతధన్వుడు ధరించిన వస్త్రములు వెదకెను. కాని మణి దొరకలేదు. వెనుకకు వెళ్ళి బలరామునితో యిట్లనెను. ''శతధన్వుని సంహరించుట వృథా అయ్యెను. అతని వద్ద మణి కన్పించలేదు''.

బలరాము డిట్లనెను. ''కృష్ణా! అతనినంత తేలికగా క్షమింపకుము. సత్రాజిత్తును సంహరించినందుకు అతనికీ శిక్ష తగినదే. నీవు యే తప్పు చేయలేదు. మణి కొరకు సత్యభామ తండ్రిని సంహరించిన యీ పాపాత్ముడు

ద్వారకలో యెవరి వద్దనో మణిని వదలి యుండవచ్చు. ద్వారకకు తిరిగి వెళ్ళి అక్కడ మణి కొరకు వెదక వచ్చును. ఇంత దూరము వచ్చిన నేను, నా మిత్రుడైన విదేహ రాజును చూచి తిరిగి ద్వారకకు వచ్చెదను''.

బలరాముడు విదేహలో ప్రవేశించి తిన్నగా రాజ సౌధమునకు వెళ్ళెను. కృష్ణుడు ద్వారకా నగరమునకు వచ్చి సత్యభామ వద్దకు వెళ్ళెను. ఆమె తండ్రిని చంపిన శతధన్వుని సంహరించి పగ తీర్చుకున్నానని కృష్ణుడు భామతో చెప్పెను. మణి మాత్రము దొరకలేదు. సత్రాజిత్తుకు పుత్రులు లేకపోవుటచే అతని అంత్యక్రియలను కృష్ణుడు జరిపెను.

అంత్యక్రియలన్నియు సమాప్తమైన తర్వాత కృష్ణుడు పోయిన శ్యమంతకమణిని గురించి విచారణ ప్రారంభించెను. సత్రాజిత్తు హత్యకు ప్రోద్బలము నిచ్చిన అక్రూరుడు, కృతవర్మ ద్వారక నుండి పారిపోయిరని కృష్ణుడు తెలుసుకొనెను.

కొంత కాలమునకు సత్రాజిత్తు, శ్యమంతక మణి (యెవరి వద్దనున్న వారికి కలిగిన వినాశము గురించిన) వృత్తాంతము ఒక పూర్వ గాథ అయ్యెను. ఆ విషయము ప్రజలు క్రమ క్రమముగా ప్రస్తావించుట మానివేసిరి, చివరకు ఆ విషయము మరుగున పడెను. శ్యమంకమణి సత్రాజిత్తుకు లభించినప్పటి నుండి, అది యెవరి వద్ద నున్న వారికి వినాశము తప్ప శుభము కలుగలేదు.

233 అక్రూరుని ఔదార్యము

అక్రూరుడు యజ్ఞము తర్వాత యజ్ఞము వరుసగా చేయుచున్నాడను వార్త ద్వారకా నగరములో వ్యాపించెను. కాశీ పట్టణములో ఒక యజ్ఞము కన్న మరో యజ్ఞము ఘనముగా జరుపుచుండెననియును, మంచినీటివలె ధనమును వ్యయము చేయుచున్నాడనియును, ప్రతి దినమును వేలకు వేలు పేద ప్రజలకు అన్నదానము చేయుచుండెననియును ప్రజలు చెప్పుకొనుచుండిరి. అదే సమయములో ద్వారకయందు దుశ్శకునములు కనిపించుచుండెను. ప్రజల కనేక కష్టములు సంభవించెను. అందరును ప్రజల కష్టములనే ముచ్చటించుకొనుచుండిరి. వారిలో వారిట్లనుకొనుచుండిరి. ''చాల సంవత్సరముల క్రిందట కాశీ పట్టణములో వర్షము లేనిచేత కరువు కాటకములు ప్రబలి ప్రజలు యిబ్బందికి గురైనందుకు కాశీరాజు మిక్కిలి వ్యాకులత చెందెను. తరువాత కాశీరాజు వద్దకు శ్వఫల్కుడను ఋషి వచ్చెను. రాజు తన కుమార్తె గాందినిని ఋషికిచ్చి వివాహము చేసెను. ఆ తర్వాత వర్షములు కురిసి దేశము సుభిక్షము కాగా ప్రజలు మరల సుఖముగా నుండిరి. గాందినీ శ్వఫల్కులకు కలిగిన పుత్రుడే యీ అక్రూరుడు. అక్రూరునిపై వర్షాధిపతి ఇంద్రునకు మిక్కిలి అభిమానము కలదు. అందుచే అక్రూరుడున్న ప్రదేశమునందు వర్షములు విరివిగా కురియుచుండెడివి. మరియు అక్రూరుడున్న చోట రోగములు, యీతి బాధలు లేకుండెను. ఇదంతయును సత్యమే. కాని ద్వారకలో గోచరించుచున్న దుశ్శకునములు, కాశీ నగరములో అక్రూరుడు జరుపుచున్న యాగములు, అచ్చట కలుగుచున్న శుభప్రదమైన సంఘటనలు చూడగా, శ్యమంతకమణి అక్రూరుని వద్ద నున్నదేమోయను అనుమానము కలుగుచున్నది. అక్రూరుడు 'మహాదాత' గా పేరొందినాడు. చూడగా మన కృష్ణుడు ఆ మణిని అక్రూరుని కిచ్చి యిక్కడ నుండి దూరముగా పంపివేసినట్లు తోచుచున్నది. అసలు జరుగుచున్న

విషయములు మనబోటి వారికి బోధపడుట లేదు''.

వదంతులు బయలుదేరినచో, వానికి చిలవలు పలవలు చేర్చి అనేకులు అనేక విధములుగా ప్రచారము గావింతురు అదే రీతిగా కృష్ణుడు మణిని అక్రూరుని కిచ్చినాడన్న పుకారు బాగుగా వ్యాపించెను. అన్నిటికన్న విచిత్రమేమనగా బలరాముడు, సత్యభామ యీ పుకారును నమ్మి కృష్ణునిపై విశ్వాసము గోల్పోయిరి బలరాముడు, సత్యభామ తమకు తాము యీ విధముగా ననుకొనిరి. ''బహుశః యిది నిజమే కావచ్చు అక్రూరుడు కృష్ణునికి చాల ఆప్తమిత్రుడు ఏమో యెవరి కెరుక?''

మరల కృష్ణుడు ద్వారక ప్రజల దృష్టిలో తన నిర్దోషిత్వమును నిలబెట్టుకొనవలసి వచ్చెను. ముఖ్యముగా రికి, సత్యభామకు నమ్మకము కలిగించుట ఆవశ్యకమయ్యెను.

కృష్ణుడు తన మనుష్యులను కాశీ నగరమునకు పంపి అక్రూరుని ద్వారకకు తీసుకురమ్మని చెప్పెను అక్రూరుడు అయిష్టముగా గొప్ప భయముతో ద్వారకకు వచ్చెను ప్రజలను, తండ్రిని, సోదరుని కృష్ణుడు సమావేశపరచెను. అక్రూరుని సమావేశమునకు పిలిపించెను. అక్రూరుడు వచ్చిన వెంటనే కృష్ణుడు అతని వద్దకు నడచివెళ్ళి చిరునవ్వు మోముతో అతని చేతులను తన చేతులలోనికి తీసుకొనెను. అక్రూరుని గౌరవ పూర్వకముగా కూర్చుండబెట్టి, అతనిని ప్రత్యేక అతిథిగా పరిగణించెను. అందరును ఆతురతతో యేమి జరుగునోయని గమనించుచుండిరి కృష్ణుడు అక్రూరుని క్షేమ సమాచారము అడిగి తెలుసుకుని కాశీ నగరములో అతని క్రొత్త జీవితము గురించి విచారించెను తరువాత కృష్ణు డిట్లనెను ''నీవు అనేక దాన ధర్మములు, యజ్ఞ యాగములు జరిపి చాల పుణ్యము సంపాదించితివని చెప్పగా విన్నాను. నిన్ను అందరు 'మహాదాత' యని పిలుచుచున్నందుకు నాకు చాల గర్వముగా నున్నది. అట్లు జరుగుటయే అందరును కోరునది.

''కాని యీ ప్రజల మనస్సునందును, నా బంధువులకును ఒక సందేహము గలదు. దానిని నీవు తీర్చవలెను. శతధన్వుడు నీకు శ్యమంతకమణిని యిచ్చినట్లు అందరి ముందు అంగీకరింపుము నాకీ విషయము చాల కాలము క్రిందటనే తెలుసును. నీవు దానిని వినియోగించి సత్కార్యములు చేయుచుండుటచేత నేను నీ దగ్గర నుండి తిరిగి ఆ మణిని తీసుకొనలేదు. అనేక మంది ప్రజలు దాని మూలముగా లాభము పొందుచున్నారు. అందుకు నీవు కారణము కాని అక్రూరా! నీవు మరియొక దానికి కూడ కారకుడవు. ఈ దొంగతనములో నేను నీతో సహకరించినట్లు ప్రజల దృష్టిలో నన్ను పడవేసినావు! నేను నీకు యీ మణిని యిచ్చితినని ద్వారకా వాసులు అభిప్రాయపడుచున్నారు నాకు దానితో ప్రమేయము లేదని యీ ప్రజలకు చెప్పి నమ్మించుము సత్రాజిత్తు మరణించిన తర్వాత అతని అంత్యక్రియలు జరుపుటకు పుత్రులు లేనందు వలన, యీ మణి సహజముగా అతని కుమార్తెకు, ఆ తర్వాత అతనికి బియ్యముతో తిలలతో తర్పణము వదిలే ఆమె కుమారులకు చెందవలసి యున్నది కాని మేము ఆ మణిని కోరుట లేదు. నీవు నియమ నిబంధనలను అతి జాగ్రత్తగా స్వచ్ఛమైన మనస్సుతో పాటించెదవు, మరియు నీవు సత్పురుషుడవు. మణి నీ వద్దనే యుండనిమ్ము. మాకు నిజముగా అది అక్కరలేదు నీవు ఆ మణిని తీసుకొని పారిపోవుటతో నాకెట్టి సంబధము లేదని, ఒక్కమాట, నా భార్య, సోదరుడు నమ్మునట్లుగా దయచేసి చెప్పుము. నా కోరికపై గాక, నీకు నీవే స్వయముగా ఆ మణిని తీసుకు వెళ్ళితినని చెప్పుము''

సిగ్గు అవమానముతో అక్రూరుని కళ్ళు అశ్రువులతో నిండగా, తాను ధరించిన ఉత్తరీయము తీసి కట్టిన

ముడి విప్పి అందుండి శ్యమంకమణి తీసి కృష్ణుని చేతిలో పెట్టెను. కృష్ణుడు కొంచెముసేపు తన చేతిలో మణి నుంచుకొనెను విచారముతో దుఃఖముతో నిండిన కృష్ణుని వదనముపై ఒక క్షణము తర్వాత యిదివరకటి చిరునవ్వు తిరిగి కనిపించెను అక్కడ చేరిన అందరకును ఆ మణిని చూపించి మరల దానిని అక్రూరుని కిచ్చివేసెను.

కృష్ణుడు నిశ్శబ్దముగా సహావేశ మందిరము నుండి వెళ్ళిపోయెను. ఎవరును ఒక మాట యైనను పలుకలేదు

234 ద్రౌపదీ స్వయంవరము

ఒక సంవత్సరము గడచెను పాంచాల దేశ వార్తాహారులు వచ్చి ద్రుపదుని కుమార్తె ద్రౌపది స్వయంవరము ప్రకటించిరి కృష్ణయను పేరు గల ద్రౌపది, సోదరుడు దుష్టద్యుమ్నునితో కలసి యజ్ఞాగ్ని నుండి జన్మించెను దీనికొక పూర్వ గాధ గలదు. ద్రుపదుడు, తన శత్రువైన ద్రోణాచార్యుని చంపగల కుమారుని కొరకు, అర్జునునకు భార్య కాగల పుత్రిక కొరకు, ఒక యజ్ఞము జరిపెను. అతడు అర్జునుని చాల మెచ్చుకొనుచుండెను

కాని దురదృష్టవశాత్తు ద్రుపదుని కోరిక నెరవేరకుండెను వారణావతములో జరిగిన అగ్ని ప్రమాదములో పాండవులు నశించుటచేత, ద్రుపదుడు ద్రౌపదీ స్వయంవరము నేర్పాటు చేయవలసి వచ్చెను విలువిద్యలో ప్రవీణులై పరీక్షలో నెగ్గినవారే ద్రౌపదిని వివాహమాడుటకు అర్హులని ద్రుపదుడు స్వయంవరము యేర్పాటు చేసెను అర్జునునితో సరితూగగల ధనుర్విద్యా ప్రవీణుడు ద్రౌపదికి భర్త కావలెనని ద్రుపదుని ఆశయము

పాండవులు లాక్షా గృహ దహనమునకు మునుపే అక్కడ నుండి పారిపోయిరని కృష్ణుడు తెలుసుకొనెను. ఏమియు తెలియనట్లు ద్రౌపదీ స్వయంవరమునకు పంపిన ఆహ్వానము నంగీకరించెను యాదవులందరును కుటుంబ సమేతముగా పాంచాలమునకు వెళ్ళిరి చివరి క్షణములో తన కుమారుడైన ప్రద్యుమ్నునితోను, సోదరునితో సమానుడైన సాత్యకితోను, స్వయంవరమునకు పెట్టిన మత్స్య యంత్ర పరీక్షలో పాల్గొనవద్దని కృష్ణుడు చెప్పెను. మత్స్యయంత్ర పరీక్షలో అర్జునుడు నెగ్గవలెనని కృష్ణుడు సంకల్పించెను. పాండవులయిదు గురు యేదో ఒక విధముగా స్వయంవర సమయమునకు వచ్చెదరని కృష్ణునికి తెలియును

కృష్ణుడు ఊహించినట్లుగానే జరిగెను బ్రాహ్మణ వేషములో నున్న అర్జునుడు మత్స్య యంత్ర పరీక్షయందు విజయుడై ద్రౌపది చేయి నందు కొనెను. తర్వాత పాండవులు సజీవులుగా నున్నారని, మత్స్య యంత్ర పరీక్షలో విజయము సాధించినది అర్జునుడేయని ద్రుపదుడు తెలుసుకొని మిక్కిలి ఆనందించెను

పాండవులు తల్లి కుంతితో నివసించుచున్న కుమ్మరి యింటికి బలరామకృష్ణులు వెళ్ళిరి. మొదటిసారిగా మేనబావలు ఒకరి నొకరు కలుసుకొనిరి బలరామకృష్ణులు యుధిష్ఠిర, భీములకు ప్రణమిల్లిరి. కృష్ణుడు అర్జునుని కౌగిలించుకొనెను. నకుల సహదేవులు బలరామకృష్ణులకు పాద నమస్కారము చేసిరి. ఆ క్షణమునందే కృష్ణార్జునుల మధ్య స్నేహమేర్పడి, పాండవులకు కలుగబోవు కష్టములలో తోడుగా నుండుటకు కృష్ణుడు నిశ్చయించుకొనెను.

కొన్ని నెలల తర్వాత కృష్ణుడు సాత్యకితో కలసి ఇంద్రప్రస్థమునకు వెళ్ళెను కొద్ది మాసములు యుధిష్ఠిరు

నితో, అతని సోదరులతో కలసి గడపుటకు, వెళ్ళెను తమతో కృష్ణుడు కొంతకాలము ఉండగలడని తెలిసి అత్యంత ఆనందభరితులై మిక్కిలి అపేక్షతో వారిద్దరికిని స్వాగతము చెప్పిరి కృష్ణుడు కుంతీదేవి పాదములకు నమస్కరించి ఆమె పాద ధూళిని శిరస్సుపై ధరించెను. కృష్ణుడు ఆమెతో యిట్లనెను ''ఎట్లున్నావు? నీకు కుశలమేనా? గ్రహణము విడిచిన తర్వాత చంద్రుడు బయటికి వచ్చినట్లు, నీ కుమారులు అజ్ఞాత స్థితి నుండి బయటకు వచ్చుట చేత నీ కష్టములు తీరిన వనుకొందును''. కుంతీదేవి కృష్ణుని చిరునవ్వులు చిందించు ముఖము చూచెను. ఆమె గొంతు బాధతో గద్గద మయ్యెను. వెనుక అనుభవించిన బాధలను గురించిన ఆలోచనలు ఆమెకు అనలు బాధకన్న భయంకరముగా గోచరించెను. అజ్ఞాతముగా గడపిన రోజులు, అర్ధరాత్రి లక్క యింటి నుండి సొరంగము ద్వారా తప్పించుకొనుట, వారణావతము నుండి గంగానదీ తీరము వరకు నడిచివెళ్ళుట, అచ్చట నుండి అరణ్యమునకు వెళ్ళుట, అరణ్యములో నిద్రరాక సతమతమగుట, హిడింబుని మరణము మున్నగు జ్ఞాపకము లన్నియు వరుసగా ఆమె మనస్సునందు మెదలెను. ఆమె వానిని కృష్ణునకు వివరించి చెప్పెను. అన్నిటికన్నా ముఖ్యముగా ఏకచక్రపురములో నున్నపుడు తన కుమారులు భిక్షమెత్తవలసిన అవమానకర పరిస్థితులను మిక్కిలి బాధతో కృష్ణునకు వివరించెను. ''కృష్ణా! ఇప్పుడు నీవు మాతో నున్నావు అదే చాలును. నీవు మాతోనుండి రక్షించగలవన్న ధైర్యములో యిక ముందు యెంతటి బాధనైనను సహించగలము కంసుని చంపిన తర్వాత నీవు అక్రూరుని హస్తినకు పంపిన రోజే నేనీ విషయము తెలుసుకు న్నాను. మాయందు నీకున్న ప్రేమ చేతనే మేము యింతకాలము ఆశతో జీవించగలిగినాము. నీవు పరమాత్మవని, నీకు 'నేను - నాది' అను భ్రమ లేదని నాకు తెలుసును అయినప్పటికిని నీ ప్రేమ నెల్లప్పుడును మాకు అందిచ్చుచున్నావు. అదియే మేము నశించకుండ కాపాడుకొనుచున్నది'' తరువాత యుధిష్ఠిరు డిట్లనెను. ''ప్రభూ! అనేక సంవత్సరములుగా మహర్షులు గొప్ప తపస్సు చేసినప్పటికిని వారికి లభ్యను కాని నీవు, మాతో కొంత కాలముండుటకు వచ్చుట మా అదృష్టము ఇటువంటి సదవకాశమును మాకు కల్పించినావు. మా వంటి వారి కొరకే యీ మానవ రూప, నామములు ధరించినావని తలంచెదము ఈ అర్హత పొందుటకు మేమ యేమి పుణ్య కార్యములు చేసితిమో తెలియదు'' వారితో వర్ష కాలమంతియు కృష్ణుడు గడపెను. కృష్ణుడు వారితో గడపిన నాలుగు మాసములు పాండవులకు అతి సుఖప్రదమైనవి తరువాత రాజసూయాగము జరిగెను దానితో వారి మనశ్శాంతి అంతమై అటు పిమ్మట వారి అరణ్యవాసము, కష్టములు ప్రారంభమయ్యెను. ప్రస్తుతము మాత్రము వారు సుఖముగా నుండిరి

235 కాళింది, మిత్రవింద, సత్య

కృష్ణుడు పాండవులతో కలిసియున్న రోజులలో ఒకనాడు కృష్ణార్జునులు అడవి మృగములు నివసించుచున్న అరణ్యమునకు వేటకు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించుకొనిరి పెద్దపులులు, అడవి పందులు, అమాయక మృగములు అరణ్యము నందు మిక్కుటముగా గలవు అడవి మృగములను వేటాడి చంపిరి భయపడి పారిపోవుచున్న లేళ్ల కళ్ళను చూచి స్నేహితులిద్దరూ ఆనందించిరి

చాలసేపు వేటాడుటచేత వారు బాగా అలసిపోయిరి అర్జునునకు మిక్కిలి దాహము వేయుటలో వారిరువురును యమునానదీ తీరమునకు వెళ్ళిరి దాహము తీర్చుకున్న పిదప అచట పచ్చగడ్డిపై నేను

వాళ్ళి అలసట తీర్చుకొనుచుండిరి.

వారక్కడ కూర్చుని యుండగా, ఒక యువతి వారి వైపు నడచి వచ్చుచుండుట జూచిరి. ఆమె నల్లగా అందముగా నుండెను. వారికి కొంత దూరములో ఆమె ఆగెను. ఆమెకు దగ్గరకు రావలెనని యున్నదని, కాని ఆమె ధైర్యము లేక రాలేకపోవుచున్నదని, వారు గ్రహించిరి. ఆమె కేమి కావలెనో తెలుసుకుని రమ్మని కృష్ణుడు అర్జునుని పంపెను. అర్జునుడు ఆమెను సమీపించి యిట్లడిగెను. ''నీ వంటి అందమైన యువతి క్రూర మృగములు సంచరించు యీ ప్రదేశమందు ఒంటరిగా సంచరించుట క్షేమము కాదు నీవెవరు? ఎవరి కుమార్తెవు? ఎక్కడ నుండి వచ్చుచున్నావు? నీకేమైన సహాయము కావలెనా? నీకేదైన యిక్కట్టు కలిగెనా? చెప్పుము''.

ఆమె అర్జునుని జూచి యిట్లనెను. ''నేను సూర్యుని పుత్రికను నాపేరు కాళింది. నేను నారాయణునికి భార్య కాగోరి తపస్సు చేయుచున్నాను. అతనిని వివాహమాడవలెనవియు, లేకున్నచో మరణించెదననియు ప్రతిజ్ఞ పట్టితిని యమున ఒడ్డున ఒక చిన్న కుటీరము నిర్మించుకుని అందు జీవించుచు నారాయణుని రాక కొరకు యెదురు చూచుచున్నాను నా ప్రార్థనలు యిప్పటికి ఫలించినవి నేనతనిని చూచినాను''.

కృష్ణుడు తనవైపు చిరునవ్వు చిందించుట జూచి, ఆమె కనులు క్రిందకు దించుకొనెను అర్జునుడు కృష్ణునితో కాళింది చెప్పిన విషయము వివరించెను కృష్ణుడు కాళింది వద్దకు వెళ్ళగా, ఆమె అతనికి పాదాభివందనము చేసెను. కృష్ణుడు ఆమెను లేవనెత్తెను ఆమెను రథములోని కెక్కించుకుని యుధిష్ఠిరుని వద్దకు వెళ్ళెను. కాళింది, ద్రౌపదితో యితర అంతఃపుర స్త్రీలతో ఆనందముగా గడిపెను

వారు యమునా నది ఒడ్డున నివసించుచున్న రోజులలో ఒకనాడు అగ్నిదేవుడు కృష్ణార్జునుల వద్దకు వచ్చి ఖాండవ వనమును దహించుటలో తనకు సహాయము చేయమని కోరెను స్నేహితులిరువురూ అగ్నికి సహాయపడిరి. ఆ వనము దహనమగుట ఇంద్రుని కిష్టము లేకపోవుటచే ఖాండవ దహనము నాపుటకు ఇంద్రుడు ప్రయత్నించెను. తన కుమారుడైన అర్జునుని శక్తిసామర్థ్యముల ముందు నిలువలేనని ఇంద్రుడు తెలుసుకొనెను.

ఖాండవ వనము దహించుటకు సహాయపడమని అగ్ని అడిగినపుడు అర్జును డిట్లు చెప్పెను. ''నాకు ఒక శక్తిమంతమైన ధనుస్సు, తరిగిపోని అమ్ముల పొదులు, వేగముగా పరుగెత్తు అశ్వములతో కూడిన రథము ఉండినట్లయితే నేను సహాయము చేయగలను. లేకున్నచో సులభ సాధ్యము గాదు'' అగ్ని వరుణుని సహాయము కోరెను వరుణదేవుడు కృష్ణార్జునులకు ప్రత్యక్షమై, అర్జునకు ప్రఖ్యాతి గాంచిన గాండీవ మను ధనువును, తరగని అమ్ముల పొదులును, నాలుగు తెల్లని అశ్వములతో కూడిన రథమును ప్రసాదించెను శ్వేత వర్ణము గల అశ్వములతో కూడిన రథము నధిరోహించుటచే అర్జుననకు శ్వేతవాహనుడను పేరు కలిగెను వరుణుడు కృష్ణుననకు చక్రము నివ్వగా కృష్ణార్జునులు రథము నెక్కి అరణ్య మంతయు సంచరించిరి మంటల నుండి యే జీవులు తప్పించుకు పారిపోకుండ నిలువరించిరి అయినప్పటికిని తక్కువమంది మాత్రము మంటల నుండి తప్పించుకొనిరి. వారిలో 'మయుడు' అనువాడు అర్జునుని పాదములపైబడి ప్రాణభిక్ష పెట్టమని కోరెను. శరణుజొచ్చి ప్రాణ భిక్ష పెట్టుమని కోరిన వారిని సంహరించుట క్షత్రియ ధర్మము కాదు. అందుచేత 'మయుడు' ప్రాణములతో తప్పించుకొనెను అందుకు కృతజ్ఞతగా ఇంద్రప్రస్థపురములో ఒక సభను నిర్మించెను అది మయసభగా పేరు గాంచెను

ద్వారకకు తిరిగి వచ్చిన పిదప కృష్ణుడు కాళిందిని వైదిక సాంప్రదాయము ననుసరించి వివాహము చేసుకొనెను.

వసుదేవునికి రాజాధిదేవి యను సోదరి కలదు. ఆమె అవంతి రాజును వివాహమాడెను. ఆమెకు ముగ్గురు సంతానము - ఇద్దరు పుత్రులు, ఒక పుత్రిక విందుడు, అనువిందుడు అను వారిద్దరు పుత్రులు; కుమార్తె పేరు మిత్రవింద. ఆమెకు వివాహ వయస్సు వచ్చిన తర్వాత స్వయంవరము యేర్పాటుచేయగా ఆ స్వయంవరమునకు కృష్ణుడు వెళ్ళెను. మిత్రవింద కృష్ణుని వివాహమాడ నెంచుకొనెను. కాని దుర్యోధనుని స్నేహితులైన ఆమె అన్న లిద్దరును ఆమె కోరికను చెల్లనివ్వలేదు ఆమె తన్ను యెంచుకొనెనని కృష్ణుడు తెలుసుకొని, ఆమెను పెండ్లాడుటకు వచ్చిన యితరులు, ఆమె అన్నలు నిస్సహాయులై చూచుచుండగా, కృష్ణుడు ఆమె చేయి పట్టుకుని ద్వారకకు తీసుకుపోయి ఆమెను వివాహమాడెను

కోసల దేశమును నగ్నజిత్తు అను రాజు పరిపాలించుచుండెను. అతడు పరమసాధువు అతనికి సత్య అను అందమైన కుమార్తె గలదు. కాని ఆమెను అందరును నాగ్నజితి అని పిలిచెడివారు ఆమెను వివాహమాడ గోరు రాకుమారులకు నగ్నజితు డొక పరీక్ష యేర్పాటు చేసెను అతని వద్ద యేడు ఆబోతులుండెను వాని నణచి నిగ్రహించుట అసాధ్యముగా నుండెడిది వాడియైన కొమ్ములు గల ఆబోతులు మహా క్రూరముగా నుండెడివి. వాటి నెవరును లొంగదీసుకొనలేకపోయిరి. ఆ యేడు ఆబోతులను లొంగదీయగల రాకుమారునికి తన కుమార్తెనిచ్చి వివాహము చేయగలనని ప్రకటించెను అనేకులు రాకుమారులు ఆబోతులను లొంగదీసి నగ్నజిత్తు కుమార్తె సత్యను పరిణయ మాడదలచి కోసల దేశమునకు వచ్చిరి. ఆమె అందము లోకములో ప్రఖ్యాతి పొందిన దగుటచే కోసలకు వచ్చిన రాజకుమారుల కందరికిని ఆమెను పరిణయ మాడవలెనన్న తీవ్రమైన కోరిక కలిగెను కాని వారిలో యే ఒక్కరును యేడు ఆబోతులనూ లొంగదీసుకొనలేకపోయిరి. కృష్ణుడు కూడ కోసలకు వెళ్ళిన వారిలో ఒకడు. యువకుడైన కృష్ణుడు తన యెడల చూపిన గౌరవ మర్యాదలకు సంతోషించి నగ్నజితుడు కృష్ణుని సాదరముగా ఆహ్వానించెను. రాజుతో కృష్ణుడు మాట్లాడుచున్నపుడు సత్య కృష్ణుని జూచెను రుక్మిణి వలెనే సత్య కృష్ణుని గురించి విని అతనినే భర్తగా యెంచుకొనెను ఆమె హృదయము కృష్ణుని కర్పించెను వేరొకరు ఆబోతులను లొంగదీసుకుని తనను చేపట్టుదురేమోనని ఆమె భయపడుచుం డెను ఆమె యిట్లు ప్రార్థించెను. ''నేను హృదయము నర్పించిన కృష్ణుని వివాహమాడుటకు శ్రద్ధగా చేసిన వ్రతములు పూజలు వృథా పోకుండుగాక! కృష్ణుని భర్తగా పొందు మహద్భాగ్యము నాకు కలిగింపుము కాని యిట్టి అర్హత సంపాదించుటకు నేనేమి చేసితిని? స్వర్గములోని దేవతలు కిరీటము ధరించిన తమ శిరస్సులను అతని పాద పద్మముల వద్ద నుంచెదరు సంవత్సరముల కొలది తపస్సు చేసినప్పటికిని మహర్షులకు అతని దర్శన భాగ్యము లభ్యము కాలేదు. మానవ శ్రేయస్సు కోరి అతడే మానవ రూపము ధరించినాడు చొరవ తీసుకుని అతడు నాకు దక్కవలెనని కోరుచున్నాను అతడు నాకు యీ సహాయము చేయవలెనని మాత్రము ప్రార్థించగలను''.

తర్వాత రాజు కృష్ణు నిట్లడిగెను ''ఎందువలన నాకీ గౌరవము కలిగెను? నీకు ప్రీతి కలిగించుటకు నేనే చేయవలెను?'' కృష్ణుడు రాజును చూచి చిరునవ్వు నవ్వి, మేఘ గర్జన వంటి స్వరముతో యిట్లనెను '':

క్షత్రియుడు మరొక క్షత్రియుని యాచించరాదని అందురు. కాని నేనిందుకు కొంచెం మార్పు చేయుచున్నాను నీతో స్నేహమేర్పరచు కొనుటకు నీ పుత్రికను స్వీకరించ గోరుచున్నాను'' రాజా ఆనంద బాష్పములతో యిట్లనెను. ''నా కుమార్తె సత్యను వివాహమాడదలచి నాకు గొప్ప గౌరవము చేకూర్చినావు. లక్ష్మీదేవి యెల్లప్పుడును నీ హృదయమందు నివసించుచున్నది. నీ కన్న ఉత్తముని నా కుమార్తెకు యెంచగలనా?'' ఒక క్షణమాగి తిరిగి యిట్లనెను. ''కాని చాల కాలము క్రిందట, యేడు ఆబోతులను లొంగదీయువానికి నా కుమార్తెనిచ్చి వివాహము చేయుదునని ప్రకటించితిని. ఆ విషయము నీవు విని యుండవచ్చు ఆబోతులతో పోరి యెంతమంది యువకులు ప్రాణములు కోల్పోయిరో నీకు తెలిసి యుండవచ్చును నన్ను గురించిగాని, నిన్ను గురించిగాని లోకులు చెడుగా భావించరాదని నా అభిమతము. నీవు ఆబోతులతో పోరి విజయము పొందక, నీకు నా కుమార్తె నిచ్చి వివాహము చేసినచో నేను మాట తప్పితినని లోకులు నిందించగలరు. నీవు యెనుబోతులతో పోరలేని అసమర్థుడవని లోకువగా తలంతురు పసితనమునందే శకటాసురుని చంపిన కృష్ణుడు, తృణావర్తుని ఆకాశములో పైకెత్తగల్గిన కృష్ణుడు, గోవర్ధన పర్వతమును చిటికెన వ్రేలితో నెత్తగలిగిన కృష్ణుడు ఈ ఆబోతులను తేలికగా లొంగదీయగలడని తెలియును ఈ పరీక్షలో విజయము సాధించినావని లోకమునకు నమ్మకము కలిగించి సత్యను స్వీకరింపుము ఈ సులభ కార్యము జరుపమని విన్నవించు చున్నాను''.

కృష్ణుడు బిగ్గరగా నవ్వి యిట్లనెను. ''అటులనే జరుగగలదు. నీవు నన్నడిగినట్లే చేసెదను'' ఆబోతులు కట్టియున్న ప్రదేశమునకు తన్ను తీసుకువెళ్ళమని కృష్ణు డడిగెను ఆబోతులను లొంగదీసుకొనుట కృష్ణునికి బాలక్రీడగా నుండెను. కృష్ణుడు యేడు రూపములు ధరించి వానిని స్పృశించగా కొద్ది క్షణములలో యేడు ఆబోతులు దూడలవలె కృష్ణుని వెంట నడచెను వాని దురుసుతనము, బలము తొలగిపోయెను వాని మెడలో త్రాడును గట్టి, పిల్లలు కర్ర బొమ్మలను లాగుకొని వెళ్ళునట్లుగా, లాగుకుని వచ్చెను

దీనినంతయు గమనించుచున్న రాజా, తదితరులు సంతోషముతో చప్పట్లు చరిచిరి సత్య కృష్ణునికి భార్య అయ్యెను. రాకుమార్తె సత్య యాదవ నాయకుడు కృష్ణుని వివాహ మాడుచుండుటచేత నగరమంతయు అందముగా నలంకరించిరి వివాహమైన తర్వాత కొన్ని దినములు రాజాతో గడిపి, తర్వాత పెండ్లి కూతురును రథములో కూర్చుండబెట్టుకుని, నగ్నజితు డిచ్చిన సైన్యము వెంటరాగా కృష్ణుడు ద్వారకా నగరమునకు తిరిగి వచ్చెను

సత్యను వివాహ మాడుటకు ప్రయత్నించి విఫలులైన రాకుమారులు సహజముగా కృష్ణునిపై కోపము వహించి, ద్వారక వెళ్ళుచున్న కృష్ణునితో మార్గమందు యుద్ధము చేయ యత్నించిరి వారందరిని ఓడించి కృష్ణుడు ద్వారకా నగరము ప్రవేశించెను అతి ప్రమాదకరమైన కార్యమును సాధించి క్ష
తిరిగి వచ్చినందుకు ఆనందోత్సాహములతో ప్రజలు స్వాగతము పలికిరి చాల కొద్ది మందికి మాత్రమే కృష్ణు డెవరైనది తెలుసును సాధారణ ప్రజలకు, ఆబోతులను లొంగదీయుట చాల కష్టమైన కార్యము ముఖ్యముగా రాకుమార్తెను వివాహమాడ దలచిన యువకు లనేకులు ఆ ఆబోతులచేత హతమగుటచేత కృష్ణుడు సాధించిన విజయము అద్వితీయమైనదిగా పలువురు భావించిరి

236 భద్ర, లక్షణ

శ్రుతకీర్తి వసుదేవుని సోదరి ఆమె కుమార్తె భద్ర కేకయ దేశపు రాకుమారి. భద్ర కృష్ణుని వివాహమాడెను.

లక్షణ, మద్ర దేశపు రాకుమారి. రుక్మిణి వలె ఆమె కృష్ణుని గురించి పలుగురు చెప్పుకొను విషయములను విని, అతనికి భార్య కాగోరెను. ఆమె తండ్రి బృహత్సేనునకు కుమార్తె కోరిక తెలుసును. అనేకులు రాకుమారులు తన కుమార్తెను వివాహ మాడదలచిరని కూడ బృహత్సేనునకు తెలుసును అతడు యెక్కువ శక్తిమంతుడు కాడు. అందుచేత బాహాటముగా కృష్ణునిపై యిష్టత చూపి, యితర రాజులతో శత్రుత్వము పెంచుకొనుట కిష్టము లేకుండెను. కాబట్టి తన కుమార్తె వివాహమునకు ఒక పరీక్ష పెట్టి పరీక్షలో నెగ్గిన వారికి తన కుమార్తె లక్షణ నిచ్చి వివాహము చేసెదనని ప్రకటించెను

ద్రుపదుడు యేర్పాటుచేసిన మత్స్యయంత్రమును పోలిన పరీక్షను బృహత్సేను డేర్పాటు గావించెను. అయిదు బాణములతో అర్జునుడు విజయము సాధించెను మత్స్య యంత్రమునకు బృహత్సేనుడు యేర్పాటు గావించిన పరీక్షకు ఒక చిన్న భేదమున్నది. అర్జునుడు గురిపెట్టినది ఎత్తున చుట్టును తిరుగుచున్న మత్స్యాకారము గల వస్తువు దాని క్రింద ఒక నూనె పాత్రలో, పైన గుండ్రముగా తిరుగుచున్న మత్స్యాకారపు వస్తువు ప్రతిబింబమును చూచి పైకి గురిచేసి అది క్రింద పడునట్లు కొట్టవలెను. ఈ పరీక్షలో పాల్గొన్నవారు పాత్రలో మత్స్యాకారములో నున్న వస్తువు ప్రతిబింబము స్పష్టముగా చూడగలిగిరి.

కాని యిప్పుడు బృహత్సేను డేర్పాటు గావించిన పరీక్ష మత్స్య యంత్రముకన్న జటిలమైనది. పరీక్షలో పాల్గొను వారికి పాత్రలో మత్స్యము తప్ప, యంత్రము ప్రతిబింబము మాత్రమే కన్పించెను. అందుచే పరీక్షలో పాల్గొనువారు, మత్స్యము ప్రతిబింబము కన్పించనందున, ఊహించి గురిపెట్టి కొట్టవలసి యుండెను.

అనేకమంది రాజులు యీ పరీక్షలో పాల్గొనుటకు వచ్చిరి. యంత్రము నమర్చిన స్థలమునకు ఒకరి తర్వాత మరొకరు వెళ్ళి గురిపెట్టుటలో విఫలులై తిరిగి వచ్చిరి. కౌరవులు, పాండవులు కూడ పాల్గొనిరి. రాకుమారిని చేబట్టుటకు కృష్ణుడు వచ్చుట చూచి, పరీక్షలో పాల్గొనకూడదని అర్జునుడు నిశ్చయించుకొనెను. ద్రౌపది స్వయంవరమందు కృష్ణుడు పాల్గొనక కేవలము చూచుటకు వచ్చినాడన్న విషయము అర్జునునికి జ్ఞాపక ముండెను

చివరకు అందరును పరీక్షలో విఫలులైన తర్వాత కృష్ణుడు యంత్రము వద్దకు వెళ్ళెను. అతడు ధనుస్సు వంచి సునాయాసముగా నారి బిగించెను. క్రింద నీటితో నిండియున్న పాత్రవైపు చూచుచు గురిపెట్టి ప్రయోగించెను. మొదటి ప్రయత్నములోనే మత్స్యమునకు తగిలి అది క్రిందపడెను ఈ సంఘటన జరిగినపుడు అభిజిత్తు నక్షత్రము సూర్యునితో కలిసి యుండెను. కృష్ణుడు గురిపెట్టి మత్స్యమును పడదోసిన వెంటనే స్వర్గములో సంగీత ధ్వనులు మ్రోగి పుష్ప వర్షము కురిసెను.

తెల్లని పట్టు వస్త్రములు ధరించి లక్షణ కృష్ణుని వద్దకు నడచి వచ్చెను. సిగ్గుచేత తలవంచుకొనెను. సిగ్గుతో నిండిన ఆమె వదనమందు సన్నని చిరునవ్వు చిందెను. ఆమె నడక మిక్కిలి మెల్లగా హంస నడక వలె నుండెను ఆమె కాలి గజ్జెల ఘల్లు ఘల్లుమను శబ్దము తప్ప యింకే శబ్దము వినిపించకుండెను. పెదవులపై చిరునవ్వు చిందించుచున్న కృష్ణుని ఓరకంట చూచి అతని మెడలో మణులతో పొదిగిన హారమును వైచెను.

తరువాత వివాహ మహోత్సవము బ్రహ్మాండముగా జరిగెను.

కృష్ణుడు ఆమెను రథముపై కూర్చుండబెట్టి బయలుదేరనున్న సమయములో, స్వయంవరములో విఫలులైన యితర రాజులు అడ్డగించి యుద్ధమునకు తలపడిరి

కృష్ణుని దగ్గర నున్న అతి శక్తిమంతమైన శార్ఙమను ధనువును చూచి, వారందరును వెనుకకు మరలిరి క్రొత్త పెళ్ళికూతురితో కృష్ణుడు, దారుకుడు నడిపిన రథములో ద్వారక తిరిగి చేరెను

కృష్ణుని అష్ట మహిషులు సుఖ సంతోషములతో విలసిల్లుచుండిరి వారందరిలో రుక్మిణి కృష్ణునికి అత్యంత ప్రీతిపాత్రురాలు

237 నరకాసురుడు

నరకాసురుడు ఇంద్రునకు కాలిలోని ముల్లువలె నుండెను గొప్ప శక్తిమంతుడైన నరకాసురుడు తేలికగా ఇంద్రుని ఓడించెను. ఇంద్రుని తల్లి అదితి చెవుల నలంకరించిన విలువైన కుండలములను నరకాసురుడు తీసుకొనెను అతడు ప్రసిద్ధి కెక్కిన వరుణుని ఛత్రమును బలవంతముగా తీసుకు వెళ్ళెను ఇంద్రునికి యిష్టమైన మణి పర్వతము యిప్పుడు నరకుని వశమయ్యెను దేవతల నిమితముగా నరకుడు వేధించుచుండుటచేత దేవతలు భరించలేకపోయిరి దేవతలు నిస్సహాయులు కాగా, ఇంద్రుడు కృష్ణుని దగ్గిరకు వెళ్ళి తనకు సహాయము చేయుమని అర్థించెను.

కృష్ణుడందు కంగీకరించి, తనతో సత్యభామను తీసుకువెళ్ళెను. ప్రాగ్జ్యోతిష పురమునందు నరకాసురుడు నివసించుచుండెను. ఆ నగరము అన్ని పక్కల నుండి సురక్షితమగు విధముగా నిర్మించినది. నగరము చుట్టును అధిరోహించుటకు అసాధ్యమైన యెత్తైన కొండలు కలవు భయంకరమైన ఆయుధములను ధరించిన అసురులు నగరమును రక్షించుచుండిరి ఆయుధములు అసామాన్యమైనవి. వానిని ఛేదించుటకు వీలుగాక గొప్ప అడ్డంకిగా నుండెను వాయువు, అగ్ని, జల దేవతలు నగరమును రక్షించుటకు నియమితులైరి మురుడను అసురుడు యిచ్చిన వేలకొలది పాశములు కూడ నగర రక్షణను యినుమడింపజేసెను కృష్ణుడు ప్రాగ్జ్యోతిషపురము సమీపించెను. తన గద తీసుకుని మొదటి అడ్డంకిని — పర్వత పంక్తులు — తొలగించెను. అడ్డముగా నిలిచిన ఆయుధములను తన బాణములతో కృష్ణుడు ధ్వంసము చేసెను. తన చక్రమును ప్రయోగించి వాయువుతో, జలముతో యేర్పడిన అడ్డంకులను నిర్మూలించెను. తన కత్తితో మురుడు బిగించిన పాశములను కోసివేసెను

కృష్ణుడు విజయ శంఖము పాంచజన్యమును పూరించెను ఆ శంఖనాదము ప్రజల మనస్సులో భయము పుట్టించెను కృష్ణుడు తన గదను తీసుకొని కోటను కూల్చివేసెను. పాంచజన్యము పూరించిన శబ్దము విని మురాసురుడు నిద్ర నుండి లేచెను అతడు నీటి యందు నిద్రపోవుచుండెను నీటి అడుగు నుండి మురుడు పైకి వచ్చెను. అయిదు తలలు కలిగిన మురుడు శత్రువుల గుండెలలో భయమును పుట్టించుచుండెడివాడు అతని రూపము యుగాంతమందు సూర్యుడు, అగ్ని ప్రకాశించునట్లుగా నుండెను. అతడు త్రిశూలము

గాలిలో పైకెత్తి కృష్ణునిపైకి దూసుకు వచ్చెను. అతని అయిదు శిరస్సులు, పది భుజములు కృష్ణుని కబళించివేయు నట్లుండెను. మురునితో యుద్ధము చేయుటకు కృష్ణుడు గరుడునిపై అధిరోహించి వచ్చెను. మురుడు త్రిశూలమును కృష్ణుని వాహనమైన గరుడునిపైకి విసరెను. గరుడుడు తన అయిదు గొంతుకలతో గట్టిగా కేకపెట్టెను. తాను కోరుకున్నది సాధించితినని మురుడు భావించెను. గరుడుడు పెట్టిన కేకకు ముల్లోకములందు గాలి స్తంభించి ప్రతిధ్వనించెను.

కృష్ణుడు విల్లు నెక్కుపెట్టి మూడు బాణములతో గరుడునిపైకి విసరిన త్రిశూలమును విరిచివేసెను. ముఖములకు బాణములను గురిపెట్టి కృష్ణుడు మురునికి బాధ కలిగించెను. మురుడు బాధతో, కోపముతో మండిపడి గదను కృష్ణునిపైకి విసరెను. కృష్ణుడు తన గదతో మురుని గదను ముక్కలు ముక్కలు చేసెను. తన పది భుజములు పైకెత్తి కృష్ణుని మీదకు దూకెను. కృష్ణుడు తన చక్రమును ప్రయోగించి మురుని అయిదు శిరస్సులు ఖండించగా, ఇంద్రుని వజ్రాయుధము నరకిన పెద్ద పర్వతము రెక్కలవలె, మురుడు నీటిలో పడెను.

మురునికి యేడుగురు పుత్రులు కలరు. వారు తామ్ర, అంతరిక్ష, శ్రవణ, విభావసు, వసు, నభస్వ, అరుణులు. ఒక సామాన్య మానవుని చేతిలో తమ తండ్రి తేలికగా నిహతుడయ్యెనని వారు విచారించిరి. వారి దుఃఖము క్రోధముగా రూపొంది, కృష్ణునితో యుద్ధము చేయుటకై నగరము వెలుపలికి వచ్చిరి. నరకాసురుడు పంపిన 'పీఠుడు' అను సేనాధిపతి వారికి నాయకత్వము వహించెను. కొద్ది క్షణములలో కృష్ణుడు వారందరినీ నాశనము చేసెను.

భూమి పుత్రుడైన నరకాసురుడు, మురుడు, అతని పుత్రులు కృష్ణునిచే హతమైనారని తెలుసుకొని ఆశ్చర్య పడెను. అతడు నగరము దాటి బయటకు వచ్చెను. అతని వెంట ఏనుగుల సేనాబలము బయలుదేరెను. అవి ఐరావత వంశమునకు చెందిన ఉత్తమ జంతువులు; పాల సముద్రము నుండి జన్మించిన వాని గండ స్థలముల నుండి స్రవించుచున్న మదగంధముతో గాలి నిండి గుబాళించుచుండెను. ఏనుగుల సేనాబలము చూచుటకు చాల అద్భుతముగా గోచరించెను.

నరకుడు బయటకు వచ్చి నిలుచుండెను. అతడు చుట్టును పరికించి, గరుడ వాహనముపై కృష్ణుడు సత్యభామతో నుండుట జూచెను. వర్ష మేఘమును ప్రకాశింపజేయు మెరుపువలె, కృష్ణుడు నరకాసురునకు కన్పించెను. నరకాసురుడు శతఘ్ని అను అస్త్రమును ప్రయోగించెను గరుడుని, కృష్ణుని ఎదుర్కొన్న సేనాబలము కృష్ణుని బాణములచేత హతమయ్యెను. ఏనుగులు చాలవరకు కృష్ణుని చేతను, గరుడుని చేతను హతమయ్యెను. మిగిలినవి దెబ్బతినెను. కృష్ణునిపై ప్రయోగించిన అస్త్రము విఫల మయ్యెనని నరకునకు కోపము వచ్చెను. అత డతి భయంకరముగా పోరాడెను. కాని గరుడుడు యే మాత్రము చెక్కు చెదరకుండెను, చిన్న పర్వతము వలె స్థిరముగా నిలుచుండెను. నరకుడు తన 'శక్తి'ని ప్రయోగించి గరుడునికి బాధ కలిగింప యత్నించెను. అది కూడ వృథా అయ్యెను. తర్వాత కృష్ణుని సంహరించుటకు నిశ్చయించుకుని త్రిశూలము తీసుకొనెను. అతడు త్రిశూలమును విసరక మునుపే కృష్ణుడు తన చక్రముతో నరకాసురుని శిరస్సు ఖండిం' శరీరము నుండి వేరు చేసెను.

నరకుని శిరస్సు నేలపై పడగానే స్వర్గములో ఆనందోత్సాహములు వెల్లివిరిసెను. నరకుని తల్లి భూమ కృష్ణుని వద్దకు వచ్చి వైభవముగా నున్న అదితి కుండలముల నతని పాదముల వద్ద నుంచెను. వరుణ

చిహ్నమైన ఛత్రమును, చివరకు మణి వంటి మేరు పర్వత శిఖరమను మందారమును ఆమె కృష్ణునికి సమర్పించెను. ఆమె చేతులు జోడించి కృష్ణుని ముందు విలబడి స్తుతించి యిట్లనెను ''ప్రభూ! అనేక సంవత్సరముల క్రిందట హిరణ్యాక్షుడు నన్ను రసాతలమునకు తీసుకువెళ్ళినపుడు, నీవు వరాహ రూపము ధరించి సముద్ర గర్భము నుండి నన్ను పైకి తీసుకు వచ్చినావు. అపుడు నీవు నన్ను ఆలింగనము చేసిన ఫలితముగా యీ నరకుడు నాకు జన్మించినాడు. ఆనాడు నీవు అతనిని నాకిచ్చినావు, యీనాడు తిరిగి నీవే తీసుకున్నావు దయతలచి నా పుత్రుడు నరకుని బ్రతికించి పుత్ర భిక్ష పెట్టుము''

భూమాత కృష్ణుని పాదముల వద్ద నరకు నుంచి ప్రార్థింపగా, కృష్ణుడు నరకుని పునరుజ్జీవింపజేసి లేవనెత్తెను. అతని చేయి పట్టుకుని కృష్ణుడు ప్రాగ్జ్యోతిష పురములో ప్రవేశించెను. అచట చాలమంది అందమైన స్త్రీలను కృష్ణుడు చూచెను. అనేకులు రాజులను, దేవతలను, నాగులను జయించి వారి వారి పురములలో నున్న స్త్రీల నందరిని జరాసంధుడు ప్రాగ్జ్యోతిష పురమునకు తీసుకు వచ్చెనని కృష్ణుడు తెలుసుకొనెను వారు పదునారు వేల మూర్గురు కన్యలు అతడు వారందరినీ ద్వారకా నగరమునకు పంపెను ప్రాగ్జ్యోతిష పురమునకు గర్వకారణమైన అరువది నాలుగు శ్వేత మాతంగములను కూడ ద్వారకా

అదితి కుండలములు తన చేతులోనికి తీసుకుని స్వర్గమునకు వెళ్ళి స్వయముగా ఇంద్రునకు తిరిగి యిచ్చివేయవలెనని సంకల్పించి, సత్యభామతో కలసి గరుడ వాహనముపై స్వర్గమునకు వెళ్ళెను అత్యంత ఉత్సాహముతో ఇంద్రుడు వారికి స్వాగత మొసగి, తమకు రక్షకుడైన కృష్ణుని గౌరవించెను. ఇంద్రాణి సత్యభామకు ఆదరపూర్వకముగా స్వాగతము పలికెను. భూలోకము నుండి వచ్చిన దంపతులు స్వర్గలోకము లోని దంపతులతో కొంత కాలము గడపిరి.

ఒకరోజు స్వర్గములోని అపురూప దృశ్యములు చూచుచున్న సత్యభామ పారిజాత వృక్షము జూచెను పారిజాత పుష్పముల సుగంధము భూలోకవాసులు యెరుగరు. సత్యభామకు పారిజాత వృక్షముపై ప్రీతి కలిగి, కృష్ణుని ఆ వృక్షమును తనకు తెచ్చిపెట్టమని అడిగెను

భామ కోరుటచేత పారిజాత వృక్షమును తనతో తీసుకు వెళ్ళెదనని కృష్ణుడు ఇంద్రునితో చెప్పెను స్వర్గములోని వస్తువులను భూలోకవాసులు చూడరాదని ఇంద్రుడు పారిజాత వృక్షము నిచ్చుటకు నిరాకరించెను.

మొదట కృష్ణున కిది వింతగా తోచెను తరువాత ఇంద్రుని ప్రవర్తనకు ఆగ్రహము కలిగెను తోటలో నుండి పారిజాత వృక్షము పెరికి గరుడునిపై పెట్టి భామతో కలసి భూలోకమునకు తిరిగి వచ్చెను ఇంద్రుడిది సహించలేకపోయెను. అతడు ఆకాశములో కృష్ణునితో యుద్ధము చేసెను. దేవగణములు చెల్లాచెదురయ్యెను. ఇంద్రుడు ఓడిపోయెను కృష్ణుడు పారిజాత వృక్షమును సత్యభామ తోటలో నాటెను. నరకునిచే బాధపడుచున్నపుడు ఇంద్రుడు వచ్చి కృష్ణుని పాదములపైబడి సహాయము చేయమని కోరగా అతని కోరికను కృష్ణుడు మన్నించెను. అతని కోరిక తీరిన తర్వాత, తిరిగి ఇంద్రుని మనస్సు అహంకారముచేత కలుషితమై, సంపద అధికార గర్వముతో పారిజాత వృక్షమును కృష్ణుని కివ్వ నిరాకరించెను ధన ప్రభావ మతి విచిత్రము! కొంతసేపు కృష్ణుడీ విషయమై తలపోసి, తర్వాత ఆ విషయమును పూర్తిగా మరచిపోయెను

రుక్మి కుమార్తె

రుక్మి, తన సోదరితో తప్ప, కుండిన పురము ప్రవేశించనని చేసిన ప్రతిజ్ఞకు కట్టుబడియుండెను. అతడు భోజకటకమను నగరము నిర్మించి అందు నివసించుచుండెను. అతనికి రుక్మావతి యను కుమార్తె గలదు. ఆమె కేర్పరచిన స్వయంవరమునకు కృష్ణుని కుమారుడు ప్రద్యుమ్నుడు వెళ్ళెను. తన కుమార్తె శత్రువు కుమారునిపై మక్కువ కలిగి యున్నదని రుక్మి తెలుసుకుని ఆశ్చర్యపడెను! ఆమె మనస్సును మళ్లించుటకు ప్రయత్నించెను. ఆమె తన్ను యెంచుకున్నదని ప్రద్యుమ్నుడు గ్రహించి, బలాత్కారముగా ఆమెను తోడ్కొనిపోయెను.

రుక్మి, అతని నడ్డగించుటగాని అతనితో యుద్ధముగాని చేయకుండెను. తన సోదరిపై విశేషమైన ప్రేమాభిమానము లుండుటచే అమె కుమారునితో యుద్ధము చేయుట కిష్టపడకుండెను.

రుక్మావతి ప్రద్యుమ్నులకు అనిరుద్ధుడను కుమారుడు కలిగెను. తండ్రి తాతల వలె అనిరుద్ధుడు కూడ అపురూప సౌందర్యవంతుడు.

238 బాణాసురుడు

వామనావతారమందు బలిచక్రవర్తిని మూడడుగుల భూమిని వామనుడు కోరెను. బలిచక్రవర్తి ప్రదర్శించిన భక్తికి సంతసించి, పాతాళ లోకమున బలి చక్రవర్తి ద్వార పాలకుడుగా నుండగలనని నారాయణుడు మాట యిచ్చెను. మరియు బలి నారాయణునికి పరమ భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని మనుమడు.

బలి చక్రవర్తికి నూర్గురు పుత్రులు. వారిలో జ్యేష్ఠుడు బాణాసురుడు. అతడు మహాదేవునికి పరమ భక్తుడు. అతడు సత్పురుషుడగుటచేత ముల్లోకములలోని ప్రజల గౌరవ మర్యాదలందుకొనెను. అతడు గొప్ప దానశీలి, సత్యవంతుడు, మరియు విశేషమైన తెలివితేటలు గలవాడు. అతడు నియమ నిబంధనల నతిక్రమించకుండ శోణిత పురమును పాలించుచుండెను. అతనికి మహాదేవునిపైగల ప్రేమచేతను, మహాదేవునికి పరమభక్తుడగుట చేతను, దేవతలందరును బాణాసురుని సేవకులవలె సేవచేయుచుండిరి.

ఒకసారి మహాదేవుడు తాండవ నృత్యము చేయుచున్నపుడు, బాణాసురుడు తన వెయ్యి చేతులతో మహాదేవుని నాట్యమున కనుగుణముగా మృదంగమును వాయించెను. అందుకు మహాదేవుడు సంతసించి యేదైన వరమును కోరుకొమ్మని బాణాసురు నడిగెను. ఇంతలో బాణాసురునిలో కొద్దిగా అహంభావము అంకురించెను. మహాదేవునికి తనపై ప్రేమ కలదని గ్రహించెను. దానితో అతని అహంభావము మరికొంత పెరిగెను. తన శిరస్సును మహాదేవుని పాదములపై పెట్టి యిట్లనెను. ''మహాప్రభూ! నాకు విసుగు కలుగుచున్నది''.

''ఈ లోకములో నా శక్తితో సరితూగగలవారు నీవు తప్ప యింకొకరు లేరు నీవు ప్రసాదించిన యీ వెయ్యి చేతులకు తగినంత పనిలేకపోవుటచేత అవి బరువు చేటు. నేను వెళ్ళి పర్వతము లన్నిటిని శిథిలము చేసినాను. అష్టదిక్కులను రక్షించు దిగ్గజములను కవ్వించగా అవి భయపడి నాకు దూరముగా తొలగిపోయెను.

''నాతో యుద్ధము చేయువాడొకడు కావలెను. బలవంతు డెవడైనను గలడా? అదియే నేను కోరు వరము''

బాణాసురునికి అంత్యకాలము సమీపించుచున్నదని గ్రహించి, మహాదేవు డిట్లనెను ''ఓరి మూర్ఖుడా! నీవు యితరులకన్న భిన్నమైనవాడవని తలచినాము. నీవు బుద్ధి నెరిగి వర్తించగలవనుకున్నాను. నీవు కూడ అహంకారమునకు వశమైపోయినావు నీ కోరిక నెరవేరగలదు నా మాట నమ్ముము నీ ధ్వజము విరిగి నేలమీదపడినపుడు, నీవు నాతో సరిసమాన శక్తిగల వానితో పోరాడెదవు. నీ అహంకారమునకు తగిన శిక్షను పొందెదవు''

239 ఉషా పరిణయము

బాణాసురుని కుమార్తె ఉష చాల అందగిత్తె ఒకరోజు ఆమె స్వప్నము గాంచెను స్వప్నములో ఆమె అదివరకెన్నడును చూడనటువంటి అపురూప సౌందర్యవంతుని జూచెను. ఆమెతో అతడా రాత్రి గడపెను. ఆమెకు తెలివి వచ్చిన తర్వాత అదియొక స్వప్నమని ఆమె తెలుసుకొనెను ఆమె సఖి, మంత్రి కుమార్తె చిత్రలేఖ ఉష కంట తడిపెట్టుట చూచెను

''ఎందుకు నీవు బాధపడుచున్నావు, మిత్రురాలా?'' అని ఆందోళనా పూరిత స్వరముతో చిత్రలేఖ ఉష నడిగెను. ''ఇదివరకెన్నడును నేను నిన్ను యిట్లు చూడలేదు. ఏమి జరిగెనో చెప్పుము'' ఉష యిట్లనెను. ''జరిగినది చెప్పుటకు నీవు తప్ప నాకు యింకెవ్వరును లేరు గతరాత్రి ఒక అపురూప సౌందర్యవంతుని కలలో చూచితిని అతడు యువకుడు. అతని నేత్రములు కలువ పువ్వు రేకులను పోలియున్నవి అతడు పసుపుపచ్చని పట్టు వస్త్రము ధరించెను అతని చేతులు పొడవుగా అందముగా నుండెను. అతడు నన్ను విడిచిపెట్టి వెళ్ళుటచేత దుఃఖములో మునిగియున్నాను'' చిత్రలేఖ రెండు చేతులలో ఉష తన తల నుంచి విపరీతముగా దుఃఖించసాగెను చిత్రలేఖ యిట్లనెను ''వినుము! బహుశః యిది వరకు ఒక యువకుని చూచి యుండవచ్చును. నీ ఆలోచనలు అతనికి నీ స్వప్న ప్రపంచములో ప్రవేశము కల్పించి స్వప్నములో నీకు అతడే సమస్తముగా తోచునట్లు చేసినవి. నీ మనస్సే యీ స్వప్న దృశ్యమును సృష్టించెను ఇది వరకెన్నడును చూడని వ్యక్తిని స్వప్నములో నీవు చూచుట అసంభవము. ఉషా! ఆలోచించుము. నీవు అతడిని చూచితివా?''

ఉష యిట్లనెను ''కాని నేను చెప్పుచున్నది వినుము. ఈ పురుషుని నేవిదివర కెన్నడును చూడలేదు నేను చూచినట్లయిన అతనిని నేను మరువగలనా? చిత్రా! నేనేమి చేయవలెనో తెలియుట లేదు. ఈ రోజు రాత్రి కూడ అతనిని స్వప్నములో చూడగలనందునా? అతని చూడవలెనని నా ఆశ''. చిత్రలేఖ యోచించి యిట్లనెను ''చూడు! నేను చిత్రకళ నేర్చితిని. నారద మహర్షి నాకు యీ చిత్రకళను నేర్పెను నేను దేవతల, భూలోకములో నున్న రాజుల, సౌందర్యవంతులుగా ప్రసిద్ధికెక్కిన పురుషుల చిత్రములు వేసెదను. అందులో నీ ప్రియుడెవరో చెప్పుము''

చిత్రలేఖ చిత్రములు వేయుట మొదలుపెట్టెను. మొదట యే కార్యము నైనను ప్రారంభించునపుడు విఘ్నములు కలుగకుండుటకు గణేశుని చిత్రము వేసెను. తరువాత దేవతలు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, చారణులు, పన్నగులు, దైత్యులు, విద్యాధరులు, యక్షుల చిత్రములను గీసెను. ప్రతి ఒక్క చిత్రమును చూచి ఉష తల అడ్డముగా త్రిప్పి యిట్లనెను. ''ఇతడు కాదు. నా ప్రియు డింతకన్న సౌందర్యవంతుడు''. ఈ విధముగా చిత్రలేఖ చిత్రములు వేయుట, ఉషవారెవరును కాదనుట కొనసాగెను చిత్రలేఖ భూలోకములోని రాజుల చిత్రములు వేయుట మొదలుపెట్టెను. ఉష ఒకొక్క చిత్రమును చూచి కాదని తిరస్కరించుచుండెను యాదవ కుటుంబములోని వారి చిత్రములను చూచి ఉష యిట్లనెను. ''నీవు చిత్రీకరించిన యీ పురుషునకు నా ప్రియుని పోలికలు కొంతవరకు కన్పించుచున్నవి. ఎవరీతడు?''

అతడు వసుదేవుడు తరువాత చిత్రలేఖ బలరామకృష్ణుల చిత్రములను వేసెను ఉషకు యీ చిత్రములందు, ముఖ్యముగా కృష్ణుని చిత్రములో తన ప్రియుని పోలికలు చాల వరకు స్పష్టముగా కనుపించెను తరువాత చిత్రలేఖ ప్రద్యుమ్నుని చిత్రము వేసెను ఆ చిత్రము చూచి, ''ఈ చిత్రములో నా ప్రియుని పోలికలు బాగుగా గోచరించుచున్నవి. కాని నా ప్రియుడు యింతకన్న యువకుడు'' చివరకు చిత్రలేఖ అనిరుద్ధుని చిత్రము వేయగా దానిని ఉష చూచెను. సిగ్గుతో ముంచుకున్న ఉష వదనము చూచి తప్పక అతడే ఉష ప్రియుడని చిత్రలేఖ భావించెను ఆమె ఉషను చూచి నవ్వి యిట్లనెను ''నీ హృదయమును దొంగిలించిన దెవరో యిప్పుడు నాకు తెలిసెను. నేను అతనిని దొంగిలించి నీ వద్దకు తీసుకు వచ్చెదను''.

''ఎట్లు?'' కనులు బాగా వెడల్పు చేసి ఉష అడిగెను.

''వేచి చూడుము'' అని చిత్రలేఖ సమాధానమిచ్చెను

చీకటి పడెను. చిత్రలేఖ యోగ విద్యలో నిష్ణాతురాలు. ఆమె గాలిలో యెగిరి ద్వారకా నగరము చేరుకొనెను ఆమె రాజ సౌధము లోపలి ప్రాంగణములో ప్రవేశించి కొంచెముసేపు వెదకిన తర్వాత మంచముపై నిద్రించుచున్న అనిరుద్ధుని కనుగొనెను అతని శరీరమును పైకెత్తి పట్టుకుని శోణితపురమునకు తీసుకువచ్చి ఉష ప్రక్కనే విడిచి పెట్టెను

కోమల పుష్పముల వంటి చేతులు అతనిని మృదువుగా తట్టి లేపగా అతడు నిద్ర నుండి లేచి కళ్ళు తెరచెను. కాని ఒక అందమైన యువతి తన్ను ప్రేమించుచున్నట్లు కల గాంచితినని అతడు భావించెను జరిగిన విషయము అతడు తెలుసుకొను సరికి కొంత సమయము పట్టెను

చిత్రలేఖ, ఉష , అనిరుద్ధుని అంతఃపురములో దాచివేసిరి. ఈ విషయ మెవరును గమనించలేదు కాలము గడచుచుండెను ప్రియులైన ఉషా అనిరుద్ధులకు కాలము తెలియకుండెను వారిద్దరిని మంచి కట్టు దిట్టముగా చిత్రలేఖ కావలి కాయుచు రక్షించుచుండెను కాని, యెట్లో సేవకులకు యీ విషయము తెలిసెను ఉష వదనమందు యెన్నడును లేని ఉత్సాహానందములు వెల్లివెరియుట ఒకొక్కరే చూచిరి పురుష ప్రేమ వల్లనే అటువంటి ఆనందమును స్త్రీ కన్నులలో చూడగలమని వారికి తెలియును ఉష ప్రేమలో పడెనని, ఆమె ప్రియుడు కూడ అక్కడనే యుండెనని సేవకులు గ్రహించిరి

వెంటనే వారు బాణాసురునితో యిట్లనిరి ''ప్రభూ! తమ కుమార్తె అంతఃపురములో జరుగుచున్న

విషయములు కొన్నిటిని తమకు విన్నవించ దలచితిమి. మేము ఆమెకు జాగ్రత్తగా కావలి కాయుచు రక్షించుచున్నాము. కాని యెట్లో ఒక పురుషుడు ఆమె అంతఃపురములో ప్రవేశించి, కొంత కాలముగా ఉంటున్నాడని తోచుచున్నది. ఇప్పటి వరకు మాకు నిశ్చయముగా తెలియలేదు. కాని యిప్పుడు అంతఃపురములో ఒక పురుషు డున్నట్లు స్పష్టముగా తెలియుటచేత మీకు ఆ విషయము తెలుపుట మా కర్తవ్యము ఏమి చేయవలెనో అది మీ యిష్టముపై ఆధారపడియున్నది''.

బాణాసురుడు ఉష అంతఃపురమునకు వచ్చెను అకస్మాత్తుగా వచ్చిన బాణాసురుడు యేమి జరుగుచున్నదో కనుగొనెను. కృష్ణుని మనుమడు అనిరుద్ధుడు, ఉష మంచముపై కూర్చుని జూదము ఆడుచుండిరి. ఒక క్షణము అతని అందమునకు బాణాసురుడు అచ్చెరువొందెను

అనిరుద్ధుని చుట్టును కావలివారు మూగిరి. బాణాసురునితో కావలివారితో అనిరుద్ధుడు పోరాడుటకు ప్రయత్నించెను యువకుని పట్టుకొనుట అతి కష్టసాధ్యమని తలచి, నాగపాశముతో ఉష ప్రియుడైన అనిరుద్ధుని బంధించెను ఉష యేడ్చుచు, దుఃఖించుచున్నప్పటికిని ఆమె తండ్రి లెక్కచేయకుండెను

ఈలోపుగా ద్వారకలో విచారము అలముకొనెను. యువరాజు సౌధములో కనుపించకుండెను ఎంత గాలించినప్పటికిని అతని జాడ వారికి తెలియకుండెను అతడు యెక్కడకు వెళ్ళెనో యేమి జరిగెనో తెలుసుకొనుటకు యెటువంటి గుర్తులు గాని చిహ్నములుగాని వారికి గోచరించలేదు. నాలుగు మాసములు గడచెను

నారదుడు కృష్ణుని వద్దకు వచ్చెను అన్నదమ్ము లిద్దరును ఆతురతతో నారదుని ఆహ్వానించి ఉన్నతాసనముపై కూర్చుండబెట్టి గౌరవ మర్యాదలు సలిపిరి నారదుడు వారిని చూచి యిట్లడిగెను ''మీరేదో కార్యములో నిమగ్నమైనట్లున్నారు. మీలో ఆందోళన గోచరించుచున్నది. ఏమి జరిగినది?''

కృష్ణు డిట్లనెను. ''మేము యెందుకు ఆందోళన చెందుచున్నామో నీకు తెలియకపోలేదు అయితే నీవు అట్లు అడుగవలసి యుండుటచే అడుగుచున్నావు''. నారదుడు చిరునవ్వుతో కృష్ణుని చూచుచుండగా, కృష్ణుడు మరల నిట్లు కొనసాగించెను. ''నా మనుమడు అనిరుద్ధుని గురించి ఆందోళన చెందుచున్నాము ఒకరోజు రాత్రి అకస్మాత్తుగా అత డదృశ్యమయ్యెను ఇప్పటికి చాల రోజులు గడచెను కాని అతడు యెక్కడ నున్నదియు వివరములు తెలియుటలేదు. నీవే మాకు సహాయము చేయగలవు. అతడెక్కడ మన్నాడో దయచేసి చెప్పుము''.

''అతడెక్కడున్నదియు నాకు తెలుసును'' అని నారదుడనెను

''ఎక్కడ'' అని బలరామకృష్ణులు ఆత్రముతో నడిగిరి. ''ఎక్కడ ఉన్నాడు?''

''అతడిప్పుడు బందీగా నున్నాడు'' అని నారద మహర్షి చెప్పెను ''బాణాసురుడు నాగపాశముతో బంధించి అనిరుద్ధుని బందీగా తీసుకొనెను''

''మునీంద్రా! అది యెట్లు జరిగెను?'' అని ఆశ్చర్యముతో అన్నదమ్ములు నారదుని అడిగిరి. ''అతనికి బాణాసురునితో శత్రుత్వము లేదు అసలు బాణాసురు డనువాడు ఉన్న విషయి మత డెరుగడు''

''మీరన్నది నిజమే'' అని నారదుడు పలికెను. ''అనిరుద్ధునికి బాణాసురునితో శత్రుత్వము లేదు కాని

అనిరుద్ధునిపై బాణాసురునికి తీవ్రమైన దురభిప్రాయ మేర్పడవది '' ఒక్క నిముషము అన్నదమ్ము లిద్దరును మౌనముగా నుండిరి. తరువాత కృష్ణు డిట్లనెను ''అనిరుద్ధుని బందీగా తీసుకొనుటకు వెనుక యేదో కథ యున్నట్లు స్పష్టముగా గోచరించుచున్నది మునీంద్రా! ఏమి జరిగెనో దయచేసి చెప్పవలెను''.

''నేను అందుకొరకే వచ్చితిని. మీరు కథ విని తప్పక ఆనందించగలరు'' అని నారదుడు, ఉష స్వప్నములో అనిరుద్ధుని గాంచిన వృత్తాంతము, ఆమె విహరము, ఆమె ప్రేమించిన యువకుడెవరో తెలుసుకొనుటకు చిత్రలేఖ చేసిన ప్రయత్నములు, ఆమె వేసిన చిత్రపటములు మొదలైన వన్నియు వివరముగా తెలిపెను. మరియు చిలిపిగా నవ్వి నారదు డిట్లనెను ''కృష్ణా! చిత్రలేఖ వేసిన మీ చిత్ర పటమును ఉష చూచి యిట్లనెను. 'నా ప్రియుడు సుమారుగా యిట్లే యున్నాడు కాని యింతకన్న అందముగా, యువకుడుగా నున్నాడు' ''

''కృష్ణా!'' అని బలరాముడు, ''నీవు అందముగా నుండిన రోజులు గతించినవి. నీ మనుమడు, ఒక అసుర కుటుంబములోని కన్యామణికి నీకంటె అందముగా కన్పించెను!'' బలరాముని మాటలకు కృష్ణుడు నవ్వి, నారదుని వైపు కథను కొనసాగించుమన్నట్లుగా చూచెను తన స్నేహితురాలిని సంతృప్తి పరచుటకు చిత్రలేఖ అనిరుద్ధుని తీసుకువెళ్ళిన తీరు నారదుడు వివరించెను. ఈ విషయము బాణాసురున కెట్లు తెలిసెనో, అతడు అంతఃపురమునకు వచ్చి మంచముపై కూర్చుని ఉషా అనిరుద్ధులు జూద మాడుట చూచిన విషయము విపులముగా నారదుడు చెప్పెను.

బలరాముడు బిగ్గరగా నవ్వెను తన మనుమని కృత్యములను విని ఆనందించెను

కొంతసేపటికి అన్నదమ్ము లిద్దరును గంభీర వదనములతో యిట్లనిరి. ''మనము వెళ్ళి యిప్పుడు యువకుడైన అనిరుద్ధుని తప్పించవలసి యున్నది''.

240 బాణాసురుని నగరముపై దాడి

కృష్ణుడు పెద్ద సేనతో శోణితపురము వైపు వెళ్ళెను. బలరాముడు, సాత్యకి, ప్రద్యుమ్నుడు, యితర యాదవ ప్రముఖులు కృష్ణుని వెంట వెళ్ళిరి. వారు బాణుని నగరమును అన్నివైపుల నుండి ముట్టడించిరి. యాదవ సైన్యము పన్నెండు అక్షౌహిణులు దానికి సరిసమానమైన బలగముతో బాణాసురుడు యుద్ధము చేయుటకు వచ్చెను. ఈ యుద్ధములోని ప్రత్యేకత యేమనగా కృష్ణునకు మహాదేవునికి మధ్య జరిగిన పోరాటము. మహాదేవుడు తన భక్తుని పక్షమున పోరాడుటకు పుత్రుడు కుమారస్వామిని వెంటబెట్టుకుని వచ్చెను. కృష్ణుడు మహాదేవునితో, ప్రద్యుమ్నుడు కుమారస్వామితో యుద్ధము చేసిరి బలరాముడు బాణుని మంత్రుల నెదుర్కొనెను

కృష్ణుడు శార్ఙ్గమును, మహాదేవుడు పినాకమును విరివిగా ఉపయోగించి పోరాడిరి వీరిద్దరి మధ్య జరుగుచున్న యుద్ధమును చూచుటకు స్వర్గములో దేవతలు సమావేశమైరి, జృంభణాస్త్రము ప్రయోగించగా అది మహాదేవుని నిద్రపోవునట్లు చేసెను అప్పుడు కృష్ణుడు యితర సైన్యముతో పోరాడ మొదలిడెను.

తన సైన్యమునకు కలుగుచున్న హానిని గుర్తించి, బాణాసురుడు మొదట సాత్యకితో యుద్ధము చేసి, తర్వాత అతనిని విడిచిపెట్టి కృష్ణునితో యుద్ధము చేయుటకు తలపడెను. బాణుడు తన వద్దనున్న అనేక బాణములను ప్రయోగించెను కృష్ణుడు వాటి నన్నిటిని విరిచివేసెను. యుద్ధ విరామ సమయములో బాణాసురుడు కోట లోపలికి వెళ్ళి కొంత విశ్రాంతి తీసుకున్న తర్వాత శక్తిని పుంజుకుని తిరిగి యుద్ధము చేయుటకు వచ్చెను అతడు నిరంతరముగా యుద్ధము చేయుటకు సంకల్పించినట్లు కన్పించెను కృష్ణుడు తన చక్రముతో అతని భుజములను ఖండించెను

చాలమంది సైనికులు నేలగూలిరి. అప్పుడు మహాదేవుడు కల్పించుకుని యిట్లనెను ''కృష్ణా! బాణాసురుడు నాకు పరమ భక్తుడు అతడు హతుడు కారాదని నా కోరిక ఇంతవరకు అతనిని నేను రక్షించితిని. ప్రాణ రక్షణకు అతడు నాపై ఆధారపడి యున్నాడు. అతనిని సంహరించకుము'' కృష్ణు డిట్లనెను ''మహాదేవా! నీ ఆజ్ఞను నేను తప్పక మన్నించెదను ఈ బాణాసురుడు నాకు భక్తుడైన బలి చక్రవర్తి కుమారుడు అంతేకాక, ప్రహ్లాదుని వారసు లెవరును నాచేత నిహతులు కారు

''నేను ప్రహ్లాదునికి ఆ విధముగా వాగ్దానము చేసితిని. తన బలమును చూచుకుని విర్రవీగుచున్న బాణుని గర్వము నణచుటకు అతని భుజములను ఖండించితిని ఈ బాణుడు యెల్లప్పుడును నీకు సేవకులలో నొకడుగా నుండగలడు అతడెవరికిని భయపడనక్కరలేదు'' మాటలకందని విధముగా బాణాసురుడు, గర్వమణగిపోవుటతో, బలరామకృష్ణులకు ప్రణమిల్లెను. అతడు లోపలకు వెళ్ళి ఉష అనిరుద్ధులను రథముపై కూర్చుండబెట్టి కృష్ణుని వద్దకు తీసుకు వచ్చెను వేడుకలు ఆనందోత్సాహముల మధ్య యువ దంపతులు ఉషా అనిరుద్ధులు ద్వారకకు ప్రయాణమైరి

241 నృగ మహారాజు

ఒకసారి యాదవ ప్రముఖుల పుత్రులు సాంబ, ప్రద్యుమ్నాదులు నగరపు పొలి మేరలోని తోటలో ఆడుచుండిరి. వారు చాలసేపు ఆడుటచేత అలసిపోయిరి దాహము వేసెను దాహము తీర్చుకొనుటకు బావి, చెరువు లేక నది యేదైన నున్నదేమోనని వెదకుచుండగా వారికొక బావి కన్పించెను వారు బావిలోనికి తొంగిచూచిరి ఆ బావిలో ఒక చుక్క నీరైనను లేక యెండిపోయెను వారు ఆ తోటలో నున్న బావిలో ఒక పెద్ద బల్లిని చూచిరి. చాల పెద్ద పరిమాణములో నున్న బల్లి వారికి వింతగా కన్పించెను ఆ బల్లిని చూచుటతో వారు తమ దాహము గురించి మరచిపోయిరి. ఆ బల్లిని చూచి జాలితో బావిలో ప్రమాదవశాత్తు పడినదని భావించి వారు దానిని పైకి తీయుటకు ప్రయత్నించిరి

ముందు సన్నని దారమును, తరువాత బలమైన దారమును, అటుపిమ్మట బలమైన

లాగుటకు ప్రయత్నించిరి. కాని వారు బయటకు తీయలేకపోయిరి. అసాధారణమైన ఆ బల్లిని చూచి వారు ఆశ్చర్యపోయి, కృష్ణుని దగ్గరకు వెళ్ళి యీ విషయము చెప్పిరి. తమతో వచ్చి ఆ బల్లిని చూడవలసినదని వారు కృష్ణుని బలవంతము చేసిరి

కృష్ణుడు వెళ్ళి ఆ బల్లిని చూచి, తన యెడమ చేతితో దానిని బయటకు తీసెను ఆశ్చర్యముతో యాదవ

కుమారులు చూచుచుండగా బల్లి రూపము మారెను ఒక దివ్యరూపము వారి ముందు నిలిచి యుండుట చూచిరి అతని బంగారు ఛాయ, ధరించిన వస్త్రములు, మెడలోని పుష్పహారములు చూడగా అతడు స్వర్గలోకము నుంచి వచ్చినవాడని తోచును అతడు కృష్ణునికి ప్రణమిల్లి రెండు చేతులు జోడించి నిలుచుండెను అతని నేత్రములు ఆనంద బాష్పములతో నిండియుండెను

కృష్ణుడు అతని నిట్లడిగెను. ''నీవు స్వర్గవాసులలో ఒకడవై యుండవచ్చును నీవు పూర్వ జన్మలో యే పాపకర్మము గావించినందువల్ల నీకీ బల్లి రూపము సంప్రాప్తించెనో, నీకభ్యంతరము లేకపోయినచో మాకు తెలియచెప్పుము నీ కథ వినుటకు మేము కుతూహలముతో ఆతురతతో నున్నాము. దయచేసి దానిని వివరింపుము''

అతడు తలవంచి మరొకసారి కృష్ణునికి పాదాభివందనము చేసి యిట్లనెను

''మహాప్రభూ! నేను సూర్యవంశములోని ఇక్ష్వాకు రాజు పుత్రుడను. నా పేరు నృగుడు ఆ రోజులలో పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందినవాడను. విరివిగా దాన ధర్మములు గావించిన వారిలో నన్ను కూడ చేర్చి చెప్పుదురు నీవు నా గురించి విని యుందువు నీవు సమస్త దైవములకు దైవము. అందరి మనస్సులలో యేమి యున్నదో నీవు గమనించుచుందువు నీవు కాల స్వరూపుడ వగుటచేత నీకు భూత భవిష్య ద్వర్తమానము లన్నియు తెలియును నీకు తెలియని దేదియులేదు. అయినప్పటికిని నీవు ఆజ్ఞాపించుటచేత నా జీవిత కథను నీకు చెప్పెదను ఈ యువకులు వినవచ్చును.

''మొదట నన్ను గురించి గొప్పలు చెప్పుట లేదని మనవి చేయుచున్నాను. నేను సత్యము చెప్పుచున్నాను. నీవు బహుశః యీ భూమిపై నున్న యిసుక రేణువులను, ఆకాశమందు ప్రకాశించుచున్న నక్షత్రములను, వర్షాకాలమందు యీ భూమిపైబడిన వర్ష బిందువులను లెక్కపెట్టగలవు కాని నేను బ్రాహ్మణులకు యిచ్చిన గోదానములను యెవరును లెక్కపెట్టజాలరు

''పది భిన్న జాతులకు చెందిన ఉత్తమ కపిల గోవులను దానము చేసినాను దాన గ్రహీతలందరును పేద అమాయక బ్రాహ్మణులు, ధర్మపరులు, దైవభీతి కలవారు, సత్పురుషులు, గోవులను అభిమానముగా చూచి సద్వినియోగము చేయువారు నేను యింకను యితర విధములైన గోవులను, భూమిని, బంగారమును, అశ్వములను, గజములను, యింకను యెన్నో వస్తువులను దానము చేసితిని. అనేక యజ్ఞ యాగములు కూడ చేసితిని బాటసారులు దప్పిక తీర్చుకొనుటకు ప్రజలకు నీటి సౌకర్యము కలిగించుటకు వీలుగా అనేక చెరువులు త్రవ్వించినాను

''ఒకసారి ఒక బ్రాహ్మణునకు గోవును దాన మొసగితిని. సేవకుని పొరపాటుచేతనో అలక్ష్యము చేతనో ఆ గోవు తిరిగి నా గోశాలకు తిరిగి వచ్చెను నాకీ విషయము తెలియదు తరువాత కొద్ది రోజులలో ఆ గోవును మరియొక బ్రాహ్మణునకు దానము చేయుట జరిగెను ఈ బ్రాహ్మణుడు గోవును తనతో తీసుకు వెళ్ళుచుండగా, అంతకు ముందు దానము స్వీకరించిన బ్రాహ్మణుడు యెదురుపడి 'ఈ గోవు నాది' అనెను

'' 'కాదు, ఇది నాది నృగ మహారాజు నాకు యీ గోవును దానమిచ్చెను' అని రెండవ బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను

'' 'ఇదే గోవును నృగ మహారాజే నాకు దానముగా నిచ్చెను' అని మొదటి బ్రాహ్మణు డనగా యిద్దరును వాదోపవాదములకు దిగిరి చివరకు వారిద్దరను నా వద్దకు వచ్చి, నన్ను నిందించుట మొదలుపెట్టిరి. 'నీవు నాకు గోవును దానముచేసి అదే చేతితో దానిని వెనుకకు తీసుకున్నావు'.

''వారి నిందలు నేను భరించలేకపోతిని. నాకు యేమి చేయుటకు తోచలేదు. వారి పాదములకు నమస్కరించి యిట్లంటిని 'ఈ గోవును మరచిపొండి మీలో చెరి ఒక్కరికి ఇంతకన్న ఉత్తమ జాతికి చెందిన లక్ష గోవుల నిచ్చెదను. ఈ గోవును దయచేసి విడిచిపెట్టుడు. మీ పాదములకు నమస్కరించి క్షమించమని వేడుచున్నాను. దానము చేసి వెనుకకు తీసుకునే పాపాత్ములకు లభించే నరకము నుండి నన్ను తప్పించుడు'.

''వారిద్దరూ నానుండి యేదియు గ్రహించుటకు నిరాకరించి, ఆగ్రహముతో వెళ్ళిపోయిరి. అదే క్షణములో నన్ను తీసుకువెళ్ళుటకు యమభటులు వచ్చిరి.

''యముని సమక్షములో నుండగా అతడిట్లనెను. 'ఓ రాజా! నీవు లోకమున కెంతో మంచి చేసి పుణ్యము నార్జించుట చేత నీవు సుఖము ననుభవించెదవు. అయితే తెలియకచేసిన ఆ ఒక్క పాపమునకు నీవు బాధ ననుభవించెదవు. ముందు సుఖము ననుభవించెదవా, లేక పాప కర్మ ఫలితము ననుభవించెదవా?' 'మొదట పాపకర్మ ఫలితము ననుభవించెదను' అని చెప్పితిని.

'' 'అయితే క్రింద పడు' అని యముడనెను. మరు క్షణములో నేను భయంకరమైన బల్లిగా ఆ బావిలో పడితిని. నా పూర్వజన్మను గుర్తించుకొనగలుగుట నా మహద్భాగ్యము

''నీ కరుణాపూరిత దృష్టి నాపై పడెను నీ చేతి స్పర్శ కలిగెను దేవతలు త్రాగే అమృత స్పర్శ అది. నా పుణ్య కార్యములే నన్ను యీ బావిలోనికి త్రోసి నీ దర్శన స్పర్శన భాగ్యములు కలిగించినవి. లేకున్న నీ రక్షపడయ గల్గుదునా? ఎల్లప్పుడును నిన్ను, నీ పాద పద్మములను చింతించునట్లుగా వరము ప్రసాదింపుము''

తిరిగి కృష్ణునకు ప్రణామము చేసి, ఆకాశములోనికెగిరి కొద్ది క్షణములలో అదృశ్యమై స్వర్గము చేరుకొనెను.

242 బలరాముని ఆగ్రహము

ఒకసారి బలరామునికి వెనుక బృందావనములో గడపిన దినములు గుర్తుకు రాగా, అక్కడకు వెళ్ళి తన పాత స్నేహితులను చూచి వచ్చుటకు నిశ్చయించుకొనెను. ఆలోచన వచ్చినంతనే ఆచరణలో పెట్టుట బలరామునికి అలవాటు. వెంటనే రథము తెప్పించి బృందావనమునకు పయనమయ్యెను.

బలరాముని చూచినంతనే బృందావన ప్రజలలో ఉత్సాహము పొంగి పొరలెను. ప్రతి ఒక్కరును సంతోషములో ఉప్పొంగిరి యశోదా నందులకు బలరాముడు నమస్కరించెను. వారితో కొంతసేపు ముచ్చటించి సంతోషముగా గడపిన పిదప, పాత స్నేహితులను చూచుటకు వెళ్ళెను పాత రోజులు గుర్తుకు తెచ్చుకుని బలరాముడు స్నేహితులతో ఆనందించెను. బలరాముని స్నేహితులందరును పెద్దవారు కాగా,

వారి పుత్రులిపుడు గోవులను దూడలను గడ్డి మేపుటకు తీసుకువెళ్ళుచుండిరి ఆ దినములలో తాము చేసిన పెక్కు కాని పనులను, ఆడిన ఆటలను స్మరణకు తెచ్చుకుని ఆనందించిరి. వారు కృష్ణుని గురించి ముచ్చటించి, కంసుని మరణానంతరము అన్నదమ్ము లిద్దరును మధురను విడిచిపెట్టిన తర్వాత జరిగిన విశేషములు వివరముగా తెలుసుకొన గోరిరి. చాలకాలము క్రిందట జరిగిన సంగతి! బలరామకృష్ణులు అప్పుడు బాలురు, ఇప్పుడు యిద్దరును వివాహితులై పిల్లలు కలిగియున్నారు! వారు ప్రశ్నపై ప్రశ్న
వారి ప్రశ్నలన్నిటికిని విపులముగా సమాధానమిచ్చెను. జరాసంధుడు మధురపై అనేక దండయాత్రలు చేసి ఓడిన విషయము, మధురా నగరము విడిచిపెట్టి యాదవులందరును సముద్రము మధ్యలో నూతనముగా నిర్మించిన ద్వారకా నగరమునకు తరలి వెళ్ళిన విషయము ఆశ్చర్యోత్సాహములతో విని ఆనందించిరి

వారి సంభాషణలో గోపికలు కూడ పాల్గొనిరి. వారు బలరాము నిట్లడిగిరి ''రామా! కృష్ణుడు తన భార్యలతో సుఖముగా నున్నాడు కదా! మమ్ము యెప్పుడైన తలచునా? ఇక్కడ మాతో గడిపిన దినములు గుర్తున్నవా? చిన్ననాటి దినములు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుచుండునా? ఒకసారియైన బృందావనమునకు రాగలడా? మా కోసము కాకపోయినను, తల్లిదండ్రుల కొరకైనను వచ్చునా! అతనికొరకు మేము సర్వము త్యజించినాము. తల్లిదండ్రుల మాటలను లక్ష్యము చేయకుంటిమి. సోదర సోదరీ బాంధవ్యము పూర్తిగా మరచిపోయితిమి ఎందుచేత? మా మనస్సులు కృష్ణుని చింతతో నిండియున్నపుడు, మా పిల్లల గురించి గాని భర్తల గురించి గాని ఆలోచించకుంటిమి.

''అతడు మమ్ములను విడిచిపెట్టి నీతో అక్రూరునితో కలసి నగరమునకు వెళ్ళెను. అతనిని వెళ్ళవద్దని ప్రార్థించి అడిగినపుడు, 'నేనిపుడు వెళ్ళవలెను కాని మీ వద్దకు తిరిగి తప్పక వచ్చెదను' అని చెప్పెను

''చాల కాలము వరకు ఆశతో అతడు తిరిగి వచ్చునని యెదురు చూచితిమి అతడు తిరిగి వచ్చి మాతో నుండగలడని భావించితిమి అతడు ఉద్ధవుని పంపెను మాలో తిరిగి ఉత్సాహము పుంజుకొనెను. కాని అతడెన్నడును రాలేదు అతడు కృతఘ్నుడు. చంచల స్వభావము కలవాడు. తుమ్మెద పుష్పముల మకరందము గ్రోలిన తర్వాత వాటిని విడిచివెళ్ళి తిరిగి రాకుండును అతని చాకచక్యమునకు, తేనెపూసిన మాటలు విని పట్టణములోని స్త్రీలు మాకువలె మోసపోయెదరేమోనని మా విచారము ఆనాడు అబద్ధములు చెప్పిన, అతని ముఖము, చిరునవ్వు, స్వరము తలచుకున్నపుడు మా కతనిపై కోపమెట్లు కలుగ గలదు? ఈ నాటికి కూడ అతని మాటలు నమ్మదగినవని భావించుచున్నాము. అతని ఆకర్షణ శక్తి అట్టిది సరే ఆ విషయము యిక మరచి వేరే విషయములు మాట్లాడుదము. అతని గురించి మాట్లాడుట నిష్ఫలము. అతనికి మనము అక్కరలేనపుడు, మనకు కూడ అతడక్కర లేదు''.

గోపికలు యేడ్చుచుండగా, ప్రేమ పూర్వకమైన మాటలతో వారి నుపశమింప జేసెను. సూర్యోదయమైన తర్వాత చంద్రుని ప్రకాశ వైభవమును గుర్తించినట్లు, కృష్ణుడున్నపుడు వారు బలరాముని గురించి యెక్కువగా భావించలేదు ఇప్పుడు వారిపై బలరాముని కున్న ప్రేమాదరములు, అతని కున్న ఆకర్షణ శక్తిని గ్రహించిరి రెండు మాసములు — చైత్ర వైశాఖములు — బలరాముడు గోపికలతో గడిపెను యమునా నది ఒడ్డున వారితో బలరాముడు కొంత సమయము గడిపెను.

వారుణి అను పానీయము బలరామునికి మిక్కిలి ప్రీతి అది మిక్కిలి మత్తు కలిగించు ద్రవము. దానిని సేవించి బృందావన పరిసరములలోని అరణ్యమందు, యిది వరలో తాను ఆవులను దూడలను మేపుచు

తిరిగిన ప్రదేశములందు సంచరించుచుండెను. అప్పటి దినములు తలచుకొని ఆనాటి సుఖ దినములు తిరిగి రావని బాధపడుచు విచారములో మునిగి, ఆ విచారము మరచిపోవుటకు మరికొంత వారుణి సేవించుచుండెను.

ఈ విధముగా అతడు మదపుటేనుగు వలె సంచరించుచుండెను ఒకరోజు తనకేమి జరుగుచుండెనో తెలియ నంతగా మత్తులో నుండెను. ఒక కుండలమును పోగొట్టుకొనెను. ధరించిన నీలి పట్టు వస్త్రము జారిపోవుచుండెను. పద్మమునకు నీటి బొట్లు అంటుకున్నట్లుగా చెమట బిందువులతో అతని ముఖము నిండియుండెను.

మత్తులో యమునా నది, చల్లని నీలి నదీ జలములో స్నానమాచరించుటకు వీలుగా తామున్న స్థలమునకు రావలెనని కోరెను. మత్తులో నుండుట చేత అతడేమి మాట్లాడుచుండెనో తనకే తెలియదని యమున తలపోసి, అతని ఆజ్ఞను ఉపేక్షించెను. బలరాముడు కోపావేశముతో యిట్లనెను. ''నీ అహంకారమునకు తగిన శిక్షను పొందవలసియున్నది నిన్ను వెయ్యి పాయల క్రింద చీల్చి, నీ మనుగడకే ముప్పు కలిగించెద''నని తన ఆయుధము నాగలి నెత్తెను. అతడు చాల ఆగ్రహముతో నున్నాడని యమున గ్రహించెను. యమున త్వరగా బలరాముని వద్దకు వచ్చి, అతని పాదములపైబడి, తనను విడిచిపెట్టమని ప్రార్థించెను

విశాల హృదయుడైన బలరాముడు నాగలిని క్రిందకు దించి, ఆమె యెడల కలిగిన ఆగ్రహమును ఒక్కసారిగా మరచిపోయెను

అతడు గోపికలతో నదిలో ప్రవేశించి, చాలసేపు వారితో జలక్రీడ సలిపెను. నది బయటకు వచ్చిన పిదప లక్ష్మీదేవి అతనికి రెండు నీలి పట్టు వస్త్రములు, బంగారు గొలుసులు, అనేక ఆభరణములు యిచ్చెను. వానిని ధరించిన బలరాముడు ఇంద్రుని ఐరావతము వలె గోచరించెను ఇప్పటికిని యమునా నదీ ప్రవాహ మార్గమును మార్చుటకు బలరాముడు నాగలితో యేర్పరచిన గండిని చూడగలము

243 పౌండ్రక వాసుదేవుడు

కరూశ దేశమును పౌండ్రకుడను రాజు పాలించుచుండెను జరాసంధుని స్నేహితులలో పౌండ్రకు డొకడు. కై సిదర్భకు వెళ్ళినపుడు పౌండ్రకుడు కూడ అతనితో వెళ్ళెను అయితే శిశుపాలుని వివాహము జరుగలేదు! పౌండ్రకుడు యెప్పుడును కృష్ణుని ద్వేషించుచుండెను అతనికి ఒక ప్రక్క అసూయ, మరొక ప్రక్క తన స్నేహితుల యెడల విశ్వాసము.

బలరాముడు బృందావనమునకు వెళ్ళినపుడు, పౌండ్రకుడు కృష్ణునితో యుద్ధము చేయ తలపెట్టెను. అతడొక దూతను ద్వారకకు పంపెను. ఆ సమయమున కృష్ణుడు సభా మందిరములో తండ్రి వసుదేవునితో, తాత ఉగ్రసేనునితో నుండెను పౌండ్రకుని దూత వచ్చి యిట్లనెను ''కరూశ దేశము రాజు పౌండ్రకుని వద్ద నుండి మీకొక సందేశము తెచ్చినాను ఇది రాజు పంపిన సందేశము ఇందలి అభిప్రాయములు నావి కావని మనవి'' తన ప్రాణమున కేమియు భయము లేదని కృష్ణుడు అభయ మొసగిన తర్వాత దూత యిట్లు చెప్ప నారంభించెను

''నీవు నారాయణుని అవతారముగా వాసుదేవుడవని చెప్పుకొనుచున్నావు. ఈ ఆలోచనను వెంటనే విడిచిపెట్టుము. నేను నిజమైన వాసుదేవుడను. పిల్లలు ఆటలాడుకొనునపుడు, ఒకరు రాజు, మరొకరు రాణి, వేరొకరు మంత్రి అని పిలుచుకొని ఆడుచుందురు. అదే విధముగా యెవరో నిన్ను వాసుదేవుడని, నారాయణుని అవతారమని పిలిచి యుండవచ్చు. నీవు బుద్ధి తక్కువగా దానిని నమ్మినావు. అసలు నిజమైన అవతారము నాది. మానవుల నుద్ధరించుటకు నేను జన్మించినాను. నీవు 'వాసుదేవుడ'ను నామమును విడిచిపెట్టవలెను. నీవు ధరించుచున్న ఆయుధములు, తదితర వస్తువులు నిజముగా నాకు చెందినవి. నాకు మాత్రమే చెందినవి. నీవు ఆ వస్తువులన్నిటితో నాకు వశమై శరణు జొచ్చినచో నిన్ను భగవంతునివలె, అతని అవతారమైన నేను దయతలచి వదలి పెట్టెదను. లేకున్న నాతో నీకు యుద్ధము తప్పదు''.

పౌండ్రకుని దూత ఆ సందేశము మరల మరల చదువగా అందరును పగిలబడి యెగతాళిగా నవ్విరి. వారి హాస్యోక్తులు యెగతాళిలో కృష్ణుడు కూడ పాలుపంచుకొనెను. తరువాత కృష్ణుడు దూతతో యిట్లు పలికెను. ''నీ రాజు సందేశములో వాడిన తెలివి తక్కువ మాటలకు నేను నీపై కోపగించెదనని భావించి, నీకు యెట్టి అపాయము కలుగకూడదని అభయము కోరినావు. నీవు ఆశించినట్లు కాకుండా, లేక భయపడిన ట్లుగా యీ కార్యములో నీవు నిర్వహించిన పాత్రకు నా కృతజ్ఞత తెలుపుచున్నాను. ఈరోజు ఆనందించి నవ్వినట్లుగా యిది వరకెన్నడును నవ్వి ఆనందించలేదు''.

తర్వాత కృష్ణు డిట్లనెను. ''నేనొక సందేశము నిచ్చెదను. దానిని నీ రాజు కిమ్ము''. ఆ సందేశము యిట్లున్నది. ''ఓరి మూర్ఖుడా! నీవు యేదో ఒక చక్రము మరికొన్ని వస్తువులు సంపాదించి నారాయణుడవని ప్రకటించు కొనుటకు నీకెంత ధైర్యము. త్వరలోనే నీవు వాటిని పోగొట్టుకొనునట్లు చేసెదను. గొప్పలు చెప్పుకునే నీ జాడ్యమును నివారించెదను. త్వరలోనే నీవు చచ్చిపడి యుందువు. నీ మృత దేహము చుట్టును కాకులు, గ్రద్దలు, కుక్కలు చేరి విందారగించును. ఈవిధముగా నీవు వాని నుద్ధరించగిలవు!''

కృష్ణుని సందేశము గైకొని దూత తన దేశమునకు వెళ్ళి రాజు కందజేసెను.

కృష్ణుడు రథము తెప్పించి కరూశ దేశమునకు బయలుదేరెను. కృష్ణుడు వచ్చుచున్నాడని పౌండ్రకుడు విని, మూడు అక్షౌహిణుల సైన్యముతో నగరము బయటకు వచ్చెను. పౌండ్రకుని స్నేహితుడు కాశీ రాజు మూడు అక్షౌహిణుల సైన్యముతో యుద్ధమందు ప్రవేశించెను.

కృష్ణుడు పౌండ్రకుని జూచెను. అతని వద్ద శంఖము, చక్రము, గద యుండెను. భగవంతుని వక్షముపై శ్రీవత్సమనే మచ్చ యున్నట్లుగా, పౌండ్రకుని వక్షముపై గూడ మచ్చ గోచరించెను. కౌస్తుభము వంటి మణిని కూడ అతడు ధరించెను. అతని మెడలో వనమాల వంటి హారము, నారాయణుని మెడలో నున్నట్లే, యుండెను. రెండు పసుపుపచ్చని పట్టు వస్త్రములను ధరించెను. కృష్ణుడు, తన వలెనే అన్నిటిని ధరించియున్న పౌండ్రకుని చూచి, ఆనందాశ్చర్యములతో నవ్వు చుండెను. నాటకములో వేషము వేయునపుడు, యెవరి పాత్రను నటుడు ధరించునో అతని వేషము వేసుకుని ఆ పాత్రలో జీవించుటకు ప్రయత్నించి విఫలమైనట్లుండెను!

యుద్ధము ప్రారంభమై తీవ్రరూపము దాల్చెను. తనతో పోరుచున్న సైన్యమును చాలవరకు కృష్ణుడు నాశనము చేసెను. తరువాత పౌండ్రకుని సమీపించి కృష్ణుడిట్లనెను. ''పౌండ్రకా! నా వద్ద నున్న ఆయుధములు

నీకు చెందినవని, అందుచే వాటిని నన్ను వదలి పెట్టమని నీ దూత చేత సందేశము పంపినావు. ఆ ఆయుధములను నేనిపుడు నీపై ప్రయోగించుచున్నాను.

''నేను యెవరితోను యెప్పుడును యుద్ధము చేయుట కోరను. నీవు నన్ను నా పేరు వదలుకొనమని యుద్ధమునకు పురిగొల్పినావు. నీతో యుద్ధము చేయమని కవ్వించినావు. నీ తెలివి తక్కువ తనముచేత, నీ నాశనము నీవు కోరుచున్నావు''. వాడియైన బాణములు వదలి పౌండ్రకుని తీవ్రముగా బాధించునట్లు చేసెను. తీవ్రముగా గాయపడినప్పటికిని పౌండ్రకుడు యింకను పోరుచుండెను. చివరకు కృష్ణుడు తన చక్రముతో పౌండ్రకుని శిరస్సు ఛేదించి శరీరము నుండి వేరుచేసెను.

మరికొన్ని క్షణములలో కాశీరాజు కూడ నేలగూలెను. కృష్ణుని బాణము చేత తల తెగి, నగరములోనికి విసురుగా పడెను. అనవసరముగా జరిగిన ఈ యుద్ధము అంతమయ్యెను. మిక్కిలి విచారముతో కృష్ణుడు ద్వారకకు తిరిగి వచ్చెను.

కాశీరాజు కుమారుడు సుదక్షిణుడు తండ్రి అంత్యక్రియలు జరిపి, యిట్లు ప్రతిజ్ఞ జేసెను. ''నా తండ్రి మరణమునకు పగతీర్చుకొందును''. అతడు తన గురువులను పిలిపించి, మహాదేవునికి ప్రీతి కల్గించుటకై తపస్సు యెట్లు జరుపవలెనో బోధింపమని వారి సహాయము కోరెను.

అతని తపస్సు సమాప్తి కాగా, మహాదేవుడు ప్రత్యక్షమై అతని కోరిక విని యిట్లనెను. ''నీకు అభిచారమను తంత్రమును బోధించెదను. ఎవరి మరణము కోరుచున్నావో వారిని మనసు నందు చింతించి ప్రత్యేక హోమము చేయవలెను''. మహాదేవుడు బోధించిన ప్రకారము సుదక్షిణుడు ప్రత్యేక హోమము జరిపెను. హోమాగ్ని నుండి ఒక భయంకరమైన జీవి ఆవిర్భవించెను. అగ్నికి మారు రూపముగా నున్న జీవి అగ్నివలె ప్రకాశించుచుండెను. దాని తల వెంట్రుకలు రాగి తీగెలవలె నుండెను. నేత్రముల నుండి నిప్పులు వెలువడుచుం డెను. పొడవైన చేతియందు త్రిశూలము గలదు. అది వేయు ప్రతి అడుగుకు భూమి కంపించుచుండెను. అతి బిగ్గరగా అరచుచు, కొత్తగా నావిర్భవించిన జీవి ద్వారకవైపు వెళ్ళెను.

ద్వారకాపుర వాసులు యీ భయంకర జీవిని చూచి, తమ కనువైన ప్రదేశములలో దాగుకొనిరి. కృష్ణుడు తన గృహమందు జూదమాడుచు ఆనందించుచుండెను. ప్రజలు భయముతో రోదించుచున్న శబ్దము కృష్ణుని చెవులకు సోకెను. అతడు బయటకు వచ్చి ప్రజలు ఆతురతగా తన వద్దకు పరుగెత్తి వచ్చుచుండుట చూచెను. వారు కృష్ణుని చూచి యిట్లనిరి. ''కృష్ణా! కృష్ణా! భయంకరమైన జీవి యీ నగరములో ప్రవేశించి అన్నిటినీ దహించి వేయుచున్నది. అది నీ సౌధమువైపు వడివడిగా వచ్చుచున్నది. నీవు మమ్ములను కాపాడి రక్షింపుము''. కృష్ణుడు తన అభయ హస్తము నెత్తి యిట్లనెను. ''భయపడవద్దు. మిమ్ములను నేను కాపాడెదను''. జూదమాడుచున్న గవ్వ యింకను కృష్ణుని చేతిలో నుండెను. రెండవ చేతితో తన చక్రము తీసి, తన సౌధము వైపుగా వచ్చుచున్న విచిత్ర జీవి పైకి విసరెను. ఈ విచిత్ర జీవి మహాదేవుడు సుదక్షిణున కొసగిన కానుకయని గ్రహించెను. అది ఒక రాక్షసి, దుష్టదేవత. ఆ క్షుద్రదేవత నణచుటకు అంతకన్న శక్తిమంతమైన ఆయుధము నుపయోగింపవలెను. యుగాంతమున ద్వాదశ సూర్యులకాంతితో ప్రకాశించు చక్రము ఆ విచిత్ర జీవిని సమీపించెను. చక్రము తీవ్ర తాపము భరించలేక వెనుకకు తిరిగి పలాయనము చేసెను. చక్రము దానిని వెంట తరిమి సుదక్షిణుడుండు నగరములో ప్రవేశించి అతడా విచిత్ర జీవిని పంపుటచేత, సుదక్షిణుని సమీపించి అతనిని దహించివేసెను. తరువాత అతడి నగరమును సమూలముగా దహించి చక్రము తిరిగి కృష్ణుని చేరెను.

244 బలరాముడు ద్వివిదుని వధించుట

ఈ లోపుగా బలరాముడు మరొక సాహస కృత్యము గావించెను. ఆనర్త దేశమునకు చేరువలో నున్న రైవతక పర్వతముపై నున్న అరణ్యములో సంచరించుట బలరామునికి మహాప్రీతి. ఒకరోజు బలరాముడు తన స్త్రీలందరితో ఉండగా, ద్వివిదుడను పేరుగల మర్కటము నెదుర్కొనెను. ద్వివిదుడను మర్కటము కృష్ణుడు సంహరించిన నరకాసురునికి గొప్ప స్నేహితుడు. ద్వివిదు డతి పురాతన మర్కటము. ఇతడు మైందుని సోదరుడు. త్రేతాయుగమందు మైందుడు సుగ్రీవుని మంత్రిగా నుండెను కాలక్రమములో బహుశః సత్పురుషులు సైతము మార్పుచెంది దుశ్చర్యలకు పాల్పడుదురు. అట్లు కాకున్నచో శ్రీరాముని సమక్షములో చాల కాలము జీవించిన ద్వివిదుడు యీనాడు దుశ్చింతల కేల తావిచ్చును?

మైందుని సోదరుడు ద్వివిదుడు, తన ప్రియ స్నేహితుడైన నరకుని సంహరించిన కృష్ణునిపై పగతీర్చుకొనద లచెను. అతడు ఒక పద్ధతిలో పల్లెలను పట్టణములను, గోకులములను వరుసగా నాశనము చేయుటకు దృఢముగా నిశ్చయించుకొనెను అతడు చిన్నచిన్న గుట్టలను పెకలించి వాటి నాయుధములుగా జేసుకుని పల్లెలను నాశనము గావించుచుండెను. కృష్ణునిపై ప్రధానముగా ద్వేషము కలిగియుండుటచేత, వీలయినంతవ రకు ఆనర్త దేశమును నాశనము చేయుట అతని ధ్యేయము. అతనికి పదివేల యేనుగుల బలము కలదు ఒకసారి ద్వివిదుడు సముద్రములో దిగి తన బాహువులతో మథింపసాగెను దాని ఫలితముగా సముద్ర జలముప్పొంగి దగ్గరలో నున్న దేశమును పూర్తిగా ముంచివేసెను ఈ దుష్ట మర్కటము ఋషుల ఆశ్రమములలోని ఫలవృక్షములను విరిచి ధ్వంసము చేయుచుండెను ఋషులు మిక్కిలి శ్రద్ధతో నిర్వహించు పవిత్రమైన హోమాగ్నిని ఆర్పివేయుచుండెను. పురుగులను మట్టి గూడులో బంధించు కీటకమువలె ద్వివిదుడు స్త్రీపురుషులను అపహరించి పర్వతమందలి గుహలలో దాచివేసి గుహ ముఖద్వారము మూసివేయు చుండెను

ఒకసారి బలరాముడు రైవతక పర్వతముపై నున్న అరణ్యములో తన స్త్రీలతో విహరించుచుండగా, అక్కడ నుండి వచ్చు మధుర సంగీతము విని ద్వివిదుడు ఆ అరణ్యమునకు వెళ్ళెను. అక్కడ అనేక మంది స్త్రీలు ఒక అందమైన పురుషునితో నుండుట జూచెను బలరాముని మెడలో కమలములతో కట్టిన దండ కలదు అతని నేత్రములు మత్తుగా నున్నట్లుండెను. అతడు స్త్రీలందరితో కలసి పాడుచుండెను

ద్వివిదుడు ఒక చెట్టు చివరికెక్కి కోతిచేష్టలు — చెట్టుకొమ్మల నూపుట, స్త్రీలవైపు చూచి పళ్ళు యికిలించి కిచకిచమని శబ్దము చేయుట — గావించుచుండెను విచిత్రముగా అతి పెద్దగా ఆ మర్కటము చేయు కోతి చేష్టలు జూచి స్త్రీలు నవ్వుచుండిరి వారు ఆ విధముగా నవ్వుట ద్వివిదుడు సహించలేకపోయెను బలరాముడు అక్కడ ఉన్న విషయము విస్మరించి, ద్వివిదుడు స్త్రీలను వెక్కిరించి వేధించుచుండెను బలరాముడు కోపావిష్టుడై ఒక రాయి తీసుకుని మర్కటముపైకి విసరెను అతడు ఆ రాయిని తప్పించుకుని, బలరామునికి ప్రీతికరమైన వారుణియున్న పాత్రను లాగుకొనెను. ద్వివిదుడు పాత్రను పగులగొట్టెను. అదే సమయములో స్త్రీల వస్త్రములు లాగుకొని, వాటిని చింపి స్త్రీల నగౌరవపరచుట మొదలుపెట్టెను

పాత్రను పగులగొట్టుటకు ముందు అందులో చాల భాగము ద్వివిదుడు త్రాగెను. ఈ చర్య మరింత అభ్యంతరకరముగా బలరామునికి తోచెను ఈ మర్కటము ప్రవర్తన సాధారణ మర్కటముల తీరుకు భిన్నముగా నుండుటచే బలరాముని ఆగ్రహము అవధులు దాటెను. అతడు తన ఆయుధము నాగలిని తీసుకొనెను. ఇంతలో ద్వివిదుడు చెట్టుకొమ్మ విరిచి దానితో బలరాముని తలపై గొట్టెను అందుకు ప్రతీకార చర్యగా నాగలి కర్రుతోను, సునందమను ముసలముతోను మర్కటమును గాయపరచెను. రక్తము ధారగా కారుచున్నప్పటికిని ద్వివిదుడు లక్ష్యపెట్టకుండెను. వృక్షముల నొకదాని తర్వాత నొకటి పెకలించి వాటిని బలరామునివైపు విసరుచుండెను. వానినన్నిటిని బలరాముడు విరిచివేసెను. తర్వాత ద్వివిదుడు బలరామునిపై రాళ్ళ వర్షము కురిపించెను బలరామునికి వర్షపు బిందువులు పడినట్లుండెను ద్వివిదుడు బలరామునికి దగ్గరగా వచ్చి బలమైన పిడికిలితో బలరాముని గుండెపై కొట్టెను తన ఆయుధము క్రిందపడవేసి బలరాముడు ద్వివిదుని గడ్డముపై బలముగా కొట్టెను. ఆ ఒక్క దెబ్బకు ద్వివిదుడు క్రిందపడెను. అతడిని నోటి నుండి రక్తము నదివలె ప్రవహించెను ఆనర్త దేశమునకు అమితముగా నష్టము కలిగించుచున్న ద్వివిదుడను భయంకర మర్కటము జీవితము అంతమయ్యెను

245 దుర్యోధనుని పుత్రిక లక్షణ

హస్తినాపురములో స్వయంవరము జరిగెను. దుర్యోధనుని కుమార్తె లక్షణ రాకుమారి కృష్ణుని కుమారుడు సాంబుడు, జాంబవతితో స్వయంవరమునకు వెళ్ళి బలవంతముగా రాకుమార్తెను యెత్తుకుపోయెను. కౌరవుల కిది సమ్మతము కాకుండెను వారిట్లనిరి ''ఈ యువకుడు మనకంటె అన్ని విధముల అల్పుడు. రాకుమారి నతడు పెండ్లాడకుండ చూడవలెను అతని ప్రవర్తన మంచిదికాదు. పద్ధతి ప్రకారము ఆమెను పెండ్లాడగలనని అడుగక, బలవంతముగా అతని అభిప్రాయమును మన లక్షణపై రుద్దెను అతనిని పట్టి బంధించుదము. యాదవులేమి చేయగలరు? ఇంతకును వారు మనకు సామంతులు; వారు మనల నేమియు చేయలేరు. వారి కుమారుడు మన చెరలో నున్నాడని తెలుసుకుని, మన శక్తి సామర్థ్యము లెంతటివో గ్రహించగలరు. ప్రాణాయామము చేసిన మానవుని ఇంద్రియములు అదుపులో నున్నట్లు, వారి అహంకారము అణగారును.

కర్ణ , భూరిశ్రవశ్శల, దుర్యోధనులు నాయకత్వము వహించిరి భీష్ముని వంటి పెద్దలు వారికెట్టి అభ్యంతరము చెప్పలేదు.

కౌరవులు తన్ను వెంబడించి వచ్చుచుండుట సాంబుడు చూచెను. అతడు యేకాకిగా కౌరవులతో పోరాడెను అతని ధైర్యసాహసములను వారు యెదుర్కొనలేకపోయిరి. అతడు వారితో చాలసేపు యుద్ధము చేసెను కౌరవులు అతడినేమియు చేయలేకపోయిరి. చివరకు కౌరవులు అతనిని చుట్టుముట్టి అతనిని ఓడించి బంధించిరి

ఎప్పటివలె, నారదుడు, యీ వార్తను — సాంబుని కౌరవులు ఓడించి బంధించినారని — బలరామకృష్ణులకు చెప్పెను యాదవులు హస్తినను ముట్టడించి కౌరవులకు గుణపాఠము చెప్పవలెనని, యుద్ధమునకు సన్నద్ధులగుచుండిరి. బలరాముడు యెప్పుడును శాంతిప్రియుడు. అతడు యుద్ధము నివారింప ప్రయత్నించెను.

బలరాముడు ఆగ్రహావిష్టులైన తన బంధుమిత్రులను శాంతింపజేసి, కొందరు పెద్దలతో, బ్రాహ్మణులతో కలసి రథములలో హస్తినాపురమునకు బయలుదేరెను. చుట్టును గ్రహములతో కూడియున్న సూర్యునివలె, హస్తినాపురము వెలుపల బలరాముడు నిలుచుండెను. నగరపు పొలిమేరలలోని తోటలో రథములు నిలిపెను.

బలరాముడు, ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు దూతగా ఉద్ధవుని పంపి, భీష్మద్రోణులను, యితర పెద్దలను కలుసుకొనెదనని ప్రకటించమని చెప్పెను. ఉద్ధవుడు బలరాముని సందేశము తీసుకుని ధృతరాష్ట్రుని కొలువుకు వెళ్ళెను. ధృతరాష్ట్రునివద్ద భీష్ముడు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, ఉండిరి. దుర్యోధనుడు, నిత్యము అతనివెంట నుండు కర్ణుడు, శకుని గూడ అక్కడ నుండిరి. వారు ఉద్ధవుని సందేశము స్వీకరించి, బలరాముని ఆహ్వానించుటకు కట్నములతో కానుకలతో నగరము బయటకు విచ్చేసిరి. గౌరవనీయులైన అతిథి వచ్చినపుడు కట్నములతో కానుకలతో ఆహ్వానించుట ఒక నియమముగా నుండెడిది.

వారు బలరాముని కలుసుకొని తగిన గౌరవమర్యాదలు సలిపిరి. పరస్పరము యోగక్షేమము లొకరినొకరు అడిగి తెలుసుకొనిరి.

కుశల ప్రశ్నలయిన పిమ్మట బలరాముడిట్లనెను. ''నా తాత ఉగ్రసేన మహారాజు పంపిన సందేశమును మీరు జాగ్రత్తగా వినగోరెదను. 'మా యాదవ కుమారుడైన సాంబుని అధర్మయుద్ధములో పట్టుకుని బంధించిన విషయము మాకు తెలిసినది. ఇన్ని సంవత్సరములుగా మన కుటుంబముల మధ్య నున్న స్నేహబంధము కొన్ని దురభిప్రాయముల చేత చెడకూడదని మా అభిమతము. మన బంధుమిత్రుల మధ్య మైత్రి యుండవలెను. అందుచేత ఆలస్యము చేయక, అవమానకరమైన బంధమునుండి సాంబుని విడుదలచేసి అతనిని మాకు అప్పగించవలెను' ''.

అతి సరళము, మృదువైన పదములతో బలరాము డందించిన యీ సందేశము కౌరవ కుమారులు స్వీకరించుట కిచ్చగింపరైరి. వారు నవ్వి యిట్లనిరి. ''మీరు చాల గొప్పవారమని భావించెదరు. మీ కుటుంబములోని కుంతి మా పినతండ్రి పాండురాజును వివాహమాడిన కారణముగా మాకు బంధువులని చెప్పుకొనుచున్నారు. లేకున్నచో మాతో మీకు బంధుత్వమెట్లు కలుగును? గొప్ప కౌరవ కుటుంబముతో బంధుత్వమా? నిజముగా మాకు చెందినటువంటి రాజ్యమును మీరు పరిపాలించుట కంగీకరించినాము. ఇది మా ఔదార్యమునకు చిహ్నము. మరియు, మీరు మాతో సమానులుగా వర్తించుచుండుట చూచి పట్టించుకొనక యూరకున్నాము. ఇదివరకే, రాజరికమునకు చిహ్నములైన సింహాసనము, తెల్లని ఛత్రమును వినియోగించు టకు అభ్యంతరము తెలుపవలసినది. వీనిని చూచి చూడనట్లు ఊరకుండుటచే మీకు తల బిరుసు యెక్కువై మీరు చెప్పినట్లు మేము ఆడగలమను అభిప్రాయము మీకున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. మేము బందీగా తీసుకున్నవానిని తిరిగి మీకు అప్పగించగలమని ఆశించుటకెంత ధైర్యము?''

బలరాముని నుండి యెటువంటి సమాధానముకొరకు వేచియుండక కౌరవులు నగరమువైపు తిరిగిరి. కౌరవుల ప్రవర్తన బలరాముని కాశ్చర్యము కలిగించి నిశ్చేష్టుని జేసెను. ఒక క్షణము యేమి మాట్లాడవలెనో బలరామునికి తెలియకుండెను. బలరాముడు తనతో వచ్చిన అనుయాయులతో నిట్లనెను. ''నేను పొరపాటు చేసితిని. యాదవులందరును కౌరవులతో యుద్ధము చేయుటకు ఆత్రముతో నుండిరి. తన కుమారుని బందీగా తీసుకొనుటచే కృష్ణుడు ఉగ్రుడై యాదవులతో కలసి కౌరవులతో యుద్ధమునకు సన్నద్ధుడయ్యెను. సైన్యమును సమకూర్చుచుండిరి. నేనే వారిని నిలిపి, బంధువులతో యుద్ధము తగదని దానిని నివారింపవలెనని చెప్పితిని.

కాని యిప్పుడు నాకనిపించుచున్నది కృష్ణుడు తదితరులు చేయదలచినది సరిగానున్నది నేనే తప్పుగా నూహించితిని. బాగుగా క్రొవ్వెక్కిన జంతువులను కొట్టి శిక్షింపవలయును. అహంకార పూరితులు సరళమైన మాటలు అర్థము చేసుకొనలేరు అటువంటి వారితో సరసమైన పద్ధతిలో సమస్యలను పరిష్కరించజాలము

''కౌరవులకు గ్రహణశక్తి తక్కువ, మరియు గర్వముతో బలిసియున్నారు వారు యుద్ధమును కోరుచు న్నట్లు స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. లేకున్న నాతో ధైర్యముగా యీ విధముగా మాట్లాడగలుగుదురా! అధికారము ధనగర్వము మాత్రమే మానవుల వివేక శక్తిని గోల్పోవునట్లు చేయును. నేను వారికి గుణపాఠము చెప్పెదను ఈ లోకములో కౌరవులు లేకుండ జేసెదను''. బలరాముడు తన ఆయుధమైన నాగలిని తీసుకుని యిట్లనెను ''ఈ హస్తినాపురమును నాశనము చేసి యమునా నదిలో మునుగునట్లు చేసెదను''.

బలరాముడు తన నాగలితో భూమిని బలముగా కొట్టి హస్తినాపురము యమునానదివైపు జరుగునట్లు చేసెను.

హస్తినాపురములోని ప్రజలకు భూమి కంపించినట్లయ్యెను. ఒక క్షణము తర్వాత కంపము తీవ్రమై, భూమి దద్దరిల్లుచుండెను నెమ్మదిగా హస్తినాపురము యమునా నదిలోనికి చొచ్చుకొని పోవుచుండెను. ప్రజలు భయముతో యిండ్లలోనుండి బయటకు వచ్చిరి. జరుగుచున్న బీభత్సము కౌరవులు చూచిరి. సమయము మించిపోయినదని వారు గ్రహించిరి ఏ విధముగానైనను బలరాముని శాంతింప జేయవలెనని భావించిరి వారు తొందరగా సాంబుని బంధించిన కారాగృహమునకు వెళ్ళి, అతనిని రాకుమార్తె లక్షణను రథములో కూర్చుండ బెట్టి, బలరాముడున్న ప్రదేశమునకు త్వరగా చేరుకొనిరి హస్తినాపురము నిదానముగా మెల్లగా యమున వైపు కదలుచుండెను.

ప్రజలు తమ రాజు వెంట వెళ్ళి, బలరామునితో విట్లనిరి. ''అమాయక ప్రజలు నాశనము కాకుండునట్లు చూడుము. నీకు అపచారము గావించిన మమ్ము క్షమించమని వేడుకొనుచున్నాము అహంభావముతో గుడ్డివారమై, నీ శక్తిగానక నిన్ను అవమానపరచితిమి. మమ్ము దయతో కరుణింపుము మమ్ము రక్షింపుము, క్షమించుము''

బలరాముడు ముక్కోపిగా ప్రసిద్ధికెక్కెను ఎంత త్వరగా అతడు క్రోధావిష్టుడగునో అంత త్వరగా అతడు శాంతించును. వారి తప్పిదము వారు గ్రహించి తెలుసుకున్నందుకు బలరాముడు సంతృప్తుడై భూమి నుండి నాగలిని పైకి తీసి యిట్లనెను ''మీరు భయపడవలదు. మీ నగరమునకు యెట్టి కీడును యికముందు తలపెట్టను''

అశ్రువులు నిండిన కనులతో దుర్యోధనుడు బలరాముని పాదములపై బడెను సత్రాజిత్తు నిహతుడై అతనిని సంహరించిన శతధన్వుని వెంటాడుచున్నపుడు, బలరాముడు మిథిలలో నుండెను ఆ సమయములో దుర్యోధనుడు కూడ మిథిలలో నుండెను దుర్యోధనుడు బలరామునితో చాల కాలము మిథిలలో గడపెను. దుర్యోధనుడు బలరామునికి శిష్యుడై గదతో యుద్ధము చేయు కౌశలము నేర్చుకొనెను శిష్యుడైన దుర్యోధ నుడు తన యెడల యీ విధముగా ప్రవర్తించినందుకు బలరాముని కాగ్రహము కలిగెను కాని యిప్పుడు దుర్యోధనుడు పశ్చాత్తప్తుడై, విలువగల మణులు, పట్టుపీతాంబరములు, గజతురగములు సాంబునికి కానుకగా నిచ్చి బలరాముని శాంతింపజేసెను

ఆ విధముగా గౌరవమొందిన తర్వాత, బలరాముడు యువదంపతులను తోడ్కొని ద్వారకకు బయలుదేరెను.

సోదరుడు కృష్ణునికి, తదితరులకు హస్తినలో జరిగిన విషయములు, తనకు ఆగ్రహము కలిగి తరువాత అది ఉపశమించిన తీరు వివరించెను

ఇప్పటికిని హస్తినాపురము దక్షిణ దిశయందు యమునా నదివైపు ఒరిగియుండుట బలరాముని ఆగ్రహమునకు చిహ్నముగా భావింతురు

246 కృష్ణునికి విన్నపములు

ఒకసారి కృష్ణుడు 'సుధర్మ'యను సభామందిరములో సోదరుడు బలరామునితో తదితరులతో కూర్చుని యున్నపుడు ఒక అపరిచిత వ్యక్తి కృష్ణుని చూచుటకు వచ్చెను. అతనిని లోపలకు రావలసినదని కృష్ణుడు పిలువనంపెను ఆ వ్యక్తి లోపల ప్రవేశించి, సభలో నున్నవారందరికి నమస్కరించెను. అతడు రెండు చేతులు శిరస్సుపై నుంచి కొంతసేపు నిలుచుండెను. తరువాత అతడు కృష్ణుని పాదములపైబడి యిట్లనెను. ''జరాసంధుని ముఖ్యపట్టణమైన గిరివ్రజము నుండి వచ్చినాను''.

శ్రోతలలో సంపూర్ణ నిశ్శబ్దము ఆవరించెను పురాతన శత్రువు పేరు వినసరికి అందరును ఒక్కసారిగా సావధానులైరి. ఒక్కసారిగా ఆవరించిన నిశ్శబ్దమునకు కారణమేమై యుండునా యని పరిశీలనముగా చూచుచుండెను అందరును కృష్ణునివైపు చూచుచుండగా, కృష్ణుడిట్లనెను. ''మా శత్రువు జరాసంధుడు పంపిన సందేశమేమి?''

ఆ అపరిచిత వ్యక్తి తల అడ్డముగా ఊపి యిట్లనెను ''జరాసంధుని వద్ద నుండి కాదు. మొదట నేను స్పష్టముగా వివరించనందుకు చింతించుచున్నాను. అతడు పర్వతమందున్న కోటలో బంధించిన అనేక రాజుల ప్రతినిధిగా నేను యిక్కడకు వచ్చితిని. జరాసంధుడు మహాదేవుని భక్తుడని నీకు తెలిసిన విషయమే. చెరనున్న రాజుల శిరస్సులతో కట్టిన రుండమాల అను హారమును మహాదేవునికి సమర్పించెదనని జరాసంధుడు ప్రతిజ్ఞపూనెను. ఇట్టి సంకల్పముతో జరాసంధుడు పెక్కుమంది రాజులను ఓడించెను నూరు సంఖ్య దాటకుండుటచేత ఆ రాజులు యింకను సజీవులై యున్నారు. చెరనున్న రాజులు నా ద్వారా నీ కొక సందేశము పంపినారు వారి సందేశ మీవిధముగా నున్నది. 'కృష్ణా! నీ శక్తి అసమానమైనదనియు, ఆపదలో నున్న వారిని తప్పక రక్షించెదవనియు విని యున్నాము. మేము పూర్తిగా నీ శరణుజొచ్చుచున్నాము నీవు తప్ప మమ్ము రక్షించువారెవరును లేరు

'' 'జీవితముపై వ్యామోహముతో సత్కార్యములు చేయుట మరచిన వారు, దుష్టకార్యములనే చేయువారు, భగవంతుని సందర్శించక పుణ్యము సంపాదించనివారు, యెక్కువకాలము జీవించరనియు మరుచటి జన్మలో కూడ భగవదనుగ్రహము పొందజాలరనియు చెప్పుదురు

'' 'మేము జీవించవలెనను ఆశను చాల కాలము క్రిందనే వదలుకున్నాము. నిన్ను, నీ వైభవమునే మేము చింతించుచున్నాము. నిన్ను నిత్యము ధ్యానించుటచేత భౌతిక వాంఛలపై నాశలేదు. కాల స్వరూపుడవైన నీకు మా నమస్కారము. ఈ భూమిపై మరల ధర్మము నుద్ధరించి దుష్టత్వము నాశనము చేయుటకై నీవు యీ మానవ రూపము ధరించినావని చెప్పుచుందురు. అటువంటపుడు, సాధారణ మానవుడైన జరాసంధుడు, మావంటి వారి ననేకులను నిర్బంధించి బాధించుట యెట్లు సాధ్యమయ్యెను? నారాయణుడు, ఆదిశేషుడు మానవాకారములతో యీ భూమిపై సంచరించుచుండగా, దుఃఖము, బాధ విచారము తాండవించుట మిక్కిలి విచారకరము. ప్రభూ! ఇటువంటిది జరుగనేకూడదు.

'' 'మహారాజులకు జన్మతో సంక్రమించు అనేక భౌతిక సుఖములు మాకుగొప్ప స్వప్నమువలె కన్పించి అదృశ్యమయ్యెను. ఇది తాత్కాలికమని తెలుసుకుని గ్రహించినప్పటికిని, నీ మాయా ప్రభావముచేత మేము దుఃఖించుచున్నాము. జరాసంధుని కారణముగా బలవంతముగా వదలిపెట్టిన ప్రజలగురించి, మా పిల్లల గురించి ఆందోళన చెందుచున్నాము. సామాన్య పరిస్థితులలో, వీని నన్నిటిని మరచిపోయి, అన్ని బంధములు త్రెంచుకుని, ప్రశాంతత పొందుటకు నీ పాదపద్మములనే చింతించుచుండవలసినది. కాని మేము అట్లు చేయలేక పోవుచున్నాము. మాకీ అగచాట్లు కలిగినందుకు దుఃఖముతో బాధపడుచున్నాము. నీవే మాకు సహాయము చేయవలెను. పదివేల యేనుగుల బలము కలిగిన జరాసంధుడు పశువుల మందను బంధించినట్లుగా మమ్ము బంధించెను. ఈ బంధము, కర్మబంధమువలెనే, బాధాకరముగా నున్నది. ప్రభూ! యీ బాధ నుండి మాకు విముక్తి కలిగింపుము' ''.

అపరిచిత వ్యక్తియిట్లనెను. ''చెరనున్న రాజులు రహస్యముగా నాచేత నీకీ సందేశము పంపిరి. నీ సహాయము కొరకు వారు ఆశతో యెదురు చూచుచున్నారు. నీవు వారికి విముక్తి కలిగించవలెను''.

ఆ వ్యక్తి తన విన్నపము పూర్తి గావించు తరుణములో నారదమహర్షి, బంగారమువలె ప్రకాశించుచు, అచ్చటకు వచ్చెను. అందరును ఒక్కసారిగా లేచి నిలబడి, బ్రహ్మపుత్రుడైన నారదుని ఆహ్వానించి గౌరవించిరి. నారదుడు ఉన్నతాసనముపై కూర్చున్న పిదప, కృష్ణుడిట్లనెను. ''మునీంద్రా! లోకసంచారులైన మీరు లోకములో జరుగుచున్న విషయములను తెలుపగలరని యెప్పటివలె ఆతురతతో యెదురు చూచుచున్నాము! మీకు తెలియని విషయమేదియు నుండదు. కాబట్టి మీరు యిచ్చటకు వచ్చిన కారణము, నేను చేయదగు తక్షణ కర్తవ్యము వివరించి చెప్పుడు''. ఇట్లు పలికి కృష్ణుడు చిలిపిగా చిరునవ్వు నవ్వగా నారదుడు చిరునవ్వుతో బదులిచ్చెను.

నారదుడిట్లనెను. ''కృష్ణా! నీవు యింకెవరితోనైనను యీ విధముగా మాట్లాడి యున్నచో ఉచితముగా నుండెడిది. కాని నాతో యిట్లు మాట్లాడుట తగదు, ఎందుకనగా నీవెవరో నాకు తెలుసును. నీవు శుద్ధ సత్యస్వరూపుడవు. నీ మాయను బాగుగా తెలిసిన వాడనగుటచేత నీ మాటలకు మోసపోను. లోకములో యేమి జరుగుచున్నదో యేమియు తెలియనట్లుగా నీవు నటించుట చిత్రముగా నున్నది.

''అయినను, నీ సంతృప్తి కొరకు నీ వడిగిన వానికి బదులిచ్చునట్లు నేను నటించెదను. చెప్పుకోదగిన వేవియును జరుగటలేదు. కాకున్న, నీ మేనబావ యుధిష్ఠిరుని మదిలో ఒక విషయము మెదలుచున్నది. అతడు రాజసూయ యాగము చేయవలెనని కోరుచున్నాడు. యాగానంతరము నిన్ను గౌరవించి సన్మానించ వలెనని తలంచుచున్నాడు. నీవు యీ గౌరవము నందుకొనుటకు అంగీకరించవలెనని నేను కోరుచున్నాను.

''యుధిష్ఠిరుడు రాజసూయ యాగము చేయునపుడు గొప్ప సభామందిరము పరమోత్కృష్టులైన పురుషులతో విలసిల్లును

''పూర్వ జన్మలో చేసిన పాపకర్మల ఫలితముగా మానవులకు నీచ జన్మము సంభవించునని చెప్పుదురు అటువంటి నీచ జన్మలకుసైతము ఒక్కసారి నీ దర్శనము పొందు అవకాశము కలిగిన వెంటనే వారి పాపములు పరిహారమై పరిశుద్ధులగుదురని వినియున్నాను నీ కథలు వినుట, నిన్ను స్తుతించి గానముచేయుట, నిన్ను ధ్యానించుట మోక్షము చేరుటకు మార్గములు ఇక నీ మూర్తిని దర్శించి మానవులు అతి సులభముగా మోక్షము పొందగలరని వేరే చెప్పవలసిన పనిలేదు నీవు సభా గృహములో ప్రవేశించగనే, అది నీ పాదముల నుండి ప్రవహించు గంగానదివలె పరిశుద్ధముగ నుండును. స్వర్గము నందు మందాకినియని, పాతాళమునందు భోగవతి యని గంగానది పేరొందినది నీవు వచ్చి నీ ఉనికిచేత రాజసూయ యాగమునకు దివ్యత్వము కలిగింపుము''

భగవంతుని వైభవము పలుకుచున్నపుడు నారదుని కనులలో కన్నీరు ఉబికెను

కృష్ణుడు చుట్టును పరికించి చూచెను తన బంధువులు ఎప్పుడో జరుపబోయే వెళ్ళి అనుమానాస్పదమైన ఆనందోత్సాహము పొందుటకన్న, ప్రస్తుతము సహాయము నర్థించుచున్న రాజుల కోరికను మన్నించి, జరాసంధునితో యుద్ధము చేయుట నభిలషించుచున్నట్లు కృష్ణుడు గ్రహించెను. కృష్ణుడు తన విశాల దృక్కులను ఉద్ధవునిపై ప్రసరింపజేసి యిట్లనెను ''ఉద్ధవా! మంత్రులందరిలో నీవు మిక్కిలి వివేకవంతుడవు నీవు యెప్పుడును మా క్షేమమును కోరుచుందువు. సమస్యలను నిశితముగా పరిశీలించి యేది సాధ్యమో యేది అసాధ్యమో చెప్పగల సమర్థత నీకు గలదు ప్రస్తుత పరిస్థితులలో, అన్ని విషయములు కూలంకషముగా యోచించి యేమి చేయవలెనో దయచేసి చెప్పుము''

సర్వజ్ఞుడైన కృష్ణుడు తనకేమియు తెలియనట్లుగా నటించి, ఒక క్లిష్టసమస్యను ముందుపెట్టి, ప్రస్తుత పరిస్థితులలో యేది చేయుట ఉచితమో హితవు చెప్పవలసినదని కోరగా, ఉద్ధవుడు లేచి నిలుచుండి మాట్లాడెను గిరివ్రజమునుండి వచ్చిన అపరిచిత వ్యక్తి పలుకులు, నారదుడాడిన మాటలు అక్కడ చేరిన వివిధ ప్రజలను వివిధ విధములుగా ప్రభావితము జేసెనని ఉద్ధవుడు గ్రహించి తెలుసుకొనెను. రాకుమారులు, మరికొందరు యాదవులు జరాసంధునితో యుద్ధము చేయగోరుచున్నారనియు, కృష్ణుడు మాత్రము ఇంద్రప్రస్థము వెళ్ళి యుధిష్ఠిరుని కలుసుకొన గోరుచున్నాడనియు ఉద్ధవుడు భావించెను కొద్ది క్షణములు ఆలోచించిన తర్వాత ఉద్ధవుడిట్లనెను ''కృష్ణా! రెండు కార్యములు కూడ ముఖ్యమనియు, రెండునూ కూడ అత్యవసరముగ పరిష్కరించవలసినవిగాను నాకు తోచుచున్నది నీ మేనబావ యుధిష్ఠిరునకు తాను తలపెట్టిన మహోత్కృష్ట కార్యమునకు నీ సహాయము అత్యవసరము జరాసంధుని చెరనున్న రాజులను సాధ్యమైనంత వేగముగా విడిపించవలసి యున్నది ఎంత తొందరగా విడిపించగలిగిన అంత మంచిది ప్రతి ఒకరోజు ఆలస్యమును వారికి దుర్భరమే.

''నేను విన్నది సరియైనచో, లోకములో అందరు రాజులను జయించిన రాజు మాత్రమే రాజసూయము చేయదగును. జరాసంధుని జయించువరకు యుధిష్ఠిరుడు రాజసూయము చేయజాలడు నీవు రాజసూయమునకు వెళ్లుట ద్వారా యీ రెండు కార్యములును నెరవేరును యుధిష్ఠిరునికి నీ సహాయ మత్యవసరము. నీవు సహాయపడుచున్నందుకు అతడు మిక్కిలి సంతోషించును. మరియు నీ సహాయము నర్థించిన రాజులను విడిపించుట కూడ తొందరలో జరుగును చెరనున్న రాజులను విడిపించుటలో నీవు సహాయము చేసిన

కీర్తి దక్కును.

''జరాసంధుని హతమార్చుటకు నేను కూడ ఒక మార్గము యోచించుచున్నాను. అతనికి పదివేల యేనుగుల బలము కలదని మనము వినియున్నాము. ద్వంద్వయుద్ధము చేయుట ద్వారా మాత్రమే అతనిని సంహరించుట సాధ్యమగును. అతనితో సరిసమానమైన శక్తిగలవాడు మాత్రమే ద్వంద్వయుద్ధము చేయగలడు. యుధిష్ఠిరుని సోదరుడు భీముడు మంచి బలవంతుడుగా ఖ్యాతిగాంచినాడు. భీముడు జరాసంధుని ద్వంద్వయుద్ధమునకు ఆహ్వానించినచో, క్షత్రియుడగుటచేత జరాసంధుడు నిరాకరించలేక భీమునితో పోరగలడు. భీముడు తప్పక విజయము సాధించగలడు.

''నీవు నా అభిప్రాయము నడుగుటచేత, సమస్యను బాగుగా ఆలోచించిన మీదట ముందు సూచించిన పరిష్కారమార్గము ఆచరింపదగినదని నాకు తోచుచున్నది''.

అతిక్లిష్టమైన సమస్యను కూలంకషముగా పరిశీలించి తగిన పరిష్కారమును సూచించినందుకు అందరును ఉద్ధవుని అభినందించిరి.

నారదుడు, యితర పెద్దలు, జరాసంధునితో యుద్ధమున కువ్విళ్ళూరుచున్న యువకులు ఉద్ధవుని పరిష్కారము విజ్ఞతతో కూడినదని భావించి అంగీకరించిరి. తన అభిప్రాయమునే ఉద్ధవుడు వెలిబుచ్చినందుకు కృష్ణుడు సంతోషించెను. గిరివ్రజము నుండి వచ్చిన అపరిచిత వ్యక్తితో కృష్ణుడిట్లనెను. ''చెరనున్న రాజుల కష్టములను మనసులోనుంచుకుని, అతి త్వరలోనే వారిని కారాగార బంధమునుండి విడిపించగలమని తెలుపుము. కొద్ది కాలము ఓర్పు వహించమని చెప్పుము. త్వరలోనే వారికి సుఖసంతోషములు కలుగగలవు''.

ఆ వ్యక్తి అందరికి నమస్కరించి, గిరివ్రజమునకు వెళ్ళి చెరనున్న రాజులతో, త్వరలోనే సహాయము లభించనున్నదనియు కష్టములు అంతము కాగలవనియు మనవి చేసెను.

ద్వారకా ప్రయాణము ఫలవంతమగుటచే నారదుడు నారాయణుని స్తుతించి గానము చేయుచు వెళ్ళెను. మనోనేత్రము ద్వారా నారదుడు, రాజసూయమును, దాని సమాప్తిని, శిశుపాలుని మరణమును చూచెను. ఇంద్రప్రస్థమునకు వెళ్ళుటకు కృష్ణుడు సన్నాహములు మొదలుపెట్టెను. దారుకుని రథము సిద్ధము చేయమని ఆదేశించగా, వెంటనే ద్వారము వద్ద రథమును తెచ్చి నిలిపెను.

కృష్ణుడు అనేక దేశములను — ఆనర్త, సౌవీర, మరు, కురుక్షేత్రములను — దాటెను. నదులు, పర్వతములు, పట్టణములు, పల్లెలు, గోకులములు, పచ్చని పంట భూములు దాటి వెళ్ళెను. తరువాత పవిత్రమైన దృషద్వతీ, సరస్వతీ నదులను దాటెను. పాంచాల దేశము చేరిన పిదప మత్స్యదేశము, అటుతర్వాత ప్రఖ్యాతి గాంచిన ఇంద్రప్రస్థపురము చేరెను.

కృష్ణుడు నగరపు పొలిమేరలు సమీపించకమునుపే యుధిష్ఠిరునకు కృష్ణుడు వచ్చి చేరెనని తెలియజేసిరి. తన సోదరులు, బ్రాహ్మణులు, స్నేహితులు వెంటరాగా పాండవాగ్రజుడు నగరద్వారము వద్దకు వెళ్ళెను. దుందుభులు మ్రోగెను. మధుర సంగీతము చెవుల కింపును చేకూర్చుచుండెను. యుధిష్ఠిరుని చేయి అందుకుని రథము నుండి కృష్ణుడు దిగెను. యుధిష్ఠిరుడు పాతమిత్రుని తిరిగి కలుసుకొనినట్లుగా పదేపదే కృష్ణుని కౌగిలించుకొనెను. పాండవసోదరుల కనులు ఆనందబాష్పములతో నిండెను. కృష్ణునికి కూడ కనులయందు

ఆనందబాష్పము లూరెను. పాండుపుత్రులుగా పొందవలసిన అదృష్టమునకు నోచుకొనని ఆ సోదరుల యెడ కృష్ణునికి విశేషమైన ఆప్యాయత కలదు. వారికి సంభవించిన అనేక కష్టములు గట్టెక్కి-దాటగలుగుట వారి అదృష్టమని చెప్పవచ్చును. ఇప్పుడు, చివరకు వారు స్థిరపడి, వారి భద్రతకు యెట్టి భంగము కలుగబో దనునట్లుగా గోచరించుచుండెను.

యుధిష్ఠిరుడు రాజసూయము చేయవలెనను దృఢసంకల్పముతో నుండెను అనగా లోకమంతయు అతనిని చక్రవర్తిగా అంగీకరించవలసి యున్నది.

కృష్ణుని కౌగిలించుకొనునపుడు భీముడు సంతోషముతో నవ్వగా, కృష్ణుడు భీముని వీపుపై మృదువుగా చరిచి తానుకూడ ఆహ్లాదముతో నవ్వెను కృష్ణుడు యుధిష్ఠిర భీముల పాదములకు నమస్కరించెను సమవయస్కుడగుటచే అర్జునుని కౌగిలించుకొనెను. నకుల సహదేవులు కృష్ణుని పాదములకు నమస్కరించిరి వారిని లేవనెత్తి అందరితో మృదుమధురముగా సంభాషించెను

కృష్ణుడు వచ్చుచున్నాడని వీధుల నలంకరించిరి. కృష్ణుడు రాజసౌధమునకు నడచి వచ్చు మార్గమంతయు పన్నీరు జల్లిరి.

కృష్ణుడు మొదట కుంతి అంతఃపురమునకు వెళ్ళి ఆమెకు పాదాభివందనము చేసెను అశ్రువులు నిండిన కనులతో ఆమె ఆశీర్వదించెను. ఆమె ప్రేమపూరితముగా కృష్ణుని కౌగిలించుకొనెను అతి కష్టము మీద ఆమె కౌగిలి నుండి కృష్ణుడు విడిపించుకొనెను ఆమెకు కృష్ణునిపై అంతటి ఆప్యాయత, ప్రేమగలవు. తర్వాత పాండవుల భార్య ద్రౌపదిని పలుకరించెను. ద్రౌపది కుంతి ప్రక్కనే నిలుచుండి కృష్ణుని చూచుచుండెను. కృష్ణుడు వచ్చినాడన్న సంతోషముతో యుధిష్ఠిరుడు తన నిత్యవిధులను జరుపుట మరచెను

ద్రౌపది కృష్ణుని భార్యలను ఆదరముతో పలుకరించి, తన అంతఃపురము లోనికి వారిని తీసుకువెళ్ళెను

కృష్ణునికి పాండవులకు అనేక దినములు ఆనందముగా గడచిపోయెను వారు ఉద్యానవనములలో సంచరించుచు ఆనందించిరి. మయసభను దాని నిర్మాణ కౌశలమును చూచి మెచ్చుకొనుచుండిరి. తరుచుగా వేటకు వెళ్ళుచు, జూదమాడుచు, కాలము వెళ్ళబుచ్చుచుండిరి

247 చర్చలు

ఒకరోజు సభామందిరము మంత్రులతో, శ్రేయోభిలాషులతో తదితర పెద్దలతో నిండి యున్నప్పుడు యుధిష్ఠిరుడు గంభీరస్వరముతో కృష్ణుని జూచి యిట్లు పలికెను ''కృష్ణా! మహాప్రభూ! నా మనస్సులోని ఆలోచనలను బహుశః నీకు నారదుడు తెలిపి యుండవచ్చును. గడచిన కొన్ని మాసములుగా నేను రాజసూయము జరిపినచో నుచితముగా నుండునాయని యోచించుచున్నాను కాని నీవు నా కోరికను మన్నించి అంగీకరించువరకు ఆ కార్యము గురించి తదుపరి ఆలోచించదలచుకోలేదు''. యుధిష్ఠిరుడు ఆగి కృష్ణునివైపు చూచెను. కృష్ణుడు గంభీరవదనముతో యుధిష్ఠిరుడు తరువాత పలుకు మాటల కెదురు చూచుచుండెను.

గొంతు సవరించుకుని యుధిష్ఠిరుడు మరల నిట్లనెను. ''నీవు మౌనముగా యెందుకుంటివో నేనెరుగుదును. ఈలోకమునకంతకు ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము వహించవలెనను నా కోరిక బహుశః అనుచితమని నీవు భావించుచుం డవచ్చును! నీ ఊహ సరియైనదే. నా కెన్నడును అత్యాశలేదు. అయితే రాజసూయము జరుపకపోవుట వల్ల నా తండ్రి ఇంద్రుని సభలో స్థానము పొందలేకపోయెనని నాకు చెప్పిరి. అది జరుగకమునుపే అతడు మరణించినందువలన, అతనికొరకు నన్ను రాజసూయము జరుపమని వార్తపంపెను. నా సంకల్పమున కిదియే ముఖ్య కారణము.

''సాధ్యమైనచో రాజసూయము జరుపవలెనని నా కోరిక. ఇది సాధ్యమేయని నీవు తలంచినచో నేను చేసెదను. ఈ విషయమై కూలంకషముగా ఆలోచించెదను. లేనిచో యీ విషయమై ఆలోచనను యిక విరమించెదను. అన్ని విషయములు పరిగణనలోనికి తీసుకుని, నా సంకల్పము అత్యాశతో కూడినదో కాదో చెప్పగల సమర్థుడవు నీవొక్కడవేనని నాకు తెలుసును''.

కొంచెము సేపు సభలో నిశ్శబ్దము తాండవించెను. కొంచెము సేపు ఆగి బాగుగా యోచించిన మీదట కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''లేదు. యుధిష్ఠిరా! నీవు అత్యాశతో నున్నావని నేను అనుకొనుటలేదు. నీవు తలపెట్టిన కార్యమును ఋషులు, పితృదేవతలు, దేవతలు, నీ స్నేహితులు అభినందించి మెచ్చుకొందురు. భారత వర్షములోని రాజులందరిని నీవు ఓడించగల సమర్థుడవు. నీ వేమీ సామాన్య వీరుడవు కావు. మరియు మహత్తర శక్తి సామర్థ్యములుగల నీ సోదరులు, యీలోకము నంతను జయించి నీకు అప్పగించగలరని నాకు తెలుసు. మీరు దిక్పాలకుల పుత్రులు. నీ సోదరులచేత యీ భూమిమీద జన్మించిన రాజులు చాల తేలికగా ఓడిపోదురు. కాని.......?

వెంటనే యుధిష్ఠిరుడు యిట్లనెను. ''కాని? కృష్ణా! మరి యే ఆటంకము కలుగగలదని యోచించుచున్నావు?''

కృష్ణుడు అందరివైపుజూచి ''నాకు పరమశత్రువు, జరాసంధుడు'' అని నవ్వెను.

యుధిష్ఠిరుని వదనము వివర్ణమయ్యెను. అతడిట్లనెను. ''కృష్ణా! రాజసూయము జరుపవలెనను సంకల్ప మును విరమించుకొందును. జరాసంధుని ఓడించుట అసాధ్యము. నీవు చెప్పినది సరిగానున్నది. మీ అన్నదమ్ము లిరువురకే అతనితో పలుసార్లు యుద్ధము చేయవలసి వచ్చెను. నీవే అతనిని సంహారించలేకున్న పుడు యింకెవరు సంహారించగలరు? మాపై కూడ అతనికి ప్రేమాభిమానములు లేవు. కౌరవులకతడు గొప్ప స్నేహితుడు, అతడు నా స్నేహితుడు కాడు. నీవే నాకున్న ఉత్తమ స్నేహితుడవు. నా సంకల్పము యెంత తెలివి తక్కువైనదో నీవు స్పష్టముగా చూపించినావు''

కృష్ణుడిట్లనెను. ''ఒక శక్తిమంతుని కారణముగా నీవు సంకల్పించిన మహత్కార్యమును విడనాడరాదు. అతనిని నీవు లొంగదీసుకోవలెను. దీనికేదో మార్గము ఉండకపోదు''.

యుధిష్ఠిరుడు విషయము మరొక దిక్కుగా మళ్ళించి కృష్ణుని యిట్లడిగెను. ''కృష్ణా! నిన్ను, నీ శక్తిని తట్టుకొనగలిగిన జరాసంధునికి యెట్టి మహత్తర శక్తులున్నవో వివరించి చెప్పుము? నీవు అతనిని హతము గావించలేకపోవుటచేత, వేరెవరును అతనిని హతము గావించలేరని భావించుచున్నాను''.

కృష్ణుడిట్లనెను. ''అతని పుట్టుక ఒక కారణము. రెండవది అతడు మహాదేవునికి పరమభక్తుడు. ఈ

కారణములచేత అతని నోడించుట అసాధ్యమగుచున్నది. దీనిని ఛేదించుట అతికష్టము. అతడు అసాధారణ పురుషుడు. సామాన్య పద్ధతులలో అతని నణచుట సాధ్యముకాదు.

''అతడు మహాదేవునికి రుండమాలను ఒసగవలెనని తలంచుట నీవెరుగుదువా?''

''రుండమాల? నాకేమియు బోధపడుటలేదు'' అని యుధిష్ఠిరుడనెను. ''అత డనేకమంది రాజుల నోడించి వారినందరిని బంధించెను. సుమారు తొంబదిఅయిదుగురు యిపుడు అతని చెరలో నున్నారు. మరొక అయిదుగురు, అనగా నూరు సంఖ్య చేరగానే, వారి తలలు నరికి ఆ తలలతో హారము కట్టి దానిని మహాదేవునికి కానుకగా నొసగవలెనని జరాసంధుడు తలచుచున్నాడు''.

ఇది విని సభలో అందరును భయకంపితులైరి. యుధిష్ఠిరుడిట్లనెను. ''అతని పుట్టుక అసాధారణమైనదని యింతకుముందు చెప్పినావు. దాని గురించి చెప్పుము. అతడెట్లు మహత్తరశక్తిసంపన్నుడయ్యెనో తెలుపుము''.

248 జరాసంధుడు

''మగధ దేశ ప్రభువు బృహద్రథునకు సంతానము లేకుండెను. అతడు నిరాశ చెంది సన్యాస జీవితము గడపుటకు నిశ్చయించుకుని అడవికి వెళ్ళెను. అచట అతడొక ఋషిని చూచెను. అతని విచారమునకు కారణము తెలుసుకుని ఆ ఋషి బృహద్రథునకు ఒక ఫలము నిచ్చెను. ఆ ఫలమును భుజించిన పిదప అతని భార్య కుమారుని ప్రసవించుననియు, అతడు మహాశక్తిమంతుడుగా లోకములో ప్రఖ్యాతి గాంచుననియు, మహాదేవునికి పరమభక్తుడగుననియు ఋషి బృహద్రథునితో చెప్పెను. రాజు ఋషి యిచ్చిన ఫలమును స్వీకరించి, యిద్దరు భార్యలుండుటచేత ఆ ఫలమును రెండుముక్కలుగా కోసి యిద్దరకు చెరిసగము నిచ్చెను.

''కొంతకాలమునకు యిద్దరును గర్భవతులైరి. ఇద్దరికిని ప్రసవ సమయము సమీపించుసరికి నగరమంతయు ఉత్సాహముతో నిండెను, రాజు ఆత్రములో పుత్రుల జననమున కెదురు చూచుచుండెను.

''కాని భార్యలు ప్రసవించిన తర్వాత రాజుకు సంతోషములేక, మనస్సు బాధతో నిండెను. అతడూహించిన ట్లుగా కుమారులు కలుగలేదు! రాణులిద్దరును అర్ధశరీరముతో నున్న శిశువులను ప్రసవించిరి. అర్ధశరీరములలో జీవము లేక ఒకదాని ప్రక్కనొకటి పడి యుండెను. జీవములేని అర్ధశరీరములు, సగము తల, ఒక కన్ను, ఒక నాసికారంధ్రము, ఒక కనుబొమ్మ, ఒక చెయ్యి, ఒక కాలుతో చూచుటకు భయంకరముగ నుండెను. నిస్పృహ చెంది రాజు, ఆ రెండు అర్ధ శరీరములను బయట విసరివేయమని ఆజ్ఞాపించెను. ఆ రాత్రి నగరమంతయు విచారము దుఃఖము తాండవించెను.

''జర అను రాక్షసి రాత్రివేళ నగరములో ప్రవేశించి దొరికిన దానిని తినుచుండెను. ఆ రాత్రి క్రొత్తగా జన్మించిన రెండు అర్ధశరీరములు పారవైచియుండగా వానిని ఆమె చూచి, భుజించుటకు దొరకెనని సంతోషించెను. ఆ రెండు అర్ధశరీరములను తీసుకుని ఒక యేకాంత ప్రదేశమునకు వెళ్ళెను. అచట తన్నెవరును చూడరని భుజించునపుడు యెటువంటి అంతరాయము కలుగకుండునని జర భావించెను. ఆమె కూర్చుని,

ఆ విధముగా గౌరవమొందిన తర్వాత, బలరాముడు యువదంపతులను తోడ్కొని ద్వారకకు బయలుదేరెను.

సోదరుడు కృష్ణునికి, తదితరులకు హస్తినలో జరిగిన విషయములు, తనకు ఆగ్రహము కలిగి తరువాత అది ఉపశమించిన తీరు వివరించెను.

ఇప్పటికిని హస్తినాపురము దక్షిణ దిశయందు యమునా నదివైపు ఒరిగియుండుట బలరాముని ఆగ్రహమునకు చిహ్నముగా భావింతురు.

246 కృష్ణునికి విన్నపములు

ఒకసారి కృష్ణుడు 'సుధర్మ'యను సభామందిరములో సోదరుడు బలరామునితో తదితరులతో కూర్చుని యున్నపుడు ఒక అపరిచిత వ్యక్తి కృష్ణుని చూచుటకు వచ్చెను. అతనిని లోపలకు రావలసినదని కృష్ణుడు పిలువనంపెను. ఆ వ్యక్తి లోపల ప్రవేశించి, సభలో నున్నవారందరికి నమస్కరించెను. అతడు రెండు చేతులు శిరస్సుపై నుంచి కొంతసేపు నిలుచుండెను. తరువాత అతడు కృష్ణుని పాదములపైబడి యిట్లనెను. ''జరాసంధుని ముఖ్యపట్టణమైన గిరివ్రజము నుండి వచ్చినాను''.

శ్రోతలలో సంపూర్ణ నిశ్శబ్దము ఆవరించెను. పురాతన శత్రువు పేరు వినుసరికి అందరును ఒక్కసారిగా సావధానులైరి. ఒక్కసారిగా ఆవరించిన నిశ్శబ్దమునకు కారణమేమై యుండునా యని పరిశీలనముగా చూచుచుండెను. అందరును కృష్ణునివైపు చూచుచుండగా, కృష్ణుడిట్లనెను. ''మా శత్రువు జరాసంధుడు పంపిన సందేశమేమి?''

ఆ అపరిచిత వ్యక్తి తల అడ్డముగా ఊపి యిట్లనెను. ''జరాసంధుని వద్ద నుండి కాదు. మొదట నేను స్పష్టముగా వివరించనందుకు చింతించుచున్నాను. అతడు పర్వతమందున్న కోటలో బంధించిన అనేక రాజుల ప్రతినిధిగా నేను యిక్కడకు వచ్చితిని. జరాసంధుడు మహాదేవుని భక్తుడని నీకు తెలిసిన విషయమే. చెరనున్న రాజుల శిరస్సులతో కట్టిన రుండమాల అను హారమును మహాదేవునికి సమర్పించెదనని జరాసంధుడు ప్రతిజ్ఞపూనెను. ఇట్టి సంకల్పముతో జరాసంధుడు పెక్కుమంది రాజులను ఓడించెను. నూరు సంఖ్య దాటకుండుటచేత ఆ రాజులు యింకను సజీవులై యున్నారు. చెరనున్న రాజులు నా ద్వారా నీ కొక సందేశము పంపినారు. వారి సందేశ మీవిధముగా నున్నది. 'కృష్ణా! నీ శక్తి అనమానమైనదనియు, ఆపదలో నున్న వారిని తప్పక రక్షించెదవనియు విని యున్నాము. మేము పూర్తిగా నీ శరణుజొచ్చుచున్నాము. నీవు తప్ప మమ్ము రక్షించువారెవరును లేరు.

'' 'జీవితముపై వ్యామోహముతో సత్కార్యములు చేయుట మరచిన వారు, దుష్టకార్యములనే చేయువారు, భగవంతుని సందర్శించక పుణ్యము సంపాదించనివారు, యెక్కువకాలము జీవించరనియు మరుచటి జన్మలో కూడ భగవదనుగ్రహము పొందజాలరనియు చెప్పుదురు.

దాని విషయమై అడుగక యూరకుండెను''.

249 జరాసంధుడు ద్వంద్వ యుద్ధము చేయుట

కృష్ణుడు, అర్జునుడు, భీముడు గిరివ్రజము వెళ్ళిరి. స్నాతక బ్రాహ్మణ వేషములు ధరించి, గోడ గెంతి కోటలో ప్రవేశించిరి అది మట్టమధ్యాహ్న సమయము మహాదేవుని భక్తుడైన జరాసంధుడు పూజముగించి, తమ కోరికలను తీర్చవలసినదని వచ్చి అడిగే యాచకులను గౌరవించు సమయమది ఇంద్రప్రస్థము నుంచి వీరు ముగ్గురు యాచకులు అందరును సమావేశమై యున్న ప్రాంగణమునకు వెళ్ళిరి

జరాసంధుడు ముందు ప్రాంగణమునకు వచ్చెను ' రివద్దకు వెళ్ళి యిట్లనిరి. ''మేము చాల దూరము నుండి వచ్చితిమి. మా కోరికలను నీవు తీర్చగలవని ఆశించుచున్నాము దయచేసి మా కోరిక ప్రసాదింపుము''. జరాసంధుడు వారిని తేరిపార చూచుచు ఒక్కమాటయైనను మాట్లాడకుండెను. వారు తిరిగి యిట్లు కొనసాగించిరి. ''ఓర్పుగలవారికి సహించరాని దేదియును లేదు, దుష్టులకు అసాధ్యమైనది యేదియునులేదు, దానశీలురకు యివ్వదగని దేదియును లేదు. అందరిని సమానముగా చూచు వరము పొందిన వానికి అపరిచిత వ్యక్తి యెవరైన నుండునా?

''దానము చేయగల శక్తియుండియు, అడిగినదానిని యివ్వక చిరకాలము నిలుచు కీర్తిప్రతిష్ఠలను పోగొట్టు కొనువారు అందరి యేవగింపునకు గురియై నిందనొందుదురు ప్రాచీనరాజులు హరిశ్చంద్రుడు, రంతిదేవుడు, బలి, శిబిచక్రవర్తి, వేటగానిని ఆనందపరచిన పిచ్చిక, ముద్గలుడను బ్రాహ్మణుడు, గతించినప్పటికిని, దానగుణము చేత వారి కీర్తి యీనాటికిని చిరస్థాయిగా నిలిచియున్నది''

వీరి ముగ్గురి ప్రవర్తన తీరు జరాసంధునికి వింతగాతోచెను. వారు ధరించిన దుస్తులు చూడగా స్నాతక బ్రాహ్మణులవలె నున్నారు కాని వారి కంఠస్వరము, వారి రూపము, ధనుర్విద్యాభ్యాసము చేత ధనువులు దాల్చుటచేత, కాయలుకాచిన కరములను చూడగా స్నాతక బ్రాహ్మణు లనిపించుటలేదు. జరాసంధుడు తనలో తానిట్లు తలచెను ''వీరు తప్పక బ్రాహ్మణులయి యుండరు. వీరు క్షత్రియులై యుందురు. వీరు యేదో కానిపనిని తలపెట్టనున్నట్లు తోచుచున్నది. కాని బ్రాహ్మణులడిగిన దానిని నిరాకరించకుండుట నా నియమముగా నున్నది. కాని క్షత్రియులుగా గోచరించుచు స్నాతకుల వయస్సు కన్న వయసు ముదిరిన వారుగా కనిపించుచున్నప్పటికిని, బ్రాహ్మణ వేషము ధరించి బ్రాహ్మణులవలె వచ్చుట చేత వారేది అడిగినను, నా జీవితమైనను సరే, యివ్వక తప్పదు బలిచక్రవర్తి కథను వినలేదా? వామనుడు నారాయణుడే యని తెలుసును ఇంద్రుని వద్ద నుంచి సంపాదించిన సంపదనంతయు తన కిమ్మని యాచించెను కాని బలి సంకోచించలేదు. దాన గ్రహీతయైన వామనుని కీర్తి కన్న బలిచక్రవర్తి కీర్తి యీనాటికిని చిరస్థాయిగా నిలిచియున్నది. అడిగిన దానిని యిచ్చి బ్రాహ్మణులకు సహాయపడకున్న, యేక్షణములోనైనను ప్రాణములు వీడు శరీరముతో జీవించి యేమి ప్రయోజనము?''

ఆ విధముగా గొప్ప దానశీలియైన జరాసంధుడు తలపోయుచుండెను వారు ముగ్గురను చూచి నవ్వి

మిక్కిలి ఔదార్యముతో నిట్లనెను. ''మీరేది అడిగినను తప్పక యిచ్చెదననియు, నిరాశ కలిగించననియు వాగ్దానము చేయుచున్నాను. నా శిరస్సు నిమ్మని అడిగినను, సంకోచించక యిచ్చెదను''.

కృష్ణుడు ఒక అడుగు ముందుకువేసి యిట్లనెను. ''నీవు యిష్టపడినట్లయితే నీతో మేము ద్వంద్వ యుద్ధము చేయగోరుచున్నాము. మేము బ్రాహ్మణులము కాదు. మేము ముగ్గురము క్షత్రియులము. మాకు భోజనము అక్కరలేదు. మాకు కావలసినది నీతో పోరు''. జరాసంధుడిట్లనెను. ''నేను మిమ్ములను చూచిన వెంటనే మీరు బ్రాహ్మణులు కారని తెలుసుకున్నాను. మీరు ముగ్గురు ధరించిన బ్రాహ్మణ వేషమును నేను గౌరవించినాను. ఆ కారణము చేతనే మీ రేది అడిగిన దాని నిచ్చెదనని చెప్పినాను''. అతడు కృష్ణుని వైపు మరల మరల చూచెను. జరాసంధుడు బిగ్గరగా నవ్వి యిట్లనెను. ''నీ ముఖము పరిచయ మున్నట్లుగా గోచరించుచున్నది. చాల కాలముక్రిందట నిన్ను చూచితిని. అందుచే వెంటనే గుర్తు రాకున్నది. నీవు మేనమామను చంపిన గోపాలుడవు కావా?'' మిగిలిన యిద్దరినీ చూచి యిట్లనెను. '' ఈ యువకులిద్దరు యెవరు? వారు కూడ గోపాలురేనా?''

కృష్ణుడు జరాసంధునితో నిట్లనెను. ''నీ ఊహసరియైనదే. ఆ రోజులలో నీతో అనేక పర్యాయములు పోరాడిన గోపాలుడను నేనే. ఈ యువకుడు కుంతి కుమారుడైన భీముడు. రెండవ యువకుడు అతని సోదరుడు''. జరాసంధుడు విని యిట్లనెను. ''మీరు అడుగుచుండుటచేత మీతో యుద్ధము చేయగలను. కాని యుద్ధములో నన్నెదుర్కొనుటకు ధైర్యము లేక పిరికిపందవలె పారిపోయి, నాకు భయపడి సముద్రమధ్యములో జీవించువానితో నేను పోరను. ఈ అర్జునుడు కడు పిన్నవయసువాడు. ఇతని శరీరము, అతి మృదువుగా నున్నది. ఇతనితో నేను పోరుట సవ్యముగా నుండదు. భీముడు నాతో పోరుటకు తగి యున్నాడు. విపుల శరీరము గల యీ భీముడు బలవంతునివలె నున్నాడు. ఇతడు బహుశః నాతో కొంతవరకు పోరగలడు''.

తర్వాత జరాసంధుడు రెండు గదలను తెప్పించి, ఒకదానిని భీమునికిచ్చి, రెండవదానిని తాను తీసుకొనెను. వారిరువురు బయటకు వచ్చి ద్వంద్వ యుద్ధము ప్రారంభించిరి. ఇద్దరును సరిసమానముగా నుండిరి. పోరుచున్నప్పుడు యిరువురును సంతృప్తితో ఆనందించుచుండిరి.

వారిరువురు ఒకరినొకరు ఢీకొనినప్పుడు ఉత్పన్నమైన శబ్దము రెండు బలమైన మదపుటేనుగులు ఢీకొనినట్లుగా, లేక రెండు పిడుగులు ఒకదానికొకటి అడ్డముగా తగిలి శబ్దము చేసినట్లుండెను. ఇద్దరిలో యెవరును ఒకరికొకరు తీసిపోకుండ, అనంతముగా యీ పోరు సాగునా యనునట్లు ద్వంద్వ యుద్ధము చేయుచుండిరి. వారిద్దరి మధ్య ఇరువది యెనిమిది రోజులు ద్వంద్వ యుద్ధము సాగెను. వారిరువురి సంబంధము చాల విచిత్రముగా నుండెను. రాత్రిళ్లు స్నేహితులవలె ఒకరితోనొకరు ముచ్చటించుకొనుచుండెడి వారు. పగటిపూట తీవ్రముగా యిరువురును పోరెడు వారు.

ఒకరోజు రాత్రి భీముడు కృష్ణునితో యిట్లనెను. ''కృష్ణా! ఈ జరాసంధుని సంహరించుట నాకు సాధ్యమగునట్లు లేదు. ఇతడు నాకు అన్ని విధముల సరిసమానముగా నున్నాడు. ఈ పోరునకు అంతము కన్పించుటలేదు. రోజు రోజునకు నేను అలసిపోవుచున్నాను''.

కృష్ణుడు భీమునితో ''రేపు నీవు జరాసంధుని చంపగలవు'', అని చెప్పెను.

మరునాడు తిరిగి యిరువురి మధ్య ద్వంద్వ యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను భీముడు జరాసంధుని నేలపై పడవైచెను ఆ సమయములో కృష్ణుడు భీముని వైపు చూచెను. భీముడు చూచుచుండగా, కృష్ణుడు తన చేతిలో నున్న ఆకును రెండుగా చీల్చెను. అది చూచిన భీమునకు తానేమి చేయవలెనో అర్థమయ్యెను. క్రిందపడిన జరాసంధుని ఒక కాలిపై నిలుచుని రెండవ కాలును చేతితో పట్టుకుని రెండు భాగములుగా చీల్చెను.

మగధ దేశ రాజు జరాసంధుడు మరణించుట చూచిన ప్రజలు, కట్టలు త్రెగిన సముద్రము వలె, హర్ష ధ్వానములు చేసిరి అసాధ్యమని భావించిన కార్యమును సాధించినందుకు కృష్ణుడు, అర్జునుడు భీముని గాఢముగా కౌగిలించుకొనిరి. కృష్ణుడు జరాసంధుని కుమారునకు మగధ దేశపు రాజుగా పట్టాభిషేకము చేసెను. తరువాత అనేకులు రాజులు చెరనున్న గిరివ్రజమను పట్టణమునకు ముగ్గురును వెళ్ళిరి బంధ విముక్తులైన రాజులకు ఆనందముతో నోట మాటరాక, కృతజ్ఞతాపూర్వక దృక్కులు బరపిరి ఏకధారగా కనుల వెంట కారుచున్న అశ్రువులతో కృష్ణుని పాదము లభిషేకించిరి తడబడుచున్న మాటలతో వారు కృతజ్ఞత తెలుపగా, కృష్ణుడు వారితో నిట్లనెను ''జరాసంధుని చెరబడిన మిమ్ముల్లను, నేను యిచ్చిన మాట ప్రకారము, విడిపించి మాట నిలబెట్టుకొంటిని. దీనికి ప్రతి ఫలముగా మీరు మీ రాజ్యములకు తిరిగి వెళ్లి, అహంకార గర్వములో ధర్మము విస్మరించక చక్కగ పరిపాలించమని కోరుచున్నాను తరువాత యుధిష్ఠిరుడు జరుపు రాజసూయమునకు మీరందరును వచ్చి అతనికి సహాయము సందించవలసినదిగా నేను మిమ్ము కోరుచున్నాను''

భీమార్జునులతో కలిసి కృష్ణుడు గిరివ్రజ పట్టణము వదలి వెళ్ళెను పట్టాభిషిక్తుడైన యువరాజు సహదేవుడు వారికి వీడ్కోలు చెప్పెను. ఇంద్రప్రస్థపు పొలిమేరలకు వచ్చిన తర్వాత వారు పూరించిన విజయ శంఖారావము వినిన యుధిష్ఠిరునకు ఆనంద ముప్పొంగెను అతడు తన పరివారముతో త్వరగా వారి కెదురేగి ఆహ్వానించి యింటికి తీసుకువచ్చి గౌరవించెను

250 రాజసూయ యాగము

యుధిష్ఠిరుని సార్వభౌమత్వము చాటుటకై యుధిష్ఠిరుని నలుగురు సోదరులు నాలుగు దిక్కులకు వెళ్ళిరి వారు ఆయా దిశలందు పాలించుచున్న రాజుల నుండి యెటువంటి ప్రతిబంధకము యెదుర్కొనక విశేషమైన ధన సంపదతో తిరిగి వచ్చిరి. యుధిష్ఠిరుడు ధర్మ ప్రభువని, అనేక కష్టనష్టములు చవి చూచిన ఉదాత్తుడని అందరకును తెలియును యుధిష్ఠిరుని సార్వభౌమాధికారము పలువురు రాజులు అంగీ
ప్రధాన కారణము ఈనాటికి చక్రవర్తి పదవిని సాధించిన యుధిష్ఠిరుడు రాజసూయ యాగము తలపెట్టినందుకు తదితర రాజుల కెవరికిని అభ్యంతరము లేకుండెను వారు రాజసూయ యాగములో పాల్గొనుటకు ఉత్సాహ ముతో తమ అంగీకారము తెలిపిరి. ఒకరిద్దరు రాజులు మాత్రము యుధిష్ఠిరుని సోదరులకు ప్రతిబంధకము కల్పింపనెంచిరి కాని వారు పాండవ సోదరులచేత పరాజితులైరి. పరాజితులైన రాజులు విజేతలకు నివాళులర్పిం చిరి. రాజసూయమునకు పాండవ సోదరులు ఆ రాజుల నాహ్వానించిరి.

యుధిష్ఠిరుడు రాజసూయమునకు సన్నాహములు ప్రారంభించెను యాగ క్రతువులలో నిష్ణాతులైన

ఋషులను యాగము చేయుటకు అనువైన స్థలమును, అనుసరించదగు క్రతువులను వివరించమని యుధిష్ఠిరుడు స్వయముగా కోరెను. సర్వసామాన్యముగా వసంత కాలములో యాగము జరుపుట ఆచారము. వ్యాసుడు, భారద్వాజుడు, సుమంతుడు, క్రతువు, జైమిని, పైలుడు, పరాశరుడు, పరశురాముడు, వీతిహోత్రుడు, యింకను అనేకులు పవిత్ర ఋషివర్యులు యాగమునకు వచ్చుట కంగీకరించిరి. భీష్ముడు, ధృతరాష్ట్రుడు, ద్రోణాచార్యుడు, కృపాచార్యుడు, విదురుడు, దుర్యోధనుడు అతని సోదరులు, శకుని, కర్ణుడు, ద్రోణాచార్యుని పుత్రుడు అశ్వత్థామ — వీరిని ఆహ్వానించుటకై యుధిష్ఠిరుడు సహదేవుని పంపెను.

భారత వర్షములోని రాజులందరును రాజసూయమునకు ఆహూతులైరి. వసంత ఋతువు ప్రారంభమయ్యెను. పవిత్ర ముహూర్త సమయమందు యుధిష్ఠిరుడు స్వయముగా యాగ భూమిని దున్ని, యజ్ఞారంభమునకు ముందుగా నిర్వర్తించవలసిన విధులను ప్రారంభించెను.

యాగము ప్రారంభమై యెటువంటి అడ్డంకులు లేక కొనసాగుచుండెను. నారద పురస్సరముగా స్వర్గము నుండి ఋషులు యాగము తిలకించుటకు వచ్చిరి. యుధిష్ఠిరుడు జరుపుచున్న రాజసూయ యాగ వైభవము గూర్చి ఇంద్రుని సభలో కూడ ముచ్చటించుచుండిరి. వెనుక వరుణుడు జరిపిన రాజసూయ యాగ వైభవమును పోలియున్నదని అందరును మెచ్చుకొనుచుండిరి.

యాగాంతమున జరుపవలసిన మర్యాద ఒకటి కలదు అది యేమనగా ఆహూతులైన అతిథులలో అత్యుత్తముడైన వానిని గౌరవించి సత్కరించుట. యుధిష్ఠిరుడు అతిథుల నందరిని సరిసమానముగా గౌరవించెను. కాని ప్రత్యేకముగా ఒకరిని గౌరవించి సత్కరించుట యుధిష్ఠిరునికే కాక, సత్కృతునకు, ఆహూతులైన గౌరవనీయు లందరికిని కూడ ఒక విధముగా యిబ్బంది కలిగించు కార్యమిది. ఒకరిని ప్రత్యేకముగా గౌరవించి సత్కరించుటచేత యితరులను చిన్నచూపు చూచినట్లు కాగలదు. అతి చాకచక్యముతో యీ సమస్యను పరిష్కరించుటకు యుధిష్ఠిరుడు ప్రయత్నించుచుండగా, తెలివితేటలలో అసామాన్యుడని ప్రఖ్యాతి గాంచిన సహదేవుడు నిలుచుని యిట్లనెను. ''ఇచ్చటకు వచ్చిన అతిథులలో గౌరవించి సత్కరింపదగిన వ్యక్తి ఒకే ఒకరు కలరు. అతడు కృష్ణుడు అతడు మానవమాత్రుడు కాడు సాక్షాత్తు భగవంతుడే రూప నామములు ధరించి, మనవంటి వారి శ్రేయస్సుకై యీ భూమిపై సంచరించుచున్నాడు. ఈ లోకమునకు అతడే పునాది. అన్ని యాగములకు అతడే మూల పురుషుడు. యాగములలో సమర్పించు వానిని గ్రహించునది అతడే. ఉపనిషత్తులు వర్ణించునది, అందరి పూజల నందుకొనునది అతడొక్కడే. సృష్టించునది, పోషించునది అతడు మాత్రమే చివరకు యీ లోకమును లయింప జేయునది కూడ అతడే అతని అనంత తత్త్వమును అనంత వైభవమును యెవరు తెలియగలరు? కృష్ణుని గౌరవించినచో యీ లోకములోని అన్ని జీవులను జడ పదార్థములను గౌరవించినట్లగును. ఎందులకనగా యీ లోకమంతయు వ్యాపించిన బ్రహ్మమే అతడు. అందుచే మనమందరమును కృష్ణుని గౌరవించి సత్కరించుట ఉచితముగా నుండగలదు''.

అక్కడ చేరిన విజ్ఞులందరును సహదేవుని పలుకులకు సంతసించి హర్షము వెలిబుచ్చిరి. అతని పలుకులలోని సత్యము వారు గ్రహించిరి. కృష్ణుడు పరమపురుషుడని, గౌరవింపదగువాడు అతడొక్కడేయని వారికి తెలియును సహదేవుని సూచన అందరకును ఆమోద యోగ్యముగా నున్నదని తెలుసుకుని యుధిష్ఠిరుడు సంతోషించెను. యుధిష్ఠిరుని మనస్సులో కూడ అదే కోరిక కలిగెను. తన సంకల్పమును మాటల ద్వారా తెలియచెప్పు లోపల సహదేవుడు అదే అభిప్రాయమును స్పష్టముగా వివరించి చెప్పెను.

అమితమైన ఆనందముతో యుధిష్ఠిరుడు కృష్ణుని పూజింప మొదలు పెట్టెను. ద్రౌపది సువర్ణ పాత్ర నుండి నీరు పోయుచుండగా, యుధిష్ఠిరుడు కృష్ణుని పాదము లభిషేకించెను. కృష్ణుని పాదముల నభిషేకించిన తీర్థమును తన తలపై జల్లుకొని, తర్వాత భార్య, సోదరుల తలలపై జల్లెను. అనేక సంవత్సరముల క్రితము యీ తీర్థమును మందాకిని పేరుతో పిలుచుచుండిరి. భగీరథుడు మందాకినిని భూలోకమునకు తీసుకువచ్చిన తర్వాత గంగ యను పేరుతో ప్రసిద్ధికెక్కెను. యుధిష్ఠిరుని నేత్రములు అశ్రువులతో నిండియుండుటచేత, కృష్ణుని ముందు చేతులు జోడించి నిలుచుండియున్న యుధిష్ఠిరుడు కృష్ణుని సరిగా చూడలేకపోయెను. యుధిష్ఠిరుని మనస్సు కృష్ణుని గురించిన ఆలోచనలతో నిండి యుండెను.

251 చేది రాజు శిశుపాలుడు

''ఈ తెలివి తక్కువతనమును యిక చాలింపుడు'' అను స్వరము అకస్మాత్తుగా వినిపించెను. అది వినిన అందరును ఆశ్చర్యముతో నిస్తబ్ధులైరి. భగవంతుని పూజించుటలో నిమగ్నులైన అందరకును ఊహించని విధముగా యీ అపస్వరము వినిపించుట ఆశ్చర్యము కలిగించెను. అందరి కనులును స్వరము వచ్చిన దిక్కువైపు మళ్ళెను. దామఘోషుని కుమారుడైన శిశుపాలుడు లేచి నిలుచుండుట అందరును చూచిరి. అతడు దోషారోపణము చేయు వానివలె చేయి పైకెత్తెను. అతని కనులు క్రోధముతో యెర్రబడెను. తన అనంగీకారమును సూచించుటకుగాను యెత్తిన చేయి తీవ్రముగా వణకుచుండెను. కృష్ణుని గురించి నిందా పూర్వకముగా మాట్లాడ మొదలుబెట్టెను. యుధిష్ఠిరుని క్రూరమైన మాటలతో నిందింపదొడగెను.

''కాలగతిని యెవరును మార్చలేరు. అది సత్యమే'' అని శిశుపాలుడు పలికి, తన ప్రసంగము నిట్లు కొనసాగించెను. ''అనుభవజ్ఞులైన వృద్ధులు యీ వాక్యము పలికి యున్నచో అది సత్యమని నమ్మవచ్చును. ప్రపంచానుభవము లేని పసివాడైన సహదేవుని పలుకులను క్షమించవచ్చును. అతడు కృష్ణుని సహవాసములో నుండుటచేత కృష్ణుడు మాత్రమే గౌరవ మొందుటకు సత్కారమునకు అర్హుడని అతని అభిప్రాయము కావచ్చు.

''కాని యిక్కడ చేరిన వయోవృద్ధులు, అనుభవజ్ఞులు కూడ విజ్ఞత చూపించుటకు బదులుగా సహదేవుని పలుకులను విని మెచ్చుకొనుట నా కాశ్చర్యము కలిగించుచున్నది. ఈ సభలో నున్న విజ్ఞులందరిని అభ్యర్థించుచున్నాను. యుధిష్ఠిరుని తెలివిమాలిన యీ పనికి మీ అంగీకారము నీయవలదు. మీ వివేక శక్తిని వినియోగింపుడు. యదు వంశమునకే మచ్చతెచ్చిన యితడు, యీ గొల్లడు యే విధముగా యీ గౌరవమునకు తగునో తెలియజెప్పుడు! ఇచ్చట అనేకులు గొప్ప వ్యక్తులు కలరు. తపస్సంపద, జ్ఞానసంపద కలిగిన ఋషులెందరో యున్నారు. వీరు స్వర్గవాసులచేత ప్రశంసలు పడసినారు. వీరు పాపరహితులు; యెల్లపుడును బ్రహ్మ ధ్యానములో నిమగ్నులై యుందురు. వీరి నందరిని విస్మరించి, యుధిష్ఠిరుడు తెలివితక్కువగా యీ మనుజాని (కృష్ణుని) గౌరవింపదలచుట సిగ్గుచేటు.

''కృష్ణుడు దీని నంగీకరించుట యెట్లున్నదనగా, దేవతలకు చెందవలసిన హవిస్సును కాకి తన్నుకుపోయి నట్లున్నది.

''అతడు యే ఉన్నత కుటుంబమునకును చెందినవాడు కాడు. కారాగారములో జన్మించి, గోపాలకుని

వద్ద పెరిగిన యితనికి రాజుల సమక్షములో సంచరించు సంస్కారము యెట్లు కలుగును? అతనికి సంఘ మర్యాదలు తెలియవు, సామాన్య సూత్రములను కూడ పాటించడు తాను చేయబోవు కార్యములకు పెద్దల యాదేశమును తీసుకొనక తనకు తానే నిశ్చయించుకొనును. గొప్పగా చెప్పుకోదగిన గుణ మొక్కటియు అతనిలో లేదు. అతని కుటుంబ మెటువంటిదో యోచింపుడు. యయాతి కుమారుడైన యదువు యితని పూర్వుడు తండ్రి కోరికను మన్నించక పెడచెవిని పెట్టి నిరాకరించిన వాడు యదువు. తన జ్యేష్ఠ పుత్రుని ప్రవర్తనకు అసంతృప్తుడై యయాతి యదువును నిరాకరించుట మీరెరుగని విషయము కాదు

''యదువు కుటుంబములోని వారందరును దొంగ బుద్ధులకు, త్రాగుబోతు తనమునకు ప్రసిద్ధికెక్కిరి బ్రహ్మర్షులు సంచరించు దేశములకు దూరముగా సముద్రము మధ్యలో నున్న నగరములో వారుందురు. వారికిని యితరులకును గల భేదము ఆ ఒక్క విషయమే స్పష్టము చేయుచున్నది ఇతడొక గోవులకాపరి, దొంగ. ఇటువంటి వారు రాజులు కాలేరని లోకములో అందరికిని తెలిసినప్పటికిని, యితడు రాజు కావలెనని ఉవ్విళ్లూరుచున్నాడు అటువంటి వాడు యిటువంటి సభలో గౌరవమందరాదు సర్వ సామాన్యమైన సభలలో కూడ అతనిని గౌరవించుట తగదు అటువంటపుడు యీ సభలో అందరిలో నుత్తమ వ్యక్తిగా అతనిని గౌరవించుటెట్లు? అది యెంత మాత్రము తగదు. ఈ విధముగా అతనిని పూజించుట పెద్ద తప్పు''

శిశుపాలుని నిందాపూర్వక ప్రసంగము ముగిసిన వెంటనే సభలో నిశ్శబ్ద మావరించెను నక్క కూతలకు చెక్కుచెదరని మృగరాజువలె, ముఖములో యెటువంటి భావము ప్రదర్శింపక కృష్ణుడు కూర్చుండెను భగవంతుని యెడల యెనలేని ప్రేమ భక్తికలవారు చెవులు మూసుకొని సభ నుండి నిష్క్రమించిరి భగవంతునిపై గాని, అతని భక్తులపై గాని నిందలను వినినచో, వారి పుణ్యము హరించి నరకము పాలగుదురని పెద్దలు చెప్పుచుందురు. భగవంతుని నిందించుటకు మించిన పాపము వేరొకటి లేదు

శిశుపాలుని నిందాపూర్వక ప్రసంగము వినిన పాండవులు విభ్రాంతి చెందిరి వారు కేకయ, మత్స్య, సృంజయులతోపాటు చేతులను జాపి ఆయుధములు గైకొని, అగౌరవకరమైన నిందా ప్రసంగము చేసిన శిశుపాలుని శిక్షింప దలచిరి. భీముడు శిశుపాలుని మాటలు విని సహించలేకపోయెను తన గద నెత్తి శిశుపాలునివైపు వడివడిగా వచ్చుటకు ప్రయత్నించెను వారందరిని ఊరకుండమని కృష్ణుడు సంజ్ఞచేసి, చిరునవ్వు చిందించుచు కూర్చుండెను.

భీష్ముడు భీమునితో యిట్లనెను. ''శిశుపాలుడు కృష్ణుని చేతిలో మాత్రమే మరణించునట్లుగా నిర్ణయమై యున్నది. అతడు జన్మించినపుడు ఆకాశము నుండి ఆ విధముగా స్వరము వినిపించెను శిశుపాలుని తల్లి అనగా నీ పెదతల్లి, ఆకాశము నుండి విన్పించిన స్వరము నిజము కాకూడదని, తన పుత్రుని రక్షించమని కృష్ణుని ప్రార్థించెను. శిశుపాలుడు తనకు దక్కునని ఆమె భావించెను ఆమె పుత్రుని నూరు అవమానములు సహించి క్షమించి విడిచి పుచ్చెదనని కృష్ణుడు శిశుపాలుని తల్లికి మాట యిచ్చెను. తన పుత్రుడు నూరు సంఖ్య చేరడను విశ్వాసముతో శిశుపాలుని కెటువంటి హాని జరుగబోదని ఆమె ధైర్యముగా నుండెను కాని యేమి జరిగెనో చూడు! కృష్ణుని ప్రక్కనే పువ్వులు గుట్టగా పడియున్నవి నీ అన్న యుధిష్ఠిరుడు కృష్ణుని పూజించిన పూవులవి. వానిని ఒకొక్కటే కృష్ణుడు క్రింద వేయుచుండెను. అవి యిపుడు నూరుకు మించి యున్నవి ఇపుడు కృష్ణుడు శిశుపాలుని చంపనున్నాడు''.

భీష్ముడు ఆ విధముగా మాట్లాడుచుండగా, కృష్ణుడు ఒక్కసారిగా లేచి నిలుచుండెను కృష్ణుని వదనములో

సరళత్వము, ప్రసన్నత అంతరించెను కనురెప్పలు క్రోధమును సూచించుచుండెను. శిశుపాలుడు చేతిలో కత్తిని ధరించి తన అనుయాయులతో కృష్ణునివైపు వడివడిగా వచ్చుచుండుట జూచి, కృష్ణుడు వేచి చూచుచుండెను.

ప్రతి ఒక్కరు నిస్సహాయముగా చూచుచుండిరి కృష్ణుడు తన చక్రముతో శిశుపాలుని తల నరికి శరీరము నుండి వేరుచేసెను. ఈ దృశ్యమును అందరు నోట మాట రాక ఊపిరి బిగబట్టి చూచుచుండిరి

కట్టలు తెగిన సముద్రపు హోరు వంటి శబ్దము వినిపించెను. మహాజ్ఞానులైన నారద, వ్యాస, యుధిష్ఠిరులకు శిశుపాలుని మృత దేహము నుండి ఒక విధమైన వెలుగు కృష్ణునివైపు పయనించి, కృష్ణుని పాదములు సమీపించినంతనే ఆ వెలుగు అదృశ్యమగుట కన్పించెను.

వైకుంఠములోని ద్వారపాలకులలో ఒకడైన జయుడు, సనకాది మహర్షుల శాప ఫలితముగా అనేక వేల సంవత్సరముల తదుపరి, తన స్వస్థానము చేరుకొనెను అనంత కృపా సముద్రుడైన భగవంతుడు, పాపభూయిష్ఠము, దుఃఖము బాధలతో నిండిన యీ మానవ లోకము నుండి మూడవ జన్మ అనంతరము జయునకు విముక్తికలిగించెను జయునకు భగవంతుని నుండి దీర్ఘకాలపు యెడబాటు అంతమయ్యెను తిరిగి నారాయణుని విడిచి యుండవలసిన అవసరము జయునకు లేకుండెను

రాజసూయ యాగము సమాప్తమయ్యెను యుధిష్ఠిరుడు వచ్చిన అతిథులందరిని తగిన రీతిగా గౌరవించి సత్కరించెను చేయవలసిన విధులను సంపూర్ణముగా నెరవేర్చి యుధిష్ఠిరుడు యాగము ముగించెను.

( )రము విడిచి వెళ్ళిన తర్వాత, యుధిష్ఠిరుని కోరికపై కృష్ణుడు మరికొన్ని దినములు అచట గడపెను మరికొన్ని వారముల తర్వాత, పాండవ సోదరులు అభ్యర్థించుచున్నప్పటికిని, కృష్ణుడు వారిని విడిచి తిరిగి ద్వారకా నగరమునకు బయలుదేరెను.

252 సాళ్వుడు ద్వారకను ముట్టడించుట

సాళ్వుడు శిశుపాలునికి అత్యంత ప్రియ స్నేహితుడు. రుక్మి శిశుపాలుని ఆహ్వానించినపుడు, సాళ్వుడు కూడ విదర్భ వెళ్ళెను రుక్మిణిని శిశుపాలుడు వివాహమాడ దలచిన కాలమది కాని కృష్ణుడు రుక్మిణి నెత్తుకుపోయి వివాహమాడెను. అప్పటి నుండి శిశుపాలుడు, అతని స్నేహితులు కృష్ణునిపై ద్వేషము కలిగియుండిరి. రాజసూయ యాగాంతమున తన ప్రియమిత్రుడైన శిశుపాలుడు కృష్ణునిచే నిహతుడైనప్పటి నుండి, సాళ్వునకు కృష్ణునిపై ఆగ్రహము యినుమడించెను. కృష్ణుని కారణముగా యిద్దరు ముఖ్య స్నేహితులను — జరాసంధుడు, శిశుపాలుడు — పోగొట్టుకొనెను. తీవ్రమైన క్రోధముతో ''ఈ భూమిపై యాదవులు లేకుండ చేసెదనని'' సాళ్వుడు ప్రతిజ్ఞ పూనెను

సాళ్వుడు పర్వతములకు వెళ్ళి అక్కడ మహాదేవునికి ప్రీతి కలిగించుటకై తీవ్రముగా తపస్సు చేసెను అతడు ప్రతి దినము పిడికెడు మట్టిని మాత్రము ఆహారముగా గ్రహించుచుండెను. అందరు దైవములలో, మహాదేవుని మెప్పించుట అతి సులభము. సాళ్వుని తపస్సుకు సంతోషించి, మహాదేవుడు వరమును

కోరుకొమ్మని సాళ్వునితో పలికెను. దేవతలచేగాని, అసురులచేగాని, మానవులచేగాని, గంధర్వులచేగాని, నాగులచేగాని, రాక్షసులచేగాని నాశనము చెందని విమానమును ప్రసాదించమని సాళ్వుడు వరమడిగెను. తాను కోరిన ప్రదేశమునకు — భూమిపైగాని, జలముపైగాని, ఆకాశముపైగాని — అది వెళ్ళునట్లు, యాదవులకు భయము కలిగించునట్లుగా నుండవలెనని సాళ్వుడు మహాదేవుని కోరగా, మహాదేవుడు సాళ్వుని కోరిక మన్నించి వరమును ప్రసాదించెను. ఆ విమానమును మయుడు నిర్మించెను

సౌభ యను పేరుగల ఆ విమానము (రథము) సాళ్వునికి లభించెను. అది కేవలము రథమే కాదు అది ఒక చిన్న పట్టణము. అందులో కూర్చున్న సాళ్వుడు, తాను కోరుకున్న ప్రదేశమునకు వెళ్ళగలుగుచుండెను. ద్వారకా నగరమును నాశనము గావించుటకు తగిన సమయము ఆసన్నమైనదని సాళ్వుడు నిశ్చయించుకొనెను.

తన వద్దనున్న ఆయుధములతో, పెద్ద సేనాబలము సమకూర్చుకుని, ద్వారకా నగరమును నాలుగు వైపుల చుట్టుముట్టెను. ద్వారకా నగరమును సంపూర్ణముగా నాశనము చేయుటకు దృఢ నిశ్చయుడయ్యెను తోటలు, అందముగా అలంకరించిన నగర ద్వారములు, గృహములు, విశ్వకర్మ తీర్చిదిద్దిన గోపురములు, నగిరమును రక్షించుటకు నిర్మించిన ప్రాకారపు గోడలు అన్నింటిని సాళ్వుడు ధ్వంసము చేసెను. తన విమానములో కూర్చుని సాళ్వుడు, బాణములను ప్రయోగించుచుండెను. రాళ్ళ వర్షము కురిపించుచుండెను. పర్వతములపై నున్న పెద్ద పెద్ద రాళ్ళను, క్రూర సర్పములు మొదలైన వానిని ద్వారకా నగరముపై విసరుచుండెను. ద్వారక యందు గాలివాన సృష్టించెను విపరీతమైన గాలి వలన ధూళి చెలరేగి యేమియు కనుపించకుండెను కృష్ణుని ద్వారకా నగరము, ఆనాడు త్రిపురాసురుడు యీ భూమిపై సృష్టించిన చిచ్చును పోలి యున్నది.

కృష్ణుని కుమారుడైన ప్రద్యుమ్నుడు సాళ్వునితో యుద్ధము చేయుటకు బయలుదేరెను సాత్యకి, సాంబ, అక్రూర, కృతవర్మాది యాదవులు ప్రద్యుమ్ను ననుసరించి వెళ్ళిరి. సాత్యకి మున్నగువారు ఘోర యుద్ధము సలిపిరి. ప్రద్యుమ్ముడు తీవ్రముగా పోరాడెను. శంబరునితో నున్నపుడు మహామాయ యందు నిష్ణాతుడైన ప్రద్యుమ్నుడు, సాళ్వుని నక్కజిత్తులను తేలికగా యెదుర్కొన గలిగెను. కాని సౌభ యను విమానము, ప్రద్యుమ్నుని బాణముల ధాటికి నిలువ గలిగెను. విమానము ఒక క్షణము ఆకసముపై కెగురుచు, మరుక్షణము భూమిపై వాలుచు, యెవరైన వెంబడించినచో తిరిగి ఆకాశమున కెగసి తప్పించుకొనుచుండెను ఒకొక్కపుడు ఘనముగా రూపొందుచు, మరొక తడవ అతి కురుచగా మారుచుండెను. సాళ్వుడు త్వరత్వరగా పాదరసము వలె కదలిపోవుచుండుటచేత, యెవరును సరిగా గురిపెట్టి బాణము ప్రయోగించ లేకపోవుచుండిరి యాదవ నాయకులకు అతడతి శక్తిమంతుడుగా తోచెను. అతని నెవరును యెదుర్కొనలేకపోయిరి.

సాళ్వుని మంత్రి ద్యుమనుడు ప్రద్యుమ్నుని సమీపించి తన గదతో తీవ్రముగా కొట్టెను. ఆ దెబ్బకు ప్రద్యుమ్నుడు మూర్ఛపోయెను. ప్రద్యుమ్నుని రథసారధి ప్రద్యుమ్నుని దూరముగా తీసుకుపోయెను ప్రద్యుమ్నునకు తెలివి వచ్చిన తర్వాత రథసారధి చర్యకు ఆగ్రహించెను ప్రద్యుమ్నుడు రథసారథితో యిట్లనెను. ''నీవెందుకిట్లు చేసితివి? శత్రు సేనలు నేను భయపడి పారిపోయినట్లుగా భావింతురు ఇది యాదవ వంశమునకే కళంకము నీ చర్య నాకు మిక్కిలి అసంతృప్తి కల్గించినది'' దారుకుని కుమారుడైన రథసారథి యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ''ఓ రాకుమారా! మీరు భయపడినట్లుగా యెట్టి సూచనలు లేవు

యుద్ధ నియమ నిబంధనల ప్రకారము, రథములోని వీరునకు ఆపద సంభవించినపుడు రథసారథి అతనిని రక్షింపవలసి యున్నది. అదే విధముగా రథసారథికి ఆపద సంభవించినపుడు రథములోని వీరుడు రథసారథికి రక్షణ కల్పించవలసి యున్నది. నేను మీ పేరు ప్రతిష్ఠలకు యెటువంటి అవమానము కలిగించలేదు. మీరు చింతించవద్దు. మిమ్ములను తిరిగి యుద్ధభూమికి తీసుకు వెళ్ళెదను''. ప్రద్యుమ్నుడు తిరిగి ద్యుమను నెదుర్కొని సునాయాసముగా సంహరించెను. యాదవ నాయకులు సాళ్వుని సేనాబలమును ఒక క్రమ పద్ధతిలో నాశనము గావించుచుండిరి. ఈ యుద్ధము యిరువది యేడు దినములు కొనసాగెను. అయినప్పటికిని సాళ్వుడు మాత్రము చావకుండెను.

రాజసూయ యాగానంతరము కృష్ణుడు ఇంద్రప్రస్థములో నున్నపుడు, ద్వారకా నగరములో ఈ యుద్ధము జరుగుచుండెను. దుశ్శకునములు గోచరించుట గమనించి, ద్వారకా నగరములో యేదో కీడు జరుగుచున్నదని కృష్ణుడు భావించెను. ఆ కారణముచేత కృష్ణుడు త్వరగా ద్వారకకు బయలుదేరెను.

253 యుద్ధరంగములో కృష్ణుడు

కృష్ణుడు తనలో తానిట్లు తలచెను. ''శిశుపాలుని సంహరించుటచేత అతని మిత్రులు కొందరు ద్వారకలోని ప్రజలను వేధించుచున్నారు. ఇందుకు సందేహము లేదు''. ద్వారక చేరిన కృష్ణుడు సాళ్వుని దురాగతము లన్నియు వినెను. ద్వారకను అందలి ప్రజలను రక్షించుటకు బలరాముని నియోగించి, కృష్ణుడు యుద్ధ రంగమునకు బయలుదేరెను.

యాదవ సేనలు దూరములో గరుడుని పతాకము యెగురుచుండుట గమనించిరి. సాళ్వుడు కూడ కృష్ణుని రాకను గమనించెను. ఇరు సేనలు కృష్ణుని రాకకు సంతోషించిరి. కృష్ణుని సంహరింపవలెనని సాళ్వుని ధ్యేయము. కృష్ణుని చేత సాళ్వుడు నిహతుడగునని యాదవులకు తెలియును.

కృష్ణుని రథసారథిని చంపుటకు సాళ్వుడు, తన వద్ద నున్న భయంకరమైన 'శక్తి' అనే ఆయుధమును విసరెను. శక్తి యొక్క ప్రచండమైన వెలుగు భూమ్యాకాశములందు ప్రసరించెను. శక్తి రథసారథిని సమీపించునపుడు కలిగిన శబ్దము వేయి పిడుగులు ఒక్కమారుగా పడినంత శబ్దము చేసెను. కృష్ణుడు తన పదునైన బాణములతో 'శక్తి'ని తునకలు తునకలు చేసెను. కృష్ణుడు తన ధనుస్సు నుండి విడిచిన బాణములు ఒక దాని వెనుక మరొకటి అతి వేగముతో సాళ్వుని సౌభమను రథమును ఆవరించి, ఆ రథము కన్పించకుండునట్లు చేసెను. సాళ్వుడు బాణము ప్రయోగించి, కృష్ణుని ఎడమ భుజమునకు తీవ్రమైన బాధ కలిగించెను. ఆ బాధకు కృష్ణుని చేయి నుండి శార్ఙ్గము జారి క్రిందపడెను. సాళ్వుడు, తను పలికిన మాటలకు కృష్ణుడు భయపడునని తలచెను. అతడు కృష్ణునితో యిట్లనెను. ''ఓరీ మూర్ఖుడా! నీవు చేసిన అక్రమ కార్యములకు నిన్ను శిక్షించెదను. నీవొక సామాన్యమైన దొంగవు. అంతకు మించి, నీవు వట్టి పిరికిపందవు. మేము గమనించుచుండగా శిశుపాలుని భార్య నెత్తుకుపోయి నీ దానిని చేసుకున్నావు. యుద్ధము చేసి ఆమెను గెలుచుకొనుటకు బదులుగా, నీవు పారిపోయినావు. ఇప్పుడు నీవు యేమి చేసినావు? రాజసూయ సభలో, యుద్ధమునకు సిద్ధముగా లేనట్టి శిశుపాలుని సంహరించినావు. నా స్నేహితుని సంహరించినందుకు, నా బాణములతో నిన్ను వధించి కసి

తీర్చుకొందును''.

కృష్ణుని కనులు నిప్పులు గ్రక్కుచుండెను. అతడు సాళ్వునితో యిట్లనెను. ''నీవు మిక్కిలి వదరుచున్నావు. నిజమైన వీరులు మాటలలోకాక చేతలలో చూపించెదరు'' అ విధముగా మాట్లాడుచు కృష్ణుడు తన గదతో సాళ్వుని గడ్డముపై కొట్టెను. ఆ దెబ్బకు సాళ్వుడు రక్తము కక్కుకొనెను. కృష్ణుని గద తిరిగి వెనుకకు రాగానే, మాయ సహాయముతో సాళ్వుడు అదృశ్యుడయ్యెను.

కృష్ణుడు శత్రువు కొరకు వెదకుచుండగా, ద్వారక నుంచి వార్తాహరుడొకడు వచ్చి, కృష్ణుని వెంట పరుగెత్తుచు యిట్లనెను. ''కృష్ణా! కృష్ణా! నీ తల్లి నన్ను నీ వద్దకు త్వరగా పంపినది. నీ తండ్రి వసుదేవుని, కసాయివాడు గొర్రెలను బంధించినట్లు, బంధించినాడు''.

ఈ వార్త విని కృష్ణుడు మిక్కిలి నిరుత్సాహముతో నిస్పృహ చెందెను. సామాన్య మానవులు దుఃఖములకు బాధలకు తాళలేక వర్తించినట్లుగా కృష్ణుడు ప్రవర్తించెను. కృష్ణు డిట్లు తలచెను. ''నా సోదరుడు బలరాముని యీ పిరికిపంద సాళ్వుడు యెట్లు జయించ గలిగెను? ఇది చూడగా నా తండ్రి సోదరుని వంటి వారు కూడ విధి చేతిలో ఆట బొమ్మలని స్పష్టమగుచున్నది. అన్నిటికన్న అతిశక్తిమంతమైన శత్రువు విధి! ఎట్టి వారైనను విధి చేత బాధలకు లోనుకాక తప్పదు''.

అకస్మాత్తుగా కృష్ణుని యెదుట సాళ్వుడు వసుదేవుని బందీగా పట్టుకుని ప్రత్యక్షమయ్యెను. సాళ్వుడు కృష్ణునితో యిట్లనెను. ''కృష్ణా! ఇటు చూడుము. నీవు మిక్కిలి గౌరవము చూపించు యీ వ్యక్తి నీ తండ్రి. నీవు చూచుచుండగనే నీ తండ్రిని సంహరించెదను. నీ తండ్రిని రక్షించుటకు నీకు శక్తియున్నచో రక్షింపుము. నీవు యే మాత్రము వీరుడవో చూచెదను''.

కృష్ణుడు తన బాణము తీయునంతలో, సాళ్వుడు వసుదేవుని తల నరికి గాలిలో యెగిరి తన విమానము సౌభకములో ప్రవేశించెను. కృష్ణుడు తీవ్ర విచారములో మునిగెను; కొద్ది క్షణములు మాత్రమే విచార మావరించెను. మబ్బుల మాటున కొంచెము సేపు దాగిన చంద్రుడు మబ్బు విడిచిన తర్వాత బయటికి వచ్చినట్లు, మాయ కమ్మిన కృష్ణుని మనస్సు మాయ వీడినంతనే యిది సాళ్వుని కుతంత్రమని గ్రహించెను. మెలకువ కలిగిన తర్వాత స్వప్న ప్రపంచమును కాంచనట్లు, ద్వారక నుండి వచ్చిన వార్తాహరుని గాని, కొద్దిసేపు క్రితము క్రింద పడిన తండ్రి దేహమును గాని కృష్ణుడు చూడలేదు. తనపై తనకు కోపము వచ్చి కృష్ణుడు మండిపడెను. సాళ్వుని మాయచేత తాను మోసపోయినందుకు కృష్ణుడు సహించలేకపోయెను.

సౌభ అను విమానములో ఆశ్రయము పొందిన సాళ్వుని కృష్ణుడు సంహరించుటకు ప్రయత్నించెను. కొంతసేపయిన తర్వాత, యీ ఆటను ముగించుటకు సమయ మాసన్నమైదని కృష్ణుడు గ్రహించెను. కృష్ణుడు తన బాణములతో సాళ్వుని ఆయుధాగారమును ఛేదించి బ్రద్దలు చేసెను. తరువాత సాళ్వుని ధనుస్సును, తలపై ధరించిన మణిని ముక్కలు చేసెను. తన గదతో సౌభ యను విమానమును కొట్టి ముక్కలు ముక్కలు చేసెను. విరగ నటువంటి విమానము అతి తేలికగా ముక్కలు ముక్కలగుట ఆశ్చర్యము గొలిపెను.

సాళ్వుడు గదనెత్తి నేలపై నిలుచుండెను. కృష్ణుడు తన చక్రము త్రిప్పి సాళ్వునిపై ప్రయోగించెను. సాళ్వుని శిరస్సు, శిరస్సుపై ధరించిన మణితో సహా నేలపై పడెను. అచట అనేక దినములుగా రణ రంగము నందు

యుద్ధము చేయుచున్న ప్రతి ఒక్కరి హృదయములో ఆనంద ముప్పొంగెను.

శిశుపాలుని మిత్రులలో దంతవక్త్రుడు మిగిలెను. ఇపుడతడు కృష్ణునితో యుద్ధమునకు తలపడెను. శిశుపాలుని వలె దంతవక్త్రుడు కూడ కృష్ణునికి మేనబావ.

తన సోదరుడు శిశుపాలుడు, స్నేహితులు పౌండ్రకుడు, సాళ్వుడు కృష్ణునిచే నిహతులైనందుకు కృష్ణునిపై పగ తీర్చుకొనదలచెను. వారందరును విడదీయరాని స్నేహితులు

యుద్ధము నందు గదను విరివిగా ఉపయోగించుటలో దంతవక్త్రునికి మక్కువ యెక్కువ.. నరాసరి కృష్ణుని సమీపించి యుద్ధము మొదలుపెట్టెను. తన గదతో కృష్ణుని గొట్టెను. అకస్మాత్తుగా తన మీద కెగబడినందుకు చెక్కు చెదరక, కృష్ణుడు కౌమోదకి యను గదను తీసుకుని, దంతవక్త్రుని వక్షముపై గొట్టెను ఆ దెబ్బకు ఎండిన యీత చెట్టువలె, విర్ణమైన దంతవక్త్రుని దేహము నేలగూలెను. మృతదేహము నుండి ఒక విధమైన వెలుగు వెలువడి కృష్ణుని పాదముల దిక్కుగా పయనించి అదృశ్యమయ్యెను

నారాయణుని ద్వారపాలకుల మూడు జన్మలు అంతమయ్యెను. వారు వైకుంఠములో నారాయణుని ప్రక్కనే పూర్వ స్థానము పొందిరి.

దంతవక్త్రుని సోదరుడు విదూరథుడు రణరంగమునకు వచ్చెను కొద్ది నిముషములలో అతని తల తెగి యుద్ధ భూమిపై పడెను

దీర్ఘకాలము జరిగిన యుద్ధము చివరకు అంతమొందెను. యాదవులు విజయోత్సాహముతో ద్వారకలో తిరిగి ప్రవేశించిరి.

254 సుధాముడు

కృషునిపై విశేషమైన భక్తికలిగిన బ్రాహ్మణుడొకడు గలడు. అతనికి బాల్యములో సాందీపముని ఆశ్రమములో గురుకులవాసము చేసినపుడు కృష్ణుని చెలిమి కలిగెను అనేక సంవత్సరములు గడచెను. కాలమతనిని చిన్న చూపు చూచెను. అతని అభిరుచులు చాల సామాన్యమైనవి అతనికి కోరికలేమియు లేవు. అతడు ఇంద్రియము లను నిగ్రహించి, భౌతిక విషయములపై అనుబంధము లేక మెలగుచుండెను. అతడు చాల పేదవాడు. తనకు లభించిన దానితో తృప్తిచెంది, తన పేదరికమునకు విధిని గాని, భగవంతునిగాని నిందించకుండెడివాడు. అతని భార్య అన్ని విధముల అతనికి తగినది ఆమె సన్నముగా నీరసముగా నుండెడిది పతి భక్తితో మెలగుచు, అతడు భుజించగా మిగిలిన దానినే తాను భుజించుచుండెడిది. పేదరికము వలన సహజముగానే ఆమెకు తినుటకేమియు మిగిలెడిది కాదు. తరచు ఉపవాసము చేయుట వలన ఆమె నీరసముగా నుండెడిది. కాని ఆమె భర్త ముఖములో నున్న ప్రసన్నత, ప్రశాంతత ఆమె ముఖములో కూడ గోచరించుచుండెను. అతని పేరు సుధాముడు. ఆమె పేరు కల్యాణి.

ఒకసారి తన భర్త దారిద్ర్య బాధ చూచి ఆమె తాళలేకపోయెను. బాగా యోచించిన పిదప భర్తతో తన

అభిప్రాయము తెలుపుటకు సంకల్పించుకొనెను. అతని ముందు నిలిచి సంకోచముతో మాట్లాడ ప్రారంభించెను. తడబడుచున్న ఆమె మాటలు మంద్ర స్వరములో అతి మృదువుగా నుండుటచే అతడు సరిగా వినలేకపోయెను. ఆమె యిట్లు పలికెను. ''నాథా! ద్వారకానాథుడైన కృష్ణుడు నీ స్నేహితుడని బాల్యములో తోటి ఆటగాడని పలుమార్లు మీరు చెప్పియున్నారు. అతడిపుడు గొప్ప మహారాజు. బ్రాహ్మణుల నాదరముతో చూచునని ప్రసిద్ధిగాంచెను. పూర్తిగా తన్ను శరణుజొచ్చిన భక్తులను ఉద్ధరించునని ప్రఖ్యాతి పొందెను. సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి అతని భార్య కాగా, అతని సంపద కేమి కొదువ?''

సుధాముడు భార్యను జూచి ఆమె స్థితికి విచారించెను. ఆమె సామాన్య వస్త్రములు ధరించియున్నది ఆమె ధరించిన వస్త్రములు తాను ధరించిన వస్త్రములవలె అనేక చోట్ల చినుగులు పడియున్నవి. తన్ను వివాహమాడి నప్పటి నుండి ఆమె యెన్నడును పట్టుమని విస్తరి నిండా భోజనము చేయలేదు. అయినప్పటికిని ఆమె యెన్నడును దోషారోపణము చేయలేదు. ఇపుడామె యేదో అడుగుటకు ప్రయత్నించుచున్నదని అతనికి స్పష్టమయ్యెను. ఆమె కొనసాగించుటకు అతడు వేచియుండెను సంకోచముతో ఆమె యిట్లనెను. ''నాథా! మీరు వెళ్ళి కృష్ణునొక పర్యాయము యెందుకు చూడకూడదు? మిమ్ములను చూచినంతనే తప్పక సంపద నీయగలడు. అతడిపుడు బంధువులతో కలిసి ద్వారకలో నుంటున్నాడు. మిమ్ములను చూచి సంతోషించి, మీ దారిద్ర్యమును తొలగించగలడు''. అతిగా మాట్లాడుచున్నానేమోనను భయముతో మరి మాట్లాడక మౌనముగా నిలుచుండెను ఆమె కన్నులెత్తి భర్తను చూచుటకు ధైర్యము లేకపోయెను ఆమె స్థితికి సుధాముడు విచారించెను. మొట్టమొదటిసారిగా ఆమె అడుగుచున్నది. అది కూడ తన సంతోష సౌకర్యముల కొరకే అతడు తనలో యిట్లు తలపోసెను ''ఆమెను సంతృప్తి పరచి, వెళ్ళెదను ఒక విధముగా అనేక సంవత్సరముల తర్వాత బాల్య స్నేహితుని చూచుచున్నందుకు సంతోషముగా నుండును ఇరువురము కూర్చొని బాల్యములోని దినములు గుర్తుకు తెచ్చుకుని ముచ్చటించుకుని ఆనందించవచ్చును''

సుధాముడు కృష్ణుని వద్దకు వెళ్ళెదనని భార్యతో చెప్పెను. మరియు భార్యతో అతడిట్లనెను. ''కల్యాణీ! కానుకగా నిచ్చుటకు యింట నేమైన నున్నదా? రిక్త హస్తములతో వెళ్ళుట పాడికాదు''.

సుధాముని భార్య పొరుగింటికి వెళ్ళెను పొరుగింటి యిల్లాలిని తనకేదైన యిమ్మని కోరెను. ఆమె వద్ద యేమియు లేకుండుటచే నిరాకరించవలసి వచ్చెను. నిరాశతో కల్యాణి తిరిగి వచ్చుచుండగా ఆ యింటి యజమాని బయట నుండి యింటిలోనికి ప్రవేశించుచుండెను. యజమాని తన భార్యను, సుధాముని భార్య విచారముతో వెళ్ళిపోవుచుండుటకు కారణమడిగి తెలుసుకొనెను

ఆ గృహస్థుడు సుధాముని భార్యతో ''అమ్మా! ఒక నిమిష మాగుము'' అని పలికి, తన ఉత్తరీయములో మూటకట్టి తెచ్చిన ధాన్యములో పిడికెడు ధాన్యము ఆమె కిచ్చెను. సుధాముని భార్య కృతజ్ఞతతో దానిని స్వీకరించెను అది చాలదని ఆమె గ్రహించి, మరొక మూడు నాలుగు పొరుగిళ్లకు వెళ్ళి ఒకొక్క యింటి నుండి పిడికెడు ధాన్యమడిగి తీసుకు వచ్చెను. అది చాలునని ఆమె భావించి, యింతకన్న వేరేమీ చేయలేనని తలంచెను. తీసుకు వచ్చిన ధాన్యమును శ్రద్ధగా వేయించి అటుకులు తయారుచేసి వాటిని ఒక గుడ్డలో మూటకట్టి భర్త కందించెను

అటుకుల మూటను చేతిలో పట్టుకుని, పేద బ్రాహ్మణుడు సుధాముడు, బాల్య స్నేహితుని చూడబోవుచున్నానను ఆనందముతో యింటి నుండి బయలుదేరెను ఆనందముతోపాటు, కృష్ణుని దర్శనము యే విధముగా

లభ్యమగునో యని ఆందోళన చెందెను ఇప్పుడు తాను చూడబోవుచున్న కృష్ణుడు చిన్ననాటి ఆటగాడు కాదు కృష్ణుడిపుడు రాజ కుటుంబములోని వాడు. అనేక సంవత్సరముల వెనుకటి చెలికాడు మాత్రమే కాదు! బహుశః ద్వారము వద్ద నున్న రక్షకభటులు తన్ను వెళ్ళ నివ్వకపోవచ్చు తాను వచ్చినట్లు తెలుపుటెట్లు? తాను కృష్ణునికి స్నేహితుడనని, చాల ప్రియస్నేహితుడనని చెప్పిన వారు నవ్వి హాస్యాస్పదముగా భావించ వచ్చు కాని అది మాత్రము సత్యము. వెనుకటి రోజులలో కృష్ణునితో గడపిన రోజులు గుర్తుకు తెచ్చుకుని చిరునవ్వు నవ్వుకొనెను

ఆ విధముగా కృష్ణుని గురించి ఆలోచించుచున్న సుధాముడు ద్వారకలో ప్రవేశించినట్లు తెలుసుకొనెను. తన్ను చూచుటకు వచ్చుచున్నాడని తెలిసి, తన మాయచేత అతి స్వల్ప కాలములోనే సుధాముడు ద్వారక చేరునట్లు గావించెను

చుట్టును పరికించి చూచి సుధాముడు ద్వారకా నగరము అందచందములను మెచ్చుకొనుచుండెను సేనా బలమున్న చోటు సమీపించి, తర్వాత మూడు వెడల్పైన రోడ్లను దాటి వెళ్ళెను అచ్చట సుధాముడు పెద్ద పెద్ద సౌధములను చూచెను వానిలో అన్నిటికన్న అత్యంత రమణీయముగా నున్న సౌధములో ప్రవేశించెను. అతని నెవరును అడ్డగించలేదు ద్వారము దాటి లోపలి ప్రాంగణములో ప్రవేశించెను అచ్చట కదలక సుధాముడు నిలుచుండెను తనివితీర అతడు ఆ దృశ్యము చూచి ఆనందించుచుండెను కృష్ణుడు అతి సుందరమైన ఆసనముపై రుక్మిణీదేవి ప్రక్కనే కూర్చుని యున్న దృశ్యమును సుధాముడు గాంచెను.

సుధాముడు ప్రవేశించగనే, కృష్ణుడు తన ఆసనము నుండి దిగి మిక్కిలి ఉత్సాహముతో సుధాముని వైపు వడివడిగా వచ్చెను. కృష్ణుడు సుధాముని గాఢముగా కౌగిలించుకొనెను కృష్ణుని నేత్రముల నుండి కురిసిన అశ్రువులు, పద్మము నుండి నీటి బొట్లు రాలినట్లుగా బొట్లు బొట్లుగా పడుచుండెను సుధాముడు, కృష్ణుని తిరిగి కలుసుకోగలిగినందుకు మిక్కిలి ఆనందించి, ఆనందాశ్రువులు రాల్చుచుండెను సుధాముని రెండు చేతులు పట్టుకుని కృష్ణుడు, అంతవరకు తాను కూర్చుని యున్న ఆసనము వద్దకు తీసుకువెళ్ళెను. కృష్ణుడు సుధాముని పాదములు కడిగి, ఆ జలమును తన తలపై జల్లుకొని, రుక్మిణి తలపై జల్లెను కృష్ణుడు నెమలి ఈకలతో తయారుచేసిన విసనకర్రను రుక్మిణి కందించెను ఆమె ఆ విసనకర్రతో వీచుచుండగా, కృష్ణుడు అత్తరు గంధములను సుధాముని శరీరమునకు పూయుచుండెను

ఆ సౌధములో నివసించుచున్న వారందరును కృష్ణుని, బక్కపలచగా నున్న పేద బ్రాహ్మణుని, అతడు ధరించిన మాసిపోయి చినుగులతో నున్న వస్త్రములను చూచుచుండిరి సుధాముని ముఖము విచారముతో నిండియుండెను అతని శరీరముపై నున్న చర్మము యెండిపోయి ముష్టివానివలె గోచరించుచుండెను సాక్షాత్తు భగవత్స్వరూపుడైన కృష్ణుడు, ఆ పేద బ్రాహ్మణుని పాదము అభిషేకించి, ఆ జలమును తీర్థముగా యెంచి తలపై జల్లుకొనెను! ఆ విధముగా కృష్ణునిచే గౌరవ మర్యాద లందుకున్న ఆ పేద బ్రాహ్మణుడు యెంత ధన్యుడో కదా! వీరిద్దరిని గమనించి చూచుచున్న వారిలో, యీ విధమైన ఆలోచనలు మెదలుచుండెను.

255 జ్ఞాపకమున్నదా?

సుధాముని ప్రక్కనే కూర్చుండి, కృష్ణుడు అతని చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకుని, సాందీపుని ఆశ్రమములో గురుకుల వాసము నాటి అనుభవములు గుర్తుకు తెచ్చుకొని ఆనందముతో ముచ్చటించుచుండెను. అవి మిక్కిలి సంతోషకరమైన రోజులు.

పదే పదే ''నీకు జ్ఞాపకమున్నదా?'' ''నీకు జ్ఞాపకమున్నదా?'' అని యిరువురును తాము మాట్లాడుటకు ముందు అనుచుండిరి. ఆ విధముగా ముచ్చటించుచు చాల సమయము గడిపిరి. తరువాత కృష్ణు డిట్లనెను. ''సుధామా! నీకు రోజు లెట్లు గడచుచున్నవి? గురుకులము నుండి నీవు నీ గృహమునకు వెళ్ళిన తర్వాత నీకు వివాహమయినదా? నీ వలెనె నీ భార్య కూడ సరళ స్వభావురాలేనా? నీకు భౌతిక విషయములపై యెన్నడును అనురాగముండెడిది కాదు. ఇతర మానవులు అభిలషించు సామాన్య సుఖములు కూడ నీవు పరిత్యజించినావు. నీ గురించి అన్ని విషయములు సమగ్రముగా నాకు చెప్పుము''. కృష్ణుడు, తన స్నేహితుని వదనమందు గోచరించుచున్న విచారమును గమనించి, గుర్తించనట్లుగా నటించి అతడు మాట్లాడుట కవకాశ మివ్వక తానిట్లు పలికెను. ''మనము గురువు సాందీపుని వద్ద గడపిన దినములను తరచుగా గుర్తుకు తెచ్చుకొందువా? జన్మ నిచ్చినటువంటి తండ్రి మొదటి గురువు. జ్ఞానబోధ చేసి యీ ప్రపంచములోనికి తీసుకు వచ్చువాడు రెండవ గురువు. ఈ రెండవ గురువును యెక్కువగా గౌరవించవలసి యున్నది. మనము బ్రహ్మత్వము పొందుటకై బ్రహ్మవిద్యను బోధించు గురువు మూడవ గురువు.

''మిత్రమా! మనము గురుకులములో నున్నపుడు జరిగిన ఒక సంఘటన నీకు జ్ఞాపకమున్నదా? గురుపత్ని మనలను అడవికి వెళ్ళి అగ్నిహోత్రమునకై సమిధలు తీసుకురమ్మని పంపినది. మనము అడవిలో సంచరించు చుండగా అకస్మాత్తుగా ప్రబల వర్షము కురిసినది. పెనుగాలులు వీచి ఉరుములు మెరుపులు, పిడుగులు పడి విపరీతమైన భయము కలిగించినవి. సూర్యుడస్తమించి నలుదిక్కుల చీకటి క్రమ్మినది. చీకటి, వర్షముల చేత మనము దారి తెలుసుకొనలేకపోయితిమి. దారి తప్పుటచే ఒకరి నొకరము పట్టుకుని అడవి యంతయు సంచరించితిమి. ఆ విధముగా ఆ రాత్రి గడచినది''.

తరువాత సుధాముడు ఆనాటి వృత్తాంతము కొనసాగించెను. ''అవును. తెల్లవారి సూర్యోదయము కాగానే, మనలను గురించి ఆదుర్దా పడుచు గురువుగారు మనకొరకై వెదకుచు అడవికి వచ్చి, చివరకు అతికష్టము మీద మనలను కనుగొనిరి''.

కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''మనపై కరుణతో గురువు గారిట్లనిరి. 'పుత్రులారా! నా గురించి మీరు చాల బాధకు గురియైనారు! తమ శరీర సౌకర్యములను లక్ష్యపెట్టక గురుసేవ చేయుటయే అత్యుత్తమమైది. మీరు ఆ విధముగా గురుసేవ చేసినారు. మీ కోరికలు పరిపూర్తికాగలవని ఆశీర్వదించుచున్నాను. నా వద్ద మీరు నేర్చుకున్న విద్య యీ లోకమందు పరలోకమందు కూడ ఉపయోగపడును'. సుధామా! ఆ రోజు రాత్రి నేనెన్నటికిని మరువలేను''. ఇటువంటి సంఘటనలను మిత్రులిరువురూ నెమరువేసుకుని ముచ్చటించుకొనగా కాలము ఆనందముగా గడచిపోయెను.

అందరి మనస్సులలో యేమున్నదో కృష్ణునకు బాగా తెలియును. తన బంధువులకన్న బ్రాహ్మణులను యెక్కువగా ప్రేమించే కృష్ణునకు శాంతి సౌఖ్యముల కొరకు ఆరాటపడు వారిని సేద దేర్చి ప్రశాంతత కలిగించే

కృష్ణునకు దైవములలో కెల్ల పరమ దైవము అయిన కృష్ణునకు, సుధాముడు ద్వారకా నగరమున కెందుకు వచ్చెనో బాగుగా తెలుసును. అయినను మిత్రుని ఆటపట్టించ దలచి యిట్లనెను. ''ప్రియ మిత్రమా! ఇంటి నుండి నాకేమి తెచ్చితివి?'' సుధాముడు మౌనముగా నూరకుండెను. తాను తెచ్చిన చిన్న అటుకుల మూటను చూసి సుధాముడు సిగ్గుపడుచుండెను. సుధాముని విషయము మార్చునివ్వక అడ్డుపడి, ''బహుశః నీవు యేదో సామాన్యమైన దానిని తీసుకువచ్చి యుండవచ్చు. ఈ పరిసరములకు తగిన గొప్పది కాదని బహుశః నీవు భావించుచుండవచ్చు. కాని సుధామా! ఎంత స్వల్పమైనదే అయినను భక్తి ప్రేమలతో నాకిచ్చినట్లయితే అది నాకత్యంత ప్రియమైనదని నీవు యెరుగవా? భక్తి లేని కానుక యేదయినను నాకు సంతృప్తి నివ్వదు. కాని, ఒక పుష్పము, లేక పత్రము, లేక ఫలము, లేక కేవలము ఉద్ధరిణెడు నీరు భక్తితో, యెవరు పరిశుద్ధమైన మనస్సుతో నాకు సమర్పించెదరో దానిని నేను ప్రేమతో స్వీకరించెదను. నీవు తెచ్చిన దానిని నాకిమ్ము''.

సుధాముడు యిచ్చుటకు సిగ్గుపడుచుండెను. కృష్ణుడు తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''నా స్నేహితుడు యిన్ని సంవత్సరములుగా పేదరికము అనుభవించుచున్నను, ఒకసారియైనను తనకు సహాయము చేయమని నన్ను అడుగలేదు. అతని భార్య ప్రోద్బలముచేత అతడు నా వద్దకు వచ్చినాడు. నన్ను అత డడుగకపోయినను, నేను అతనికి ప్రసాదించెదను''. తల్లి యిచ్చు కానుక కొరకు యెదురు చూచు పిల్లవానివలె, కృష్ణుడు తన మిత్రుడు యిచ్చు వస్తువు కొరకు వేచి యుండెను. సుధాముని ఉత్తరీయము పట్టుకుని కృష్ణు డిట్లనెను. ''చూడు, చెల్లెలు నాకు పంపిన దానిని నీవు యివ్వకున్నావు''. కృష్ణుడు ఉత్తరీయములో కట్టిన అటుకుల మూటను విప్పి చూచెను. అందులో కొద్దిగా యిసుక రేణువులు కలిసియున్నవి. సుధాముడు త్వరగా ద్వారకకు బయలుదేరుటచే, సుధాముని భార్యకు అటుకులను బాగుచేసి యిసుక రేణువులను తీసివేయుటకు సమయము లేకపోయెను. సంతోషముతో చప్పట్లు చరిచి, కృష్ణు డిట్లనెను. ''సుధామా! నాకు అటుకులు బాగా ప్రీతియని నీకు జ్ఞాపకమున్నదన్నమాట! ఆ రోజులలో నీవు తెచ్చు అటుకులను పంచుకుని తినువాడనని జ్ఞాపకమున్నదా?''

ఆ విషయము గుర్తుకు వచ్చి సుధాముడు చిరునవ్వు నవ్వెను. ఈలోపుగా కృష్ణుడు గుప్పెడ అటుకులు నోటిలో వేసుకుని ఆనందముతో నములుచుండెను. గుప్పెడు అటుకులు నమిలి మింగిన తర్వాత మరొక గుప్పెడు తీసుకుని నోటిలో వేసుకొనబోవుచుండగా, సాక్షాత్తు లక్ష్మిదేవి యైన రుక్మిణి కృష్ణుని చేయి పట్టుకుని ఆపి, చాలు అనునట్లుగా చిరునవ్వు నవ్వెను. ఆమె కనులు కృష్ణునితో యీ విధముగా చెప్పుచున్నట్లుండెను. ''ప్రభూ! మీరు భుజించిన ఒక పిడికెడు మీ భక్తుని గృహము యీ ప్రపంచములోని సంపదతో నిండుటకు సరిపోవును. మరొక పిడికెడు తీసుకున్నచో, నేను కూడ వెళ్ళిపోయి అతని యింట నుండవలసి వచ్చును!''

సుధామునికిదేమియు తెలియదు. మిత్రుని సమక్షములో హాయి ననుభవించుచు ఆ రాత్రి అచట గడిపెను. మరునా డుదయము లేచి సుధాముడు తన కాతిథ్య మొసగిన కృష్ణునకు విశేష శ్రమ నొసగుట అనుచితమని తలచి, యిట్లనెను. ''కృష్ణా! నిన్ను చూడవలెనని చాల దినములుగా అనుకున్నాను. నీవు యెన్నో గొప్ప గొప్ప లీలలు జరిపినావని, నీవు యిపుడొక గౌరవనీయుడగు రాజువని, ఉత్తములైన పాండవులకు నీవు మేనబావ వని వినియున్నాను. నీ గురించి నేను వినుచున్నాను. రాత్రి పగలు నిన్నే తలచుచుందునని నేను వేరే చెప్పనవసరము లేదు. ఇక నేను వెళ్ళెదను. నా శరీరము మాత్రమే యిక్కడ నుండి కదలును. నా హృదయమును నిక్కడ నీవద్ద విడిచిపెట్టుచున్నాను''.

కృష్ణుడు, అతని భార్యలు సుధామునికి నమస్కరించిరి. తర్వాత సుధాముడు తన గృహమునకు బయలుదేరెను. కృష్ణుడు కొంతదూరము సుధామునితో నడచి, బరువైన హృదయముతో వీడ్కోలు చెప్పి వెనుకకు మరలెను.

256 పిడికెడు అటుకులు

ద్వారకకు తాను వచ్చిన ప్రయోజనము నూహించుకుని సుధాముడు సిగ్గుపడెను. అయితే కృష్ణుని యేదైన అడుగ వలెనను బుద్ధి కలుగనందుకు సుధాముడు తనలో తాను సంతోషించెను. కృష్ణునితో ఒకరోజు ఆనందముగా గడిపిన అనుభవము స్వప్నానుభవమువలె భావించుచు సుధాముడు తన ఊరు చేరెను. కృష్ణుడు తన్ను ఆప్యాయముగా కౌగిలించుకొనిన అనుభవము తలచుకొని యిప్పటికిని సుధాముని శరీరము సంతోషముతో గగుర్పాటు చెందుచుండెను. చిరిగిపోయిన మురికి బట్టలు ధరించి నప్పటికిని తన్ను ఆప్యాయతతో దగ్గరకు తీసుకున్న విషయము తలచుకుని సుధాముడు మిక్కిలి ఆనందించుచుండెను. ''నేను అధమాధముడను, అతడు అత్యుత్తమ దైవము. అయినను నన్ను కౌగిలించుకొనుట యెంత అద్భుతము?'' అనుకుని సుధాముడు మరల తనలో తానిట్లు తలపోసెను.''లక్ష్మికి నివాసమైన అతని వక్షము, బక్కచిక్కిన యీ యెముకల గూడు వంటి శరీరమును కౌగిలించుకొనెను. మరియు కౌగిలించుకొనుచున్నపుడు అతని నేత్రములు ప్రేమతో అశ్రుపూరితములయ్యెను. అతను కూర్చున్న మంచముపై నన్ను కూర్చుండబెట్టుకునెను. మరియు అతని భార్య తన మృదువైన చేతులతో విసనకర్ర తీసుకుని వీచుచుండెను. అతడు నా పాదములు స్పృశించెను! నేలపై నడచి నడచి ధూళితో నిండిన యీ మొద్దుబారిన పాదములను తన చేతులతో కడిగి, ఆ జలమును తన తలపై జల్లుకొనెను! నా స్నేహితుడు గావించిన యీ మర్యాదకు మించిన దింకేమియుండును?

''భగవంతుని పాదములను శరణుజొచ్చినవారి కేదియు అసాధ్యము కాదు. అతడు తన ప్రేమను తప్ప యింకేమియు నా కెందు కివ్వలేదో తెలుసును. సంపద గలిగిన వారు బహు తేలికగా భగవంతుని మరచిపోయెదరు. నేను తన్ను మరచిపోవుట యిష్టము లేనంతగా అతడు నన్ను ప్రేమించుచుండెను. నాయందు అతడు చూపిన మంచితనము అనంతము!''

సుధాముడు తన గృహము సమీపించుచుండెను. దూరము నుండి ఒక అందమైన భవనము చూచి ఆకర్షితుడయ్యెను. అతడు తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''ఎంత అందమైన దృశ్యము! ఇంతకు ముందెన్నడును నేను చూడలేదు. వెలుగు చేత నిర్మితమైనంత అందముగా గోచరించుచున్నది. నా యింటి ప్రక్కనే యున్నట్లు తోచుచున్నది. కాని యిన్ని సంవత్సరముగా నేనెందుకు గమనించలేదు? నేనంత పరధ్యానముగా నుంటినా? నాకు తెలిసినంతవరకు యిరుగు పొరుగు వారందరును నా వంటి వారే. ఇటువంటి భవనము కలిగియుండు సంపద యెవరికిని లేదు''.

ఈ విధముగా ఆలోచించుచు నడుచుచున్న సుధాముని, దివ్య పురుషులవల గోచరించుచున్న అనేకులు ఆహ్వానించి ఆ భవన ద్వారము వద్దకు తీసుకు వచ్చిరి. ''నేను తిరిగి ద్వారకకు వచ్చితినా?'' అని సుధాముడు తనలో తాను ప్రశ్నించుకొనెను. తలెత్తి క్రిందికి పైకి చూడగా, సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి వలె గోచరించుచున్న

తన భార్య అశ్రువులు నిండిన కనులతో కాళ్ళ మీద పడి తన్ను లోపలకు ఆహ్వానించెను. దివి నుండి దిగి వచ్చిన అందమైన అప్సరస వలె గోచరించుచున్న తన భార్యను చూచి ఆశ్చర్యపడెను. ఇంద్రుని భవనము వలె నున్న తన గృహములో సుధాముడు ప్రవేశించెను. గృహము లోపల అతని నేత్రములు అన్నిటిని పరికించి మౌనముగా చూచుచుండెను అతని మనసు కలగాపులగమైన ఆలోచనలతో నిండెను సుధాముడు తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''భగవంతుని దర్శన భాగ్యము చేత నాకీ సంపద లభించినది బాల్య స్నేహితుడు, తోటి ఆటగాడు అయిన కృష్ణుని అతని భవనములో దర్శించితిని. అడుగకపోయినను అతడు సంపదను ప్రసాదించగ లడు వర్ష మేఘములు వర్షించినంత విశేషముగా, అతడు సంపద నిచ్చును మేఘములు సముద్రము వంతను నింపగలవు. అయినప్పటికిని మానవులకు శ్రేయస్సు చేకూర్చుటకై నిరాడంబరముగా పంట భూములపై వర్షించి వ్యవసాయదారులకు లాభము చేకూర్చుచున్నవి వ్యవసాయదారులు నిద్రించునపుడు వారికి తెలియకనే వర్షించి పోవుచున్నవి కృష్ణుడు తాను యివ్వగలిగిన సంపద గురించి మాట్లాడడు అతని దృష్టిలో యిది చాల స్వల్ప విషయము సంపదకన్న ప్రేమ, భక్తి యెంతో గొప్పవని పరిగణించును అందుచేతనే సంపద గురించి నాతో కృష్ణుడు ప్రసంగించ దలచలేదు. 'నీకు సంపద నిచ్చెద' నని చెప్పి నాకు యిబ్బంది కలిగించలేదు సంపద భక్తికి సరిసమానము కాదని భావించు నతని దృష్టిలో నేను చూపించిన ప్రేమకు సంతృప్తిచెందినట్లున్నది నేను తీసుకువెళ్ళిన పిడికెడు అటుకులు, అక్కడ సమృద్ధిగా నుండెడి తేనె అమృతముకన్న మిన్నగా అతనికి తోచినవి''

ఇట్టి ఆలోచనలతో సుధాముడు భగవంతుడిచ్చిన కానుకను స్వీకరించి, భార్యతో కలిసి భగవంతుడు ప్రసాదించిన సంపద ననుభవించుచుండెను

నిత్యము సుధాముడు అతని భార్య కృష్ణుని యందు భక్తి కలిగి, తమ హృదయములో భగవంతుని పాద పద్మములను స్థిరముగా ప్రతిష్ఠించుకొనిరి క్రమ క్రమముగా భౌతిక విషయములపై విరక్తిని పెంచుకొను నేర్పు సంపాదించిరి వెనుకటి పేదరికమునకుగాని, యిప్పటి సంపదకుగాని యే విధముగాను చెక్కుచెదరక, కృష్ణ చింతనతో ఆ బ్రాహ్మణ దంపతులిరువురును సుఖముగా జీవితము వెళ్ళబుచ్చుచుండిరి

257 భవిష్యద్దర్శనము

ఒకసారి సూర్యగ్రహణము సంభవించెను గ్రహణము సంభవించినపుడు పవిత్ర తీర్థమునకేగి అచట గ్రహణమునకు ముందు గ్రహణము తర్వాత స్నానము చేయుట సంప్రదాయము. భార్గవ రాముడుగా ప్రసిద్ధికెక్కిన పరశురాముడు, తల్లిదండ్రులకు క్షత్రియుల రక్తముతో తర్పణ మొసగెను ఆ ప్రదేశమున అయిదు సరస్సులు రక్తముతో నిండియుండెను ఈ ప్రదేశము దేవతలచే పునీతమై, శమంతపంచకమను పేరు పొందెను సూర్యగ్రహణము సంభవించునని తెలిసి, భారత వర్షములోని రాజు లందరును శమంతపంచకమునకు ప్రయాణమైరి. ద్వారకను రక్షించుటకై అనిరుద్ధుడు, కృతవర్మ ద్వారకలోనే యుండవలసిదని యాదవులు నిశ్చయించుకొనిరి మిగిలిన యాదవులందరును పవిత్రమైన శమంతపంచకమునకు బయలుదేరిరి ప్రయాణము చాల ఆనందదాయకముగా రూపొందెను స్త్రీలు, పిల్లలు కూడ ప్రయాణమగుటచేత, అనేకులు ద్వారక నుండి శమంతపంచకమువైపు గుంపుగా కదలివెళ్ళిరి ఆ పవిత్ర తీర్థమునకు, మత్స్య, కోసల, విదర్భ, కేకయ,

కాంభోజ దేశ రాజులు గూడ విచ్చేసిరి కౌరవులు కూడ వచ్చి దుర్యోధనుని చుట్టును చేరిరి. అతని స్నేహితులు, బంధువులు కూడ వచ్చిరి

నంద గోపాలుడు, భార్య యశోద యితర గోపాలురు, గోపికలతో కూడ వచ్చుటచేత కృష్ణునికి మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను

అచటకు కుంతి కూడ వచ్చెను తన సోదరుడైన వసుదేవుని దోషారోపణము చేయుచున్నట్లుగా పలకరించి యిట్లనెను ''నీవు నాకు జ్యేష్ఠ సోదరుడవు నీవు నన్ను, నా దుర్భరస్థితులను పట్టించుకొనకపోవుట నా దౌర్భాగ్యము భగవంతుని చిన్నచూపు పడినవారు, దగ్గర బంధువుల — అన్నలు, చెల్లెండ్రు, చివరకు పుత్రులు — అభిమానమునకు గౌరవమునకు కూడ దూరమగుదురు''

తన సోదరి కుంతి నిందాపూర్వక వాక్యములకు మిక్కిలి బాధపడి వసుదేవు డిట్లనెను ''ప్రియ సోదరీ! విధి చేతిలో కీలుబొమ్మలమైన మమ్ము నిందించకుము ఈ లోకము దాని శ్రేయస్సు భగవంతుని అధీనములో నున్నవి. మానవులు నిస్సహాయులు మానవులు తమ తమ కర్మల నాచరించుటకు భగవంతుడు ప్రేరేపించి, సంతృప్తి కలిగిన పిమ్మట తన లీలలను ఆపుచేయును చిన్నతనము నందే నిన్ను కుంతిభోజున కిచ్చి తరువాత పాండురాజుతో వివాహము చేయగా, నీవు సుఖముగా సర్వసౌఖ్యములతో జీవించుచుండెడిదానవు అపుడు మేము — భోజులు, అంధకులు, యాదవులు — కంసుని నిరంకుశత్వము నుండి తప్పించుకొనుటకు ఒకచోటు నుండి మరొక చోటునకు పారిపోవుచుంటిమి నా యౌవన కాలమంతయు కంసుని కారాగారములో గడచిపోయినది నా పుత్రులను యీ చేతులతో యెత్తుకుని ఆనందించు భాగ్యము నాకెన్నడును కలుగలేదు నీకు అటువంటి దుర్భర స్థితి కలుగలేదు'' వసుదేవుడు మౌనముగా కొంతసేపు కూర్చుని తర్వాత అక్కడ నుండి లేచి వెళ్ళిపోయెను కుంతీదేవి తొందరపాటులో నిందా వాక్యములచేత వసుదేవుని మనసు నొప్పించినందుకు విచారించెను

శమంతపంచకమను పవిత్ర స్థలము వద్ద క్షత్రియ వంశములోని వారందరును సమావేశమైరి వైశంపాయన మను సరస్సు తీరమున కురుక్షేత్రముండెను భీష్ముడు, ద్రోణుడు, గుడ్డి రాజు ధృతరాష్ట్రుడు, అతని భార్య గాంధారి, వారి పుత్రులు, పుత్రుల స్నేహితులు అందరను విచ్చేసిరి కుంతీదేవి తన అయిదుగురు పుత్రులు, వారి భార్యలతో విచ్చేసెను. మరియు విదురుడు, కృపాచార్యుడు, కుంతిభోజుడు, విరాటుడు, భీష్మకుడు నగ్నజితుడు, పురుజితుడు, ద్రుపదుడు, శల్యుడు, దృష్టకేతుడు మున్నగు రాజులు, మద్ర, కేకయ, మిథిల దేశముల రాజులు యుధామన్యుడు, సుశర్మ ఆ పవిత్ర ప్రదేశమందు సమావేశమైన వారిలో గలరు

కృష్ణుడు వారి నందరను తేరిపార జూచెను తమ తమ శక్తులను ప్రదర్శించువారి రూపములను, అహంకార పూరితమైన వారి నవ్వును, వారి గర్వమును గమనించెను మరికొన్ని సంవత్సరములలో వారికందరకును అంతిమ విశ్రాంతి కాబోయే ఆ నేల తగియున్నదో లేదోనని పరీక్షించుటకై అందరును అక్కడ చేరినట్లుగా గోచరించెను కేవలము కృష్ణునకు, ఋషులకు మాత్రమే, కురుక్షేత్ర సంగ్రామములో వారందరకును యేమి జరుగనున్నదో తెలియును

అందుకొరకే కృష్ణుడు యీ భూమిపై అవతరించెను. ఆ విషయము అతనికి తెలుసును వారందరిని సంహరించి, ధర్మమును తిరిగి ప్రతిష్ఠించుటకు అతడు యీ భూమిపై జన్మించెను ప్రతిసారి రక్తపాతము

జరుగు ఆ పవిత్ర స్థలములో ధర్మబీజము నాటుట కొరకే కృష్ణు డవతరించెను ఒకప్పుడు పరశురాముడు క్షత్రియుల రక్తముతో అయిదు సరస్సులు నింపెను కురుక్షేత్ర మంతయు క్షత్రియుల రక్తము ప్రవహించనుండగా, యెర్రని మట్టిలో ధర్మ బీజమును కృష్ణుడు నాటబోవుచున్నాడు.

చాలసేపు కృష్ణుడు మౌనముగా నుండెను. తన మనోనేత్రము ద్వారా జరుగబోవు సంఘటనలను చూచిన కృష్ణునకు మిక్కిలి విచారము కలిగెను. స్థితప్రజ్ఞుడు, ద్వంద్వాతీతుడు అయినప్పటికిని, ముమ్ముందు తాను నిర్వహించబోవు కార్యము తలచుకొని విచారించెను ఈనాటి వేడుక, ముమ్ముందు జరుగబోవు రక్తపాతము తలచుకొనుటకు చాల బాధకరముగా నుండెను.

ఎవరును తన్ను గుర్తించక పూర్వమే తన ఆలోచనా ప్రపంచము నుండి తేరుకునెను. కాని బలరాముడు కృష్ణుని గమనించు చుండెను అతడు కృష్ణునికి దగ్గరగా వచ్చి యిట్లనెను ''కృష్ణా! నిన్నేదో నిరాశ అధైర్యము ఆవరించినట్లున్నవి. వానిని వదలిపెట్టుము నీవు దేనిని గురించి ఆలోచించుచున్నావో నేనెరుగుదును ఇట్లు విచారించుట వలన ప్రయోజనము లేదు జరుగబోవునది జరుగక మానదు నీవు ఊహించు భవిష్యత్తు విధి నిర్ణయము నీవు నేను మాత్రమే భవిష్యత్తును చూడగలుగుట దురదృష్టకరము ఇంతకన్న అజ్ఞానమే ఒక విధముగా మేలు సోదరా! ఈ విషయము మరచిపోయి నాతో రమ్ము మనతో సంభాషించుటకు యెవరు వచ్చిరో చూడుము ''

కృష్ణుడు విచారముతో చిరునవ్వు నవ్వి, సోదరుడు బలరాముడు చేతి నందివ్వగా పట్టుకుని లేచి నిలుచుండెను. దగ్గరలోనే నంద గోపాలుడుండుట చూచెను. అన్నదమ్ము లిద్దరును నందగోపాలునికి, ప్రక్కనే నిలుచున్న యశోదకు పాద నమస్కారము చేసిరి తల్లి దండ్రులు తమ్ము కౌగిలించుకొనగా ఆనంద బాష్పములు రాల్చిరి దేవకి యశోదతో యిట్లనెను ''సోదరీ! వీరికి నేను జన్మనిచ్చిన తల్లిని. కాని వారు నీ పుత్రులు, యెప్పటికిని వారు నీ పుత్రులే. నా పుత్రులను నీవు పెంచి పెద్దజేసిన విషయము నేనెట్లు మరువగలను? కంటికి రెప్పలవలె వారిద్దరిని కాపాడినావు కంసుని ద్వేషము నెరిగినప్పటికిని లక్ష్యపెట్టక వీరిని పెంచి కాపాడితివి నేను నీకు యే విధముగా ధన్యవాదము తెలుపగలను?''

యశోద యిట్లు జవాబిచ్చెను ''నీవు నాకు ధన్యవాదములు చెప్పుటయా! నీవు యీ విధముగా మాట్లాడుట విచిత్రముగా నున్నది! మేము నీకు కృతజ్ఞత చెప్పవలసియున్నది నేను, నా భర్తయే కాదు, బృందావన వాసులందరును కృతజ్ఞులే. దినమంతయు వీరితో మేము గడపిన అతి దివ్యమైన ఆనాటి రోజులు మరువగలమా? ఆనాడు నేననుభవించిన సంతోషము మరువగలనా? కృష్ణుని తల్లిగా నేను పొందిన సంతోషము? ఆనాటి మధుర స్మృతులే మేమింకను జీవించియుండునట్లు చేయుచున్నవి లేకున్నచో, బలరామకృష్ణులను విడిచి యెవరు జీవించగలరు?''

258 భూతకాలపు ప్రతిధ్వనులు

కృష్ణుడు తల్లి భుజమున కావల చూచుచుండెను. కొంత దూరములో గోపిక లందరును గుమిగూడి యుండిరి. చాల కాలము నుండి కృష్ణుని చూడవలెనని తహతహతో నున్న గోపికలు, తనివితీర చూచి ఆనందించుచుండిరి. తమకు తెలిసిన చిన్ననాటి కృష్ణుడు, యమునా నది గట్టున తమ్ము ఆట పట్టించి యేడిపించిన కృష్ణుడు, తమ నీటి కుండలను దాచివేసి తానడిగిన దానిని తాము యిచ్చిన తర్వాత తిరిగి తమ నీటి కుండలను యిచ్చిన కృష్ణుడు, పౌర్ణమినాటి వెన్నెల రాత్రిలో యమునా నది ఒడ్డున నున్న తెల్లని యిసుక తిన్నెలపై తమతో రాత్రి అంతయు రాసక్రీడ జరిపిన కృష్ణుడు, మార్గశిర మాసములో ఒకనాటి వేకువ జామున చల్లని నదీ జలములో తాము స్నానము చేయుచుండగా తమ వలువల నపహరించిన కృష్ణుడు, యిప్పుడు యెదిగి మధ్య వయస్కుడుగా నున్న కృష్ణుని జూచి గోపికలు కొంత ఆశ్చర్యము చెందిరి. ఇప్పటికిని, ఆనాడు కృష్ణుడు బృందావనములో నున్నపుడు జరిగిన సంఘటనలను తలచుకున్నపుడు ఆ గోపికల వదనములు యెర్రగా మారుచుండెను.

అనేక సంవత్సరముల తర్వాత వారిపుడు కృష్ణుని చూడగలిగిరి. వారందరును సంకోచించుచుండిరి. పెక్కుమంది రాజులు, రాణులు అచట గలరు. వారు గోపికలకు భిన్నముగా నుండుటచే యెవరైన తమ్ము వేలెత్తి చూపి, ''ఆ స్త్రీలను చూడుడు. వారు గోపికలట. వారందరికి కృష్ణునిపై మక్కువని యనెడివారు'' అని అది యేదో నవ్వులాట విషయమైనట్లు వారు తలచెదరని ఆందోళన చెందిరి. కృష్ణుడు తమ వాడైనప్పటికిని దూరముగా అందరాని వాడుగా నున్నట్లు వారికి గోచరించెను.

కృష్ణుడు వారివైపు జూచి, వారి అమాయక మనస్సులలో యేమి మెదలుచుండెనో గ్రహించెను. గోపిక లందరను గుమిగూడి యున్న ప్రదేశమునకు కృష్ణుడు వెళ్ళి వారందరికి పరిచితమైన చిరునవ్వు ప్రదర్శించెను. తన అందమును గ్రోలుచున్నట్లుగా వారు తన్ను అదే పనిగా చూచుచుండిరి! వారిని దాటి ముందుకు కృష్ణుడు వెళ్ళగా గోపికలు కృష్ణుని వెనక వెళ్ళిరి. వారితో తాను ఒక్కడే యున్నపుడు, ప్రతి ఒక్కరినీ ఆలింగనము చేసుకుని వారికి హాయి కలిగించెను. వారు తమ కోపమును, నిందలను పూర్తిగా మరచిపోయిరి. తమకు బాగుగా పరిచయమున్న కృష్ణునిలో యేమియు మార్పులేదని గ్రహించి వారు సంతోషించిరి. సంపద, రాజరికము, నగరవాసము కృష్ణునిలో యెట్టి మార్పు కలిగించలేదని తెలుసుకుని ఆనందించిరి.

వారు ఆనంద బాష్పములు రాల్చుచు, చిరునవ్వు చిందించుచు, కృష్ణుడు ప్రేమతో సంభాషించుచున్న పుడు, వింటూ నిలుచుండిరి. కృష్ణుడు మాట్లాడుచున్నపుడు స్వరములో ఒక విధమైన సరళత ప్రస్ఫుటముగా గోచరించెను. గోపికలతో కృష్ణు డిట్లనెను. ''చెలులారా! పురాతన మిత్రులారా! మిమ్ములను చూచి యెంత కాలమైనది! నేను అబద్ధాలకోరునని మీరందరు భావించి యుండవచ్చు. మీరు 'కృష్ణునికి విశ్వాసము లేదు. మా ప్రేమను పూర్తిగా మరచిపోయినాడు' అని అనుకొనవచ్చు. 'తిరిగి వచ్చెదనని అబద్ధము చెప్పినాడు కృష్ణుడు. మమ్ము మోసగించి నాడు', అని కూడ మీరు అనవచ్చు''. తమ మనస్సులోని ఆలోచనలను కృష్ణుడు సరిగా ఊహించెనని వారు సిగ్గుతో తలలు వంచుకొనగా, కృష్ణుడు వారిని చూచి చిరునవ్వు చిందించెను. కృష్ణుడు తన సంభాషణ నిట్లు కొనసాగించెను. ''మీ ఆలోచనలు నాకు పూర్తిగా తెలును. ఆ విధముగా మీరు ఆలోచించినందుకు నేను మిమ్ములను తప్పుపట్టుట లేదు. కాని నేను నిస్సహాయుడనైనాను. మోసము, దగా కుతంత్రముల వలలో చిక్కుకు పోవుటచేత ఆనందమయమైన గోపాలకుల స్వేచ్ఛా జీవితమునకు

భిన్నమైన పాత్రను నేను నిర్వహించవలసి వచ్చెను. తరువాత నేను మిమ్ములను కలియుటకు మధ్యవర్తులను యే విధముగా నియోగించి యేర్పాటు చేయవలెనను యోచన తప్ప, యింక యితర ఆందోళన లేమియు లేకుండెను

''ఇప్పుడు నాపై ఆధారపడియున్న బంధు బలగము శ్రేయస్సు కొరకు వారి భారము వహించవలసి వచ్చెను ఎన్ని పర్యాయములు నేను బృందావనములో గడపిన దినములు తలచుకుని, తిరిగి బృందావనము వెళ్ళి మీ అందరితో హాయిగా రోజులు గడపవలెనని యెంతగా నువ్విళ్లూరితినో మీకు తెలియదు ఈ మాట నమ్మండి ఇదంతయు గతించిపోయినది'' కృష్ణుడొక క్షణ కాలము మౌనముగా నుండెను అతని వదనములో పెంకె చూపులు కనిపించకుండెను ముఖమునందు, నేత్రములందు కూడ చిరునవ్వు అదృశ్యమయ్యెను. ఒక్కసారిగా శరీరము విదలించెను

తిరిగి పాత స్వరూపము తెచ్చుకుని గోపికలతో కృష్ణు డిట్లనెను. ''చెలులారా! ఒకటి మాత్రము సత్యము భగవంతుడు తన వారిని కలియును వారందరును ఒకరినొకరు కలుసుకుని కొంతకాలము కలిసి యుండునట్లు చేయును ఒకరిలో నొకరు భావోద్రేకము చేత సంపర్కము పెంచుకొనినపుడు, ఆ భగవంతుడే వారిని వేరు చేయును. శాశ్వతముగా వారు విడిపోదురు గాలి వీచి మబ్బులను చెల్లా చెదరు చేయును. అదే గాలి తిరిగి వానిని కలుపుచుండును. గడ్డిపోచలు గాలికెగిరి యెవరి దారి నవి పోవును ఒక దూది పోగు లేక ధూళి రేణువు, యేదైన గాని, ఒక క్షణము అవి యన్నియు ఒకచోట చేరును మరుక్షణము అవి చెల్లాచెదరైపోవును అదే విధముగా నేను మీ అందరితో కొంతకాలము గడపినాను, యిప్పుడు మీకు దూరమై యుంటున్నాను అయితే మీ నుండి గాని, నా నుండిగాని వేరు చేయలేనిది యొకటున్నది అది నాకు మీపై నున్న ప్రేమ, మీకు నా యందున్న భక్తి. నేను దూరముగా నున్నానను ఆలోచన మీకు కలుగకూడదు 'నేనే మీరు — మీరే నేను' అను ఆలోచన కలిగియున్నచో, నేను మీకు దూరముగా నున్నానను విచారము తొలగిపోగలదు

259 ఋషులు గౌరవము తెలుపుట

బలరామకృష్ణులతో కొంతకాలము గడపవలెనని మహర్షులందరును శమంతపంచకమునకు వచ్చిరి స్వర్గము నుండి నారద, చ్యవన, అసిత, దేవల, విశ్వామిత్ర, సదానంద, భరద్వాజ, గౌతమ, వసిష్ఠ, గాలవ, భృగు, పులస్త్య, కశ్యప, అత్రి, బృహస్పతి, అంగిరస, అగస్త్య, యాజ్ఞవల్క్య, వామదేవాది ఋషులు వచ్చిరి

రాజులందరు ఒక్కసారిగా లేచి నిలుచుండిరి ఇటువంటి అరుదైన గౌరవము భగవత్ప్రసాదమని వారు భావించిరి. బలరామకృష్ణులు తాము కూర్చున్న చోటు నుండి లేచి నిలబడి, మిక్కిలి ఉత్సాహముతో వచ్చి మహర్షులను రాజులతో గూడి గౌరవించిరి వారికి అర్ఘ్యపాద్య ఆచనములు సమర్పించి గౌరవించిన పిదప, మహా ఋషులందరు తమతమ ఆసనములపై కూర్చుండిరి. పరిశుద్ధాత్ములైన బ్రహ్మజ్ఞానులతో నిండిన ఆ సభ సత్య లోకము వలె ప్రకాశించుచుండెను దీనితో పోల్చి చూడగా రాజుల సమావేశములు అల్పమైనవి అక్కడ చేరిన మహా ఋషులందరును తపస్సంపన్నులు ఈ లోకమును లయింపజేయుటకు గాని, నూతన

లోకమును సృష్టించుటకు గాని తగిన తపస్సంపద వారిలో ప్రతి ఒక్కరికిని గలదు నారాయణావతారములైన బలరామకృష్ణులు, యాదవ కుటుంబములో జన్మించి సాధారణ మానవులవలె జీవించుచున్న ఆ సోదరులకు తమ గౌరవాభి వందనములు తెలుపుటకై గొప్ప గొప్ప మహర్షు లందరును అక్కడకు విచ్చేసిరి

కృష్ణుడు యిట్లు ప్రసంగించెను ''ఒకేసారి అనేక మహర్షుల దర్శన భాగ్యము పొందుటచేత, యీ జీవితములో మనము గొప్ప పుణ్యము సాధించితిమని చెప్పుటలో సందేహము యెంత మాత్రము లేదు ఒక్కసారిగా మన పాపములన్నియు తొలగిపోయి వారి ఆశీస్సులు పొందుటకు అర్హత సంపాదించినాము.

''పాపములను క్షాళనము చేసుకొనుటకు అనేక పద్ధతులను పెద్దలు మనకు బోధించినారు పవిత్ర తీర్థములలో స్నానము చేయుట ఒక పద్ధతి. రాతి విగ్రహములో భగవంతుని ప్రతిష్ఠజేసి పూజించుట మరియొక పద్ధతి. మీ వంటి ఉత్తమ పురుషుల దర్శన భాగ్యము వలన కలుగు పుణ్యమునకు యివి సాటి రాగలవా? మిమ్ము మేము స్పృశించవచ్చు మీతో సంభాషించవచ్చు. మీ పాద ధూళిని స్వీకరించవచ్చు. మీ పాదముల నభిషేకించి ఆ తీర్థమును తలపై జల్లుకొనినచో జనన మరణములనే వ్యాధి నివృత్తి యగును

''తీర్థ స్నానములు, విగ్రహ పూజలు పునీతము చేయవని గాదు కాని అవి దీర్ఘకాలము తీసుకొనును. అయితే సాధు పుంగవుల పవిత్ర దృక్కులు ప్రసరించిన మరుక్షణమే పాపములు పటాపంచలు కాగలవు అగ్నిని చూచినంత మాత్రమున పాపములు హరించవు. సూర్యుని దృష్టి పడినను పాపములు నిర్మూలము కావు చంద్రుని నక్షత్రములను దర్శించినంత మాత్రమున పాపములు సమసిపోవు పంచ మహాభూతములు పాపములను పరిహరింపజాలవు 'బ్రహ్మ' అను పదమును అర్చించినప్పటికిని వెంటనే పాపము లంతము కావు ఇవి అన్నియు, భక్తులు శ్రద్ధతో పూజించినపుడు, వారి పాపముల నంతరింపజేయగలవు కాని పాపములకు మూలకారణమైన అజ్ఞానము — సత్యము నెరుగకుండుట — పైన చెప్పిన పద్ధతులచేత తొలగిపోదు. అయితే మహా గొప్ప జ్ఞానులు ఒకరి పాపములను అజ్ఞానమును ఒక్కసారిగా నిర్మూలింపగలరు దీనికి వారిని దీర్ఘకాలము పూజింప నవసరము లేదు వారి ప్రశాంత దృక్కులు మనపై ప్రసరించినచో, యీ విచిత్రము జరుగును

''ఈ శరీరము ఎముకలు, క్రొవ్వు, రక్తము, చర్మముతో నిర్మితమైనదని తెలిసినప్పటికిని, 'నేను' అను అహంకారముతో నిండిన మానవునకు, యీ భార్య, పిల్లలు, సంపద 'నావారు' 'నాది' అనుకునే మానవునకు, భగవంతుని అనుగ్రహము కలుగవలెనన్న తీర్థ స్నానము విగ్రహపూజ సులభమైన పద్ధతులని చెప్పినారు నిజముగా వివేకవంతులైనవారు మీ వంటి సాధు పురుషులను పూజించి వెంటనే మోక్ష ప్రాప్తినందుకొనగలరు''

కృష్ణుడు యీ విధముగా స్తుతి వాక్యములు పలికినపుడు ఋషులకు అతని భావమేమిటో అర్థము కాలేదు. కృష్ణుడు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు, అతడు వారిని స్తుతించుచు పలికెను! అందుకు కారణము వారు తెలుసుకొనగోరిరి వారి గొప్పదనమునకు గీటురాయి అనదగిన యీ గుణమును కృష్ణుడెంతో మెచ్చుకొనెను అది వారి వినయమునకు చిహ్నము కృష్ణుని దృష్టిలో వారెంత ఉన్నతులో వారికి తెలియదు వారు గ్రహించలేకపోయిరి

వారికి సంబంధించినంత వరకు అసలు సత్యము యిందుకు వ్యతిరేకమని తలచి వారిలో వారు చిరునవ్వు నవ్వుకొనిరి. వారు కృష్ణుని దర్శించుటకై వచ్చిరి అతని దర్శనముచేత లౌకిక బంధముల నుండి విముక్తులై సంచరించగలమని వారు భావించగా, కృష్ణుడు తాను సాధారణ మానవుని వలె మాట్లాడెను

ఋషులు తమ తమ మనస్సులలో కృష్ణుని పూజించి గౌరవము ప్రకటించిరి. వారి పూజలను గౌరవమును అంగీకరించినట్లుగా తన నేత్రములు మనస్సు ద్వారా వారికి తెలియజేసెను. అతడెందు కవతరించి నదియు వారికి తెలుసును కాని ఆ విషయమై వారు మాట్లాడలేకపోయిరి కృష్ణుడది గ్రహించి, వారివైపు చూచి ''నేనీ విధముగా నటించుటలో మీరందించిన సహాయమునకు నా ధన్యవాదములు నేను కేవల మొక యాదవుడను బలరాముడు నా సోదరుడు. అంతమాత్రమే వారికి తెలుసును వారు తెలుసుకొనదగినది కూడ అంత మాత్రమే'' అని యనుచున్నట్లుగా చిరునవ్వు నవ్వెను. ఋషులు తమ తమ మనస్సుల ద్వారా యిట్లు తెలియజేసిరి ''ప్రభూ! నీ చర్యలు సాధారణ మానవులకు అంతుపట్టనివి. ఒకే మట్టి నుండి వివిధ రకములైన ఆకారములలో పాత్రలు చేయుచున్నారు ఒకొక్క పాత్ర ప్రత్యేకముగా నుండినప్పటికిని వానిలోని మట్టి మాత్రము ఒకటే అదే రీతిగా, నీవు వివిధ రూపములు, ఆకారములతో యీ లోకమును సృష్టించి, పోషించి, నశింపజేయుచున్నావు ఎట్టి బంధములకును లోబడని నీవు, ఆయా రూపములలో నీకై నీవు ఆపాదించుకొనిన బంధములను చూచి, లోకులు నీవు సామాన్య మానవుడవనియు, సుఖ దుఃఖములను చక్రగతి నీకు కూడ వర్తించుచున్నదనియు భావించి భ్రాంతి పొందుచున్నారు

''అంతరించిపోనున్న ధర్మమును పునః ప్రతిష్ఠించుటకు నీవు మరల మరల అవతరించుచున్నావు నీవు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవని యెంచి పూజించుచున్నాము గంగకు పరిశుద్ధతను ప్రసాదించిన నీ దివ్య పాదములను మేము తలచుకుని వాటిని మేము దర్శించి మౌనముగా పూజించుటకై మేము యిక్కడకు వచ్చితిమి మా ధన్యవాదములను స్వీకరించి ఆశీర్వదింపుము''

ఎవరికి వారు వెళ్ళిపోవనున్నట్లుగా, అందరి వద్ద వారు సెలవు తీసుకొనిరి వసుదేవుడు వారి ననుసరించి యిట్లడిగెను. ॰ కొనవలెను నేను మిమ్ముల నొక కోరిక కోరదలచినాను పాపభూయిష్ఠ మైన యీ జీవితము నుండి విముక్తి కలిగించు మార్గము నాకు బోధించవలెను '' అతని మాటలు నారదున కబ్బురము కలిగించెను తగ్గు స్వరములో తన సహచరులతో నారదుడిట్లనెను ''ఇతడెంత తెలివి తక్కువ వాడు! కాని ఇతడు అజ్ఞాని. పరమ దైవము తనకు పుత్రుడుగా నిత్య సహచరుడుగా నున్నాడు అయినప్పటికిని, కృష్ణుడు యింకను పసివాడని, తనకున్న మహద్భాగ్యము నెరుగక, పాప విముక్తికి మార్గము తెలుపమని మనలను కోరుచున్నాడు! ఎవరితోనైనను నిత్య సంబంధమున్న యెడల వారిపై ఉపేక్షా భావము కలుగుట సహజము. వసుదేవుని పరిస్థితి అట్లున్నది. కృష్ణుడు జన్మించినపుడు, నారాయణుడు తన నిజ స్వరూపముతో యీ వసుదేవునికి దర్శనమిచ్చెను అయినప్పటికిని, యీనాడు కృష్ణుడు తనతో నిత్యము నుండుటచేత, తనకున్న అపూర్వ భాగ్యమును మరచి, అందరి మానవులవలె వర్తించుచున్నాడు నిత్యము గంగానది ఒడ్డున జీవించువారు, తమ్ము తాము పునీతులు గావించుకొనుటకు వేరు తీర్థముల నన్వేషింతురు అదే విధముగా, కృష్ణుడు తనతో నున్నప్పటికిని, వసుదేవుడు తన పాపముల నుండి విముక్తి పొందుటకు మార్గములు తెలుసుకొనగోరుచున్నాడు! దైవలీల లతి విచిత్రము గదా!''

ఋషు లిట్లు సమాధానమిచ్చిరి ''నారాయణుని పూజించుటే నీవు అనుసరించదగు ఉత్తమ మార్గము అతి సులభమైనది, ఉత్తమమైనది, తొందరగా ముక్తిని చేకూర్చునది మహారాజు, తన జీవితములో ఒకసారి యైనను యాగము చేసి దాన ధర్మములు సలిపినచో సులభముగా మోక్షము నందుకొనగలడు''.

పరమ పవిత్రమైన శమంతపంచక తీర్థము వద్ద తాను జరుపబోవు యజ్ఞమును నిర్వహించుటలో

సహాయపడవలసినదిగా వసుదేవుడు ఋషులను కోరెను.

ఋషులందు కంగీకరించిరి. వెంటనే యజ్ఞమునకు సన్నాహములు ప్రారంభమయ్యెను.

సంపద; భార్యా పిల్లలు, భౌతిక వాంఛలపై మమకారము వీడుటకు, విజ్ఞులైన వారు యజ్ఞము చేయుదురని ఋషులు పలికిరి. స్వర్గ జీవితము, స్వర్గ సౌఖ్యములు పొందవలెనను వాంఛ కూడ నుండరాదు. ఆత్మ జ్ఞానము కలుగుటకు యిది గొప్ప అవరోధము. అందుచేతనే పూర్వకాలములో మహారాజులు, మోక్ష ప్రాప్తికొరకు రాజ్యమును, సంపదను, అన్ని బంధములను త్రెంచుకొనెడివారు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులు ముఖ్యముగా చేయవలసిన కర్తవ్యములు మూడు. ఒకటి భగవంతుని యెడల చేయవలసినది - అదే యాగము. రెండవది ఋషుల యెడ చేయదగినది — అది అధ్యయనము. మూడవది తల్లిదండ్రుల యెడ చేయవలసినది — అది పుత్రులకు జన్మనిచ్చి వంశము కొనసాగునట్లు చేయుట. ఈ మూడు కర్తవ్యములు నిర్వహించుట వలన వారు పైన చెప్పిన ముగ్గురి ఋణములను తీర్చుకొనగలుగుదురు.

వసుదేవుడు, ఒక ఋణము మాత్రము తీర్చవలసి యున్నదని ఋషులు పలికిరి. యాగము జరుపుటచే దైవ ఋణము తీరగలదని ఋషులు తెలిపిరి.

వసుదేవుడు జరిపిన యాగమునకు ఋషులు ఋత్విక్కులుగా వ్యవహరించిరి. అందు మూలముగా కృష్ణునితో మరికొంత కాలము గడుపుటకు అవకాశము కలిగెను! ఋషులు శమంతపంచకమునకు వచ్చుటచే అనేక గొప్ప సంఘటనలకు — యితర దేశములను పాలించుచున్న పాత మిత్రులను కలుసుకొనుటకు, యశోదానందులతో తిరిగి సమాగమము, తాను నిర్వహించిన యాగమునకు ఋషులు సహాయము చేయుట — దారితీసినవని వసుదేవుడు భావించి మిక్కిలి సంతోషించెను. సంతృప్తి చెందిన వసుదేవుడు సంతోషించి ఆనందించెను.

260 దేవకి కోరిక

దేవకి బలరామకృష్ణులను పిలిచి వారితో నిట్లనెను. ''మీరు నారాయణుని అవతారములని ఋషులు నాకు చెప్పిరి. వారు చెప్పిన దానిని నేను విశ్వసించుచున్నాను. కాని, నాకు మీరిద్దరును పుత్రులు. నేను మీకు తల్లి నను తలంపు నాకు సంతోషము నిచ్చుచున్నది. కొన్ని సంవత్సరముల క్రితము మీ గురువు సాందీపుడు గురుదక్షిణగా తన పుత్రుని పునర్జీవింపజేయమని కోరినపుడు, మీరు యమపురికి వెళ్ళి అసాధ్యమైన కార్యమును నిర్వహించిన విషయము నేనెరుగుదును. మీరిరువురకు ముందు నాకు జన్మించిన పుత్రులను కంసుడు సంహరించెను. అది తలచుకొని నేను చాల కాలము విచారముగా నుంటిని. నేను వారి నొక పర్యాయము చూచుటకు మీరు సహాయపడగలరేమోనని యోచించుచున్నాను''.

బలరామకృష్ణులు తమ యోగశక్తిచేత సుతల లోకము ప్రవేశించిరి. ఆ లోకమునకు బలి అధిపతి. అతడు బలరామకృష్ణులను సంతోషముగా ఆహ్వానించెను. వారిని బలి బాగుగా యెరిగిన వాడగుటచే వారిని గౌరవించి, జ్ఞానవంతులు మాట్లాడదగు మాటలతో బలి వారిరువురను స్తుతించెను. తనకు అతి ప్రియ భక్తుడైన బలి స్తుతి వాక్యములను స్వీకరించి, కృష్ణు డిట్లనెను. ''నిన్ను ఒక సహాయము కోరి వచ్చినాము. స్వాయంభువ

మన్వంతరమందు మరీచి వర్గలకు ఆరుగురుపుత్రులు కలిగిరి. ఒకప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు తన కుమార్తె సరస్వతితో రతికేళి చేయ యత్నించెను అది చూచి మరీచి ఆరుగురు పుత్రులు నవ్విరి ఆ కారణముచే వారు అసురులుగా జన్మించునట్లు శాపమొందిరి వారు హిరణ్యకశిపుని పుత్రులుగా పుట్టిరి. ఆ తర్వాత వారు దేవకీదేవికి జన్మించిరి జన్మించిన వెంటనే వారిని కంసుడు సంహరించెను వారిప్పుడు నీ వద్ద నున్నారు. చనిపోయిన తన పుత్రులను చూడవలెనని మా తల్లి దేవకి తపించుచున్నది. వారిని నేను తీసుకు వెళ్ళెదను ఆ తరువాత వారు శాప విముక్తులై స్వర్గలోకము చేరగలరు''.

బలరామకృష్ణులు దేవకి ఆరుగురు పుత్రులను తమతో తీసుకు వెళ్ళిరి. వారి నామములు స్మర, ఉద్గత, పరిష్వంగ, పతంగ, క్షుద్రభృత్, ఘృణి ద్వారక చేరిన తర్వాత బలరామకృష్ణులు ఆ ఆరుగురిని దేవకి సమక్షమునకు తీసుకువెళ్ళిరి. మరణించిన తన పుత్రులను చూచి ఆమె అమితముగా సంతోషించెను. వారిని తన తొడపై కూర్చుండ బెట్టుకుని కన్నీటితో అభిషేకించెను వారు శాప విముక్తులై, దేవకీ వసుదేవులకు ప్రణామము అర్పించి స్వర్గలోకమున కేగిరి ఇన్ని సంవత్సరములుగా వారి కొరకై ఆమె పొందిన తపన అంతరించి అదృశ్యమయ్యెను తన పుత్రులను తిరిగి కలుసుకున్న వెంటనే వారు స్వర్గలోకము వెళ్ళినందుకు ఆమె విచారించకుండెను.

261 సుభద్రాపహరణము

తన పితామహి సుభద్రను అర్జునుడు వివాహమాడిన తీరును పరీక్షిత్తు మహారాజు తెలుసుకొనగోరెను. అతని కోరికను మన్నించి శుక మహర్షి సుభద్రాపరిణయ వృత్తాంతమును వివరించి చెప్పెను

ఒకసారి అర్జునుడు సంవత్సర కాలము భారత వర్ష మంతయు సంచరింపవలసి వచ్చెను అతడీ తీర్థ యాత్రను తప్పని సరిగా నెరవేర్చవలసి వచ్చెను అతడా విధముగా సంచరించుచున్నపుడు, బలరాముడు తన అందమైన సోదరి సుభద్రను దుర్యోధనునకిచ్చి వివాహము చేయ తలపెట్టినట్లు వార్త అందినది అంతకు మునుపు కృష్ణుని మేనబావలు, యాదవ యువకులు కలిసి ఇంద్రప్రస్థపురములో రోజులు గడిపినపుడు, వారి మాటలను బట్టి, కృష్ణుని అనుంగు సోదరి సుభద్ర చాల అందమైనదని సుగుణాలరాశియని అర్జునుడు గ్రహించెను. ఆమెను గురించి వినిన అర్జునునకు ఆమెపై ప్రేమ ఉదయించెను అదే విధముగా సుభద్ర అర్జునుని ధైర్య సాహసములను వీరత్వమును, అందచందములను విని, ఆమె అర్జునుని భర్తగా యెంచుకొనెను అయితే బలరాముని యత్నములు తన సంకల్పమునకు విఘ్నము కలిగించునని భావించి, అర్జునుడు కాషాయ వస్త్రములు ధరించి, సన్యాసి రూపము దాల్చి ద్వారకా నగరము ప్రవేశించెను.

అమాయకులైన ద్వారకా నగరవాసులును, బలరాముడు మారువేషములో నున్న అర్జునుని గుర్తించకుండిరి వర్షకాలములో చాతుర్మాస్య సమయమందు అర్జునుడు ప్రవేశించెను యతులు చాతుర్మాస్యమందు (నాలుగు నెలలు) ఒకేచోట ఉండి రాజు ఆతిథ్యము స్వీకరించుచుందురు ఆ ప్రకారము, రైవతకమను కొండపై నున్న దేవాలయ ప్రాంగణములో యతి వేషములో నున్న అర్జునుని చూచి బలరాముడు యాదవుల ఆతిథ్యము స్వీకరించమని కోరెను ప్రేమ వలలో పడి సన్యాసి వేషములో నున్న అర్జునుడు ''అటులనే కానిమ్మ''ని

బలరాముని కోరిక నంగీకరించెను.

రాజు ఆతిథ్యములో నున్న ఋషుల పరిచర్యలు పెండ్లికానున్న పడతులు చేయుట ఆనాటి సంప్రదాయము ఆ పడతుల పరిచర్యలకు ఋషులు మెచ్చి మంచి వరుడు వారికి లభించునట్లు ఆశీర్వదించెడివారు ఆ సంప్రదాయము ననుసరించి, బలరాముడు యతి వేషములో నున్న అర్జునునికి పరిచర్యలు చేయమని సుభద్రను కోరెను. అందుకు కృష్ణుడు బలరాముని మందలించి యిట్లనెను. ''అన్నా! మన సోదరి సుభద్రను ఈ సన్యాసి పరిచర్యలకు నియోగించుట సమంజసముగా లేదు'' కృష్ణుని అభ్యంతరమునకు బలరాముడు కారణము తెలుసుకొనగోరెను. కృష్ణుడు యిట్లు చెప్పెను ''ఈ సన్యాసి చాల యువకుడు పైగా భౌతిక వాంఛలను జయించలేనంత అందగాడు. అటువంటి వానిని, సుభద్రయే కాదు, యితర పడతుల మధ్య గూడ నుంచుట క్షేమము కాదు చూడగా దొంగసన్యాసి వలె గోచరించుచున్నాడు''. బలరాముడు కోపముతో యిట్లనెను. ''కృష్ణా! గొప్పవారిని గురించి చులకనగా మాట్లాడుటకు నీకెంత ధైర్యము! యువకుడైనంత మాత్రమువ అతడు కపట సన్యాసి యని యెట్లు ఊహించగలవు? నీ ఊహ తప్పు మహాతేజస్సుతో నిండిన అతని ముఖము చూడుము! అతనికి క్షమాపణ చెప్పుము'' బలరాముడు సుభద్రను పిలిపించి యతి పరిచర్యలు చేయమని చెప్పుచుండగా, కృష్ణుడు చేతగాని వానివలె నిలుచుండెను సగము కనులు మూసుకుని తన కోరికను మరుగుపరచుటకు యత్నించుచున్న యతిని చూచి కృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వెను! బలరామునిచేత యేదైన కార్యమును చేయించవలెనన్న దానిని వలదని చెప్పటయే మార్గమని కృష్ణునికి బాగుగా తెలియును తన సోదరి సుభద్ర దుర్యోధనుని గాక, అర్జునుని వివాహమాడవలెనని కృష్ణుని సంకల్పము

రాజసౌధమున కానుకొని యున్న తోటలో యతి వేషములో నున్న అర్జునుడు, ప్రియురాలు సుభద్ర తనకు పరిచర్యలు చేయుచుండగా హాయిగా కాలము గడపుచుండెను కొంత కాలమునకు యతి వేషములో నున్నది అర్జునుడని సుభద్ర తెలుసుకొనెను పరిస్థితులను గమనించిన కృష్ణుడు, ద్వారకా నగరమునకు వెలుపల ఒక పెద్ద ఉత్సవము నేర్పాటు చేసెను ఆ సందర్భములో సుభద్ర నగరము బయటకు వచ్చినపుడు, అర్జునుడామెను ఇంద్రప్రస్థమునకు తీసుకుపోయెను

ఈ విషయము తెలిసి బలరాముడు మండిపడెను అర్జునుని వెంబడించి, సుభద్రను వెనుకకు తీసుకు రావలెనని అతడు తలచెను. అట్లు చేయుట తెలివితక్కువ పని యని కృష్ణుడు చెప్పెను ''మొదట నుండి యీ తోటలో ఆ యతి యుండుట అతనికి సుభద్ర పరిచర్యలు చేయుట నాకు సమ్మతము కాదని చెప్పితిని'' అని కృష్ణుడు నెమ్మదిగా పలుకగా, బలరాముడు కోపముతో యిట్లు అరచెను ''కృష్ణా! నన్ను యీ మాయ మాటలతో మోసగించకు. అతడు అర్జునుడని మొదట నుండి నీకు తెలిసి యుండవచ్చు'' సోదరుని సముదాయించి కృష్ణు డిట్లనెను ''గొప్ప ప్రమాదమేమియు జరుగలేదు, సోదరా! ఒక గొప్ప వీరుని ఆమె వివాహమాడినది. అతడు నీ ప్రపంచములోకెల్ల మిక్కిలి గొప్పవిలుకాడు ఒక మహావీరుని సోదరి మరొక మహావీరునికి భార్య కావలెను బలరాముని చెల్లెలు తన మేనబావను భర్తగా యెంచుకొనుటలో అనౌచిత్యమేమియు లేదు'' కృష్ణుని మాటలకు బలరాముడు క్రమముగా మెత్తబడి, తరువాత కృష్ణునితో యితర యాదవులతో కలసి వధూవరులకు కట్నకానుకలు తీసుకుని ఇంద్రప్రస్థమునకు వెడలెను

262 శ్రుతదేవుడు, బహుళాశ్వుడు

విదేహ రాజ్యములో మిథిలా నగరమను పట్టణములో శ్రుతదేవుడను బ్రాహ్మణుడు నివసించుచుండెను. అతడు కృష్ణభక్తుడుగా పేరుగాంచెను. అతడు జ్ఞానవంతుడు. అతడు నిత్య సంతృప్తుడై గృహస్థ జీవితము సాగించుచుండెను. ఉన్నదానితో సంతృప్తిచెందెడి అపురూప గుణము అతనిలో కలదు. ప్రతిరోజు జీవించుటకు తగిన ఆహారము మాత్రము లభ్యమగుచుండెడిది. అంతకుమించి ఆతని కెన్నడును లభించలేదు. అంతకుమించి సంపాదించవలెనన్న కోరిక కూడ అతనికి లేకుండెను. తనకు లభించిన దానితో అవసరములు తీర్చుకొనుచుండెడివాడు. భార్య పిల్లలు కూడ అతని అడుగుజాడలలో నడచుచుండిరి.

అదే పట్టణమందు విదేహరాజు బహుళాశ్వుడు నివసించుచుండెను. అతడు రాజర్షి జనక మహారాజు సంతతిలోని వారసుడు. బహుళాశ్వుడు కూడ జనకుని వలె గొప్పవాడు. 'నేను — నాది' అను భ్రాంతి యుండెడిదికాదు. అతడు గొప్పఉదాత్త పురుషుడు, కృష్ణ భక్తుడు కూడ.

తన భక్తుల విద్దరినీ చూడగోరి కృష్ణుడు మిథిలాపురికి బయలుదేరెను. అతనిని నారద, వామదేవ, అత్రి, వ్యాస, పరశురామ, అసిత, అరుణి, శుక, బృహస్పతి, మైత్రేయ, చ్యవన మహర్షులు అనుసరించిరి.

మిథిలాపురికి వెళ్ళుచున్నపుడు కృష్ణుని రథము దారిలో మాటిమాటికి ఆగుచుండెను. ఆయా ప్రదేశముల ప్రజలు, వానిని పాలించురాజుల పూజల నందుకొని వారి నాశీర్వదించుటకు కృష్ణుని రథము ఆగుచుండెను. రథము ఆనర్త, ధన్వ, కురు, కంక, మత్స్య, పాంచాల, మధు, కేకయ, కోసల రాజ్యములు దాటెను. వారందరి పూజలందుకొని కృష్ణుడు మిథిలానగరమునకు ప్రయాణము సాగించెను. కృష్ణుడు మిథిలకు వచ్చెనని విని ప్రజలు తమ గృహముల నుండి బయటకు వచ్చి నగరపు పొలిమేరలకు తరలి వెళ్ళి అత్తరు పన్నీరు జల్లి రాజలాంఛనములతో స్వాగతము పలికి కృష్ణుని పూజించిరి. కృష్ణునితో వచ్చిన మహర్షులను కూడ గౌరవించి సాదరముగా ఆహ్వానించిరి.

శ్రుతదేవుడు, బహుళాశ్వుడు కూడ నగరమునుండి వచ్చిరి. వారి నేత్రముల నుండి అశ్రువులు కారుట అందరును గాంచిరి. వారు తమ చేతులెత్తి తలపై నిడుకొనిరి. వారు కృష్ణుని పాదములపైబడి, తమ ఆతిథ్యము స్వీకరించమని వేడుకొనిరి. వారిద్దరును వేర్వేరుగా కోరిన కోరికలను కృష్ణుడు అంగీకరించెను.

రెండు రూపములు ధరించి, కృష్ణుడు వారిరువురి గృహములకు వెళ్ళి వారి ఆతిథ్యము పొంది ఆనందించెను. అనేక సంవత్సరములుగా తన పూజలందుచున్న కృష్ణుడు చివరకు తన గృహమునకు వచ్చి ఆతిథ్యము స్వీకరించి ఆశీర్వదించినందులకు బహుళాశ్వుడు మిక్కిలి ఆనందించెను.

కృష్ణుని పాదములవద్ద కూర్చుని బహుళాశ్వుడు గౌరవపురస్సరముగా పాదముల నొత్తుచుండెను. బహుళాశ్వుడు మహర్షులను కూడ తగిన రీతిగా గౌరవించెను. తరువాత బహుళాశ్వుడిట్లు పలికెను. ''ప్రభూ! నన్ను చూచుటకు వచ్చి నాకు పరమానందము చేకూర్చిరి. ఒక పర్యాయము నీవు 'ఆదిశేషుడు నాకు బంధువు కావచ్చు, లక్ష్మి నాప్రియపత్ని కావచ్చు, సృష్టికర్త బ్రహ్మ నాప్రియపుత్రుడు కావచ్చు. అయినను, నిత్యము నన్నే చింతించు భక్తుల కన్న వేరెవరును నాకు ప్రియులు కారు' అని పలికినావు. నీ మాటలు నిరూపించుటకై నన్ను యీ ప్రజలను ఆశీర్వదించుటకు యీ దేశము వచ్చినావు. యాదవుల వైభవము చాటుటకు ఆ

కుటుంబములో జన్మించినావు. నీవు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవను సత్యము నెరిగిన వారెవరైనను, నీ పాదపద్మముల నెట్లు మరువగలరు? నీవు కొన్ని దినములు యిచట నావద్దనుండి, నా గృహము భూలోక స్వర్గమగునట్లు గావింపుము''. ''అటులనే కానిమ్ము'' అని కృష్ణుడు పలికి కొన్ని దినములు రాజసౌధములో గడపెను.

అటు బహుళాశ్వుడు కృష్ణు నాహ్వానించి గౌరవింపగా, యిటు శ్రుతదేవుడు, కృష్ణుడు మహర్షులతో గూడి తన ఆతిథ్యము స్వీకరించినందుకు అమితముగా ఆనందించెను. ఇరుగు పొరుగువారి నుండి కొన్ని చాపలు, ఆసనములు తెచ్చెను. ఒకమూల పేరుకొనిన దర్భలు కూడ ఆసనముగా వినియోగపడెను.

దర్భాసనముపై కృష్ణుని కూర్చుండబెట్టి, అతని పాదములు కడిగెను. ప్రక్కనే భార్య, పిల్లలు నిలుచుండిరి. కృష్ణుని పాదముల నభిషేకించిన జలమును తన తలపై జల్లుకొని, భార్య పిల్లల తలలపై జల్లెను. అత్తరు గంధములను, ఆమ్రఫలమును సమర్పించెను. తులసీదళములు, కుశఘాసములు, సరస్సులో వికసించిన పద్మములతో కృష్ణుని పూజించెను. అతని పాదముల వద్ద కూర్చుని పదేపదే కృష్ణుని పాదపద్మములకు ప్రణమిల్లుచుండెను. కృష్ణుని పాదధూళిని శిరస్సుపై ధరించెను.

కొన్నిరోజులు శ్రుతదేవుని గృహములో గడిపిన తర్వాత కృష్ణుడు ద్వారకానగరమునకు తిరిగి వచ్చెను.

263 పరీక్షిత్తు సందేహము

పరీక్షిత్తునకొక సందేహము కలిగెను. తన సందేహమును తీర్చమని శుకమహర్షిని కోరెను. పరీక్షిత్తు శుకునితో యిట్లనెను. ''మునివర్యా! భగవంతుని అనుగ్రహము, ఆయన అపారకృప, నిరివిగానొనగు సంపద గురించి నీవు చెప్పినప్పటి నుండి నేనొక విషయము గమనించుచున్నాను. అసురులు, దేవతలు, మానవులు, ఒకే ఒక బ్రహ్మము అనేక రూపములను పూజించుట అందరును యెరిగినదే. ఇందు ఒక విషయము స్పష్టముగా తేటతెల్లమగుచున్నది. మహాదేవుడు, అనగా ఈశ్వరుడు, భౌతిక సంపదలను చివరకు స్వర్గమును కూడ వదలిపెట్టినట్లు వర్ణింతురు. అతడెట్టి ఆభరణములు ధరింపడు. స్మశానములో తరచుగా సంచరించు మహాదేవుడు పుర్రెల దండను మాత్రము ధరించును. మరియు పులి చర్మముగాని ఏనుగు చర్మముగాని ధరించునట్లు చెప్పుదురు. సర్పము అతని ఆభరణములు, స్మశానములో లభించు భస్మమును శరీరమంతటను పూసుకొనును. నిత్యము మంచుతో నిండిన కడుచల్లని యెత్తైన కఠినమగు కొండపై నివసించును. అతని సేవకులు ప్రమథగణములు. ఐశ్వర్యమును సూచించు చిహ్నము లేవియు అతనివద్ద లేవనుట స్పష్టము.

''నారాయణుడు అన్ని విధముల మహాదేవునికి వ్యతిరేకముగా నున్నట్లు వర్ణింతురు. ఐశ్వర్యదేవత లక్ష్మీదేవి నారాయణుని భార్య. పసుపువచ్చని పట్టువస్త్రములు ధరించును. అతని చెవులకు బంగారు కుండలములు, వక్షస్థలమున కౌస్తుభమణి గలవు. శరీరమునకు గంధము పూసుకుని, విలువైన వజ్రములతో పొదిగిన కిరీటము ధరించును. చివరకు అతని చేతి యందుండే ఖడ్గమున ధనుస్సున కూడ బంగారము, విలువైన మణులు పొదిగి యున్నవి.

''అయినప్పటికిని, మునివర్యా! మహాదేవుని యిష్టదైవముగా యెంచి పూజించువారు సకలైశ్వర్యములు

పొందుచున్నారు. స్వప్నములో నైన ఊహించలేని భౌతిక సంపదలను పొంది అనుభవించుచున్నారు. కాగా, నారాయణుని యిష్టదైవముగా యె ్రాజించువారు యెప్పుడును దరిద్రులుగా నుంటున్నారు. ఇతరులవలె వారికి ఐశ్వర్యము లభించుటలేదు. పైగా వారి జీవితము యెప్పుడును దుఃఖముతో, బాధతో నిండియుండును దీనికి కారణమేమిటో తెలియచెప్పుము. మహాదేవుడు, నారాయణుడు వారి భక్తులకు ప్రసాదించునవి, వారికున్నవని వర్ణించిన వానికి భిన్నముగా నుంటున్నవి. నాయీ సందేహమును దయచేసి తీర్చవలెను''

శుకమహర్షి యిట్లు సమాధాన మొసగెను. ''నీవు అడిగిన ప్రశ్న సందర్భోచితముగా నున్నది నాకు చేతనైనంతవరకు నీ సందేహము తీర్చుటకు యత్నించెదను మానవుడు తాను భగవంతుని పూజించినదానికి పొందే ఫలితము అతనికున్న బ్రహ్మ జ్ఞానముపై ఆధారపడియుండును. సత్యము సంపూర్ణముగా నెరుగకుండిన పుడు, అతడు యిష్టదైవము నెంచుకొనును. బ్రహ్మము నిరాకారము నిర్గుణము అనునది పరమసత్యము అయినప్పటికిని బ్రహ్మము త్రిగుణములతో చేరినపుడు, ఆయా గుణములను బట్టి వేర్వేరు నామములతో తెలియవచ్చుచున్నది. ఏదో ఒక గుణముతో చేరి రూపనామములు కలిగిన బ్రహ్మమును మానవుడు తన యిష్టదైవముగా యెంచి దానిని పూజించి కోరికలు తీర్చుకొనుచున్నాడు

త్రిగుణములు త్రిమూర్తుల స్వరూపముగా చెప్పుదురు సృష్టికర్త బ్రహ్మ రజో గుణమునకును, మహాదేవుడు తమోగుణమునకును, నారాయణుడు సత్త్వగుణమునకును ప్రతిరూపములు త్రిగుణములే యీ విశ్వమునకు మూలాధారము. అయితే పరబ్రహ్మమును వర్ణించుటకు సరియైన పదములు లేనందున, ముందు చెప్పిన నిర్వచనములు వ్యవహారములోనికి వచ్చినవి

''ఏదో ఒక గుణముతో కూడి బ్రహ్మము రూపము దాల్చినపుడు, అందుకు సరిపోవు నామముతో పిలుచుచున్నారు మహాదేవుడు, శివుడు, లేక శంకరుడు అను నామములు అహంతత్త్వమునకు, అనగా మాయతో కూడిన అహంకు చిహ్నము అతడు మూడు రూపములు ధరించునని చెప్పుదురు మొదటి రూపము శుద్ధతమోగుణముతో కూడినది. రెండవరూపము రజోగుణముతోకూడిన తమోగుణము, మూడవవది సత్త్వగుణముతో కూడిన తమోగుణము. అనగా, మహాదేవుడు యెప్పుడును గుణములు కలిగినవాడు.

''అహం తత్త్వమందు మూడు శక్తులున్నవి ఒకటి వైకారికము, అనగా రాజసము, రెండవది తైజసము, అనగా సాత్వికము. మూడవది శుద్ధ తామసము. అహంతత్త్వము యొక్క యీ మూడు రూపముల నుండి పదహారు వికారము లేర్పడుచున్నవి ఇవి · అయిదు కర్మేంద్రియములు, అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, అయిదు పంచభూతములు, మనస్సు తక్కువ జ్ఞానము కలిగిన మానవుడు, యేదేని గుణముతో కూడిన బ్రహ్మము రూపమును పూజించిన అతనికోరికలు త్వరలోనే ఫలించును

''నారాయణుడు త్రిగుణరహితుడని చెప్పుదురు. అతనికెట్టి ఉపాధులు లేవు. అతడు పరమపురుషుడు. ప్రకృతికి భిన్నమైనవాడు. పురుషుడే ప్రకృతిగా ప్రకటించుచుందురు. అన్నింటిని ప్రకాశింపజేయు ప్రకాశమే నారాయణుడు. అతని ప్రతిరూపమైన యీ విశ్వమునకు అతడే సాక్షి

''ఈ విధముగా నారాయణుని తెలుసుకొని నారాయణునిపై భక్తికుదుర్చుకొనిన మానవుడు గుణరహితుడగును అనగా అటువంటి మానవునకు కోరిక లుండవు. ఐశ్వర్యమున్నను, లేకపోయినను ఒకటే వారికి సమబుద్ధి, ప్రశాంతత లభించును

''అశ్వమేధ యాగానంతరము, నీ పూర్వుడైన యుధిష్ఠిరుడు యిదే ప్రశ్నను కృష్ణునడిగెను. అతనికి కృష్ణుడిట్లు సమాధానమిచ్చెను. 'ఎవరినైనను నేను మెచ్చుకొని వారికి తగిన ప్రతిఫలము నివ్వదలచినపుడు వారి ఐశ్వర్యమును తీసుకొందును ఐశ్వర్యము అనిత్యము, తాత్కాలికమని యెంచి అతడు దానిని వదలిపెట్టి, నన్ను చేరుట కువ్విళ్లూరును అయితే, కర్మలలో చిక్కుకుని, శక్తిమంతమైన కర్మ బంధములను త్రెంచుకొన లేక, లౌకిక విషయానుబంధములలో తగుల్కొని నిస్పృహ చెందును. అటువంటి మానవునకు నా అనుగ్రహము పేదరికము రూపము దాల్చును. అతని భౌతిక సంపదలను నేను హరింతును ఒకసారి పేదవాడైనచో, అతడు విశేషముగా బాధచెందును పేదవానిని బంధువులు, స్నేహితులు కూడ వదలివేయుదురు. తనపై ఆధారపడిన వారిని సంతృప్తి పరచుటకు అతడు ధనము ఐశ్వర్యము సంపాదించుటకు ప్రయత్నించి నప్పటికిని, నా అను గ్రహముచేత అతని ప్రయత్నములు నిష్ఫలము కాగా, అట్టి ఆలోచనలను అతడు మనసు నుండి పారద్రోలును అతని అనుబంధము అంతరించగా, భౌతిక వస్తువులను సంపాదించవలెనను కోరికను వదలిపెట్టును ఆ విధముగా విరక్తి పెంచుకొనిన అతని మనస్సు పరిశుద్ధమై, నాయందు భక్తి పెంచుకొనిన సత్పురుషులవైపు మరలును

'' 'యుధిష్ఠిరా! అయినప్పటికిని కొందరు, వారి ఐశ్వర్యమును హరించినప్పటికిని గుణములతో కూడిన దేవతలను పూజించుటచేత తిరిగి అట్టివారు తాము కోరిన వానిని పొందెదరు దేవతలు వారికి సంపదను ప్రసాదించుటచేత వారిలో గర్వము అహంకారము పెరిగి, ఐశ్వర్య సంపదలను ప్రసాదించిన దేవతలను విస్మరించుటేగాక, వారి కవమానము గూడ కలిగింతురు

'' 'బ్రహ్మ, మహాదేవుడు, నారాయణుడు భక్తులు కోరిన దానిని ప్రసాదించుటలో దిట్టలు వారు మానవుని నాశముకూడ చేయగలరు బ్రహ్మ, మహాదేవుడు మానవుల కోరికలను త్వరితముగా తీర్చెదరు వారిని సులభముగా మెప్పించవచ్చు కాని నారాయణుని మెప్పించుట సులభముకాదు

'' 'నీకు వృకుడనే అసురుని వృత్తాంతము చెప్పెదను. ఒకసారి దుష్టబుద్ధి కలిగిన వృకుడు నారదుని సమీపించి యిట్లడిగెను ''త్రిమూర్తులలో యెవరిని సులభముగా మెప్పించవచ్చును సులభముగా మెచ్చుకొను వారిని మాత్రమే నేను ప్రార్థింపదలచినాను''

'' 'నారదుడిట్లు జవాబిచ్చెను ''నీవంటి వారి పూజలను మహాదేవుడు అతిసులభముగా మెచ్చు కొనును. అతడు తరుచుగా యిట్లు మెచ్చుకొనును రావణుడు మహాదేవుని భక్తులలో ఒకడు, బాణాసురుడు మరొక భక్తుడు మహాదేవునియందు అత్యంత భక్తి కలవారగుటచేత వారు అధిక సంపదను శక్తిని సంపాదించిరి. నీవు కూడ సులభముగా మెప్పించగలవు''.

'' 'మహాదేవుని నుండి వరములు పొందిన, యీ భక్తులు తర్వాత అనుభవించిన బాధలను ఉద్దేశ్యపూర్వకము గానే నారదుడు వృకునికి వివరించకుండెను' ''

264 వృకుని వృత్తాంతము

''పవిత్రమైన కేదార క్షేత్రమునకు వెళ్ళి అచట కేదారేశ్వరుడను నామముతో మహాదేవుని వృకుడు పూజించుచుండెను వృకుడు తన శరీరములోని మాంసము నర్పించి, తన యిష్టదైవమును ప్రార్థించెను. ఒక అగ్నిగుండ మేర్పరచి, అందు తన శరీరము నుండి ముక్కలుగా కోసిన మాంసమును వేసి మహాదేవుని కర్పణము గావించెను ఈ విధముగా యేడు దినములు తన శరీరములోని మాంసము త్యాగము చేసి మహాదేవుని పూజించెను ఎనిమిదవ దినమున మహాదేవుడు యింకను ప్రత్యక్షము కానందుకు, నిస్పృహ చెందెను మహాదేవు నభిషేకించిన జలమును తన తలపై పెట్టుకుని, కత్తితీసి, మునుపు రావణుడు చేసినట్లుగా, తన తలను నరకివేయుట కుద్యమించెను

''అగ్నిగుండము నుండి మహాదేవు డావిర్భవించి, వృకుని రెండుచేతులు పట్టుకొనెను మహాదేవుని దివ్య స్పర్శచేత వృకుని శరీరము తిరిగి పరిపూర్ణముగా యేర్పడెను ఏమి కావలెనో కోరుకొమ్మని మహాదేవుడు వృకునడిగెను వృకుడు తన కోరికనిట్లు తెలియజేసెను -'చాల కాలము నుండి నాకు ఒకే ఒక కోరిక గలదు నేను యెవరి తలపై చేయి పెట్టిన అతడు తక్షణమే మరణించవలెను'

''మహాదేవుడు, అతని తెలివితక్కువ కోరికను ఆమోదించి ప్రసాదించెను''

''తరువాత వృకు డిట్లనెను. 'నీవు నాకు ప్రసాదించిన వరము శక్తిని పరీక్షింపదలచినాను. ఇపుడు నీ తలను నేను స్పృశించెదను'

''మహాదేవుడు ఆ స్థలము విడిచి కైలాస పర్వతములోని తన స్వగృహమువైపు పరుగెత్తి పోవలసి వచ్చెను వృకాసురుడు మహాదేవుని తరుముచుండెను అతడు అన్ని లోకములను — నాగ, గంధర్వ, దేవలోకములు — దాటి పోవుచుండెను చివరకు నారాయణుని నివాసమైన వైకుంఠలోకము చేరుకొనెను

''అసురుడు వచ్చుచుండుట నారాయణుడు గమనించెను. అతడు మహాదేవుని వెంబడించుచున్నాడని గ్రహించెను తన యోగమాయచేత నారాయణుడు ఒక యువ బ్రహ్మచారి రూపము ధరించెను నడుము చుట్టును మౌంజి, కృష్ణాజినము కట్టిన పవిత్ర యజ్ఞోపవీతమును ధరించెను. మరియు మెడలో జపమాల, చేతిలో అశ్వత్థవృక్షపు కర్ర యున్నవి. ఇదివరలో వామనుని చూడనివారికి ప్రీతి గలిగించునట్లు తిరిగి అట్టి రూపము దాల్చెను.

''అతడు వృకుని యెదుర్కొని యిట్లనెను. 'వృకా! నీవు బాగుగా అలసిపోయినట్లున్నావు నిన్ను వేధించుచున్న సమస్య యేమిటి? కొంచెము సేపు విశ్రాంతి తీసుకుని, నీవు యేమి చేయుటవలన యింతగా అలసిపోయినావో, నీ ముఖము విచారముగా నుండుటకు కారణమేమిటో తెలియజెప్పుము నేను నీకు సహాయపడగలనని భావించినచో, నీకు తగిన సహాయము చేసెదను. నీ అమాయకత్వము, తేలికగా మోసపోయే స్వభావము చూచి నాకు జాలి కలుగుచున్నది ఈ లోకములో, తన శక్తిమేరకు తోటివారికి సహాయము చేయుటకు మించినదిలేదు'

''అత్యంత తేజస్సుతో ప్రకాశించుచున్న యువ బ్రహ్మచారి మధుర వాక్కులకు వృకుడు ముగ్ధుడయ్యెను

వృకుడు ఆ బాలునితో తాను చేసిన త్యాగము, మహాదేవుడు తనకు ప్రసాదించిన వరము వివరించి చెప్పెను అతడిట్లనెను. 'ప్రసాదించిన వరము పనిచేయుచున్నదో లేదోయని పరీక్షింప దలచినాను కాని మహాదేవుడు తప్పించుకుని పారిపోయెను అతనిని వెదకుచున్నాను'.

''బ్రహ్మచారి రూపములో నున్న నారాయణుడు నవ్వి యిట్లనెను 'నిజముగా నీవు చాల తెలివితక్కువ వాడవు. నిన్ను చూచిన క్షణము నుండి, అతి తేలికగా నమ్మేవాడవని గ్రహించినాను మహాదేవుని మాటలను యెన్నడును నమ్మకూడదని నీకు తెలియదా?'

''వృకుడు నిర్ఘాంతపోయెను. వృకు డిట్లడిగెను. 'నీవు చెప్పునదేమి? రావణునకు, బాణునకు వరములను ప్రసాదించినది మహాదేవుడు కాదా? నారదుడు నాకా విధముగా చెప్పెను అతడు అబద్ధము చెప్పలేదు'

''నారాయణ డిట్లనెను 'ఆ విషయము నాకు తెలియదు కాని, దక్షప్రజాపతి మహాదేవుని గౌరవించి ఆదరించలేదు అతని యందు యెక్కువ నమ్మకము లేదు. అతడు నిన్ను తప్పించుకుని యెందుకు పారిపోయెనో తెలుసునా? అతడు నీకు భయపడికాదు. అతడు ప్రసాదించిన వరము అసత్యమని నీవు తెలుసుకొనుట అతనికి యిష్టము లేకపోవుటచేత అట్లు పారిపోయినాడు'

''వృకుడు కంగారుపడిన ముఖములో మాట్లాడక నిలుచుండెను నారాయణుడిట్లనెను 'సరే, నా మాట వినుము అతని మాటలు సత్యమగునో కాదో చూచుటకు నీ చేతిని నీ తలపై పెట్టుము. నీ కేమియు ప్రమాదము కలుగుబోదు. నా మాట నమ్ము. తర్వాత మన మిద్దరము కలసి మహాదేవుని వెదకి పట్టుకుని, యెందుకీ విధముగా చేసితివని నిలదీసి అడుగుదము'

''యువ బ్రహ్మచారి సరళమైన స్వరముతో పలికిన మృదుమధుర వాక్కులకు వృకుడు ముగ్ధుడై ఆలోచనాశక్తిని కోల్పోయెను తాను యేమి చేయుచున్నాడో గ్రహించక మునుపే తన చేతిని తన తలపై పెట్టుకొనెను. మరు క్షణమే తల రెండు ముక్కలై నిర్జీవముగా నేలపై బడెను ఆకాశము దేవతల హర్షధ్వానము లతో దద్దరిల్లెను తరువాత నారాయణుడు మహాదేవుని వద్దకువెళ్ళి యిట్లనెను 'అనేక పాపములు చేసిన యీ పాపాత్ముడు నశించినాడు సత్పురుషుల నవమానించిన వానికెన్నడును మంచి కలుగబోదు అటువంట పుడు, నిన్ను అవమానించిన వాని గురించి నేను వేరే చెప్పవలయునా?' ''

265 ముగ్గురిలో ఉత్తముడు

ఒకసారి సరస్వతీ నది ఒడ్డున భృగుమహర్షి అధ్వర్యములో చేయుచుండిరి. నారదు డచటకు వచ్చి వారినిట్లడిగెను ''మీరు యిపుడు యెవరిని అర్చించుచున్నారు?''

''ఎవరి కొరకు మీరు సమర్పణము చేయుచున్నారు? త్రిమూర్తులలో యెవరికొరకు?''

''వారిలో ఉత్తమునికి'' అని భృగుమహర్షి పలికెను

వారి మనస్సులలో సందేహ బీజము నాటి నారదు డచటినుండి వెడలిపోయెను.; త్రిమూర్తుల గుణములను ఋషులు చర్చించి, చివరకు త్రిమూర్తులను స్వయముగా భృగుడు కలుసుకొన్న పిదప వారిలో ఉత్తముని నిర్ణయించుటకు నిశ్చయించిరి

భృగుమహర్షి మొదట సత్యలోకమునకు వెళ్ళెను అచట నుండు బ్రహ్మదేవుని నిజతత్త్వమును పరీక్షించుటకు వెళ్ళుటచేత, భృగుమహర్షి బ్రహ్మకు ప్రణమిల్లుటగాని స్తుతించుటగాని చేయకుండెను. తనకు తగిన గౌరవ మర్యాదలు చూపలేదని బ్రహ్మ భృగుమహర్షిపై ఆగ్రహము చెందెను. భృగుమహర్షి తన కుమారుడగుట చేత, పెల్లుబికి వచ్చుచున్న ఆగ్రహమును అతి కష్టము మీద నిగ్రహించుకొనెను. జరిగినది గమనించి, మారుమాటాడక భృగుమహర్షి ఆ ప్రదేశము వదలి మహాదేవుని నివాసస్థానమైన కైలాసమునకు వెళ్ళెను

మహాదేవుడు తన ఆసనము నుండి లేచి భృగుమహర్షి నాహ్వానించి యిట్లు పలికెను ''నీవు నాకు సోదరుడవు. నీకు స్వాగతము''. మహాదేవుని నిజతత్త్వమును పరీక్షించుటకు వచ్చుటచేత, మహాదేవుడు తన్ను ఆదరపూర్వకముగా కౌగిలించుకొనుటకు చేయు యత్నముల నుండి తప్పించుకుని యిట్లు పలికెను ''నీవు తప్పు మార్గము ననుసరించుచున్నావు'' ఆ మాటలకు మహాదేవుడు క్రోధావిష్టుడై, త్రిశూలమునెత్తి భృగుమహర్షిని సంహరించుటకు తలపడెను. ఇంతలో పార్వతీదేవి అడ్డుపడి మహాదేవుని సముదాయించెను

అటు తర్వాత భృగుమహర్షి కైలాసము నుండి వైకుంఠమునకు వెళ్ళెను అచట లక్ష్మీదేవి ఒడిలో నారాయణుడు విశ్రమించుచున్న దృశ్యమును భృగుమహర్షి చూచెను భృగుమహర్షి తన పాదముతో నారాయణుని వక్షస్థలముపై తన్నెను నారాయణుడు వెంటనే లేచి భృగుమహర్షి పాదములపై బడి యిట్లనెను ''నీకు స్వాగతము ఈ ఆసనము స్వీకరించి నన్ననుగ్రహించుము నిన్ను ద్వారము వద్ద ఆహ్వానించలేకపోయినందుకు క్షమించవలెను ప్రభూ! కఠినమైన నా వక్షస్థలము తాకిన నీ పాదమునకు బాధ కలిగియుండవచ్చు పాదముల నభిషేకించి ఆ తీర్థమును తలపై జల్లుకుని పునీతుడ నగుటకు అనుజ్ఞ నిమ్ము''. నారాయణుని మాటలను విన్న భృగుమహర్షి అతని ఉదాత్త గుణమును గ్రహించెను ఆనందముతో అతని శరీరము పులకరించెను త్రిమూర్తులలో ఉత్తముడెవరో యిప్పుడు తెలుసుకొనెను

266 అర్జునుడు ప్రమాణము చేయుట

ద్వారకలో ఒకప్పుడు దురదృష్టవంతుడైన బ్రాహ్మణు డొకడు గలడు అతని పుత్రుడు పుట్టిన వెంటనే మరణించెను ఆ బ్రాహ్మణుడు మిక్కిలి దుఃఖించెను ఇట్టి దౌర్భాగ్య సంఘటనకు గురియైన ఆ బ్రాహ్మణుని మనస్సు అల్లకల్లోలముగా నుండెను తన దౌర్భాగ్యస్థితికి, ఆ దేశపు రాజును నిందింపజొచ్చెను మరణించిన తన కుమారుని శరీరమును రాజ సౌధమునకు తీసుకుపోయి ద్వారము వద్ద వదలిపెట్టి యిట్లనెను ''ఈ దేశపురాజు పాపాత్ముడగుటచేత నా పుత్రుడు మరణించెను అతడు నావంటి బ్రాహ్మణులను ద్వేషించుచుండవచ్చు ఇతరులను మోసపుచ్చు స్వభావము కలిగియుండవచ్చు భౌతిక సుఖములలో ఓలలాడుచుండవచ్చు అట్లు కళంకితుడైన క్షత్రియుడు యీ దేశమును పాలించుటచేత, నావంటి వానికీ దౌర్భాగ్యస్థితి కల్గినది'' అంతటితో ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆగలేదు అతడు మరల యిట్లనెను ''ఇతరులకు బాధ కలిగించు

రాజు పరిపాలనలో మున్న ప్రజలము మేము. ఈ రాజు ఇంద్రియములను నిగ్రహించుకొనలేని అసమర్థుడు, మరియు దుశ్శీలుడు''.

ఆ బ్రాహ్మణునకు రెండవ కుమారుడు జన్మించెను. జన్మించిన మరుక్షణమే అతడు మరణించెను. తిరిగి బ్రాహ్మణుడు రాజును దూషించి నిందించసాగెను. ఇట్లు తొమ్మిది పర్యాయములు జరిగెను తొమ్మిది మంది పుత్రులు పుట్టిన వెంటనే మరణించిరి. ఇది అందరకును బాధగా నుండెను

తొమ్మిదవ శిశువు మరణించినపుడు ఆ శిశువు మృతదేహమును తన చేతులలో తీసుకుని రాజసౌధ ద్వారము వద్ద నిలబడి రాజును నిందించుచున్న సమయములో అర్జునుడు ద్వారకలో నుండుట తటస్థించెను. బ్రాహ్మణుని నిందా వాక్యములు విని, అర్జును డిట్లనెను. ''ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నీవు నివసించుచున్న ప్రదేశములో విలుకాడు యెవరును లేరా! నిన్ను రక్షించు క్షత్రియు డెవడును లేడా? నీవు యేల అవిరామముగ అనవసరముగా దుఃఖించుచున్నావు? యాదవు లందరును యిచటగలరు. యజ్ఞయాగములు జరిపించుటకు బ్రాహ్మణులు యెక్కువ అర్హత గలవారు. భార్యను, బిడ్డలను, సంపదను పోగొట్టుకుని విచారించు బ్రాహ్మణు లున్న దేశము క్షత్రియుల పాలనలో లేదని తెలియుచున్నది. పరిపాలించు ప్రభువు, నటునివలె, రాజువేషము ధరించుచున్నాడు తప్ప నిజమైన క్షత్రియుడు కాడు. క్షత్రియుడనగా బాధితులను రక్షించువాడని యర్థము క్షత్రియులు తమ పేరుకు తగినట్లుగా నడచుకొనవలెను నీ పుత్రుని నేను రక్షించెదను నేను మాట యిచ్చుచున్నాను నేను మాట నిలబెట్టుకొనకపోయినచో, అగ్నిలో ప్రవేశించి నా పాపములన్నియు క్షాళనము గావించుకొందును''

కొంతవరకు బ్రాహ్మణుడు తన దుఃఖము దిగమ్రింగుకుని యిట్లనెను. ''ఇది గొప్ప మహా పురుషులు నివసించు ద్వారక. బలరాముడు, కృష్ణుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, అనిరుద్ధుడేగాక సాత్యకి, కృతవర్మ మున్నగు వారెందరో గొప్పవారు గలరు. వారెవరును నాకు యేమియు చేయలేకపోయిరి. వారికి సాధ్యము కానిది నీకెట్లు సాధ్యమగును నీవు తెలివితక్కువగా మాట్లాడుచున్నావు నీ మాటలు నేను విశ్వసించలేను''.

అర్జునుడిట్లనెను. ''నేను బలరాముడనుకాను, ఒప్పుకొంటాను. కృష్ణుడ నంతకంటెను కాను, అతని కుమారుడైన ప్రద్యుమ్నుడను గాను, అతని పుత్రుడైన అనిరుద్ధుడను గాను నేను అర్జునుడను, పాండవ మధ్యముడను. లోక ప్రఖ్యాతిపొందిన యీ గాండీవము నావద్ద కలదు నేను పేరుపొందిన విలుకాడను మహాదేవుని సైతము మెప్పించిన నా శక్తిని చులకనగా చూడకుము నేను యమధర్మరాజుతో పోరాడి నీ పుత్రుని తీసుకువచ్చెదను దీనిని నేను సాధించగలనని మాట యిచ్చుచున్నాను''

అర్జునుని దీర్ఘ సంభాషణ తర్వాత, అర్జునుని మాటలు విశ్వసింపదగినవని బ్రాహ్మణుడు భావించెను అతడు తేలికపడిన హృదయముతో యింటికి వెళ్ళెను తన భార్య శిశువును ప్రసవించు సమయము వచ్చునరికి బ్రాహ్మణుడు ఆందోళన చెంది అర్జునుని వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనెను ''దయచేసి నా శిశువును రక్షింపుము నీవు మాట యిచ్చినట్లుగా మృత్యువునుండి నా శిశువును కాపాడి రక్షింపుము''. అర్జునుడు శుద్ధ జలమును తీసుకుని ఆచమనము చేసి అత్యంత వినయముతో మహాదేవుని పూజించెను తరువాత తన గాండీవము తీసుకుని బ్రాహ్మణునితో వెళ్ళెను

ప్రసవవేదన పడుచున్న బ్రాహ్మణుని భార్య యున్న గదికివెళ్ళి, తన అస్త్రములతో ఆ గదిచుట్టు బోను

నౌకదానిని నిర్మించెను.

కొన్ని నిముషముల తర్వాత నూతనముగా జన్మించిన శిశువు రోదనము వినిపించెను. మరుక్షణమే ఆ శిశువు ఆకాశములోని కెగిరి అదృశ్యమయ్యెను. బ్రాహ్మణునికి అర్జునునిపై విపరీతమైన క్రోధము కలిగెను. ఆ క్రోధములో తన విచారమును కూడ మరిచి, అర్జునునితో యిట్లనెను. ''ఒక పిరికిపంద వదరుబోతు మాటలను నేను విశ్వసించక యుండవలసినది. ప్రద్యుమ్న అనిరుద్ధులు విఫలము కాగా, చివరకు బలరామకృష్ణులు కూడ యేమియు చేయలేని నిస్సహాయస్థితిలో నుండగా, యీ అర్జునునకెట్లు సాధ్యమగును? నేను తెలివితక్కువగా మూర్ఖుడనై, అసత్యమాడిన యీ అర్జునుని మాటలను యింతగా విశ్వసించితిని''.

బ్రాహ్మణుడు తన్ను తాను నిందించుకొనుచుండగా అర్జునుడు తన ఆయుధములను తీసుకుని, యోగమాయశక్తిచేత యముని నివాసమగు 'సంయమని'కి వెళ్ళెను. అక్కడ అర్జునునికి శిశువు కన్పించలేదు. అష్టదిక్కులను కాపాడే దేవతల గృహములకు వెళ్ళెను. అక్కడ కూడను శిశువు కన్పించలేదు. శిశువును తిరిగి ప్రాణములతో తీసుకు వచ్చుట అసాధ్యమని అర్జునునకు స్పష్టమయ్యెను. అతడు ద్వారకకు వచ్చి అగ్నితో చితి యేర్పరచెను. బ్రాహ్మణున కిచ్చిన మాటను నిలబెట్టుకొనలేక పోయినందుకు ఆ అగ్నిలో దూకి ఆత్మార్పణము గావింప నిశ్చయించుకొనెను.

కృష్ణుడు అడ్డుపడి ఆత్మాహుతి యెట్లు నిరర్థకమో సకారణముగా వివరించి నచ్చచెప్పెను. రహస్యముగా అర్జునునితో యిట్లనెను. ''ఈ బ్రాహ్మణుని పుత్రులను నీకు చూపెదను. నిన్ను నీవు అవమానించుకొనుట గాని, నిందించుకొనుటగాని, యెన్నడును చేయతగదు. ఇంతకాలముగా నన్ను నిందించుచున్న యీ బ్రాహ్మణుడు త్వరలో మనలను విశేషముగా పొగడగలడు''.

అర్జునుని తన రథములో కూర్చుండబెట్టుకుని కృష్ణుడు పశ్చిమదిక్కుగా వెళ్ళెను. వారు సప్తద్వీపములు, సప్తసముద్రములు దాటిరి. దీర్ఘ ప్రయాణానంతరము ఒక చీకటి ప్రదేశము వారు చేరుకొనిరి. కృష్ణుని నాలుగు అశ్వములు ముందు దారి కానలేక రథమును లాగలేక పోయెను. కృష్ణుడు తన చక్రమును చీకటిలోనికి విసిరెను. అపుడు సూర్యుని వెలుగుతో ఆ ప్రదేశము ప్రకాశించగా, అశ్వములు తిరిగి ముందుకు సాగిపోయెను. సుదర్శనచక్రము వెలుగును చూడలేక అర్జునుడు కనులు మూసుకొనెను.

అర్జునుడు కనులు విప్పిచూచుసరికి, తాము సముద్రములోని నీటిలో ప్రవేశించుచున్నామని గ్రహించెను. అలల మధ్యగా వారు ప్రయాణించి, సముద్రము అడుగు భాగమున అర్జునుడు ఒక నగరమును చూచెను. ఆ నగరమందు పెద్ద భవన మొకటి కలదు. ఆ నగరము పేరు మహాకాలపురము. అచట కృష్ణుడు అర్జునునకు అనంత సర్పము ఆదిశేషుని చూపించెను. మిక్కిలి పెద్దదైన ఆ సర్పమునకు వేయి తలలు కలవు. ఆ సర్పము తలలపై నున్న మణులు అనేక సూర్యుల ప్రకాశమును చిమ్ముచుండెను. ఆ సర్పము నేత్రములు యెర్రగా అన్నివైపుల మంటలు రేగుచున్నట్లుండెను. వెండికొండ యంత పెద్దగా నున్న సర్పము మెడ నాలుక నల్లగా నుండెను. ఆ దృశ్యము దిగ్భ్రాంతి కలిగించగా అర్జునుడు నిశ్చేష్టుడై చూచుచుండెను.

అతడు కనులెత్తి చూచెను. ఆదిశేషు డేర్పరచిన మెత్తని పరుపుపై నారాయణుడు విశ్రమించి యుండుట అర్జునుడు చూచెను. ఒక ప్రక్క శరీరము వణకుచుండగా, అర్జును డత్యంత ఆశ్చర్యముతో కృష్ణుడు నారాయణునికి నమస్కరించుట గమనించెను. తన వివేకశక్తిని తిరిగి పుంజుకున్న తర్వాత సంభ్రమముతో

అర్జునుడు నారాయణునికి నమస్కరించెను. ఆ విధముగా వారిరువురును పరమాత్ముని సమక్షములో నిలుచుండిరి. నారాయణుడు చిరునవ్వు నవ్వి వారితో యిట్లనెను. ''కృష్ణా! అర్జునా! మీరు యీ లోకములో ధర్మమును రక్షించుటకు జన్మించినారు. మీ యిరువురిలో నా అంశగలదు. మీరిరువురును నావద్దకు రావలెనని సంకల్పించితిని. అందుచేతనే ఆ బ్రాహ్మణుని పుత్రులను యిక్కడకు తెచ్చితిని. వారిని ఆ బ్రాహ్మణునకు అప్పజెప్పవచ్చును.

''మీరు త్వరలోనే యీ భూభారమును తగ్గించవలసి యున్నది. భూదేవి అనేకులు అసురరాజుల భారముతో సతమతమగుచున్నది. తరువాత మీరిరువును నావద్దకు రాగలరు. మీరు నర నారాయణులు. మీరు భౌతికమైన వాంఛలకు మాయకు అతీతులు, అయినను మానవ శ్రేయస్సుకొరకై మానవులుగా జన్మించినారు''.

మరొకసారి కృష్ణార్జునులు నారాయణునకు ప్రణామము చేసి బ్రాహ్మణుని పుత్రులను తోడ్కొని భూలోకమునకు తిరిగి వచ్చిరి.

తిరిగి వచ్చిన అర్జునుడు అనుభవముచే బాగా పరిణతి చెందెను. గాండీవము, అస్త్రములు మున్నగువాని శక్తులన్నియు కృష్ణుని అనుగ్రహము చేతనే లభించినవనియు, కృష్ణుడు లేకున్న అవి నిరర్థకమనియు అర్జునుడు గ్రహించెను.

కృష్ణుడు యీ మానవ లోకములో సామాన్య మానవుని వలె సంచరించుచు, తన శక్తిసామర్థ్యములను అపుడపుడు చూపుచు, తాను యీ భూమిపై అవతరించిన ప్రయోజనము సాధించుటకై వేచి యుండెను. ఇతరులవలె క్షత్రియ ధర్మములు నిర్వర్తించుచుండెను. దేవతలను పూజించుట, యజ్ఞయాగాదులు చేసి దేవతలను మెప్పించుట మున్నగు కర్మల నాచరించుచుండెను. యజ్ఞయాగాదుల చేత మెప్పుపొందిన నారాయణుడు తానేనని తెలిసినప్పటికిని కృష్ణుడు అందరు క్షత్రియులవలె యజ్ఞయాగాది క్రతువు లాచరించుచుండెను!

ఈ లోకములో మానవుడెట్లు సంచరించవలెనో, యే విధముగా ప్రవర్తించవలెనో, యెట్టి కర్మలు చేసిన మంచి కలుగునో బోధించుటకై తాను సాధారణ మానవుడుగా ఆచరించి చూపు చుండెను. కృష్ణుని కెట్టి కోరికలు లేనప్పటికిని, కర్మను విస్మరించలేదు. అతడు విస్మరించినట్లయిన, యితర మానవులు తామస ప్రవృత్తులై కర్తవ్యములను నిర్వర్తించక కర్మలకు దూరులగుదురు.

ఆ విధముగా కాలము గడచుచుండెను.

ఏకాదశ స్కంధము

267 ఋషుల శాపము

ఈ భూమిపై జన్మించిన అసురులు ఒకరితర్వాత ఒకరు నిహతులగుచుండిరి. వారిలో చాల మంది అసురులను బృందావనములో నున్నపుడు కృష్ణుడు సంహరించగా, మరికొందరిని బలరాముడు సంహరించెను. మిగిలిన అసురులు హతము కావలసి యున్నది.

అయితే అంతకు ముందుగా వేరొకటి జరుగుటకు యేర్పాటు గావించవలసి యున్నది. భూదేవి, బ్రహ్మదేవుల విన్నపము మేరకు నారాయణుడు కృష్ణుడుగా అవతరించినపుడు, దేవతలను యాదవ కుటుంబములో తనకు బంధువులుగా జన్మించ వలసినదని అడిగెను. కృష్ణావతారము అంతిమగులోపున, యాదవ వంశము పూర్తిగా నిర్మూలమగునట్లు చేయవలసి యున్నది. కాని వారు దేవతలగుటచేత, నిత్యము కృష్ణుని సహవాసములో చరించు మహద్భాగ్యము పొందిన వారగుటచేత, వారు యెవరిచేతను నిహతులగుటకు వీలు లేకుండెను. కృష్ణుడిట్లు తలచెను. ''జరుగనున్న యుద్ధము తర్వాత కూడ, అధికముగా నుండు యాదవ, అంధక, భోజ, వృష్ణి దశార్హజనముచేత భూభారము యెక్కువగా నుండగలదు. వారు అజేయులు. మరియు, కలియుగ ప్రవేశముతో వారు ధర్మమును విడనాడి భూమికి బరువుగా నుందురు. అడవిలో వెదురుతోటలో, వెదురుచెట్ల రాపిడివలన ఉద్భవించు నగ్నిచేత దగ్ధమైనట్లు, నేనే వారి నాశనమునకు కారకుడను కావలెను. ఈ అవతారము చాలించుటకు ముందు అది నా తుది కర్తవ్యము''. దీనిని సాధించుటకు బ్రాహ్మణ శాపము ఉత్తమ మార్గమని కృష్ణుడు నిశ్చయించెను.

కృష్ణుడు కాలస్వరూపుడు. అతని సంకల్పము చేత, అనేక మంది ఋషులు పిండారకమను పవిత్ర స్థలమును సందర్శించుటకు నిశ్చయించిరి. వారిలో విశ్వామిత్రుడు, అసితుడు, కణ్వుడు, దుర్వాసుడు, భృగు, అంగిరసుడు, కశ్యపుడు, వామదేవుడు, అత్రి, వసిష్ఠుడు, నారదుడు గలరు. పిండారకక్షేత్రమునకు వెళ్లునపుడు, ద్వారకలో బలరామకృష్ణులను సందర్శించి, గమ్యమునకు ప్రయాణము కొనసాగించవలెనని తలంచిరి. ఆ ఋషులను కృష్ణుడు, యితర పెద్దలు ఆహ్వానించి గౌరవించిరి. కొంతకాలము అచట నుండవలసినదని ప్రార్థించగా ఋషులందు కంగీకరించిరి. రాజసౌధ ప్రాంగణములోని ఉద్యానవనము వారి వినియోగార్థము యేర్పాటుచేసిరి.

రాజసౌధములో అల్లరి చిల్లరిగా తిరుగు యువకులు బాలురు, ఋషులను ఆటపట్టించవలెనని తలచిరి. జాంబవతీ కృష్ణుల పుత్రుడైన సాంబునిచేత స్త్రీ వేషము ధరింపజేసిరి. స్త్రీ వేషములో నున్న సాంబుని ఋషులచెంతకు తీసుకువెళ్ళి, ఆ యువకులు వినయము నటించుచు వారి పాదములకు నమస్కరించి యిట్లడిగిరి. ''మీరు మాకొక సహాయము చేయగోరుచున్నాము. నల్లని నేత్రములతో నున్న యీమె గర్భవతి. తనకు కొడుకు లేక కూతురు జన్మించునాయని తెలుసుకొనుట కీమె కుతూహలముగా నున్నది. స్త్రీ సహజమైన సిగ్గుచేత ఆమె స్వయముగా మిమ్ము అడుగలేక, మమ్ముల నడుగమని కోరినది''.

ఋషులు ఆ యువకులను సాంబుని చూచిరి వారు ఆగ్రహావిష్టులై యిట్లనిరి. ''ఈమెకు ఒక ముసలము పుట్టును అది మీ యాదవవంశ నాశనమునకు కారణమగును''

ఋషుల మాటలను వినిన యాదవ యువకులు భయభ్రాంతులై యేమి చేయవలెనో తెలియకుండిరి. వారు ఆ తోట విడిచి పారిపోయి సాంబునికి కట్టిన చీరను తీసివేయగా, అందు ఒక ముసలము (యినుపదుక్క) వారికి కన్పడెను. ఏదో ఒకటి చేయవలసి యుండెను. ఆందోళన చెందిన మనస్సులతో నెమ్మదిగా అడుగులు వేయుచు పెద్దలందరు నున్న సభామందిరములో ప్రవేశించిరి సింహాసనము క్రింద ఆ ముసలము (యినుప దుక్క) నుంచి మౌనముగా వారు నిలుచుండిరి. భయాందోళనలతో నిండిన వారి ముఖములను జూచి కృష్ణుడు, మృదు స్వరముతో వారి ఉత్సాహము దిగజారుటకు కారణమేమని యడిగెను ఏదో తీవ్రమైన సంఘటన జరిగి యుండవచ్చు, లేకున్న వారా సమావేశమునకు వచ్చెడివారు కారు

కృష్ణుని మృదుస్వరము విని, కోల్పోయిన ఉత్సాహమును తిరిగి కొంత పుంజుకుని జరిగిన దంతయు విన్నవించిరి వారిపై బలరాముడు మండిపడెను. ముసలమును అరగదీసి పొడిగాచేసి సముద్రములో విసరివేయ మని వృద్ధరాజు ఉగ్రసేనుడు, బలరాముడు ఆజ్ఞాపించిరి ఆ విధముగా ఋషుల శాప ఫలమును నివారించవచ్చు నని భావించిరి

ముసలము నరగదీసి పొడిచేసి సముద్రములోనికి విసరివేసిరి. అందు ఒక పదునైన చిన్నముక్క మిగిలెను. దానిని చిన్నచిన్న ముక్కలుగా చేయుట అసాధ్యమయ్యెను ఆ చిన్నముక్కను కూడ సముద్రములో విసరివేసిరి ఆ తర్వాత యాదవు లందరును తేలికైన హృయదములతో నిశ్చింతగా నుండిరి హృదయము తేలికపడి ఊపిరిపీల్చుకున్న పిదప యువకుల చిలిపి చేష్టలను క్షమించగలిగిరి చిలిపి చేష్టలు బాలురకు సహజము గదా!

268 మహా సంగ్రామము

కాలము నిరవధికముగా సాగిపోవుచుండెను దురాశ, పుత్రవ్యామోహముతో నిండిన అంధరాజు ధృతరా ష్ట్రుడు, జూదములో ఓడిరను నెపముతో పాండవులను అరణ్యవాసమునకు పంపెను. వారు అరణ్యములో పంద్రెండు సంవత్సరములు గడిపిరి తరువాత మరియొక సంవత్సరము అజ్ఞాతవాసము చేసిరి మత్స్యదేశపు రాజు విరాటుని కొలువులో అజ్ఞాతముగా ఒక సంవత్సరముండిరి నియమము ప్రకారము అరణ్య అజ్ఞాతవాస ములు పూర్తిచేసిన తరువాత, తమ రాజ్యమును తమకు తిరిగి యివ్వవలసినదని కౌరవ సోదరుల నడిగిరి.

యుధిష్ఠిరుని విన్నపమును దుర్యోధనుడు తిరస్కరించెను పెద్దలు పలువురు, పాండవుల రాజ్యమును వారికిచ్చివేయమని దుర్యోధనున కనేక విధములుగా నచ్చజెప్పజూచిరి. కాని దుర్యోధనుడు పెద్దల మాటలను లక్ష్యపెట్టలేదు. యుద్ధము ద్వారా సమస్య పరిష్కరించుటకు యుధిష్ఠిరునకు యిష్టము లేకుండెను అందుచే శాంతియుతముగా సమస్యను పరిష్కరించవలసినదని యుధిష్ఠిరుడు కృష్ణు నర్థించెను కృష్ణుని శక్తికి మించిన దేదియు లేదనియు, అతడు తలచుకొన్నచో యుద్ధమును నివారింపగలడనియు యుధిష్ఠిరుడు గాఢముగా విశ్వసించెను

ఏ యుద్ధమునైతే యుధిష్ఠిరుడు తప్పింప యత్నించుచున్నాడో, ఆ యుద్ధము ద్వారా భూభారమును తగ్గించుటకే కృష్ణుడవతరించిన విషయము యుధిష్ఠిరునకు తెలియదు. కృష్ణుడు రాయబారిగా శాంతిని సాధించుటకు హస్తినాపురము వెళ్ళెను. కాని ప్రయోజనము లేకపోయెను. యుద్ధము తప్పనందుకు యుధిష్ఠిరుడు మిక్కిలి విచారించెను.

కురుక్షేత్రమునందు సంగ్రామము జరుగుటకు నిర్ణయమయ్యెను. కౌరవుల ప్రతినిధిగా దుర్యోధనుడు, పాండవ ప్రతినిధిగా అర్జునుడు, యాదవుల — ముఖ్యముగా బలరామకృష్ణుల — సహాయము నర్థించుటకై ద్వారకకు వచ్చిరి. కృష్ణుడు వారికి రెండుమార్గములు సూచించెను. ఒక ప్రక్క యాదవసేన, మరొక ప్రక్క నిరాయుధుడుగా ఏకాకిగా తాను. ఈరెండింటిలో యేదో ఒకదానిని యెంచుకొనవచ్చునని వారితో కృష్ణుడు చెప్పెను. ఇద్దరిలో చిన్నవాడైన అర్జునుని ముందుగా యెంచుకొనమని కృష్ణుడు కోరెను. అర్జునుడు కృష్ణుని సహాయమును కోరెను. కృష్ణుడు అర్జునునకు రథసారథిగా నుండి సహాయము చేయుట కంగీకరించెను. యాదవ సేనా బలము కౌరవపక్షములో చేరుటకు నిర్ణయమయ్యెను.

బలరాముని ప్రియశిష్యుడైన దుర్యోధనుడు బలరాముని వద్దకు వెళ్ళి తన పక్షము వహించి సహాయము చేయమని కోరెను. బలరాముడు దుర్యోధనుని అభ్యర్థన విని యిట్లనెను. ''పాండవులు, నాకు మేనబావలు. మీలో యెవరో ఒకరి పక్షమున నుండుట నా కిష్టములేదు. కృష్ణుడు తెలివితక్కువగా పాండవ పక్షము వహించినాడు. నేనట్లు చేయను. అదియుకాక, కృష్ణుడు పాండవ పక్షమున నుండుటచే, నేను నీ పక్షము చేరి నా సోదరునితో యుద్ధము చేయుట నాకిష్టములేదు. అందుచే యుద్ధములో జోక్యము చేసుకొనక యుందును. నాకు నీపైనున్న అభిమానము నీకు బాగుగా తెలియును. దుర్యోధనా! ఇక వెళ్ళుము. నిజమైన క్షత్రియుని వలె వర్తింపుము''. దుర్యోధనునకు కొంత నిరాశ కలిగినప్పటికిని, యాదవసేన యంతయూ తన పక్షమున నుండగలదను సంతోషముతో ద్వారక నుండి బయలుదేరి వెళ్ళెను.

యుద్ధము జరుగుచున్నపుడు తాను ద్వారకలో నున్నయెడల తనకు మనశ్శాంతి యుండదని బలరాముడు భావించెను. అందుచే తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళుచున్నానని అందరితో చెప్పెను.

పవిత్రమైన కురుక్షేత్రములో పదునెనిమిది రోజులు మహా సంగ్రామము జరిగెను. యుద్ధానంతరము చాల కొద్దిమంది మాత్రమే మిగిలిరి. గొప్పగొప్పరాజులు, సేనాధిపతులు, అతిరథులు, మహారథులు, విలుకాండ్రు, మహావీరులు, అందరును రక్తము ధారపోసిరి. ఉత్తమ రాజకుమారుల రక్తము ఆ ప్రదేశమున పొర్లుచుండెను. ఉత్తమ వంశములలో జన్మించి గర్వోన్నతితో సంచరించిన రాజులందరును యిపుడు నేలపై ప్రాణములు గోల్పోయి పడియుండిరి. వారి భార్యలు వారి ప్రక్క రోదించుచుండిరి.

పాండవులు యీ లోకమునకు పరిపాలకులైరి. ఆ విధముగా తిరిగి యీ భూమిపై ధర్మమును ప్రతిష్ఠించిన తర్వాత చేయవలసిన కార్యమేదియు కృష్ణునకు మిగులలేదు. తన స్వస్థానమైన వైకుంఠమునకు తిరిగి చేరుకొను

సమయము కొరకు కృష్ణుడు యెదురు చూచుచుండెను.

269 బలరాముని తీర్థయాత్ర

బలరాముడు మొదట ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళెను. అచ్చటనుండి ఉత్తరదిశగా సరస్వతీ తీర్థమునకు వెళ్ళెను. తరువాత బిందుసరస్సు, సుదర్శన, శక్ర తీర్థములను సందర్శించెను. తూర్పుదిక్కుగా ప్రవహించుచున్న సరస్వతిలో మరియొకసారి స్నానము చేసెను. యమునను గంగ ఉపనదులను సందర్శించి అందు స్నానమాచరించెను. అటుపిమ్మట ఋషులు యజ్ఞము సలుపుచున్న పవిత్ర నైమిశము చేరుకొనెను.

ఆదిశేషుని అవతారమని గ్రహించిన ఋషులు బలరాముని గౌరవాభిమానములతో సాదరముగా ఆహ్వానించిరి. వారి అభినందనలను స్వీకరించి ఆసీనుడయ్యెను. వ్యాసుని శిష్యుడగు రోమహర్షణుని జూచెను. బలరాముడు ఆశ్రమములో ప్రవేశించినపుడు, అతడొకడే తగిన గౌరవాదరములు చూపించక యుండెను. రోమహర్షణుడు సూతుడగుటచేత, అతని అర్హతకు మించిన స్థానములో కూర్చుని యుండుట జూచిన బలరామునకు ఆగ్రహము కలిగెను. బలరాముడు తనలో తానిట్లు తలపోసెను. ''ఇచట బ్రాహ్మణులందరును సమావేశమై అతిథులుగా వచ్చిన క్షత్రియులకు గౌరవము చూపుదురు. కాని జన్మచేత బ్రాహ్మణ క్షత్రియుల కన్న అధముడైన యీ సూతుడు నన్ను అవమానించినాడు. ఇతడు వ్యాసుని శిష్యుడు, కావున ధర్మశాస్త్రము లందు నిష్ణాతుడని తలచవచ్చు. అయినప్పటికిని, ప్రాథమిక మర్యాదలు కూడ తెలియని వానివలె గోచరించుచున్నాడు. ఇతడు జీవించుటకు అనర్హుడు'' అని తలచిన బలరాముడు కుశఘాసముతో రోమహర్షణుని సంహరించెను.

ఊహించని బలరాముని చర్యకు ఋషులు దిగ్భ్రాంతి చెందిరి. జరుగరానిది జరిగినందుకు వారు చాల విచారించి యిట్లనిరి. ''బలరామా! నీవు చేసినది తప్పు. ఈ రోమహర్షణునకు మేము బ్రహ్మ పీఠము ప్రసాదించినాము. ఈ యజ్ఞాంతము వరకు అతనికి దీర్ఘాయువు, మంచి ఆరోగ్యము నుండవలసినది. వేదేతిహాస పురాణములను క్షుణ్ణముగా నభ్యసించి పఠించువాడు బ్రాహ్మణునితో సరిసమానుడని చెప్పుదురు. అతడు గురు పీఠము నధిష్ఠించి యుండుటచేత నీవు ప్రవేశించినపుడు అతడు లేచి నిలబడలేదు. నీవు గావించిన యీ అకృత్యమునకు బ్రహ్మహత్యాపాతకము చుట్టుకొనును.

''నీవు, నీ సోదరుడు కృష్ణుడు యే ప్రయోజనము కొరకు యీ భూమిపై జన్మించితిరో మాకు తెలుసును. కాని మానవాళికి సరియైన ప్రవర్తనా మార్గము చూపుటకై పాప పరిహారమునకు తగిన చర్య గావించవలసి యున్నది''. బలరాముడు మిక్కిలి పశ్చాత్తాపముతో ఋషులతో నిట్లు పలికెను. ''అట్లే చేసెదను. ఏమి చేయవలెనో సెలవీయుడు. ఆ విధముగా చేసెదను. రోమహర్షణుడు యింకెంత కాలము జీవించవలసి యున్నదో తెలుపుడు. నా యోగశక్తిచేత అతడు పునరుజ్జీవితుడగునట్లు చేయగిలను''.

ఋషులు బలరామునితో నిట్లనిరి. ''నీ అస్త్రము, నీ ధైర్య సాహసములు వృథా కారాదు. మరణించిన వారు పునరుజ్జీవితులగుట లోక న్యాయము కాదు. ఈ న్యాయమును నీవు కూడ పాటించవలసి యున్నది. అయితే మేము అతనికి ప్రసాదించిన దీర్ఘాయువు, మంచి ఆరోగ్యము కూడ అసత్యము కారాదు. ఈ రెండింటిని

సమన్వయపరచు మార్గము నీవే కనుగొనవలసి యున్నది''. బలరాముడు ఒక క్షణ మాలోచించి యిట్లనెను. ''తండ్రి శరీరము పుత్రుని రూపములో జన్మించునని వేదములు చెప్పుచున్నవి. కాబట్టి అతని కుమారుడైన ఉగ్రశ్రవునకు తండ్రి గుణములన్నియు అలవడుగాక

''ఇపుడు నేనేమి చేయవలెనో ఆనతీయుడు ఒక బ్రాహ్మణుని హత్య గావించినందుకు, అందుకు తగిన పాప పరిహారమును మీ వంటివారు సూచించవలెను''. అందుకు ఋషులిట్లు పలికిరి. ''ప్రాచీన కాలములో ప్రఖ్యాతి పొందిన ఇల్వలునకు పల్వలుడను కుమారుడు గలడు. ఈ అసురుడు మాకు గొప్ప అవరోధముగా నుండెడివాడు ప్రతి పౌర్ణమి అమావాస్య దినములు వచ్చి మా యజ్ఞములను కలుషపరచు చుండెడివాడు. అతడు దుర్గంధభూయిష్ఠుడు అతనిని సంహరించి మాకు సేవ చేసినట్లయిన నీ బ్రహ్మహత్యా పాపము నివృత్తి యగును. తరువాత నీ తీర్థయాత్రను పన్నెండు మాసములు నిరాటంకముగా కొనసాగించవచ్చును''

పల్వలుని రాక కొరకు బలరాముడు వేచి యుండెను. అతని నాసిక నుండి వెలువడు దుర్గంధమును బట్టి అతడు వచ్చుచున్నాడని బలరాముడు గ్రహించెను. అంతకు ముందెన్నడును అటువంటి దుర్గంధము లేకుండెను కొంతసేపు బలరామునికి ఊపిరాడకుండెను. తర్వాత దుర్గంధపూరితమైన వస్తువులను యజ్ఞశాలపై అతి భయంకరముగా వర్షింపజేసెను. మరికొంతసేపటికి త్రిశూలము ధరించిన పల్వలుడనే అసురుడు గోచరించెను అతడు ఊహించలేనంత అనాకారిగా నుండెను. త్రిశూలము నెత్తి పల్వలుడు బలరామునిపైకి దూకెను బలరాముడు వెంటనే హలమును, ముసలమును తలచుకొనగా అవి చేతిలోనికి వచ్చెను. నాగలితో అసురుని భూమి మీదకు పట్టి లాగి, రోకలితో అతని తలపై కొట్టెను. అతని తల పగిలి రక్తము చిందగా, ఇంద్రుని వజ్రాయుధము చేత వ్రేటుబడిన పర్వతము వలె, నేల గూలెను

పల్వలుని బలరాముడు వధించిన దృశ్యము చూచి ఋషులు నిశ్చింతగా తేలికపడిన హృదయములతో సంతోషించిరి వృత్రాసురుని ఇంద్రుడు సంహరించినపుడు ఇంద్రుని మెచ్చుకున్నట్లుగా, ఋషులు బలరాముని మెచ్చుకొనిరి

ఋషుల వద్ద సెలవు తీసుకుని బలరాముడు దక్షిణ దిశగా వెళ్ళెను తీర్థములన్నియు సందర్శించిన తర్వాత అగస్త్యుని వద్దకు వెళ్ళి గౌరవపూర్వకముగా నమస్కారము లందజేసెను. అటు తర్వాత, మహా సంగ్రామము ముగిసి యుండునని తలచి, తిరిగి ఉత్తర దిశవైపు అడుగులు వేసి ప్రయాణము సాగించెను. మార్గము నందు భారత వర్షములోని రాజులందరును నిహతులైరని విని యుండుటచేత యుద్ధము ముగిసి యుండునని భావించెను

దుర్యోధనుడు, భీముడు గదా యుద్ధము చేయు సమయమునకు బలరాముడు అచట కేతెంచెను.

బలరాముడు వారిని సమీపించి యిట్లనెను. ''ప్రియ శిష్యులారా! ఈ గదా యుద్ధము మీరిరువురును నా వద్ద నేర్చుకొనిరి. మీరు, మీ యుద్ధ ప్రక్రియలు నాకు బాగుగా తెలుసును అన్ని విధముల మీరిరువురును సరిసమానులు భీమా! నీవు దుర్యోధనుని కన్న బలవంతుడవు దుర్యోధనా! నీవు బాగుగా శిక్షణ పొందినవాడవు కడు చురుకుగా నేర్పుగా కదలుటలో దిట్టవు మీలో యే ఒక్కరును రెండవ వారిని ఓడించలేరు ఈ యుద్ధమును యిక ఆపివేయండి''

దుర్యోధనుడు, భీముడు అనేక సంవత్సరముల నుండి ఒకరితో నొకరు పోరుట కెదురు చూచుచుండిరి. వారికున్న పరస్పర ద్వేషముచేత బలరాముని మాటలను వారు లక్ష్యపెట్టకుండిరి.

మానవుల యత్నము లన్నిటికన్న విధి బలవత్తరమైనదని బలరాముడు గ్రహించి, ద్వారకకు తిరిగి వచ్చెను

తిరిగి నైమిశారణ్యమునకు వెళ్ళి ఋషుల సహాయముతో అనేక యజ్ఞము లాచరించెను అచట శాంతి లభించుటచేత అనేక దినములు ఋషులతో గడపి తిరిగి ద్వారకా నగరము చేరెను.

270 దేవతలు ద్వారకను సందర్శించుట

బ్రహ్మదేవుడు తన పుత్రులైన సనక సనందాది ఋషులతోను, దేవతలు, ఇంద్రుడు, ప్రజాపతులు, మహాదేవునితోను కలసి ద్వారకను సందర్శించుటకు వచ్చెను వారందరును కృష్ణుని, కృష్ణమాయను చూచుటకు వచ్చిరి సాధారణ మానవమాత్రుడుగా బంధుమిత్రుల మధ్య సంచరించుచున్న కృష్ణుని దర్శించుటకు బ్రహ్మ, ఇంద్రుడు, ద్వాదశాదిత్యులు, అష్ట వసువులు, అశ్వినీ కుమారులు, ఏకాదశ రుద్రులు, విశ్వే దేవతలు, గంధర్వులు, అప్సరసలు, ఋషులు, యితర స్వర్గవాసులు ద్వారకా నగరమున కేతెంచిరి త్వరలోనే కృష్ణుడు మానవ రూపము విడువ నున్నాడని తెలుసుకుని దర్శించుటకు వచ్చిరి.

స్వర్గములోని పూలతోటల యందు పూసిన పుష్పములతో గట్టిన దండలు కృష్ణునికి వేసిరి పరమ దేవతా స్వరూపుడైన నారాయణుడుగా కృష్ణుని సంభోధించి స్తుతించిరి. అత్యుత్తమమైన పురుష సూక్తము పఠించి బ్రహ్మ కృష్ణుని స్తుతించెను తరువాత బ్రహ్మ యిట్లనెను ''ప్రభూ! ఒకసారి నీ వద్దకు వచ్చి భూదేవి భరించరానిదిగానున్న యీ భూ భారమును తగ్గించమని కోరినాము మా ప్రార్థన మన్నించి, నీవు ముగ్ధమోహన రూపము ధరించి భూ భారము తగ్గించుటకు అవతరించినావు. తిరిగి యీ భూమిపై ధర్మమును నిలబెట్టిన నీ కీర్తి అష్ట దిక్కుల వ్యాపించెను నీ వంటి మణిపూసను పొందినందుకు యీ యదు వంశము గొప్ప అదృష్టము చేసుకున్నది.

''రాబోవు కలియుగమందు కృష్ణావతార గాథలు విని అతి సులభముగా తరించి మోక్షము నందుకొనగలరు. మానవాళిని రక్షించుట కవతరించిన కృష్ణుని తలచుకొన్నచో, యీ సంసారమను సముద్రమును అవలీలగా దాటగలరు

''నీవు యీ భూమిపై యెందుకవతరించితివో మేము నీకు చెప్పవలసిన పని లేదు. ఈ భూమిపై జన్మించి నూట యిరువది సంవత్సరములు గడచినది. నీవు అవతరించిన ప్రయోజనము నెరవేరినది. నీవు చేయదగు కార్యమేదియు మిగిలి యుండలేదు. బ్రాహ్మణ శాపముచేత యాదవ కులము కూడ నాశనమగును ఋషుల మాటలు సత్యమగుటకు సమయము రావలసి యున్నది. నీవు నీ నివాస స్థానమైన వైకుంఠమునకు వెళ్ళుము నీ సేవకులమైన మమ్ము రక్షింపుము''.

కృష్ణుడు వారందరివైపు చూచి యిట్లనెను ''మీరు నాకు చెప్పిన విషయము యిదివరకే నాకు తెలుసును నేను అపుడే నిశ్చయించుకున్నాను ఆనాడు మీరు నన్ను కోరిన కార్యమును నిర్వర్తించినాను భూ భారము

యిపుడు తగ్గినది. యాదవ కుటుంబము మద గర్వములతో పెచ్చు పెరిగి యున్నది సముద్రపు టలలను తీరము నిగ్రహించునట్లుగా, నేను వారిని అణచి నిగ్రహించుచున్నాను. రోజు రోజుకు వారి అహంకారము పెచ్చుపెరుగుచున్నది ఇపుడు నేను వారిని విడిచిపెట్టి వచ్చినట్లయిన వారి నడుపులో పెట్టువారెవరును ఉండరు. ఈ లోకమంతయు వారిచే నాశనమగును.

''బ్రాహ్మణ శాపము ఫలించు తరుణము త్వరలోనే రానున్నది కాలము పుటలలో ఆ అధ్యాయము కూడ చేరిన తర్వాత, నేను తిరిగి మీ వద్దకు వచ్చెదను''

బ్రహ్మ, మున్నగువారు మరొకసారి నమస్కరించి త్వరలోనే తమ వద్దకు రాగలడను తలంపుతో సంతోషముగా అక్కడ నుండి బయలుదేరి వెళ్ళిపోయిరి

అటు తర్వాత ద్వారకలో దుశ్శకునములు గోచరించెను స్వర్గ భూలోకములందు రాబోవు ముప్పును సూచించు సూచనలను జూచి ప్రజలు ఆందోళన చెందుచుండిరి

కృష్ణుడు ప్రజలను సమీకరించి వారితో యిట్లనెను ''ఈ దుశ్శకునములు భయంకరముగా గోచరించుచున్నవి. అన్నివైపుల అవి నాకు కనుపించుచున్నవి
నా వరకు నేను ఈ విషయములో యేదో ఒకటి చేయక యుండలేను ప్రాణములతో తప్పించుకొనవలెనన్నచో, మనము కొంతకాలము యీ ప్రదేశము విడిచి వెళ్ళవలెను ఇది పరలో వినిన కథ ఒకటి జ్ఞప్తికి వచ్చుచున్నది

''దక్షుడు తన కుమార్తెలను చంద్రుని కిచ్చి వివాహము జరిపిన దినములలో, చంద్రుడు రోహిణిపై పక్షపాతము చూపుచున్నాడని తన కుమార్తెలు ఫిర్యాదు చేయగా దక్ష ప్రజాపతి ఆగ్రహించెను ఆ ఆగ్రహములో చంద్రుని క్షయరోగ పీడితుడై క్షీణించునట్లుగా శాప మొసగెను. చంద్రుడు పవిత్ర ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళి తపస్సు చేసి ఈశ్వరుని మెప్పించెను. ఈశ్వరుడు మెచ్చుకుని దక్ష ప్రజాపతి శాపమును సవరించెను. అందు మూలముగా చంద్రుడు కొన్ని రోజులు వృద్ధి పొందుచు, కొన్ని రోజులు క్షీణించుచు, యెన్నడును సంపూర్ణత్వము లేక యుండును

''ఈ ప్రభాస తీర్థము ద్వారకకు చేరువలో నున్నది ఆలస్యము చేయక మనము అక్కడకు వెళ్లుదము ఆ పవిత్ర తీర్థములో స్నానము చేసి పునీతులమై, పితృ దేవతలకు తర్పణ మొసగుదము బ్రాహ్మణులను గౌరవించి కానుకల నిచ్చెదము పడవ సహాయముతో సముద్రమును దాటినట్లు, మనము యీ పాప సముద్రమును దాటుదము''

కృష్ణుని మాట శాసనము. వెంటనే యాదవులందరును ఊరేగింపుగా ఒకరి వెనుక నొకరు ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్లుటకు సన్నద్ధులైరి.

271 కృష్ణుడు, ఉద్ధవుడు

యాదవులందరిలో ఉద్ధవుడు యెప్పుడును కృష్ణునితో నుండుచు చేరువగా నుండెడివాడు. అతడు దుశ్శకునములు గాంచెను కృష్ణుని మాటలు వినెను. కృష్ణుని యేకాకిగా కలుసుకొను సమయము కొరకు వేచియుండెను తనతో మాత్రమే కృష్ణుడుండునట్లు కోరెను. ఒకసారి కృష్ణుడు యేకాకిగా నుండుట జూచి, కృష్ణుని పాదములపైబడి దృఢముగా పాద పద్మములను పట్టుకుని యిట్లనెను. ''కృష్ణా! యోగీశా! నీవు పరమ దైవస్వరూపుడవు. నీవు ఒక నిర్ణయమునకు వచ్చినావు నీవు యాదవ వంశమును నిర్మూలించి, తరువాత నీవు అవతారము చాలించనున్నావు. బ్రాహ్మణుల శాపమును నివారింపకుండుట జూచి నేను అప్పుడు ఊహించినాను నీవు సంకల్పించుకొన్నచో తప్పక నివారించి యుండెడివాడవు. నీవు నారాయణుడవు తలచుకొన్నచో మమ్ము రక్షింపలేకుండెడి వాడవా?

''నీవు యీ నిర్ణయమునకు వచ్చుటలో ఒక ప్రయోజనము ఉండి యుండవచ్చును ఇట్లు యెందుకు జరుగుచున్నదని నేను అడుగుట లేదు నిన్ను ఒక సహాయము — వరము, కోరదలచి వచ్చినాను''

''నీవు నన్ను యేమి అడుగదలచినావు''? అని ఉద్ధవుని చేతిని తన చేతిలోనికి తీసుకుని ప్రశ్నించెను ఉద్ధవుడు కృష్ణునికి మిక్కిలి ప్రియమైనవాడు

ఉద్ధవు డిట్లు పలికెను ''కృష్ణా! నిన్నును నీ సాన్నిహిత్యమును నేను కోరుచున్నాను ఇన్ని సంవత్సరము లుగా నేను నీతో నుండుచు వచ్చినాను. నిన్ను చూడని క్షణముగాని, నీతో సంభాషించని క్షణముగాని లేదు. నీవు నన్ను విడిచి వెళ్ళినట్లయిన, నేనేమి కావలెను? నీ పవిత్ర పాద పద్మములు విడిచి ఒక అరక్షణమైనను నుండలేను ఎల్లప్పుడును నీతో నుండు నేను, నీవు వెళ్ళిన తర్వాత ఒంటరిగా ఉండలేను. నీతో నన్ను తీసుకువెళ్ళుము ఆశీర్వదింపుము''

ఉద్ధవుడు హృదయావేగముతో కన్నీరు కార్చుచుండెను. ప్రేమపూరిత దృక్కులతో కృష్ణుడు ఉద్ధవుని జూచుచుండెను తన భక్తులు బాధపడుచుండుట జూచి కృష్ణుడు సహింపలేకపోయెడివాడు. భక్తులపై భగవంతునికున్న ప్రేమ, భార్య లక్ష్మిపై నున్న ప్రేమ కన్న మిన్న

అపారమైన కరుణతో ఉద్ధవుని చేతులను తన చేతులలోనికి తీసుకుని కృష్ణు డిట్లు పలికెను. ''యాదవ కుటుంబమును నాశనము గావించుటయే నా ప్రయోజనమని నీవు చెప్పిన విషయము సత్య దూరము కాదు. వారు తమ్ము తాము చంపుకొందురు. బ్రహ్మ, మహాదేవుడు, దేవతలు వచ్చి నా స్వస్థానమునకు తిరిగి వెళ్ళుమని కోరిరి. చాల యేండ్ల క్రిందట, ఒకసారి బ్రహ్మ వచ్చి ప్రార్థించగా, ఆదిశేషునితో కలిసి నేను మానవ రూపము ధరించి, యీ భూమిపై తిరిగి ధర్మమును ప్రతిష్ఠించెదనని మాట యిచ్చితిని. నా మాటను నెరవేర్చితిని. ఇపుడిక నేను చేయవలసిన దేదియు లేదు నేను చేయవలసిన చివరి కార్యములు — యాదవ వంశ సంపూర్ణ నాశనము, సముద్రము పొంగి పొరలి ద్వారకలో ప్రవేశించుట — పూర్తి యగుటకు ఒక వారము దినములున్నది

''ఉద్ధవా! నేను యీ భూమిని విడచి వెళ్ళగనే దాని వైభవ మంతరించును కలి ప్రవేశించి అంతటను కలి ప్రభావము విస్తృతి జెందును

''నేను విడిచిపెట్టిన యీ లోకములో నీవు జీవించవలదు. కలియుగమునందు మానవులు పాప కార్యము లందు ఆనందము పొందెదరు. మిగిలిన నీ శేష జీవితమును యీ లోకమందు సంపూర్ణ వైరాగ్యముతో — బంధువులతో, నీకు దగ్గరగా నుండిన అతి ప్రియమైన ప్రతి ఒక్కరితో అనుబంధము విడిచిపెట్టి — గడపవలసియున్నది. నీ మనస్సును నాయందు, నాయందు మాత్రమే లగ్నము చేసి స్థిరముగా నుంచుము. జీవితము అంతమగు వరకు సమబుద్ధితో యీ మానవ లోకమందు మెలగుము.

''ఉద్ధవా! నీకొక విషయము చెప్పనిమ్ము. మాయను వర్ణించి చెప్పెదను. అపుడు నీవు మాయాజాలములో చిక్కుకొనక యెట్లు తప్పించుకొనవలెనో తెలుసుకొనగలవు. ఇంద్రియములు పనిచేయుచున్నంత కాలము బాహ్యలోక విషయములను గ్రహించుచుండును. కనులు దృశ్యములను చూచుచుండును, చెవులు శబ్దములను వినుచుండును, నాలుక రుచులను చవిచూచుచుండును. ఇదే విధముగా యితర యింద్రియములు కూడ వర్తించుచుండును. ఈ అనుభవములను 'మనోమయ' మందురు. ఇవి మనస్సునందు పుట్టుటచే అవి తాత్కాలికము. ఇదియే మాయ. భౌతిక విషయముల వెంట పరుగెత్తు మనస్సు ఇంద్రియములను ప్రేరేపించు చుండును. అపుడు భ్రమ అనునది కలుగును. ఈ భ్రమ నుండి 'గుణదోషము' పుట్టుచున్నది. ఆత్మ గుణములతో చేరి కలుషితమైన స్థితినే గుణదోషమందురు. ఈ గుణదోషముచేత సంసారమను సముద్రములో పడుచున్నాడు. సంసారమను ఊబి నుండి బయటపడుట అంత సులభము కాదు.

''కాబట్టి నీవు మనస్సును ఇంద్రియములను నిగ్రహించి ప్రమాదకర పరిస్థితులలో పడకుండ అరికట్టవలెను. నావద్ద యింతకాలముగా ఉంటున్న కారణముచేత, నిత్య బ్రహ్మచింతన మార్గమును తప్పి చరించవు''.

ఉద్ధవుడు విచారముతో తలనాడించి యిట్లనెను. ''లేదు, కృష్ణా! ఇది అంత సులభము కాదు. భౌతిక విషయముల నుండి ఇంద్రియముల నరికట్టి మనస్సు నిగ్రహించుట అసాధ్యము. ఎల్లపుడును నీయందు భక్తితో సంచరించిన 'నేను' యీ విధముగా భావించుచున్నపుడు, నీ యందు భక్తిలేని వారిమాట యేమి? ఇంద్రియముల నరికట్టి నిగ్రహించవలెనని నీవు చెప్పు పాఠము నేర్చుకొనుట చాల కష్టము, దాని నాచరించుట అంతకన్న కష్టము. 'నేను', 'నాది' అను ఘోర జాలములో చిక్కుకున్న నాకు, యీ బురదలో నుండి బయటపడి గట్టి నేలపై నూనుకొని స్థిరముగా నిలుచుండుటకు, నీ సహాయము నా కత్యవసరము. దానిని నాకు తెలుపుము''

కృష్ణు డిట్లనెను. ''భౌతికానందములను చవిచూచి చివరకు సత్యమును గ్రహించిన చాలమంది, వారంతట వారే యింద్రియముల నరికట్టుకొనిరి. అందుకు వారు పదే పదే ప్రయత్నించి, చివరకు ఇంద్రియములను నిగ్రహించుటలో కృతకృత్యులైరి. మొదట ఇంద్రియములను, తరువాత మనసును నిగ్రహించుకొనగలిగిరి. వాసనా ప్రభావమును స్వప్రయత్నము చేతనే తుడిచివేసుకొనవచ్చును. వైరాగ్యమును సాధించుటకు యెవరి మనస్సును వారే నియంత్రించుకొనవలెను. మానవునికి విచక్షణా శక్తి లభించినది. దాని సహాయముతో సత్యము గ్రహించవలెను.

''సత్యాన్వేషకుడు రెండు విషయముల నెదుర్కొనును. అవి ప్రత్యక్ష, అనుమాన ప్రమాణములు. ఇంద్రియముల ద్వారా గ్రహించునది ప్రత్యక్షము. మనస్సు ద్వారా గ్రహించునది అనుమానము. ఎటువంటి భయ సంకోచములు లేక చివరి వరకు అన్వేషణ సాగించు భయరహితులు సాంఖ్యము, యోగము, యీ రెండింటి యందు మహా నిష్ణాతులైన వారు కూడ నన్ను మాత్రమే దర్శించుటకు యత్నించెదరు. ఇంద్రియములచే గ్రహించు భౌతిక విషయములకు నేను భిన్నమను నిర్ణయమునకు మానవ మనస్సు రాగలదు.

మనస్సు ప్రకాశవంతమైనపుడు, ఇంద్రియములకు చైతన్యము కలుగును. కనులు చూడగలుగుట, చర్మము స్పర్శానుభవము పొందుట, చెవులు వినుట మున్నగునవి వాని యంతట నవియే జరుగుట లేదు. వేరొక శక్తియుండుట వలన జరుగుచున్నవి. ఇది యెరుగుటయే 'అనుమాన' మని చెప్పుదురు. మనస్సు గ్రహించున దిదియే. అయితే 'ప్రత్యక్ష' మనునది మన చుట్టు నున్న బాహ్య ప్రపంచమందు సత్యముగా గోచరించుచున్నది. ఈ సత్యము నాధారముగా జేసుకుని ఊహను పెంపొందించు మనస్సు వలన 'అనుమాన'ము ఉద్భవించుచు న్నది. కాని అనుమానము ప్రత్యక్షము యొక్క నిజ స్వభావమును తరచి గ్రహించును. ప్రత్యక్ష అనుమానములనే రెండింటితో విజ్ఞులు నన్ను గురించిన సత్యము తెలుసుకొందురు. దీనిని మరికొంత విపులముగా, కథా రూపముగా నీకు చెప్పెదను, సావధానముగా వినుము.

272 అవధూత గీత – 1

ఒకప్పుడు మా పూర్వుడైన యదువునకు దత్తాత్రేయ అవధూతకు మధ్య సంభాషణ జరిగెను. ఈ భూమిపై యదువు సంచరించుచున్నపుడు, శరీరముపై యెట్టి ఆచ్ఛాదన లేక నిర్భయముగా నడచుచున్న యువకుని కలుసుకొనెను. అతడు అవధూత యని యదువు గ్రహించెను. యదువు యువకుడైన అవధూతను పలకరించి యిట్లనెను.

''నీవు నిర్విచారముగా నున్నవానివలె గోచరించుచున్నావు. నీ ముఖము ప్రశాంతముగా నున్నది. అంతరంగిక శాంతి కలిగిన వారిలోనే యిటువంటి ప్రశాంతత గోచరించును. లోకములో మానవులు తాత్కాలికమైన ఇంద్రియ సుఖములు, సంపదలకొరకు పరుగులెత్తుదురు. అటువంటి మానవులకు భిన్నముగా నీవు కన్పడుచున్నావు. అగ్నికి ఆహుతియైన అరణ్యమునుండి తప్పించుకొనిన ఏనుగు గంగానదిలో మునిగి యెటువంటి హాయి ననుభవించునో అట్టి హాయి నీ ముఖము నందు ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. సామాన్య మానవులు ఆశించు భౌతిక విషయముల నభిలషించక, కోరికల అగ్ని నుండి తప్పించుకున్నావు. అంతరంగ మందు అనుభవించుచున్న ఆనందము నీ ప్రశాంత వదన మందు ప్రతిబింబించుచున్నది. ఈ స్థితిని నీవెట్లు చేరుకుంటివో, నీ కభ్యంతరము లేకున్నచో విశదీకరించి చెప్పగోరెదను?''

దత్తాత్రేయుడు యిట్లనెను. ''ఓ రాజా! అనేకములైన మూలముల నుండి నేను దీనిని సమకూర్చితిని. శాంతికై అన్వేషించుచు సంచరించుచున్నపుడు, సత్యమును తెలుసుకొనగోరి అనేకమంది గురువులను సందర్శించి, చివరకు గమ్యము చేరితిని. వాంఛలందు తగుల్కొనక యెట్లు జీవించవలెనో అభ్యసించిన విషయములు, ఏయే గురువులు ఆ విషయములను బోధించితిరో నీకు తెలిపెదను.

''నా గురువులు : భూమి, వాయువు, ఆకాశము, జలము, అగ్ని, చంద్రుడు, సూర్యుడు, పిచ్చుక, కొండచిలువ, సముద్రము, కీటకము, తుమ్మెద, గజము, హరిణము, మత్స్యము, పింగళ యను స్త్రీ, కురరమను ఉడుత, ఒక శిశువు, ఒక బాలిక, విలుకాడు, సర్పము, సాలెపురుగు, తన గూడును తానే నిర్మించుకొను మిట్టపురుగు. ఈ యిరువది నలుగురిని నా మనస్సు గురువులుగా యెన్నుకున్నది. వారి ప్రవర్తనను బట్టి నాకై నేను నా సత్యాన్వేషణ పురోగమించుటకు, అవసరమైన పాఠములను యెంచుకొన్నాను.

284 హంస అవతారము

కృష్ణుడు బోధించిన విషయముల నవగాహన చేసుకుని ఉద్ధవుడు సంతృప్తి చెందెను. తరువాత అతడు మరొక ప్రశ్నకు సమాధానము కోరెను. ఉద్ధవు డిట్లడిగెను. ''కృష్ణా! సామాన్య వివేకము గలిగిన మానవునకు ఇంద్రియముల కాసక్తి కలిగించే వస్తువులు ప్రమాదకరమని తెలిసినప్పటికిని వాని వెంట పరుగెత్తుచుండును. ఎందుచేత?'' కృష్ణు డిట్లనెను. ''ఉద్ధవా! నీ ప్రశ్న చాల సముచితముగా నున్నది. మానవునకు వివేక మున్నప్పటికిని, మమకార మను భయంకర రోగము అతనిని పీడించుచున్నది. అహంకారము అతనిలోని మంచి లక్షణములను మట్టుపెట్టును. ఈ అహంకారము మానవుని జీవితమును నడిపించునపుడు, అహంకారము అతని ప్రవర్తన తీరును నియమించునపుడు, ఒకప్పుడు సత్త్వ గుణముతో నిండిన అతని మనస్సు యిపుడు రజో గుణముచేత కలుషితమగుచున్నది. ఇది జరిగినపుడు మానవుడు తనకు తానిట్లు చెప్పుకొనును: 'ఈ సౌఖ్యమును నేననుభవించి తీరవలెను. దీనివలన నాకు సంతోషము, సుఖము కలుగును', అని అనేక విధములుగా భావించును. త్వరలోనే అతని కోరికలు ద్విగుణీకృతమగును. ఇంద్రియములను నిగ్రహించలేని అశక్తుడగును. అతనిలోని రజోగుణము తాను చేయు కర్మల పర్యవసానము తెలుసుకొనలేనంత గుడ్డి వానిని చేయును. హృదయాంతరాళములో తాను చేయునది తప్పు అని యెరుగును. అయినప్పటికిని అతి శక్తిమంతమైన ఇంద్రియముల ప్రభావమునకు లొంగిపోయి అశక్తుడగును.

అటువంటి దుర్భర పరిస్థితులలో నున్న మానవుని నేను రక్షించగలను, కాని అతడు నన్ను తలచవలెను. అటువంటి మానవుడు ప్రాణాయామము నేర్చుకొనుట మంచిది. మానవుడు అలసత్వము అనగా బద్ధకము విదిలించుకుని త్రికాల సంధ్యా సమయములందు, అనగా దినమునకు ముమ్మారు మనస్సును నాపై లగ్నము గావించవలెను. కొంత కాలమునకు మనసును నిగ్రహించగలిగి, పతనము చెందక, రక్షణ పొందును. ఈ పాఠమునే అనేక సంవత్సరములకు పూర్వము సనకాది సోదరులకు హంస రూపములో బోధించితిని''.

ఉద్ధవునిలో కుతూహలము యినుమడించెను. భగవంతుడు యే ప్రయోజనము కొరకు హంస రూపము ధరించి అవతరించెనో అతడు తెలుసుకొనగోరెను. అతని మనో భావమును గ్రహించిన కృష్ణు డిట్లు చెప్పసాగెను. ''బ్రహ్మకు మనస్సు నుండి నలుగురు పుత్రులు జన్మించిరి. వారే సనక సనంద నాదులు — మొత్తము నలుగురు. ఒకసారి వారు తండ్రి వద్దకు వెళ్ళి యేది అత్యుత్తమ యోగమని అడిగిరి. వారిట్లడిగిరి : 'తండ్రీ! సహజముగా మానవుని మనస్సు ఇంద్రియ ప్రేరణల ననుసరించును. కామక్రోధములను అరిషడ్వర్గము మానవుని వివేకమును వశము చేసుకుని దానిని మరుగు పరచుచున్నది. వస్తు ప్రపంచము నందు కలిగిన ఇంద్రియాను భవములు 'వాసనా' రూపములో మనస్సునందు ప్రవేశించుచున్నవి. ముముక్షువు, అనగా మోక్షము నపేక్షించువాడు యీ రెండింటి నెట్లు విడదీయగలడు? వస్తు ప్రపంచము నుండి ఇంద్రియముల నెట్లు ఉపసంహరించవలెను?' నా కోరికపై సృష్టి కార్యమును నిర్వహించుచున్నప్పటికిని, నాకు జన్మించినప్పటికిని, బ్రహ్మ వారి ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పలేకపోయెను. దీనికి కారణము బ్రహ్మ కూడ కొంతవరకు కర్మ, దాని పర్యవసానమందు తగుల్కొని యుండుటయే. బ్రహ్మ నన్ను తలచుకొనగా, హంస రూపములో నేను అతని ముందు ప్రత్యక్షమయినాను. సనక సనందాది సోదరులును, బ్రహ్మయు నాకు సాష్టాంగ ప్రణామము చేసి యిట్లడిగిరి. 'నీవెవరై యుండవచ్చును?' నేనిట్లంటిని : 'విశ్వ వ్యాపకమైన శక్తి పరమాత్మ అఖండమైనదని యెరిగి యున్నపుడు మీరడిగిన ప్రశ్న యెట్లు ఉదయించగలదు? ఒకే ఒక బ్రహ్మము అందరిలో నివసించు

గమనించినచో, ఆకాశమందు యేమియు కనుపించని అమావాస్య రోజు మొదలు, సన్నని వెండిరేకువలె గోచరించు తృతీయ దినము వరకు చంద్రుడు మనకు కన్పించు తీరులో మార్పు గోచరించును. అప్పటి నుండి, ప్రతిదినము క్రమక్రమముగా వృద్ధి పొందుచు, చివరకు పౌర్ణమి దినమునాడు సంపూర్ణ వైభవముతో వెలుగొంది ప్రకాశించును. మరుచటి రోజునుండి, వైభవము క్రమక్రమేణ తగ్గి, చివరకు మనకు యేమాత్రము చంద్రుడు కన్పింపకుండును. ఈ విషయమును సరిగా గుర్తించినట్లయిన, చంద్రుని కళలని పేర్కొను యీ దశలు మార్పు చెందును. ఈ మార్పులను బట్టి చంద్రుడు వృద్ధి పొందుచున్నాడనియు, వృద్ధి ఆగినదనియు, తరువాత క్రమముగా క్షీణించి చివరకు అదృశ్యుడగుచున్నాడనియు భావించుచున్నాము. అదే రీతిగా శరీరము పుట్టుట, పెరుగుట, క్షీణించుట అనే దశలు పొందుచున్నది. ఈ దశలతో ఆత్మకు యెట్టి సంబంధము లేదు. మానవుడు పుట్టి, యువకుడుగా పెరిగి, నడివయస్సు, వార్ధక్య దశలు పొంది క్షీణించి చివరకు మరణించుచున్నాడు. ఈదశలన్నియు నిత్యమైన అనశ్వరమైన ఆత్మకు అన్వయించవు. బాలుడైన తర్వాత శైశవము, యుకుడైన తర్వాత బాల్యము, వృద్ధాప్యము తర్వాత యౌవనము, మరణించుచున్నవి. ఈ మార్పు లన్నియు శరీరము పొందుచున్నది. మార్పు చెందని ఆత్మ, శరీరము పొందు యీ దశలన్నిటి యందు మార్పులేక, వృద్ధి — క్షయము — వృద్ధి అను కళల ద్వారా చంద్రు డుంటున్నట్లుగా నున్నది.

''అగ్ని నుండి మంటలు నిర్విరామముగా పైకెగసినపుడు, వాని ప్రారంభము, అంతము యెవరికీ తెలియదు. రేణువులు అగ్నిలో దగ్ధమై మంటలను పుట్టించి ఆ మంటలలో కొంతసేపు నుండి తుదకు నశించుచున్నవి. కాని నిశ్చలముగా కొనసాగు మంటలందు ఒకొక్క రేణువు పుట్టుక చావులను యెవరును గుర్తించలేరు. అనేక బిందువులు చేరి నదిగా ప్రవహించుచున్నవి. నదీ ప్రవాహము నిరంతరము. అన్నిటినీ గమ్యమువైపు నడిపించు కాలము, ఒకొక్క బిందువు కాలగతిని ప్రకటించుటలేదు. నదీ ప్రవాహము మాత్రమే గుర్తించుటకు వీలగును. అదే విధముగా, అనంతమైన యీ కాల ప్రవాహములో ఆత్మ అనేక శరీరములు ధరించును. ఒకొక్క శరీరము పుట్టి కొంత కాలమునకు నశించును. కాని ఆత్మ తన ప్రయాణమును యెట్టి అవాంతరములు లేక నిరంతరముగా సాగించుచుండును.

''సూర్యుడు తన కిరణములచేత నీటిని గ్రహించుచున్నాడు. తగిన సమయములో అవసరమై కోరినవారికి తిరిగి ఆ నీటిని అందజేయుచున్నాడు. ఒకరికి మంచి కలుగజేయవలెనను ఆకాంక్ష తప్ప, యెటువంటి స్వార్థమును లేదు. జ్ఞానవంతుడు, సూర్యుని వలె, నిస్స్వార్థుడు. ఇంద్రియములకు సంతోషము కలిగించు వస్తు ప్రపంచము నెడల విముఖత కలిగి యెట్టి అనుబంధము లేక యుండును. కాని జ్ఞానవంతులు సస్యసంపద మున్నగు వస్తువులను సమకూర్చి, యితరులకిచ్చి దాని వలన వారు లాభము పొందునట్లు చూచెదరు. సూర్యుని నుండి యీ పాఠమును నేను నేర్చితిని. మరియొక పాఠమును కూడ సూర్యుడు బోధించినాడు. వివిధ రకములైన ఆకారము గల పాత్రలందు లేక నేలపై పడిన నీటియందు, లేక నడచుచున్న గోవుల మూపురముపై సూర్యుని ప్రతిబింబమును చూచుచుందుము. అయితే ప్రతిబింబించు ఉపరితలములపై మనము చూచునది సూర్యుని ప్రతిబింబము మాత్రమే, సూర్యుడు కాదు. ఈ ప్రతిబింబములు వేర్వేరుగా నున్నప్పటికిని, ఒకే ఒక సూర్యుని నుండి యీ ప్రతిబింబము లేర్పడుచున్నవి. అదే రీతిగా, వేర్వేరు శరీరములందున్న ఆత్మ ఒకొక్కరిలో ఒకొక్క రీతిగా నున్నట్లు గోచరించును. కాని అందరిలో నున్న ఆత్మ ఒకటే యనునది సత్యము.

''ఏ వస్తువుపైగాని లేక యే వ్యక్తిపైగాని విశేషమైన అనురాగము బాధకు, దుఃఖమునకు దారితీయును.

పావురము నుండి నేను యీ పాఠమును గ్రహించితిని. ఒక మగ పావురము, ఆడ పావురము కలిసి ఒక చెట్టు చివర గూడు నిర్మించినవి. అవి రెండు పరస్పరానురాగముతో నుండెడివి. ఏ పనియైనను— ఆకాశములో యెగురునపుడు, మరియొక కొమ్మపై వ్రాలునపుడు, గూటిలో నున్నపుడు, ఆహారము నన్వేషించునపుడు, లేక భుజించునపుడు — ఆ పావురములు రెండును కలిసి చేయుచుండెడివి. ఎప్పుడైనను ఆడ పావురము యేదైన కోరినపుడు, దానిని తెచ్చి యిచ్చుటకు మగ పావురము శాయశక్తుల ప్రయత్నించుచుండెడిది. ఆ విధముగా చెట్టుపై గూటిలో హాయిగా జీవించుచుండెడివి.

''కొంత కాలమునకు గూటిలో ఆడ పావురము గుడ్లు పెట్టెను. గుడ్లు పొదగగా వాని నుండి చిన్న పావురములు ఆవిర్భవించెను. అవి చాల మృదువుగా లేతగా నుండెను. వాటిని పెంచి పోషించుటకు పెద్ద పావురములు రెండును తమ సమయము నంతను వెచ్చించుచు, అమితమైన ఆనందమును పొందుచుండెను. చిన్న పావురములు ఆటలు నేర్చి, కొంత కాలమునకు రెక్కలు రాగా, యెగురుటకు ప్రయత్నించుచు, పెద్ద పావురములకు సంతోషము చేకూర్చుచుండెను.

''ఒకసారి పెద్ద పావురములు రెండును పిల్లల కాహారము తెచ్చుటకై బయటకు వెళ్ళెను. అవి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత, తమ పిల్లలు వేటగాని వలలో చిక్కుకొని పడియుండుట జూచెను. తల్లి పావురము దుఃఖములో మునిగిపోయెను. ఆ దుఃఖములో, తన పిల్లలతో కలిసి యుండవలెనను కోరికతో వేటగాని వలలోనికి దూకి అందులో చిక్కుకుపోయెను.

''మగ పావురము జరిగిన దంతయు గమనించి తన దౌర్భాగ్య స్థితికి బిగ్గరగా యేడ్వసాగెను. మగ పావురము యిట్లనెను. 'నాకు సర్వస్వము అయిన నా భార్య నన్ను విడిచిపోవుచున్నది. నా భార్యతో పిల్లలు గూడ పోవుచున్నారు. నేను వారికొరకే జీవించితిని. వారు లేని జీవితము నాకేల?' తన ప్రియ భార్య, పిల్లలు వేటగాని వల నుండి తప్పించుకొనుటకు చేసిన ప్రయత్నములు నిష్ఫల మగుట జూచి, తండ్రి పావురము కూడ దూకి వేటగాని వలలో చిక్కుకుపోయెను. వేటగాడు వచ్చి వలలో చిక్కిన పావురములతో హాయిగా తన యింటికి వెళ్ళెను.

''ఈ పావురమువలె, యెవరు తమకున్న ఆస్తిపాస్తులపై మనసు లగ్నము చేయుదురో, తనకు ప్రియమైన వారికి ప్రీతి కలిగించుటకు వస్తు ప్రపంచము నుండి నిర్విరామముగా సంపాదించుటకు కృషి సలుపుచుందురో, అట్టివారు యీ పావురమువలె, తమపై ఆధారపడిన వారితో కలిసి నాశనమగుదురు. ఈ మానవ జన్మ మోక్ష మార్గమునకు ద్వారము. ఈ విషయము గ్రహించక, భౌతిక వాంఛలందు మునిగినచో, పైకెక్కుటకు ప్రయత్నించి క్రిందపడిన వాని వలె అధోగతిపాలగుదురు.

273 అవధూత గీత – 2

''నిజముగా విరక్తి చెందిన మానవుడు ఇంద్రియ సుఖముల నన్వేషింపడు. అతడు అన్నిటి యందు ఉపేక్షా భావముతో నుండును. రుచిగా నున్నను లేకున్నను, చిన్నదైనను పెద్దదైనను, తన దగ్గరకు వచ్చిన దానిని భుజించే కొండచిలువ మాదిరిగా నుండును. కొండచిలువ యెన్నడును ఆహారము కొరకు తన దారిని విడిచి

పోదు. తన ఆకలిని తీర్చుకొనుటకు యెటువంటి ప్రత్యేకమైన ప్రయత్నము కూడ చేయదు. ఈ పాఠమును కొండచిలువ నేర్పినది. అదే మాదిరిగా, తనకు లభించిన దానితో సంతృప్తి జెంది, భౌతిక సుఖములవెంట పరుగిడకుండ నుండవలెను. ప్రతి దినమును తనకు ఆహారము లభించనిచో కొండచిలువ విచారించదు, ఓర్పుతో వేచి యుండును. ఆకలితో అనేక దినములు ఉండుట తన దౌర్భాగ్యమని కూడ తలంపదు. మానవుడు కూడ జీవితములో అనేకమైన సుఖానుభవములు తనకు ప్రాప్తించకుండినప్పటికిని ధైర్యముతో ఓర్పు వహించియుండవలెను. జ్ఞానవంతుడు తన వాంఛలను ఇంద్రియములను నిగ్రహించి అదుపులో నుంచుకొనుట నేర్వవలెను. అసలు వానిపై ధ్యాస లేకుండునంతగా నిగ్రహించవలెను! ఇంద్రియములు నిత్యము మెళకువగా నున్నప్పటికిని, మనస్సు చురుకుగా పనిచేయుచున్నప్పటికిని, శరీరము దృఢముగా నున్నప్పటికిని, మానవుడు తన నిగ్రహశక్తిచేత అవి నిద్రాణముగా నుండునట్లు చేయవలెను. నిద్రాణముగా నుండునట్లేగాక జడముగా నుండునట్లును అదుపు చేయవలెను. మోక్షము ప్రధాన ధ్యేయముగా నుండవలెను. అది తప్ప వేరు కోరిక లుండరాదు.

''జ్ఞానవంతుడు సముద్రము వలె గోచరించవలెను. బయటకు ప్రశాంతతను కనబరచుచు యెవరును గమనించలేని లోతైన హృదయము కలిగియుండవలెను. అనగా యెటువంటి దర్పము ప్రదర్శించక వినయము నమ్రత కలిగి యుండవలెను. ఇతరుల వలె హేవ భావములు లేక వర్తించుటచేత, బుద్ధిమంతులు ప్రజానీకమునకు అతి సామాన్యులుగా కన్పించెదరు.

''కాని వారి ఆలోచనలు బాగుగా లోతైన వగుటచేత యెవరును అవగాహన చేసుకొనలేరు. ఆధ్యాత్మికముగా ఉన్నతులగుటచేత వారికెవరును అడ్డు తగులలేరు. స్థిర మనస్కులగుటచేత వారి మనస్సుల నెవరును చెరచలేరు. వారి సంకల్పములకు యెట్టివారు ఆఘాతము కల్పింపలేరు. అనగా ఇంద్రియములు, ఇంద్రియముల కాసక్తికరమైన విషయములు శక్తిని కోల్పోవుటచేత వారి మనస్సులను కలుషితపరచలేవు. వర్షకాలమందు పర్వతములపై కురిసిన వర్షపు నీరు హోరుమని శబ్దము చేయుచు క్రిందకు ప్రవహించును. కాని అదే వర్షపు నీరు సముద్రములో పడినపుడు యెటువంటి శబ్దము లేక యుండును. మరియు వేసవి కాలమందు, సముద్రములోనికి ప్రవహించు నదులలో నీరు యెండినపుడు, సముద్రము నీటి మట్టము యేమాత్రము తరగదు. అదే రీతిగా, వ్యామోహముల పట్టులో నున్నపుడు వాటిని పట్టించుకొనక, వాంఛలు తీరనపుడు కృంగక సంచరించవలెను.

''భగవంతుని మాయ మానవ రూపములో స్త్రీగా నిర్మితమైనది. అందుచే ఆమె యితరులను మోహావేశులను గావించును. వివేకము విచక్షణాశక్తి కోల్పోయిన మానవుడు ఆమె ఆకర్షణలకు లొంగి, దీపముతో ఆటలాడు కీటకము నాశనమైనట్లు నశించిపోవును. ఈ పాఠమును కీటకము నుండి గ్రహించితిని. అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు చూచుట, ఆఘ్రాణించుట, స్పృశించుట, వినుట, రుచి చూచుట చేయుచున్నవి. జ్ఞానేంద్రియము కన్ను చేత కీటకము మోసపోయి నశించుచున్నది. మానవుడు కూడ అదే రీతిగా, తెలివితక్కువగా తన కన్నులచేత మోసపోవుచున్నాడు.

''ఈ శరీరమును పోషించుటకు అవసరమైన ఆహారమును మాత్రమే భుజింపవలెను. మరియు నెమ్మదిగా నమిలి మ్రింగవలెను. ఒకేసారి నోటి నిండుగా భుజించరాదు. తుమ్మెద పుష్పముల నుండి తేనెను సంగ్రహించును. అయితే పుష్పములలోని మకరందమునంతను ఒకేసారి అత్యాశతో గ్రహించదు. తనకు

అవసరమైనంత వరకే మకరందమును గ్రోలును. పుష్పము నుండి మకరందమును గ్రోలునపుడు పుష్పమున కెటువంటి హాని కలుగనీయక జాగ్రత్త వహించును అదే విధముగా నిజమైన సన్యాసి, గృహస్థులు యిచ్చిన దానిని తనకు సరిపడునంత వరకు మాత్రమే స్వీకరించవలెను గృహస్థులకు యెట్టి యిబ్బందియు కలుగనీయ రాదు. తుమ్మెద చిన్న పెద్ద అన్ని పుష్పముల నుండి మకరందమును గ్రహించునట్లుగా, మానవుడు అందరి నుండి, చిన్నవారు, పెద్దవారు అను భేదము లేక జ్ఞానమును సమకూర్చుకొనవలెను సకల శాస్త్రములు అధ్యయనము చేసి వాని సారమును గ్రహించవలెను.

''రేపటి కొరకు దాచుకొను మానవుడు నాశనము చెందగలడు. ఆహారమును సంపాదించిన సన్యాసి, అందుకొంత భాగమును వేరుగా అట్టిపెట్టరాదు. 'ఇది రాత్రి భుజించెదను', లేక 'రేపు భుజించెదను' అని తలచరాదు మానవుని చేతులు భిక్షాపాత్రయని, కడుపు ఆహారమును నిలువచేయు పాత్ర యని యెంచవలెను అట్లు చేయనిచో, తేనెటీగవలె దుఃఖమునకు గురియగును మానవుడు సంపాదించిన ధనమును తానమభవిం చక, యితరులకు దానము చేయక యుండినచో తేనెటీగవలె పతనము చెందును. తెలివి తక్కువ మానవుడు తనకంటె బలమైన వాడు మరొకడు, తాను సంపాదించిన ధనమును తీసుకొనునని గ్రహించడు తేనెపట్టును పెంచువాడు, తేనెటీగల శ్రమ ఫలితముగా తాను లాభము పొందినట్లు, తెలివితేటలు గల మానవుడు యితరులచేత పనిచేయించుకొని లాభము పొందు నేర్పు గలిగి యుండును.

''సన్యాసి కాలి బొటన వ్రేలుతో నైనను స్త్రీని — అది కర్రతో చేసిన బొమ్మ అయినను — తాకరాదు. అట్లు చేసినచో, ఆడ యేనుగును చూసి మగ యేనుగు గోతిలో పడినట్లు పడును

''ఇంద్రియముల కుద్రేకము కలిగించు సంగీతమును, అది కర్ణములకు శ్రావ్యముగా నున్నప్పటికిని సన్యాసులు వినరాదు. తనకు తెలియకనే, అతని మనస్సు అనేక ప్రలోభములకు వశమై, వలలో చిక్కుకున్న లేడివలె, భ్రాంతుల వలలో చిక్కుకొనును ఎవ్వరును దీని నుండి తప్పించుకొనలేరు. విభాండకుడను గొప్ప ఋషికి ఋష్యశృంగుడను కుమారుడు గలడు. పుత్రుడు, లేడివలె, అమాయకుడుగా పెరుగునట్లు పెంచి పోషించెను అంతటి అమాయకుడు కూడ సంగీత నాట్యముల ప్రలోభమునకు లొంగి తండ్రికి దూరమయ్యెను.

''ఎరగా చూపించు మాంసపుముక్క ప్రలోభములో పడిన చేప సునాయాసముగా పట్టుబడుచున్నది. మానవుడు జిహ్వాచాపల్యము నరికట్టుకొనవలెను చాల తక్కువగా భుజింపవలెనను పాఠమును మొదట నేర్వవలెను అన్ని యింద్రియములను నిగ్రహించగలుగు జ్ఞానవంతులకు కూడ జిహ్వ నరికట్టుట కష్టసాధ్యము ఆకలి లేనపుడు కూడ అన్నము గురించి ఆలోచించుట జిహ్వాచాపల్య లక్షణము ఆత్మ నిగ్రహముతో పూర్తిగా జిహ్వాచాపల్యమును నశింపజేసినవాడే నిజమైన జితేంద్రియుడని చెప్పవచ్చును.

''ఇంద్రియముల పైశాచిక తత్త్వమును, తుమ్మెద, ఏనుగు, చేప, కీటకము అనాది కాలము నుండి స్పష్టపరచుచున్నవి పుష్పముల సువాసనలకు మరులుగొని కీటకము నశించుచున్నది అనగా పుష్ప సువాసనలను గ్రహించు నాసిక దాని పతనమునకు కారణమగుచున్నది ఆడ యేనుగు స్పర్శ మాత్రము చేత మగ యేనుగు గోతిలోనికి కూలుచున్నది . శబ్దమును విను కర్ణములకు లేడి బలి యగుచున్నది నేలపై నోటి నానించి సింహము చేయు గర్జన విని, ఆ శబ్దము యే దిక్కునుండి వచ్చుచున్నదో తెలియక, లేడి సింహమున్న దిక్కువైపు వెళ్ళి సింహముచేత చచ్చుచున్నది. చేప రుచి ప్రలోభమునకు వశమగుచున్నది ఎరగా అందించిన మాంసపుముక్క రుచి చూసి జాలరి వలలో పడుచున్నది. కన్ను ద్వారా మంటను చూచి,

కీటకము మంటలో ఆహుతి యగుచున్నది. ఏదో ఒక ఇంద్రియ శక్తికి మాత్రమే వశమై పోయినవారు సంపూర్ణముగా నాశనమగుచున్నపుడు, పంచేంద్రియ శక్తులకు అన్నివైపుల నుండి వశమై, నిగ్రహించుకొను శక్తి లేని మానవుని సంగతి యేమని చెప్పగలము? ఎల్లపుడును — విశ్రింఛు స్థితిలోగాని జాగ్రత్ స్థితిలోగాని — మెలకువలేని మానవుడు పతనము చెంది నాశనమగును.

''ఒకప్పుడు విదేహ దేశములో పింగళ యను నర్తకి గలదు. పురుషులకు సంతోషము చేకూర్చి,వారిచ్చిన ధనముతో జీవించుట ఆమె వృత్తి.

''ఒకరాత్రి,తన వృత్తికి ప్రధానమైన వస్త్రాలంకరణము కడు జాగ్రత్తతో చేసుకొనెను. అంతేకాక అలవాటు ప్రకారము పురుషుల నాకర్షించి యింటికి ఆహ్వానించుటకై వీధి ద్వారము వద్ద వీధిలో వచ్చుపోవు వారిని చూచుచు నిలుచుండెను ఆమెకు ధనము కావలసి యున్నది. అందుచేత తన యింటికి వచ్చి సంతృప్తిచెంది, తన్ను ధనికురాలిని చేయు ధనికుని కొరకు వెదకుచుండెను చాలసేపు ఆమె వేచి యుండెను కాని యెవరును రాలేదు. ఆమె యింటి లోపలకు వెళ్లుచు, మరికొంత సేపటికి తిరిగి ద్వారము వద్దకు వచ్చుచుండెను ఎవరైనను ఆమెను చూచి యింటిలోనికి వచ్చెదరేమోయని యెదురు చూచుచుండెను ఆ విధముగా సగము రాత్రి గడచిపోయెను పింగళ చాల విచారముగా నుండెను ఆమె నిరాశ చెందెను క్రోధము నిస్పృహ మిళితమైన ఆమె నేత్రములు అశ్రువులతో నిండెను

''అకస్మాత్తుగా తనపై తనకు విసుగు గలిగెను. ఆమెలో ఉత్తమ ఆలోచనలు కలుగుట మొదలుపెట్టెను ఆమె యిట్లనుకొనెను. 'ఆత్మ యేకాకి తత్త్వమును గుర్తించని మానవుడు యెందుకును పనికిరాడు భార్య, పిల్లలు, గృహము, సంపద మున్నగు వానిపై నున్న ప్రేమను వదలిపెట్టలేడు స్వశరీరముపై నున్న ప్రేమను కూడ అతడు త్యజించలేడు. నన్నేచూడు! దుష్ట మార్గములందు సంచరించు మనస్సును యెన్నడును అరికట్టలేకపోతిని. పురుష సంపర్క సౌఖ్యము నభిలషించి, తెలివితక్కువగా నుండిదాననై భగవంతుని విడనాడితిని నేనెంత తెలివితక్కువ దానను. నా యందున్న భగవంతుడు, యెప్పుడును నావాడే. అతడు మోక్షము ప్రసాదించగలడు నాయందే యున్న భగవంతుని ఉపేక్షించి గుడ్డిదానిగా, చెవిటిదానిగా మెలగితిని ఇంత కాలమూ నేను తాత్కాలిక శారీరక సౌఖ్యము నందించు మానవుల నన్వేషించుచుంటిని క్షణకాలము నిలుచు సందేహాస్పదమైన యీ సౌఖ్యము కొరకు, బాధ విచారములతో కూడిన దుర్భర పరిస్థితికి లోనై, అనంతమైన అవమానములు భరించి, భగవంతుని మరచి సంచరించితిని. వెదురు బద్దలతో నదులుగా నిర్మించిన గృహము వలె, పలుచని చర్మముతో కప్పిన రక్తము నీరు యెముకలతో కూడిన యీ దేహమును సంతృప్తి పరచుటకు భగవంతు నుపేక్షించితిని అయినప్పటికిని అసహ్యకరమైన యీ శరీరమను గూడులో భగవంతు డుండుట అతని అపార కరుణకు నిదర్శనము

''ఇకముందు తెలివితక్కువగా వ్యవహరించను కొంత కాలమునకు నశించు ప్రాపంచిక విషయములను యికముందు తలంచను. నేనిపుడు కనులు తెరచుట, నేను భగవంతుని యింతకాలము మరచినప్పటికిని అతడు నన్ను మరువలేదనుటకు నిదర్శనము నాకు కలిగిన కష్టములు భగవంతుని అనుగ్రహము ఆశీస్సులు తప్ప వేరు కాదు లేకున్నచో నేను తిరిగి సరియైన మార్గమునకు యెన్నడును వచ్చి యుండెడిదానను కాను'

''ఆ విధముగా గత కాలములో తాను తెలివి తక్కువగా వ్యవహరించిన విషయము గ్రహించిన పింగళ, కోరిక లన్నిటిని విసర్జించి, భగవంతునిపై తప్ప యింకే విషయముపై మనసు లగ్నము చేయకూడదని

నిశ్చయించుకుని ప్రక్క మీద వాలెను.

''ఆమె వలెనే, భౌతిక విషయములను వదలిపెట్టి భగవంతునిపై మనసు లగ్నము చేయవలెను. శాంతిని పొందుట కిదియే మార్గము. మానవుడు తనకు లభించిన వస్తువుపై అనురాగము పెంచుకొనినపుడు, ఆ వస్తువు అతని దుఃఖమునకు కారణమగును. దానిని వదలిపెట్టినపుడు సుఖము పొందును. 'కురరము' అను ఉడుత నాకీ పాఠము బోధించినది. ఈ అల్ప జీవి వద్ద, ఒక మాంసపు ముక్క గలదు. తనకంటె పెద్దవి బలమైన పక్షులు చుట్టు చేరి 'కురరము'ను పొడుచుచుండెను. మాంసపు ముక్కను పట్టుకున్న 'కురరము' చుట్టును చేరిన పక్షులు తన్ను వేధించుచుండగా కొంతసేపు భరించెను. కాని యిక యేమాత్రము భరించలేని స్థితి కలిగినపుడు మాంసపు ముక్కను విడిచిపెట్టెను. వెంటనే మరుక్షణమందు, యింతవరకు తనను వేధించుచు చుట్టును చేరిన పక్షులు 'కురరము'ను వదలిపెట్టిపోయెను. శాంతి లభించిన కురరము నిశ్చింతగా తన దారిన తాను పోయెను.

''నాకు ఆస్తిపాస్తులు లేవు. ఒకరి పొగడ్తలకు పొంగను, దూషణలకు క్రుంగను. నా అనురాగము నాశించే భార్య గాని పిల్లలుగాని లేరు. లౌకిక బంధము లేవియు లేవను ఆలోచనతో నేను హాయిగా ఉండగలుగుచున్నాను. అందుచేతనే నేను సంతోషముగా, ప్రశాంతతతో నున్నట్లు గోచరించుచున్నాను.

274 అవధూత గీత – 3

''ఒక బాలిక నాకు నేర్పిన పాఠమును నీకిపుడు చెప్పెదను. ఒక బాలిక తన యింట యేకాకిగా నుండెను. ఆమె తల్లితండ్రులు పొరుగూరికి వెళ్ళి మరుచటి రోజు రావలసి యుండెను. ఆమె యేకాకిగా నున్న సమయములో అకస్మాత్తుగా ఆ యింటికి అతిథులు రాగా, వారి నామె ఆదరించి గౌరవించవలసి వచ్చెను. ఇంటిలో దంపిన బియ్యము సిద్ధముగా లేకపోయెను. ఆ బాలిక పెరటిలోనికి వెళ్ళి వడ్లుదినుసులను దంపి పిండి చేయుటకు ఉపక్రమించెను. అతిథులకు తెలియకుండ రహస్యముగా చేయుటకు యత్నించుచుండెను. కాని ఆమె చేతికున్న గాజులు దంపునపుడు ముందుకు జారి గిలగలమని శబ్దము చేయుచు, ఆమె రహస్యముగా చేయతలపెట్టిన కార్యము బహిర్గతము చేసి వారి పేదరికము ప్రకటించు నట్లుండెను.

''ఆమె చాలవరకు వడ్లుదినుసులను దంపి పిండి చేయజొచ్చెను. చెరి ఒక చేతికి రెండే రెండు గాజులతో ఆమె దంపుట కొనసాగించెను. అయినప్పటికిని అవి కొద్దిగా శబ్దము చేయుచుండెను. అపుడామె చేతికున్న రెండు గాజులలో ఒక గాజు తీసి బ్రద్దలు చేసెను. ఒకే ఒక గాజు యెటువంటి శబ్దము చేయకపోవుటతో, ఆమె నిశ్శబ్దముగా తన కార్యమును పూర్తిచేయగలిగెను.

''ఆ బాలిక వద్ద నేను నేర్చిన పాఠము అమూల్యమైనది. అనేక మనుష్యులతో కలసి జీవించుట కలహములకు అసంతృప్తికి కారణమగుచున్నది. సంభాషణ సాగించుటకు యిద్దరు చాలును, అది క్రమముగా భిన్నాభిప్రాయ ములకును దాని మూలముగా మనో వైకల్యమునకును దారితీయును. కాబట్టి, బాలిక చేతికున్న ఒకేఒక గాజువలె, మానవుడీలోకమందు యేకాకిగా నుండవలెను. పరమాత్మతో ఐక్యము కాగోరువారికి ధారణ శక్తి అత్యవసరము.

''బ్రహ్మస్థితిని పొంద దలచినవారు ఆత్మ యేకమని గ్రహించవలెను. మరియు సమాధి స్థితి చేరుటకు ధారణ ముఖ్యము. ప్రాణాయామము ద్వారా ఉచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసములను నిగ్రహించవలెను. మనస్సు నరికట్టుటకు ప్రాణాయామము సహాయపడును. వస్తు ప్రపంచమును త్యజించుటచేత మనశ్చాంచల్యము, అనగా విక్షేపము తొలగిపోవును. ఇది అభ్యాసము ద్వారా సమకూరును. జాగ్రదవస్థలో నున్నపుడు మనస్సు స్థిరముగా నుండదు. ఒక వస్తువు నుండి మరొక వస్తువునకు, ఒక ఆలోచన నుండి మరొక ఆలోచనకు, ఒక విషయము నుండి మరొక విషయమునకు మనస్సు మరలుచుండును. అది యెప్పుడును అలజడిగా నుండును. స్వప్నావస్థ యందు మనస్సు అలజడి కొంత తక్కువగా నుండును. అయినప్పటికిని తాను సృష్టించుకున్న స్వప్న ప్రపంచములోని విషయములతో నిమగ్నమై యుండును. సుషుప్తి స్థితిలో మనస్సు యెటువంటి అలజడి లేక నిద్రాణముగా నుండును. ఆ స్థితిలో నున్నంత కాలము మనస్సు స్తబ్ధముగా నుండును. ఇది మానవుని మనస్సు పరిస్థితి.

''కాని, అభ్యాసము చేత మనసును నిగ్రహించి అదుపుచేయవచ్చును. అయితే యెంతవరకు అదుపు చేయవచ్చును? కర్మల ఫలితముగా ఒక జన్మ నుండి మరొక జన్మకు సంక్రమించు వాసనలు పూర్తిగా తొలగి, దానంతట అది వాంఛలు పరిత్యజించు వరకు మనసు నదుపు చేయవచ్చును. అపుడు మనస్సు రజస్తమో గుణముల బారి నుండి తప్పించుకుని కేవలము శుద్ధ సత్త్వముగా మారును. అనగా ధ్యేయమునకు (పరమాత్మను చేరుట) ఒక మెట్టు దూరములో నుండును. ఈ పాఠమును విలుకాని వద్ద నేర్చినాను. విలుకాడు గురిచూచి యెక్కుపెట్టినపుడు, తన చుట్టును యేమి జరుగుచున్నదో అతనికి తెలియదు. ప్రక్కవైపుగా మహారాజు వెళ్లుచున్నను. అతనికి తెలియదు. అతని మనస్సు గురిపైన కేంద్రీకృతమై యుండును. గురిపెట్టిన వస్తువు, గురి, అమ్ము తప్ప యితర ఆలోచనలు అతని కుండవు.

''మానవుల ఉద్దేశ్యములను అమితముగా అనుమానించుటచేత సర్పము మానవులకు దూరముగా సంచరించును. తనదియను నివాస గృహము లేక యేకాకిగా నుండును. నిబంధనలను యెన్నడును అతిక్రమించక తనకు తానుగా జీవించును. అదే రీతిగా సన్యాసి జీవించవలెను. మరొక వ్యక్తితో సంపర్కము లేక యేకాకిగా తనకు తాను జీవితము గడపవలెను. స్వగృహమనునది యుండరాదు, యెందుకనగా అన్ని బంధములకు అది నాంది. మానవ లోకమునకు వీలయినంత దూరముగా గుహలు, ఆశ్రమముల వంటి వానిలో జీవించవలెను.

''దేహములో నివసించు దేహి, యే విషయముపై తీవ్రముగా మనస్సును కేంద్రీకరించి ఆలోచించుచుండునో, కొంత కాలమునకు తాను అటులు మారును. మట్టి పురుగు, ఈగ తన్ను కుట్టుననుు భయముతో నిత్యము ఈగనే తలంచుటచేత, కొంత కాలమునకు మట్టిపురుగు ఈగగా మారుచున్నది. అదే రీతిగా మనస్సు పరమాత్మపై కేంద్రీకరించి నిత్యము చింతించినచో కొంత కాలమునకు పరమాత్మతో ఐక్యము కాగలదు.

''ఆఖరి పాఠమును సాలెపురుగు నేర్పెను. ఒక చెట్టు కొమ్మపై ప్రశాంతముగా కూర్చుని యున్న సాలెపురుగును గమనించితిని. అకస్మాత్తుగా చల్లని పిల్లగాలి వీచినపుడు తన నుండి సన్నని దారము వంటి పదార్థమును బహిర్గతము చేసెను. ఆ పిల్ల గాలికి ఊగుచు మరొక కొమ్మను చేరెను. తరువాత రెండు కొమ్మల మధ్య అటునిటు తిరుగుచు, కొద్ది సేపటిలో గూడు నిర్మించెను.

''మరికొన్ని రోజుల తర్వాత, అదే సాలె పురుగు తాను నిర్మించిన గూడు దారపు పోరలను మ్రింగివేసెను. అందముగా నిర్మించిన సాలెగూడు అదృశ్యమై శూన్యము మిగిలెను.

''అదే మాదిరిగా పరమాత్మ యుండును. అతనికి వాంఛలనునవి లేవు. మరియు కార్యకారణముల కతీతుడు. కల్పాంతమున యేమియు మిగులదు. అంతయు శూన్యము. కాలముచేత గుణముల మధ్య సమత్వము తప్పినపుడు మాయ పుట్టుచున్నది. పరమాత్మ, తనకు తానే మహత్తత్త్వముగాను, అహంతత్త్వము గాను, పంచ భూతములతో కూడి విశ్వముగాను ఆవిర్భవించుచున్నాడు. కల్పాంతమున యీ విశ్వమును తనలోనికి ఉపసంహరింప జేసుకొనుచున్నాడు''.

అవధూత తన వివరణను యిట్లు కొనసాగించెను. ''ఓ రాజా! నేను యింతకు ముందు చెప్పిన యిరువది నలుగురు గురువుల నుండి యీ పాఠములను నేర్చితిని. నేర్చిన దానిని నేను ఆచరించుచున్నాను. నా యీ శరీరము కూడ నాకొక పాఠమును బోధించుచున్నది. అతి జాగ్రత్తగా యీ పాఠమును అధ్యయనము చేసినాను. ఇది మూలము, యీ పునాదిపై మానవ జీవితము నిలిచియున్నది. అయినప్పటికిని ఆత్మ వీడిన శరీరము జంతువులకు, పురుగులకు ఆహారమగుచున్నది, లేక భస్మమగుచున్నది. అందుచేత నేను దేహముపై మమకారము విడిచి పెట్టితిని.

''ఈ దేహమును సంతృప్తి పరచుటకు, మానవుడు అనంతమైన కాలమును శక్తిని వినియోగించుచున్నాడు. అతడు భార్య, పిల్లలు, ధనము, గోవులు, సేవకులు, గృహములు, స్నేహితులతో జీవించుచున్నాడు. అనేక కష్టనష్టములకోర్చి వీని నన్నిటినీ ప్రోగుచేసి వానికై ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ, జాగ్రత్త తీసుకొనుచున్నాడు. మరి యీ దేహము యేమి చేయుచున్నది? పూర్వ జన్మలో చేసిన కర్మల ఫలితముగా యేర్పడిన యీ దేహము వలన మానవుడు మరుచటి జన్మలో మరొక దేహముతో ముడిపెట్టుకొనుచున్నాడు. ఈ దేహమును పెంచిపోషించిన వానిని విస్మరించి, అది క్షీణించి నశించుచున్నది.

''శరీరముపై వ్యామోహము గల మానవుని చూడుము. నాలుకను తృప్తిపరచుటకు ఒకవైపు, దప్పికతో అలమటించు గొంతుకకు దప్పి తీర్చుటకై జలము నన్వేషించుచు మరొకవైపు పరుగిడును. స్త్రీసంగమము కొరకు ఒకవైపు లాగగా, కడుపులోని ఆకలిని తీర్చుకొనుటకు మరొకవంక తాపత్రాయపడును. మధుర సంగీతము వినవలెనని చెవులు ఒకవైపు, మంచి సువాసనలను ఆఘ్రాణించవలెనని నాసిక మరొకవైపు లాగుచుండును. అందమైన వస్తువులను చూడగోరి కన్నులు మరొకవైపుకు నడిపించును. వివిధ జ్ఞానేంద్రియ ముల చాపల్యములను మానవుడు సంతృప్తి పరచవలసియున్నది. బహు భార్యలుగల పురుషునివలె, మానవుడు ఒకేసారి అనేకమైన వాంఛలను తీర్చి సంతృప్తి పరచవలసి వచ్చుచున్నది.

''మానవుని సృష్టించినపుడు అతనికి మంచి బుద్ధి, విచక్షణాశక్తి లభించినవి. బ్రహ్మముపై మనసు లగ్నము చేయుటకు యివి ఉపకరించగలవు. అనేకమైన అధమ జన్మల — కీటకము, తొండ, జంతువు — తరువాత ఉత్తమ మానవ జన్మ కలుగుచున్నది. మానవ రూపము, మనస్సు, బుద్ధి, ప్రత్యేకముగా మానవునకు ప్రసాదించినది ఎందుకొరకు? వానిని సద్వినియోగము చేయుటకు యిచ్చినని. ఒకే ఒక ప్రయోజనము కొరకు యీ శరీరమును కడు జాగ్రత్తగా పెంచి పోషించవలెను. మోక్షము పొందుట కొరకు మాత్రమే యీ శరీర మానవునకు లభించినది. నేను మోక్షము పొందినాను.

''నేను సంపూర్ణ వైరాగ్యమును నేర్చినాను. నేను యీ భూమిపై సంచరించి అనేక గురువుల యింతకుముందు వివరించిన పాఠములను నేర్చి జ్ఞానము నార్జించితిని. ఆ జ్ఞానము నా మనస్సును ప్రకాశిం నది. 'నేను' అను భావము నా మనస్సు నందు లేదు. 'నాది' అను రోగము చేత నేనెప్పుడును బాధపడ

ఈ లోకమందు యెట్టి కోరికలు, అనుబంధములు లేక సంచరించుచున్నాను అందుచేతనే నా ముఖము ప్రశాంతముగా నున్నది''.

యదువు గౌరవ పురస్సరముగా నమస్కరించి వీడ్కోలు చెప్పిన పిమ్మట, అచ్చట నుండి అవధూత నిష్క్రమించెను

కృష్ణుడు ఉద్ధవునితో నిట్లనెను ''ఉద్ధవా! ఎటువంటి అనుబంధము పెంచుకొనక యీ మానవలోకమందు శేష జీవితము గడపుము. నీ మనస్సును నాయందు లగ్నము చేయుము. నిన్ను నీవు సంతోషపెట్టుకొనుటకు యెట్టి కోరికలు లేకుండ యీ లోకమందు వ్యవహరించుము. చర్యలు కోరికలతో కూడినపుడు, అవి ఉత్సారకములుకాగా కర్మ జన్మించుచున్నది. కర్మ బంధములకు కారణము కర్మ చేతనే ఒక జన్మ తర్వాత మరొక జన్మ సంప్రాప్తించుచున్నది నీవు నిత్య విధుల నాచరించవలెను ఏ ప్రయోజనము నాశించక నీవు కర్మల నాచరించిన యెడల, అవి నిన్ను బంధించలేవు. ఎల్లపుడు ఉత్తమ ఆలోచనలు కలిగి యుండుము అష్టాంగ యోగమునకు అవసరమైన వానినే నీవు చింతించవలెను అనగా అహింస — యితరులకు హాని కలిగించకుండుట; సత్యము — నిజము పలుకుట, అస్తేయము — అపహరించకుండుట, అసంగము — అనురాగము లేకయుండుట; లజ్జ — తప్పు పనులు చేసినందుకు సిగ్గుచెందుట; అసంచయము — ధన ధాన్యములు సేకరించకుండుట, బ్రహ్మచర్యము — ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట, మౌనము — నిశ్శబ్దము; స్థైర్యము — స్థిర బుద్ధి కలిగియుండుట; క్షమ — ఓర్పు వహించుట, అభయము — నిర్భయముగా నుండుట; యీ గుణములను మాత్రమే అలవరచుకుని పెంపొందించుకొనవలెను

''ఆత్మ స్వభావమును చింతించుచు కాలము గడుపుము కట్టెలోని అగ్ని దృష్టాంతము జ్ఞప్తి యందుంచు కొనుము. కట్టెలో అగ్ని కందు రాపిడిచేత అగ్ని ఆవిర్భవించి, అంతవరకు యెందు దాగి యున్నదో దానిని దహించును. అదే రీతిగా, నీలో నున్న ఆత్మ, శరీరములో నున్నప్పటికిని అది శరీరమునకు భిన్నమని భావించినపుడు అహంకారము అనగా దేహభావము పోయి ఆత్మతో ఏకము కాగలవు

''నన్ను చేరుటకు వివిధ మార్గముల గురించి పెక్కుమారులు వివరించగా నీవు వినియున్నావు. అన్ని మార్గములలోను భక్తిమార్గము అతి సులభమైనది. అది సులభమేగాక తొందరగా నిన్ను నాదరికి చేర్చగలదు. భక్తి యోగము నభ్యసించినచో నీవు జీవన్ముక్తుడవగుదువు''. కృష్ణుడు తన ప్రసంగము నాపి చిరునవ్వు నవ్వి తిరిగి కొనసాగించెను ''ఇది నీకేమియు క్రొత్త కాదు ఇంత కాలముగా నీవు దీనిని అభ్యసించుచున్నావు! నా యెడల నీకున్న అనంతమైన ప్రేమను నేనెరుగుదును ఈ మానవ లోకములో నీకు బోధించిన ఆత్మ విద్యను వారికి బోధించుటకై నీవు ఉండవలసినదిగా కోరుతున్నాను''.

ఎంతకాలము యీ మానవ లోకములో జీవించవలెనో ఉద్ధవుడు తెలుసుకొనగోరెను ''కృష్ణా! ఇది యెట్లు సాధ్యమో నాకు తెలియుట లేదు''. అని విచారముతో కనులలో నీరు నింపుకుని పలుకగా, కృష్ణుడు అనుబంధముల నెట్లు నేర్పుగా త్రెంచుకొనవలెనో వివరించి మరికొంతసేపు బోధించెను. నిత్యమును భగవంతుని ధ్యానించి చింతించుట ద్వారా, కర్మబద్ధుడు యెట్లు విముక్తి పొంది ముక్తుడు కాగలడో బోధపరచెను.

ఇద్దరును విడిపోవు సమయము యేతెంచెను ఉద్ధవుడు చేతులు జోడించి కృష్ణుని పాదములపై బడె

అతని కన్నుల నుండి యేకధారగా అశ్రువులు కురియుచుండెను. తరువాత ఉద్వేగపూరిత స్వరముతో అతడిట్లులనెను. ''కృష్ణా! నన్నుయింతవరకు ఆవరించిన భ్రాంతి యను చీకటిని నీవు తొలగించి, యీ మాయా ప్రపంచము నుండి బయటపడుటకు సరియైన త్రోవను చూపినావు. నీవు జ్ఞాన దీపమును వెలిగించి నా కందించినావు. ఇందు మూలముగా, యింతవరకు నా బంధువులు, మిత్రులు, తదితరులతోనున్న బంధములు తెగిపోయి స్వేచ్ఛగా నున్నట్లు భావించుచున్నాను. నా జీవితాంతము వరకు యీ స్వేచ్ఛను అనుభవించున ట్లుగా అనుగ్రహించి ఆశీర్వదింపుము''. కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''ఉద్ధవా! నేను ఒకప్పుడు తపస్సు గావించిన బదరికాశ్రమమునకు వెళ్ళుము. అక్కడ నుండి గంగను దర్శించి, నిత్యము శుద్ధ గంగా జలమందు స్నాన మాచరించి పరిశుద్ధుడవగుము. నా పాదముల నుండి ప్రవహించుటచేత గంగా జలము నిర్మలమైనది. అడవిలో జీవించుము. మితముగా ఆహారము భుజించుచు దేనితోను అనుబంధము లేక అవధూతగా సంచరించుము. త్వరలోనే నీవు నన్ను చేరగలవు''.

మరొకసారి ఉద్ధవుడు కృష్ణునకు ప్రణమిల్లి సెలవు తీసుకొనెను. కృష్ణునితో యెడబాటు అతికష్టముగా తోచెను. కృష్ణునికి కూడ ఉద్ధవుడు విడిచిపోవుట విచారము కల్గించెను.

వెనుకకు తిరిగి చూడక, ఒకప్పుడు నరనారాయణులు తపస్సు గావించిన బదరికాశ్రమమువైపు అడుగులు వేయుచు సాగిపోయెను.

275 యాదవ కుటుంబము అంతమొందుట

సుధర్మ యను పెద్ద సభా ప్రాంగణములో సమావేశము కావలసినదని కృష్ణుడు యాదవులందరిని కోరెను. ఆ సమావేశమున కృష్ణుడు యాదవుల నుద్దేశించి యిట్లు ఉపన్యసించెను. ''నేను మీకు చెప్పినట్లుగా దుశ్శకునము లనేకములు గోచరించుచున్నవి. ఇవి మన యాదవ వంశమునకు శుభదాయకము కాదు. ఈ ద్వారకలో యింకొక క్షణమైన నుండుట క్షేమము గాదని తలచుచున్నాను. మనము తీర్థయాత్ర చేయుదము. దగ్గరలో సంగోత్రమను తీర్థము గలదు. స్త్రీలు, పిల్లలు యీ తీర్థమునకు వెళ్ళనిండు. అచట మన మందరమును స్నానముచేసి పరిశుద్ధమైన తర్వాత, మగ వారందరను యింకను ముందుకుసాగి ప్రభాస తీర్థము చేరుదురు. అచట స్నాన మాచరించిన తర్వాత ఉపవాసములు, వ్రతములు చేసి దేవతలకు తర్పణము లొసగి, బ్రాహ్మణులకు పేదలకు విరివిగా దానము లొసగెదము. ఈ విధముగా సంభవింపనున్న ప్రమాదమును నివారించవచ్చును''.

కృష్ణుని కోరిక మేరకు స్త్రీలు, పిల్లలు, వృద్ధులు సంగోత్ర తీర్థమునకు వెళ్ళిరి. పురుషు లందరను సంగోత్ర తీర్థమునుండి ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళిరి.

ప్రభాస తీర్థమందు ముందు నిర్ణయించుకున్న ప్రకారము అన్ని యాగములు జరిపిరి. దేవతలకు సంతృప్తి కలిగించితిమని, ఆకాశవాణి సూచించిన కీడు అసత్యమగునని వారు దృఢముగా నమ్మిరి. చాల కాలము క్రిందట ఋషులొసగిన శాపమును వారు మరచిపోయిరి. ఆ శాపము జ్ఞాపకమున్న కొద్దిమంది దానినొక పరిహాసముగా పరిగణించిరి. ముసలము ఆనాడే నశించినది. అందుచే వారు క్షేమమే.

ఈ లోకమందు యెట్టి కోరికలు, అనుబంధములు లేక సంచరించుచున్నాను. అందుచేతనే నా ముఖము ప్రశాంతముగా నున్నది''.

యదువు గౌరవ పురస్సరముగా నమస్కరించి వీడ్కోలు చెప్పిన పిమ్మట, అచ్చట నుండి అవధూత నిష్క్రమించెను.

కృష్ణుడు ఉద్ధవునితో నిట్లనెను ''ఉద్ధవా! ఎటువంటి అనుబంధము పెంచుకొనక యీ మానవలోకమందు శేష జీవితము గడపుము. నీ మనస్సును నాయందు లగ్నము చేయుము. నన్ను నీవు సంతోషపెట్టుకొనుటకు యెట్టి కోరికలు లేకుండ యీ లోకమందు వ్యవహరించుము. చర్యలు కోరికలతో కూడినపుడు, అవి ఉత్పాదకములుకాగా కర్మ జన్మించుచున్నది కర్మ బంధములకు కారణము. కర్మ చేతనే ఒక జన్మ తర్వాత మరొక జన్మ సంప్రాప్తించుచున్నది నీవు నిత్య విధుల నాచరించవలెను ఏ ప్రయోజనము నాశించక నీవు కర్మల నాచరించిన యెడల, అవి నిన్ను బంధించలేవు ఎల్లపుడు ఉత్తమ ఆలోచనలు కలిగి యుండుము. అష్టాంగ యోగమునకు అవసరమైన వానినే నీవు చింతించవలెను అనగా అహింస — యితరులకు హాని కలిగించకుండుట; సత్యము — నిజము పలుకుట; అస్తేయము — అపహరించకుండుట, అసంగము — అనురాగము లేకయుండుట; లజ్జ — తప్పు పనులు చేసినందుకు సిగ్గుచెందుట; అసంచయము — ధన ధాన్యములు సేకరించకుండుట; బ్రహ్మచర్యము — ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట; మౌనము — విశ్వబ్ధము, స్థైర్యము — స్థిర బుద్ధి కలిగియుండుట, క్షమ — ఓర్పు వహించుట, అభయము — నిర్భయముగా నుండుట; యీ గుణములను పూత్రమే అలవరచుకుని పెంపొందించుకొనవలెను.

''ఆత్మ స్వభావమును చింతించుచు కాలము గడుపుము కట్టెలోని అగ్ని దృష్టాంతము జ్ఞప్తి యందుంచు కొనుము కట్టెలో అగ్ని కలదు. రాపిడిచేత అగ్ని ఆవిర్భవించి, అంతవరకు యెందు దాగి యున్నదో దానిని దహించును అదే రీతిగా, నీలో నున్న ఆత్మ, శరీరములో నున్నప్పటికిని అది శరీరమునకు భిన్నమని భావించినపుడు అహంకారము అనగా దేహభావము పోయి ఆత్మతో ఏకము కాగలవు.

''నన్ను చేరుటకు వివిధ మార్గముల గురించి పెక్కుమారులు వివరించగా నీవు వినియున్నావు అన్ని మార్గములలోను భక్తిమార్గము అతి సులభమైనది. అది సులభమేగాక తొందరగా నన్ను నాదరికి చేర్చగలదు. భక్తి యోగము నభ్యసించినచో నీవు జీవన్ముక్తుడవగుదువు'' కృష్ణుడు తన ప్రసంగము నాపి చిరునవ్వు నవ్వి తిరిగి కొనసాగించెను. ''ఇది నీకేమియు కొత్త కాదు. ఇంత కాలముగా నీవు దీనిని అభ్యసించుచున్నావు! నా యెడల నీకున్న అనంతమైన ప్రేమను నేనెరుగుదును. ఈ మానవ లోకములో నీకు బోధించిన ఆత్మ విద్యను వారికి బోధించుటకై నీవు ఉండవలసినదిగా కోరుతున్నాను''

ఎంతకాలము యీ మానవ లోకములో జీవించవలెనో ఉద్ధవుడు తెలుసుకొనగోరెను ''కృష్ణా! ఇది యెట్లు సాధ్యమో నాకు తెలియుట లేదు'' అని విచారముతో కనులలో నీరు నింపుకుని పలుకగా, కృష్ణుడు అనుబంధముల నెట్లు నేర్పుగా త్రెంచుకొనవలెనో వివరించి మరికొంతసేపు బోధించెను నిత్యమును భగవంతుని ధ్యానించి చింతించుట ద్వారా, కర్మబద్ధుడు యెట్లు విముక్తి పొంది ముక్తుడు కాగలడో బోధపరచెను

ఇద్దరును విడిపోవు సమయము యేతెంచెను ఉద్ధవుడు చేతులు జోడించి కృష్ణుని పాదములపై బడెను.

అతని కన్నుల నుండి యేకధారగా అశ్రువులు కురియుచుండెను. తరువాత ఉద్వేగపూరిత స్వరముతో అతడిట్టులనెను. ''కృష్ణా! నన్నుయింతవరకు ఆవరించిన భ్రాంతి యను చీకటిని నీవు తొలగించి, యీ మాయా ప్రపంచము నుండి బయటపడుటకు సరియైన త్రోవను చూపినావు. నీవు జ్ఞాన దీపమును వెలిగించి నా కందించినావు. ఇందు మూలముగా, యింతవరకు నా బంధువులు, మిత్రులు, తదితరులతోనున్న బంధములు తెగిపోయి స్వేచ్ఛగా నున్నట్లు భావించుచున్నాను. నా జీవితాంతము వరకు యీ స్వేచ్ఛను అనుభవించున ట్లుగా అనుగ్రహించి ఆశీర్వదింపుము''. కృష్ణుడు యిట్లనెను. ''ఉద్ధవా! నేను ఒకప్పుడు తపస్సు గావించిన బదరికాశ్రమమునకు వెళ్ళుము. అక్కడ నుండి గంగను దర్శించి, నిత్యము శుద్ధ గంగా జలమందు స్నాన మాచరించి పరిశుద్ధుడవగుము. నా పాదముల నుండి ప్రవహించుటచేత గంగా జలము నిర్మలమైనది. అడవిలో జీవించుము. మితముగా ఆహారము భుజించుచు దేనితోను అనుబంధము లేక అవధూతగా సంచరించుము. త్వరలోనే నీవు నన్ను చేరగలవు''.

మరొకసారి ఉద్ధవుడు కృష్ణునకు ప్రణమిల్లి సెలవు తీసుకొనెను. కృష్ణునితో యెడబాటు అతికష్టముగా తోచెను. కృష్ణునికి కూడ ఉద్ధవుడు విడిచిపోవుట విచారము కల్గించెను.

వెనుకకు తిరిగి చూడక, ఒకప్పుడు నరనారాయణులు తపస్సు గావించిన బదరికాశ్రమమువైపు అడుగులు వేయుచు సాగిపోయెను.

275 యాదవ కుటుంబము అంతమొందుట

సుధర్మ యను పెద్ద సభా ప్రాంగణములో సమావేశము కావలసినదని కృష్ణుడు యాదవులందరిని కోరెను. ఆ సమావేశమున కృష్ణుడు యాదవుల నుద్దేశించి యిట్లు ఉపన్యసించెను. ''నేను మీకు చెప్పినట్లుగా దుశ్శకునము లనేకములు గోచరించుచున్నవి. ఇవి మన యాదవ వంశమునకు శుభదాయకము కాదు. ఈ ద్వారకలో యింకొక క్షణమైన నుండుట క్షేమము గాదని తలచుచున్నాను. మనము తీర్థయాత్ర చేయుదము. దగ్గరలో సంగోత్రమను తీర్థము గలదు. స్త్రీలు, పిల్లలు యీ తీర్థమునకు వెళ్ళవలెను. అచట మన మందరమును స్నానముచేసి పరిశుద్ధమైన తర్వాత, మగ వారందరను యింకను ముందుకుసాగి ప్రభాస తీర్థము చేరుదురు. అచట స్నాన మాచరించిన తర్వాత ఉపవాసములు, వ్రతములు చేసి దేవతలకు తర్పణము లొసగి, బ్రాహ్మణులకు పేదలకు విరివిగా దానము లొసగెదము. ఈ విధముగా సంభవింపనున్న ప్రమాదమును నివారించవచ్చును''.

కృష్ణుని కోరిక మేరకు స్త్రీలు, పిల్లలు, వృద్ధులు సంగోత్ర తీర్థమునకు వెళ్ళిరి. పురుషు లందరను సంగోత్ర తీర్థమునుండి ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళిరి.

ప్రభాస తీర్థమందు ముందు నిర్ణయించుకున్న ప్రకారము అన్ని యాగములు జరిపిరి. దేవతలకు సంతృప్తి కలిగించితిమని, ఆకాశవాణి సూచించిన కీడు అసత్యమగునని వారు దృఢముగా నమ్మిరి. చాల కాలము క్రిందట ఋషులొసగిన శాపమును వారు మరచిపోయిరి. ఆ శాపము జ్ఞాపకమున్న కొద్దిమంది దానినొక పరిహాసముగా పరిగణించిరి. ముసలము ఆనాడే నశించినది. అందుచే వారు క్షేమమే.

గడచిన కొన్ని దినములుగా వ్రతములు చేసి అలసిపోయి, ఒకనాటి రాత్రి యాదవులందరును విశ్రాంతి తీసుకొనుచుండిరి వారందరును 'మైరేయ'మను మద్యమును సేవించిరి అది చాల రుచిరకమైనది దానిని వారు అమితముగా సేవించిరి తమ యింద్రియములపైగాని, నాలుకపైగాని యే ఒక్కరికి నిగ్రహము లేకపోయెను

బాగుగా మత్తెక్కిన వారి సంభాషణ వాదోపవాదములకు, తరువాత దెబ్బలాటలకు దారితీసెను. కొన్ని క్షణములలో అది తీవ్రమై, బాణములు, గదలు, కత్తులు తీసుకుని ఒకరితో నొకరు పోరుట మొదలిడిరి ఆ దృశ్యము చాల భయంకరముగా నుండెను. సముద్రపుటొడ్డున గుడారములలో నున్నవారు బయటకు వచ్చి పోరాటము సాగించుచుండిరి

చాల తీవ్రముగా ఒకరితో నొకరు అతి భయంకరముగా, నమ్మ శక్యము కాని రీతిగా, పోరాడుచుండిరి కృష్ణుడు మౌనముగా నిలుచుండెను. దూరముగా నుండి యాదవులొకరి నొకరు చంపుకొనుట చూచుచుండెను. అతడు కదలక స్థిరముగా నిలుచుండి అంతయు గమనించుచుండెను కృష్ణుని నేత్రములు ఓర్మి కోల్పోయినట్లు స్పష్టముగా గోచరించెను

వారి మధ్య పోరాటము ప్రారంభమైన వెంటనే జరుగబోవు దానిని బలరాముడు తెలుసుకొనెను మద్యము సేవించి మత్తెక్కిన వారు పోరాడు దృశ్యము చూచి విసుగుచెంది, దూర ప్రదేశమునకు వెళ్ళిపోయెను. అతడు వెళ్ళుచున్నపుడు కృష్ణుని నేత్రములు పరికించి చూచెను. బలరాముడు తన యోగశక్తిచేత శరీరము విడచి వెళ్ళునని కృష్ణు డెరుగును

పోరాటము సాగించుచున్న యాదవ వీరుల వైపు కృష్ణుడు తన దృష్టిని ప్రసరింపజేసెను త్వరలోనే వారి ఆయుధములు విరిగిపోయెను పోరాడుట కేదైన దొరకునేమోయని చుట్టును చూచిరి అది సముద్రము ఒడ్డు అగుట చేత పెల్లగించుటకు వృక్షము లేవియు లేకుండెను.

సముద్రపు టొడ్డున ఒక ప్రక్క దుబ్బుగా పెరిగిన గడ్డిని వారు జూచిరి ఆ దుబ్బు నుండి గడ్డిని పెరికి దానితో ఒకరినొకరు కొట్టుకొనుచుండిరి వారు ఊహించని విధముగా వారు ప్రయోగించిన గడ్డి పరకలు బాగుగా ఉపకరించెను ఒక్కొక్క గడ్డి పరకకు ఇంద్రుని వజ్రాయుధమున కున్నంత శక్తి యుండెను బాగుగా మత్తెక్కి యుండుటచేత యిదెట్లు సాధ్యమా యని వారు తలచకుండిరి ఇది వరలో సముద్రములోనికి విసరివేసిన ముసలము పొడి నుండి యీ గడ్డి దుబ్బు పెరిగెనని కృష్ణునకు మాత్రము తెలియును

యాదవులొకరి నొకరు చంపుకొనుచుండగా కృష్ణుడు గమనించు చుండెను సాత్యకి, కృతవర్మ, అనిరుద్ధుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, గదుడు, సాంబుడు, సారణుడు, ఒకొక్కరే మరణించుట కృష్ణుడు చూచెను తొణకక, చెక్కుచెదరక అతడట్లే నిలుచుండెను బహుశః అతని హృదయమందు ఉద్వేగము ఉండి యుండవచ్చును కాని యెవరికిని తెలియదు తరువాత మరికొన్ని క్షణములలో ఆసముద్రపు టొడ్డు యాదవుల మృత కళేబరములతో నిండి యుండెను ప్రతి ఒక్కరును చివరకు మరణించిరి వారందరివైపు ఒకసారి దీర్ఘ దృక్కు పరపి చూచెను.

ఇదంతయు తాను సంకల్పించినది కాదా? తన స్వస్థానమునకు తిరిగి వెళ్ళుటకు ముందు సాక్షిగా నిలచి

చూడవలసిన దృశ్యము యిది కాదా?

ఆనందములో నుండి తేరుకున్నట్లుగా తల నొకసారి ఆడించెను. కృష్ణుడు త్వరగా అడుగులు వేసి నడచెను. ఆ ప్రదేశము నుండి సాధ్యమైనంత దూర దేశమునకు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించుకొనెను.

276 చివరి గడియ

సముద్రమందలి అలలు, నీలి ఆకాశము, ఆకాశమందు అక్కడక్కడ యెగురుచున్న ఒకటి రెండు పక్షులు యీ భూమిపై చివరి గడియలో కృష్ణుని వైభవమును గాంచినవి. పొగలేక మండు అగ్ని జ్వాల వలె కృష్ణుడు ప్రకాశించుచుండెను. నల్లని వర్షమేఘము వలె నున్న అతని రూపము యెప్పటివలెనే తన కిష్టమైన పట్టు పీతాంబరము ధరించి యుండెను. అతని విశాల వక్షస్థలమందు శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చ అందముగా అమరియున్నది. కౌస్తుభమను మణి కృష్ణుని వక్షమునకు శోభ చేకూర్చుచున్నది. అతని ముఖమందు కనిపించు చిరునవ్వు యెన్నో ఉద్వేగములతో కూడి యున్నట్లున్నది. ఒకవంక తనకు స్వేచ్ఛ లభించినదను తలంపుతో కూడిన నిర్విచారము, మరొకవంక యీ మానవలోకము తాను విడిచిన తర్వాత తిరిగి అధర్మము పాలగునని విచారము. కొన్ని క్షణముల క్రితము వరకు తనకు బంధువులుగా నుండి, యిపుడు మరణించిన వారిపై సగము విచారము, సగము అనురాగము మున్నగు భావములు అతని చిరునవ్వు నందు గోచరించుచుండెను.

ఇంతకు పూర్వము అతని ముఖములో గోచరించిన అప్రసన్నత అదృశ్యమయ్యెను. ఒక క్షణము ఉద్ధవుని గురించిన తలంపు మనసులో మెదలెను. వెంటనే ముఖములో చిరునవ్వు గోచరించి మాయమయ్యెను.

ఒక అశ్వత్థ వృక్షము వద్దకు వచ్చి ఆ చెట్టు నీడలో అతడు కూర్చుండెను. పద్మాసనము వేసి ధ్యానములో మునిగెను. పరిష్కారము గావించవలసిన సమస్య యొకటి మిగిలి యుండెను. అతడు మానవ రూపము ధరించెను. అందుచేత మానవుడుగా మరణించవలసి యుండెను. ఇది యెట్లు సాధ్యము? తనలో తాను నవ్వుకొనెను. యాదవులందరిలో తాను చివరకు మిగిలెను. జరుగనున్నది అతడు యెరుగును.

వనమాల గాలికి యెగురు చుండెను. కుడిచేయి చిన్ముద్రను సూచించు చుండెను. ఎడమచేయి తన ఒడిలో నుండెను. కాళ్ళు యెదురెదురుగా మడచి, యెడమ పాదమును కుడి తొడపై పెట్టుకొనెను. అట్లు కొన్ని గడియల సేపు కూర్చుని ధ్యానములో మునిగి యుండెను.

జరుడను వేటగాడు ఆ దారిన బోవుచుండెను. ఒక క్షణమాగి అతడు చుట్టును చూచెను. దూరము నుండి కృష్ణుని గాంచెను. పచ్చని పట్టు వస్త్రము అతని అవయవములను కప్పియుండగా, చివర యెడమ పాదము కన్పించుచుండెను. పాదము అడుగుభాగము పద్మదళమువలె యెర్రగా లేతగా నుండెను. దూరము నుండి చూచుచున్న వేటగానికి అది ఒక లేడి నిలిచియున్నట్లుగా తోచెను. వెంటనే అతడు విల్లమ్ములు తీసెను. నిశ్చలముగా లేడి నిలుచున్నదని, యీ అదను తప్పిపోకూడదని, తనకు లాభకరము గావలెనని వేటగాడు తలచెను. కడు శ్రద్ధతో బాణము యెక్కుపెట్టి, గురిచూసి కొట్టెను. బాధతో మూలిగిన మానవ

స్వరము వేటగానికి వినిపించెను. వెంటనే ఆ ప్రదేశమునకు వేటగాడు వచ్చి, నేలపై పడియున్న కృష్ణుని జూచెను. బాధకు గురియైన యెడమ పాదమును కృష్ణుడు తన రెండు చేతులతో పట్టుకొనెను. అతని ముఖమందు తీవ్ర బాధ గోచరించుచుండెను. అతని కనుబొమలు చెమటతో తడిసి యుండెను. తాను గావించిన దారుణ కృత్యమునకు వేటగాడు భయభ్రాంతుడయ్యెను. అతడు కృష్ణుని పాదములపైబడి యిట్లనెను. ''ప్రభూ! నేనిపుడేమి చేతును? తెలియకుండ నేనొక ఘోరమైన క్షమించరాని నేరము చేసితిని. నేనేమి చేయవలెనో దయచేసి చెప్పుము''.

కృష్ణుడు వేటగానితో నిట్లనెను. ''నాకు నీపై కోపము లేదు. పైగా నీవు నాకొక మహోపకారము చేసినావు. అందుకు నాకు సంతోషముగా నున్నది. కాని, యిపుడు నన్ను విడిచిపెట్టి వెళ్ళుము. నన్ను ఒంటరిగా నుండనిమ్ము. నీవు నాకు చేసిన యీ సేవకు నీకు స్వర్గ ప్రాప్తి కలుగగలదని మాట యిచ్చుచున్నాను. ఆందోళన చెందక నిశ్చింతగా వెళ్ళుము''.

కృష్ణుడు చెప్పిన విషయము వేటగానికి అవగాహన కాలేదు. కాని తన్ను క్షమించినాడని మాత్రము తెలుసుకొనెను. బరువెక్కిన హృదయముతో అతడచట నుండి వెడలిపోయెను. ఒక ఉదాత్త పురుషుని చంపినానను బాధతో క్రుంగి కుమిలిపోయెను.

కృష్ణుని రథసారథి దారుకుడు, తన స్వామి కొరకు చాలసేపటి నుండి అన్వేషించుచుండెను. కొంతసేపటి క్రితము దారుణ యుద్ధము జరిగిన ప్రదేశము వదలి కృష్ణుడు వెళ్ళెనని దారుకునకు తెలియును. కృష్ణుడు వెళ్ళిన మార్గము తెలుసుకొనుటకు ప్రయత్నించెను. కృష్ణుని అడుగు జాడలనుబట్టి, నిత్యము కృష్ణుని మెడలో నుండు తులసి గాలిలో వదలిన సువాసనలను బట్టి దారుకుడు కృష్ణుడున్న ప్రదేశమును చేరుకొనగలిగెను. బాణము పాదములో లోతుగా గ్రుచ్చుకొనిపోయి క్రిందపడియున్న కృష్ణుని దారుకుడు చూచెను. క్రిందపడి యున్న కృష్ణుడు గొప్ప బాధతో సతమతమగుచున్నాడని స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. దారుకుడు త్వరగా కృష్ణుని సమీపించి, అతని పాదములపైబడి యిట్లనెను. ''ప్రభూ! ఏమి జరిగినది? నా స్వామికీ బాధ నెవరు కల్పించిరి?''

కృష్ణుడు దారుకునితో నిట్లనెను. ''దారుకా! అవన్నియు చర్చించుట కిపుడు సమయము లేదు. నీవు తక్షణమే ద్వారకకు వెళ్ళుము. నీవు ఒక క్లిష్ట కార్యమును నెరవేర్చవలసియున్నది. యాదవులందరును మరణించినారనియు, బలరాముడు తన యోగశక్తిచేత యీ మానవ రూపమును విడనాడుటకు నిశ్చయించెన నియు, నా తల్లిదండ్రులతో చెప్పుము. ఆ తరువాత, యెవరును కూడ ద్వారకలో లేకుండునట్లుగా చూడుము. నేను నిష్క్రమించిన తర్వాత సముద్రము ద్వారకలో ప్రవేశించి ముంచివేయును.

''స్త్రీలను, పిల్లలను, వృద్ధులను ఇంద్రప్రస్థమునకు తీసుకువెళ్ళమని అర్జునునితో చెప్పుము.

''నీ మనస్సును స్థిరముగా యెల్లపుడును నాయందు లగ్నము చేయుము. త్వరలోనే నీవు నన్ను చేరగలవు''. కృష్ణుడు ఒక క్షణమాగెను. మిక్కిలి బాధతో తిరిగి యిట్లు చెప్పసాగెను. ''దారుకా! మరొక పని నీవు చేయవలసి యున్నది. దీనిని నా కొరకు చేయుము. నాకు గ్రుచ్చుకుని బాధించుచున్న యీ బాణమును లాగివేయుము''.

దారుకుడు గట్టిగా యేడ్చుచు వణకుచున్న చేతులతో బాణము తీసివేసెను. బాధతో భగవంతుడు గట్టిగా

మూాలిగి, బాణమును చేతితో పట్టుకొనెను దారుకుడు కృష్ణుని చుట్టును మూడు పర్యాయములు ప్రదక్షిణము చేసి సాష్టాంగ ప్రణామము చేసెను

''దారుకా! నీవు త్వరగా వెళ్ళుము. నా నుండి ప్రాణము త్వరగా పోవనున్నది'' అని కృష్ణుడు పలికెను దారుకుడు కృష్ణు నచట వదలి వెళ్ళిపోయెను

దారుకుడు వెళ్ళునపుడు వెనుకకు తిరిగి చూచెను. బాణము చేతులో పట్టుకుని నేలపై కూర్చున్న కృష్ణుని వదనమందు అనంతమైన శాంతితో నిండిన చిరునవ్వును గాంచెను.

ఆ బాణమును కృష్ణుడు చాలసేపు తిలకించెను ఆనాడు ఋషులు శపించిన సంఘటన అతనికి జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ముసలమును పొడిచేసి సముద్రములోనికి విసరివేసిరి. ఆనాడు ముసలమును పొడిచేయగా, చివరకు ఒక ముక్క బద్దలుకాని విషయము సేవకులు బలరామునితో చెప్పుట గుర్తుకు వచ్చెను ''ఇబ్బంది లేదు దానిని కూడ సముద్రములో పారవేయుము'' అని బలరాముడు చెప్పిన విషయము జ్ఞప్తికి వచ్చెను. మిగిలిన ఆ యినుపముక్కను ఒక చేప మ్రింగినదని కృష్ణునకు తెలియును కొంత కాలమునకు ఆచేపను పట్టి దానిని శుద్ధి చేయుచుండగా చేప శరీరములో నున్న యినుపముక్కను వేటగాడు చూచి, తన బాణమునకు చక్కగా సరిపోవునని తలచి బాణమునకు చివర దాని నమర్చెను ఆ బాణమునే వేటగాడు యీనాడు తనపై ప్రయోగించెను ఋషుల వాక్కులు అసత్యము కారాదని కృష్ణుడు వాంఛించెను అట్లు జరిగినందుకు నిర్విచారముగా నుండెను అతడు యెల్లపుడును బ్రాహ్మణుల యందు గౌరవ మర్యాదలు కలిగి యుండెను తన జీవితపు చివరి ఘడియలలో కూడ బ్రాహ్మణుల వాక్కులు సత్యమగునట్లు గావించెను

బ్రహ్మ, స్వర్గాధిపతితో కలిసి కృష్ణుడున్న ప్రదేశమునకు వచ్చెను. తమతో కృష్ణుని తీసుకువెళ్లుటకు అందరును అచటకు వచ్చిరి ఇంద్రుడు, యితర దేవతలు, ప్రజాపతులు, పితృదేవతలు, సిద్ధులు, గంధర్వులు, మైత్రేయాది ఋషులు అచట చేరిరి దేవతలందరి రథములకు ఆకాశమున చోటు చాలకుండెను. స్వర్గము నుండి నిర్విరామముగా పుష్ప వర్షము కురియుచుండెను

కృష్ణుడు వారందరిని ఒకసారి పరికించి చూచి, పద్మముల వంటి నేత్రములను మూసుకొనెను. యోగ నిద్రలో ప్రవేశించి తన సహజ రూపములో స్వస్థానమైన వైకుంఠము చేరుకొనెను

ద్వాదశ స్కంధము

277 శ్రీకృష్ణ నిర్యాణానంతరము

స్వర్గవాసులు, భగవంతుడు తన నివాసమున కెపుడు వెళ్ళినదియు గాంచలేకపోయిరి. మేఘమును విడిచిన మెరుపు తిరిగి ఆకాశములో కలిసిపోయినపుడు, మానవులు దాని జాడను కనుగొనలేరు. అదే రీతిగా, స్వర్గవాసులైన దేవతలు కృష్ణుడు అదృశ్యమగుట చూడలేకుండిరి వారు తమ తమ స్థానములకు చేరుకుని, భూదేవికి మాట యిచ్చిన ప్రకారము అనేక వైభవోపేత కార్యములు సలిపి తిరిగి వైకుంఠమునకు భగవంతుడు వచ్చినాడను తలంపుతో హాయిగా నుండిరి

కృష్ణుడు నిష్క్రమించుటతో సత్యము, ధర్మము, కీర్తి , శ్రీ, ఐశ్వర్యము, మున్నగు శుభప్రదమైన వన్నియును యీ భూమిపై అంతరించిపోయెను. ఇంతవరకు నున్న వైభవమును భూమి ఒక్కసారిగా కోల్పోయెను.

దారుకుడు ద్వారక చేరుకొనెను అతడు వృద్ధులైన ఉగ్రసేనుడు, వసుదేవుడు, దేవకి సమక్షమునకు వచ్చి, యాదవ వంశ నాశనము, బలరామకృష్ణుల అంతము తెలిపెను అది విన్న వెంటనే దేవకీ వసుదేవులు తెలివితప్పి పడిపోయిరి వారు తిరిగి లేవలేదు తమ భర్తలను కోల్పోయిన స్త్రీలు హృదయ విదారకముగా రోదించిరి. సర్వమును పోగొట్టుకున్నట్లుగా ప్రజలు భావించిరి బలరామకృష్ణులు లేని ద్వారకలో జీవించి ప్రయోజనమేమని వారు తలంచిరి దారుకుడు అర్జునుని వద్దకు వెళ్ళెను. మిక్కిలి బాధతో కూడిన కార్యములను నిర్వహించవలసిన బాధ్యత అర్జునునిపై పడెను.

అనేకులు రాకుమార్తెలు చితిలో ప్రవేశించి ప్రాణ త్యాగము చేసిరి. అర్జునుడు గతించిన వారందరికివి తర్పణము లర్పించి, అంత్యక్రియలను సక్రమముగా నిర్వర్తించెను మిగిలిన స్త్రీలను, పిల్లలను, ప్రజలను తోడ్కొని అర్జునుడు ఇంద్రప్రస్థమునకు వెళ్ళెను

అకస్మాత్తుగా బ్రహ్మాండమైన శబ్దముతో సముద్రము పొంగి ద్వారకలో ప్రవేశించెను ద్వారకా నగర మంతయు జలమయమయ్యెను. కృష్ణుడు నివసించిన సౌధ గోపురము తప్ప యింకేదియు కన్పించకుండెను అర్జునుడు ఇంద్రప్రస్థము చేరుకొనెను. ప్రభాస తీర్థములో జరిగిన దారుణ సంఘటనలు అర్జునుని ద్వారా వినిన యుధిష్ఠిరుడు, యితర పాండవులు, తమ రాణి ద్రౌపదితో సహా రాజ్యము విడిచిపెట్టి ఉత్తర దిక్కుగా హిమాలయమువైపు సాగిపోయిరి.

278 పరీక్షిత్తు అంతము

శుక మహర్షి వివరించి చెప్పుచున్న భగవద్వృత్తాంతము చివరి ఘట్టమునకు వచ్చెను పరీక్షిన్మహారాజు మరణ సమయము కూడ దగ్గరపడెను.

తరువాత శుకబ్రహ్మ యిట్లు చెప్పెను. ''ఇన్ని రోజులుగా నీకు భగవంతుని అవతారముల గురించి చెప్పుచు వచ్చినాము ఈ కథలను వినినవారు యే విధమైన బాధలకును లోను కారు వారికి మరణ భయము ఉండదు కాబట్టి రానున్న మరణము గురించి యెట్టి దిగులును పెట్టుకొనక నిశ్చింతగా నుండుము.

''ఈ శరీరము మొదట లేదు ఇది మధ్యలో వచ్చినది. చివరలో తిరిగి ఉండబోదు ఆత్మ యిందుకు పూర్తిగా వ్యతిరేకము

''ఆత్మ లేకుండుట యింతకు ముందెన్నడును లేదు ఇక ముందెన్నడును ఆత్మ లేకుండ నుండదు విత్తనము నుండి చెట్టు మొలకెత్తినట్లుగా నీవు తిరిగి జన్మించబోవుటలేదు. ఇది నాశనమగు శరీరమునకు మాత్రమే వర్తించును కట్టెలో దాగియున్నటువంటి అగ్ని కట్టెలో భాగము కాదు. కాని కట్టెలో నుండుటచేత అట్లు గోచరించును కట్టెలోని అగ్ని యే విధముగా నశించకుండునో అదే విధముగా నీలోని ఆత్మకు మరణ మనునది లేదు

''నిద్రలో నున్న మానవుడు తల నరికినట్లుగా స్వప్నములో భావించ వచ్చును మెలకువ వచ్చువరకు అది సత్యమని విశ్వసించును తరువాత అది స్వప్నములో కలిగిన అనుభూతి మాత్రమేననియు, సత్యము కాదనియు గ్రహించును. తల్లిగాని, తండ్రిగాని, దగ్గర బంధువు యెవరైనగాని మరణించుట చూచిన మానవుడు, యేదో ఒకరోజు తాను కూడ వారివలెనే మరణింతునని తెలుసుకొనును కాని యిది స్వప్నానుభవము వలె ఒక భ్రాంతి మాత్రమే బ్రహ్మ స్థితిని పొందినపుడు, తరచుగా నీవు చూచు మరణములు పాంచ భౌతికమైన శరీరములకేగాని, ఆ శరీరములందుండు ఆత్మకు కాదని గ్రహించగలవు

''ఒక మట్టి పాత్రలో గాలి యున్నది. పాత్ర స్వరూప మున్నంత వరకు, దానికి ప్రత్యేకమైన అస్తిత్వము, నామము నుండును కాని మట్టి పాత్ర విరిగిపోయి స్వరూపము కోల్పోయినపుడు, అందులోనున్న గాలి బయట నున్న గాలిలో కలసిపోవును. అదే రీతిగా దేహములో నివసించిన ఆత్మ, దేహము విడిచిపెట్టినపుడు, బ్రహ్మము అనగా పరమాత్మలో కలసిపోవును

''మాయ మనస్సును సృష్టించుచున్నది. మనస్సు దేహమును, దేహములో ప్రాణమున్నంతవరకు దాని ప్రవర్తనను తీర్చిదిద్దు గుణములను సృష్టించుచున్నది మాయచే కల్పితమైన యీ శరీరము ఉపాధులకు లోబడి యుండుటచేత ఆత్మ సంసార వలయములో చిక్కుకుపోవుచున్నది

''అయితే ఒకసారి యీ మాయాబంధము నుండి తప్పించుకున్నచో, ఆత్మ తన సహజ స్థితికి, అనగా శరీరము, మనస్సు, గుణములు మొదలైన ఉపాధులందు చిక్కుకొనక ముందున్న స్థితికి తిరిగి రాగలదు

''ఉదాహరణకు అగ్ని జ్వాలను తీసుకుందము, దానికా రూపము యెట్లు వచ్చినది? దీపపు వత్తి, నూనె, అగ్ని — యీ మూడును కలిసి దీపములోని జ్వాలను పుట్టించుచున్నవి ఈ మూడు నున్నంత వరకును,

ఉన్నంతవరకు మాత్రమే మంటను చూడగలము. ఈ సంసారము కూడ అట్లే యున్నది.

''మంటకు అతి ప్రధాన వస్తువైన నూనెను, యీ లోకమందు మానవుని జన్మకు కారణమైన కర్మతో పోల్చవచ్చును. భావములు, ఉద్రేకములు, గుణములతో నిండిన మనస్సును వత్తితోను, దేహమును దీపము తోను పోల్చదగును. వత్తి లేనిదే మిగిలిన రెండును పనిచేయలేవు. దీపపు మంటను రగుల్చు అగ్నిని చైతన్యము అనగా జీవము లేక ప్రాణముతో పోల్చవచ్చును. ఈ మూడును కలిసినపుడు మంటతో పోల్చదగు సంసారము యేర్పడుచున్నది.

''ఓ రాజా! భ్రాంతి కల్గించు యీ శరీరమును, శాశ్వతమైన ఆత్మను గురించి చింతించుము. ఇపుడు అవి కలసియున్నవి. నీవు గడచిన కొన్ని రోజులుగా భగవంతుని గురించి మాత్రమే యోచించుచున్నావు. బ్రాహ్మణుని శాపముగాని తక్షకుని కాటుగాని నీలోని ఆత్మను చంపలేవు. నీవు బ్రహ్మము కాబట్టి మరణము చేత బాధ నొందజాలవు.

''నీవు యింకేదైన నన్ను అడుగ దలచినచో అడుగవచ్చును''. పరీక్షిత్తు యిట్లనెను. ''నేను మరణ భయము నుండి విముక్తుడ నయినాను. భగవంతుని గాథలను వినిన గడచిన వారము దినములు నా జీవితములోనికెల్ల అత్యంత సంతోషకరమైనవి. నేను రెండు విధములుగా అదృష్టవంతుడను. ఒకటి భగవత్కథలను వినగలుగుట. రెండవది ఆ కథలను మీ నోటి మీదుగా వినగలుగుట. సంసార బంధములో చిక్కుకున్న నావంటి వారి యెడల మీకున్న అపారమైన దయచేత యీ విధముగా నా వద్దకు వచ్చి అనుగ్రహించి ఆశీర్వదించినారు.

''బ్రహ్మమును గురించి మీరు బోధించిన పాఠము నేర్చిన తర్వాత, భయంకర తక్షక సర్పము కాటువేయునను కొద్దిపాటి భయము కూడ లేక విముక్తుడనైతిని. నా అజ్ఞానము సంపూర్ణముగా నశించినది. నేను స్వేచ్ఛగా సంతోషముగా నున్నాను.

''నేను యిక పోయి వచ్చుటకు అనుజ్ఞ వేడెదను. నేను యీ భౌతిక శరీరము విడచి, యింతకాలము హృదయములో పొందుపరచుకున్న భగవంతుని పాదసన్నిధిని చేరుటకు సంసిద్ధుడనై యున్నాను. ఈ జ్ఞానేంద్రియముల నుపసంహరించి, భగవంతుని ధ్యానించెదను''.

తరువాత పరీక్షిత్తు శుక మహర్షిని ఉచిత రీతిగా గౌరవించి పూజించెను. తనకు శాంతి సౌఖ్యము లందిచ్చుటకు వచ్చిన అనేకమంది ఋషులను కూడ పూజించెను.

పరీక్షిత్తును ఆశీర్వదించిన పిదప యితర ఋషులతో కలిసి శుక మహర్షి అచట నుండి వెడలిపోయెను.

పరీక్షిత్తు యేకాకిగా నుండెను. దర్భాసనముపై గూర్చుండి ధ్యానములో నిమగ్నుడయ్యెను. ఎటువంటి భావోద్రేకములు లేకుండ, కేవలమొక కట్టె మాదిరిగా నున్నంత తీవ్రముగా ధారణ చేయుచుండెను. అట్లు కూర్చుని నారాయణుని ధ్యానించుచుండెను.

తక్షకుడు బ్రాహ్మణ రూపము దాల్చి, ధ్యానములో మునిగి యీ ప్రపంచమును మరచిన పరీక్షిత్తు మహారాజు సమీపమునకు వచ్చెను. పరీక్షిత్తు చుట్టును ఉన్నవారెవరును ఆ బ్రాహ్మణుడు తక్షకుడని గుర్తించలేకపోయిరి. దగ్గరకు వచ్చిన తర్వాత సర్ప రూపము దాల్చి పరీక్షిత్తు మహారాజును కాటువేసెను.

అందరును చూచుచుండగా, విషము ద్రవ రూపములో నున్న అగ్నివలె పరీక్షిత్తు మహారాజు శరీరమును దహించెను. కొద్ది క్షణములలో కురు వంశములో ఒక మణి, భస్మ రాశిగా పడియుండెను.

279 ఉద్ధవుని విచారము

భగవంతుడు కృష్ణుడుగా అవతరించిన ప్రయోజనము నెరవేరినది. భూదేవి భారము తగ్గెను. పదునెనిమిది రోజులు కురుక్షేత్రమందు జరిగిన ఘోర సంగ్రామములో కామపూరితులైన రాజులందరును నేల కూలగా, వారి రక్తము యీ భూమిపై పొంగి ప్రవహించెను. అట్టి భూమిపై భగవంతుడు ధర్మ బీజమును నాటెను.

స్వర్గవాసులందరును బ్రహ్మ ననుసరించి భూమి మీదకు దిగి కృష్ణుని సమక్షమున కేతెంచి యిట్లనిరి. ''ప్రభూ! నీ సహజ స్థానమునకు తిరిగి రావలెను. మా వద్దకు వచ్చి సంచరించవలెను. నూట యిరువదియైదు సంవత్సరములు యీ భూమి మీద నుంటివి. నీవు చేపట్టిన పవిత్ర కార్యములో మొదట పూతన నాందిగా ఉపకరించెను. ఆ కార్యము అన్నియు పూర్తిగా నెరవేరుటచేత, నీవు మరల వైకుంఠము చేరవలెను'' కృష్ణుడు వారు చెప్పినది విని సరళముగా మృదు స్వరముతో మాట్లాడిన తీరులో దాని వెనుక నున్న దృఢత్వమును వారు గమనించిరి. అతడు మాట్లాడుచున్నపుడు నేత్రములు దూరముగా నున్నదానిని దేనినో చూచుచున్న ట్లుండెను. అతడు భవిష్యత్తులోనికి చూచుచున్నాడని, గతములో అతడు సాధించిన ఘన కార్యములు తాము వివరించుచుండుట గమనించుటలేదని వారు గుర్తించిరి. అతని చూపులలో విచారము బాధ కనిపించెను. కాని స్వరము దృఢముగా నుండెను. అతడిట్లనెను. ''అప్పులారా! నేను వచ్చిన పని యింకను పూర్తి కాలేదు. అనేక సంవత్సరముల క్రితము ఒకనాడు మీరందరును నా వద్దకు వచ్చి, యీ లోకమును వేధించుచున్న విషమ సమస్యల నుండి ఉద్ధరించవలెనని కోరిరి. దాని పర్యవసానముగా యీ భూమిపై అవతరించి, చాలవరకు మీరు నాకు అప్పగించిన కార్యమును పూర్తి గావించితిని''.

తన ప్రసంగమును దీర్ఘకాలము ఆపి తిరిగి కొనసాగించెను. ''కాని యింకను సంపూర్ణము కాలేదు. మీ చుట్టును మీరు చూచుచున్నదేమి? గొప్ప యాదవ కుటుంబము యింకను మిగిలియున్నదని మీరు గుర్తించలేదా? గర్వము, అహంభావము, శక్తి దురాశలతో నిండిన యాదవులు, నేను అదుపులో నుంచిన మహా సముద్రమును పోలి యున్నారు. నేను మాత్రమే వారి నణచి యుంచగలను. నేను నిష్క్రమించిన తర్వాత, యీ మానవ జాతి అరాచకమునకు వారు కారకులగుదురు. వారి పాపకృత్యములు మితిమీరి అవధులు దాటును. ఇన్ని సంవత్సరములుగా నేను గావించిన మంచి పనులు నిష్ప్రయోజనము లగును. శక్తిమంతులైన యాదవులు, యీ లోకమును అరాచకము పాలుచేయుదురు. ఈ భూమిపై ధర్మ చ్యుతిని నివారించుటకు నేనుండి తీరవలెను. అయితే, యాదవులు త్వరలోనే అంతమొందెదరు. బ్రాహ్మణుల శాపము త్వరలో నిజము కాగలదు. యాదవులందరును గతించిన తర్వాత, నేను యీ మానవలోకము విడిచి వచ్చెదను''.

కృష్ణు డావిధముగా మాట్లాడుచున్నపుడు నారదుడొక్కడు మాత్రమే కృష్ణుని స్వరములో ఒక విధమైన అలసటను గుర్తించెను. స్వర్గవాసులు తమ స్వస్థానములకు వెళ్ళగా, కృష్ణుడు మౌనముగా కూర్చుని తనలో తాను ఆనందించుచుండెను.

ఆకాశమందు భయంకర శకునములు గోచరించెను. ఏదో ఉపద్రవము త్వరలోనే సంభవించనున్నదని ప్రజలు భయాందోళనలు చెందిరి. కృష్ణుడు సుధర్మ యను సభా గృహమందు ప్రజలను సమావేశపరచి, వారికి నచ్చజెప్పు ధోరణిలో మాట్లాడసాగెను. శకునములు చూచి తాను యెంతగా భయపడుచున్నదియు చెప్పెను. చాల కాలము క్రిందట బ్రాహ్మణు లిచ్చిన శాపమును వారికి జ్ఞప్తికి దెచ్చెను. తరువాత కృష్ణు డిట్లు మాట్లాడెను. ''మన మందరము శంకరుని పవిత్రమైన ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్లుదము. చాల రోజుల క్రితము శంకరుడు, తన మామగారైన దక్ష ప్రజాపతి శాప ఫలితమైన చంద్రుని క్షయ వ్యాధిని నివారించెను. అక్కడకు వెళ్ళి శంకరునికి పూజలు, పవిత్ర తీర్థములో స్నానములు, పేదలకు అన్నదానము మున్నగు సత్కార్యము లాచరించి, పాప పరిహారము చేసుకుని, ఆ విధముగా మన జాతి కంతకును సంభవింపబోవు ఉపద్రవమును అరికట్టుదము. ఇక సమయము వృథా చేయవద్దు''.

ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళుటకు సన్నాహములు జరుగుచున్న సమయములో, కృష్ణునికి తోడు నీడగా నుండు ఉద్ధవుడు కృష్ణుని వద్దకు వచ్చి అతని పాదములపై బడెను. అతని కన్నుల నుండి కన్నీరు స్రవించుచుండగా, కృష్ణుడు ఉద్ధవుని లేవనెత్తెను. తన స్నేహితుని కన్నీరు తుడిచి యిట్లడిగెను. ''ఉద్ధవా! ఇపుడు నీవు యెందుకు ఆందోళన చెందుచున్నావు? ఎందుకు నీకీ విచారము?''

ఉద్ధవుడిట్లు సమాధానమిచ్చెను. ''కృష్ణ ప్రభూ! నాకు అంతయు తెలుసును. నీవు యాదవ వంశమును నాశనము చేయుటకు నిశ్చయించుకున్నావు. ఇది త్వరలోనే జరుగనున్నది, సంపూర్ణముగా నాశనము కాగలదు. నాకు తెలుసును. దాని గురించి నేను ఆందోళన చెందుట లేదు. ఆ తరువాత నీవు నిష్క్రమింతువని ఆందోళన చెందుచున్నాను. నీవు నన్ను విడిచి వెళ్ళనున్నావు. కృష్ణా! దయచేసి నన్ను నీతో తీసుకువెళ్ళుము. నీవు లేకుండ నేను జీవించలేను. నీవు మధుర వచ్చి కంసుని సంహరించిన నాటి నుండి నిన్ను విడచి ఒక క్షణమైన నుండలేదు. ఎల్లపుడును నీతో నుండవలెనని కోరుచున్నాను. దయచేసి నన్ను నీతో గొనిపొమ్ము''.

కృష్ణుడు గంభీరమైన చిరునవ్వుతో ''నీవు చెప్పినది సరి అయినదే'' అని పలికెను. ''నీవు ఆడిన ప్రతి మాటయు సత్యమే. వారము దినములలో యాదవులందరును నాశనమయ్యెదరు. ఏడవ దినమున అందమైన యీ ద్వారకా నగరము సముద్రమావరింపగా యేమియు మిగలకుండపోవును. ఒకప్పుడు ద్వారకా నగరము కలదను స్మృతి మాత్రము మిగిలిపోవును. కాని ఉద్ధవా! నీవు నాతో రాలేవు. ఈ మానవ లోకములో నీవు కొంత కాలము జీవించవలెను. ఈ లోకమునకు నీ అవసరమున్నది. అన్ని కోరికలు విడనాడి, బ్రహ్మవిద్యలో నిష్ణాతుడవై ప్రజలకు దీనిని బోధించుచు యీ లోకమందు సంచరించవలెను''. తరువాత కృష్ణుడు, యదు మహారాజుకు అవధూత తన బోధలు వినిపించిన గాథను చెప్పి, బ్రహ్మసత్యమును వివరించి తెలిపెను.

తాను ఉద్ధవునకు చెప్పినది సరిపోదని కృష్ణుడు గ్రహించెను. మరింత విపులముగా, స్పష్టముగా, గాఢముగా బోధించవలెనని కృష్ణుడు సంకల్పించెను. అవధూత యదు మహారాజుకు తెలిపిన దృష్టాంతములు, వాటి నుండి సంగ్రహించిన బోధలు ఉద్ధవుడు సత్యము తెలుసుకొనుటకు చాలవని భావించి, ఆత్మ విద్యను విపులముగా బోధించుటకై కృష్ణుడు నిశ్చయించుకొనెను.

కృష్ణుడు ఉద్ధవునితో యిట్లనెను. ''ఉద్ధవా! నాయందు భక్తి కలిగి యుండుము. నీవు నాకు పూర్తిగా శరణాగతుడవై, ఆ శరణాగత భావముతో నీ దైనందిన విధులను, యితర విధులను నెరవేర్చుము. నీ మనస్సునందు ఒకే ఒక ఆలోచన యుండవలెను. నీవు చేయు కర్మల ఫలితములను గురించి యోచించరాదు.

నిస్స్వార్థమైన కర్మల ద్వారా మనస్సు పరిశుద్ధి గావించుకొని, ప్రశాంత మనస్సు నలవరచుకొనుము. శారీరక సౌఖ్యముల కొరకు చేయు కర్మల మూలముగా దుఃఖము కలుగునని తెలుసుకొనుట ద్వారా నీ మనస్సుకు ప్రశాంతత కలుగును''. ఉద్ధవుడు తబ్బిబ్బు పడుచున్నాడని గ్రహించి, కృష్ణుడు ఒక క్షణము ఊరకుండెను. ''నాకేమియు బోధపడుట లేదు. కొంచెము విశదీకరించి చెప్పుము'' అని ఉద్ధవు డడిగెను.

280 ఉండదగు లక్షణములు

''స్వప్న ప్రపంచమును చూడుము'' అని కృష్ణుడు మొదలుపెట్టెను. ''మానవుడు స్వప్నము గాంచునపుడు అందు అనేక సంఘటనలు జరుగును. అందు కొన్ని దుఃఖ సంఘటనలు గాని లేక అమితానందము పొందు అనుభవములు కాని జరుగవచ్చు. సుఖము, దుఃఖము, లేక రెండును అత డనుభవించును. కాని అతనికి మెలకువ కలిగిన తర్వాత స్వప్న ప్రపంచమంతయు కరగిపోవును. స్వప్నములో అనుభవించిన దంతయు తన ఊహయేనని, నిజముగా దుఃఖము గాని సుఖము గాని లేవని గ్రహించును. అదే మాదిరిగా యీ లోకము మానవుడు స్వప్నములో గాంచు స్వప్న ప్రపంచమును పోలి యున్నది.

''ఊహాలోకములో విహరించు మానవుని గురించి యోచించుము. తీరని కోరికలకు రెక్కలు వచ్చి అవి సత్యమను భావన అతనికి అప్పటి మనస్థితిలో కలిగించును. ఈ విధమైన ఆలోచనా పద్ధతిని మనోరథ మందురు. నిజముగా పరిశీలించిన, ఊహాలోకములోని యే ఒక్క అనుభవము కూడ నిజము కాదు. అవి కేవలము మనఃకల్పితములు. అదే విధముగా యీ లోకము సుఖ దుఃఖములతో గాని, సంతోషబాధలతో గాని యేర్పడుట లేదు. ఈ విధముగా ఆలోచించునట్లు నీ మనసుకు శిక్షణ నిచ్చినట్లైన, నీవు సత్యమును గ్రహించి కర్మ బంధము నుండి విముక్తుడ వగుదువు. ఈ బహుళ ప్రపంచమనునది ఇంద్రియముల మూలముగా యేర్పడుచు న్నది. ఇంద్రియములు భౌతిక వస్తు ప్రపంచాకర్షణకు లోనై, ద్వంద్వ భావములకు గురియగుటచేత మానవుడు విచక్షణా శక్తిని కోల్పోవుచున్నాడు.

''ఎల్లప్పుడును యీ సూత్రమునకు కట్టుబడి యుండుము : అది యేమనగా ఫలితముల నాశించి కర్మలను యెపుడును చేయవలదు. అన్ని జీవుల వలెనే యీ లోకములో జీవించి వాటి వలెనే వర్తించుము. నీ అంతరంగమును బ్రహ్మ మార్గమువైపు మరల్చుటకు శిక్షణ నిమ్ము. బ్రహ్మ స్థితిని పొందుటకు తగిన అర్హతలను అలవరచుకొనుము.

''అహింస — యితరులకు హాని తలపెట్టకుండుట. సత్యము — యెల్లపుడును నిజము పలుకుట. అస్తేయము — యితరులకు చెందిన దానిని దొంగిలింపకుండుట. అసంగము — యెవరితోగాని, యే వస్తువుపై గాని విశేషమైన అనుబంధము పెంచుకొనకుండుట. అనుబంధము యెంత యెక్కువగా నుండిన, విడిపోవలసి వచ్చినపుడు, అంత యెక్కువ బాధ కలుగును. కాబట్టి యెవరితోను అనుబంధము పెంచుకొన వద్దు. లజ్జ - లజ్జ అనగా చేయదగని కార్యములు చేయుటకు సిగ్గుపడుట. అట్టి ఆలోచనలు కలిగినందుకే సిగ్గు చెందవలసి యున్నది.

అసంచయమనునది మరొక ప్రధాన లక్షణము. ఏదియును కూడబెట్టవలెనని తలంచరాదు. ధన కనక

వస్తు వాహనములను కూడబెట్టినచో, అవి నీ దృష్టిని ఉత్తమ మార్గము నుంచి మరలునను రాత్రింబగళ్ళు యింకను యింకను కూడబెట్టవలెనని తలచెదవు దానిని వర్జింపుము. ఆస్తికత అను గుణమును పెంచుకొనవలెను. ఆస్తికత అనగా ఒక మహోన్నతశక్తి కలదని విశ్వసించుట. ఈ విశ్వాసము లేకున్నట్లయిన మిగిలిన బోధలన్నియు వ్యర్థమే బ్రహ్మచర్యము నభ్యసించవలెను ఈ పదమునకు అనేక అర్థములు గలవు సామాన్య అర్థమేమనగా శారీరక సౌఖ్యములనిచ్చు సంసార జీవితమును త్యజించుట తరువాతది మౌనము. మౌనము అనగా ''అనవసరమైన ప్రసంగములు చేయకుండుట మరియు అధములతో వాదమునకు దిగి కాలము వ్యర్థపుచ్చక యుండవలెను. అధముల దృష్టి భౌతిక సుఖము లందుండుటచేత, నీవు వారి మార్గము ననుసరించునట్లు చేయుదురు ఇట్టి వారితో మాట్లాడక మౌనము వహించుట ఉత్తమము స్థైర్యమనునది అత్యవసరము స్థైర్యమనగా అన్నిటి యందు — చేతలు, మాటలు, విశ్వాసము, అభిప్రాయములు — స్థిరత్వము కలిగియుండుట క్షమ — యితరుల దోషములను క్షమించుట అనేక విధములుగా బాధపెట్టిన వారిని క్షమించ గలిగిన విశాల హృదయము, ఉదాత్తత కలిగియుండవలెను అభయమనునది స్థైర్యమునకు పర్యాయ పదమని చెప్పవచ్చును స్థైర్యము మనస్స్థితికి సంబంధించినది అట్టి మనస్స్థితితో తన నమ్మకమును వమ్ము చేయు క్లిష్ట పరిస్థితులను గాని వ్యతిరేక భావములను గాని ధైర్యముగా యెదుర్కొనుటయే అభయము

''నన్ను చేరదలచినవారు అన్నింటినీ సమముగా చూచుశక్తికలిగి యుండవలెను సమత్వ మనగా శత్రువును మిత్రుని ఒకే విధముగా పరిగణించుట; గడ్డి పరకను మహా వృక్షమును ఒకే రీతిగా చూచుట దేనిని 'సొంతము' చేసుకొను కోరిక లేక యుండవలెను భార్య, పిల్లలు, యిల్లు, భూమి, ధనము, బంధువులు — వీరెవరికిని ప్రత్యేకమైన ప్రాముఖ్య ముండరాదు. ఒకే ఒక బ్రహ్మము అందరి యందు ఉంటున్నదని గ్రహించినపుడు, 'ఇవి నాకు చెందినవి' అను మమకారముతో అలమటించవలసిన అవసర మేల కలుగును? నన్ను చేరిన వాని మనస్సు నందు 'నేను — నాది' అను భావములు అంతరించిపోవును అనగా వారిని విడిచిపెట్టి పారిపోవలెనని కాదు. వారితో కలిసి యుండవచ్చు కానిచో, ఉన్నత భావములు పెంపొందించుకుని మమకారము వీడి సంచరించవలెను. మానసికముగా, ఆధ్యాత్మికముగా వారికంటె ఉన్నతుడుగా నుండవలెను

''అగ్ని, దాని స్వభావము గూర్చి యోచించుము అది కట్టె ముక్కలో అంతర్గతముగా నుంటున్నది కట్టెలో నున్నంత సేపు కట్టె లక్షణములు — పొడవు, దళసరి, రంగు, మున్నగు స్వభావములు — అగ్నికి కూడ అన్వయించును. కాని నిజముగా పరిశీలించినచో అగ్ని కట్టెలో భాగము కాదు ఇది కట్టె నుండి వేరుగా ఉన్నది అయితే అగ్ని కట్టె ఒకటే యను సామ్యము మాయ చేత కలుగుచున్నది

''ఈ దేహములో నివసించుచున్న ఆత్మ వేరు, దేహము వేరు అయితే ఆత్మ దేహము నుండి వేరుగా నుంటున్నప్పటికిని, ఆత్మ దేహము ఒకటే యను భావము మానవుని మనస్సులో యేర్పడుచున్నది దీనికి కారణము మానవుని అజ్ఞానము అవిద్య పొర — అనగా సత్యమును తెలియలేకుండుట — ఆలోచనా శక్తిని కప్పివేయుటచేత సత్యము నెరుగలేకపోవుచున్నాడు చీకటి యను వస్త్రమును యెట్లు విప్పివేయవలెనో తెలుసుకొనగలిగినపుడు అతనిలో అవిద్య అంతరించి తెలుసుకొనును కట్టెలో నున్న అగ్ని ప్రకటితమై తన శక్తిచేత కట్టెను దహించి జాజ్వల్యమానముగా ప్రకాశించినట్లు, మాయా ప్రపంచము అదృశ్యమై ఆత్మ ప్రకాశించగలదు కట్టె పూర్తిగా దగ్ధమై యేమియు మిగలకున్న తర్వాత, అగ్ని తానంతటదే అణగారి, తన జాడ లేవియు మిగల్చక పూర్తిగా అదృశ్యమగును

''అదే మాదిరిగా శరీర మనోబుద్ధులనే ఉపకరణము లందు చిక్కుకున్న ఆత్మ తిరిగి యెన్నడును దేహములో నివసించక, పరబ్రహ్మముతో ఐక్యమగును ఆత్మ సత్యమనే యెరుక కలిగిన తరువాత జీవాత్మకు అస్తిత్వ ముండదు

''ఆత్మ స్వయం ప్రకాశము అది పరిపూర్ణ శుద్ధ జ్ఞానము అది నిత్యము కాని యీ జీవిత మనునది — మానవుల ప్రవర్తనా పద్ధతి, కర్మాచరణలు, మున్నగు వానితో కూడినది — ఆత్మ నావరించి యున్న శరీర మనోబుద్ధులచేత యేర్పడుచున్నది. ఉద్ధవా! ఆత్మ ఒక్కటే సత్యము, మిగిలిన వన్నియు అసత్యములు. ఈ విషయము జ్ఞాపక ముంచుకొనుము. ఈ దృఢ నమ్మకమును మనస్సు నందుంచుకుని, యీ లోకములో అన్నిటినీ విడనాడుము. నాయందు నీకు గల అభిమానము కూడ విడిచి పెట్టుము ఆ అభిమానముచేతనే, నన్ను విడిచి యుండలేనను తలంపు కలిగి అది నీ దుఃఖమునకు కారణమగుచున్నది నేను ధరించిన యీ 'కృష్ణ' రూపమునకు ప్రత్యేకముగా నున్న 'నన్ను' గుర్తించుము నేను పరబ్రహ్మమును అది గ్రహించి, వైరాగ్యము నలవరచుకొనుము అపుడు నీవు సులభముగా సత్యమును చూడగలవు

''ఈ మానవ లోకములో, యే మానవుడు కూడ తాను కోరిన వన్నియు పొందలేడు కర్మలకు, ఆలోచనలకు బానిసయైన మానవుడు సుఖ దుఃఖములతో సతమతమగుచు స్వేచ్ఛ లేక యుంటున్నాడు మాయా ప్రపంచము యొక్క సహజ స్వభావమును యెరిగినవారే నిత్యము ఆనంద మనుభవించెదరు ఒక చిన్న విషయము యీ సత్యమును నిరూపించగలదు ఎవరైనను అన్ని బాధల నివారణకు పరిష్కార మార్గమును, నిత్యము ఆనందముగా నుండుటకు ఔషధము కనుగొంటినని ప్రకటించినచో, అట్టివాడు నిజముగా నిస్సహాయుడని చెప్పవచ్చును ఎందుకనగా అన్ని బాధల కంటె మిక్కిలి బాధాకరమైన మృత్యువును నివారించుటకు మార్గమును యింతవరకెవరును కనుగొనలేకుండిరి ఈ లోకములో జన్మించిన మానవుని వెంట మృత్యువు యెల్లపుడు నుండగా, వస్తు ప్రపంచము అతనికి సుఖము నెట్లు ప్రసాదించగలదు? ఉరికంబమునకు తీసుకుని పోవువానికి మంచి సుగంధము, అందమైన పుష్పహారములు యిచ్చిన చందముగా నుండును

''యజ్ఞ యాగములు చేసిన వారున్నారు యజ్ఞములు చేసి ఇంద్రునికి ప్రీతి కలిగించుటచేత మానవుడు దేవతలుండు స్వర్గము చేరుచున్నాడు తాను సంపాదించి మూటకట్టుకున్న పుణ్యముచేత, అతడు స్వర్గములో దేవతల మధ్య సంచరించును అందమైన పట్టు వస్త్రములు ధరించి వెండి బంగారు రథములలో తిరుగును, ఇంద్రుని సభలో నున్న అప్సరసల సాహచర్యమును పొందును గంధర్వుల స్తుతులకు, తన చుట్టును సంచరించు అప్సరసల కాలి గజ్జెల గలగల మను సంగీత నాదమునకు అతని చెవులు అలవాటుపడి, యిదంతయును అసత్యమేనని పలుకు అంతర్వాణి స్వరమును వినలేకపోవును కాల గమనములో తాను భూమిపై ఆర్జించిన పుణ్యము క్రమముగా తగ్గిపోవును పూర్తిగా హరించిపోయిన తర్వాత, అతడు తిరిగి భూమిపై జన్మించును. తిరిగి జీవిత చక్ర మారంభమగును.

''ఈ శరీరము నిజతత్త్వము నెరుగకపోవుటచేత, మానవుని కర్మలు, మరల మరల అతని నదే మార్గములో తీసుకుపోవును అతనికి యెన్నడును నిజమైన ఆనందము లభించదు కర్మ ప్రపంచములో మునిగిన మానవుని స్వభావమును 'ప్రవృత్తి' యందురు ఈ ప్రవృత్తిలో నిమగ్నమైన మానవుడు నన్ను యెన్నడును చేరలేడు ఈ ప్రవృత్తి గుణమును నివారింపగలిగినది 'నివృత్తి'

''సుఖమను భ్రమను కలిగించు యీ సుఖమయ ప్రపంచమునకు దూరముగా నుండుటే నివృత్తి కర్మేంద్రియములు మాత్రమే కర్మల నాచరించు చున్నవి. వానికి అధిష్ఠానమైన ఆత్మ కాదు తనలోనున్న గుణములను — సత్త్వ రజస్తమో గుణములు — పురస్కరించుకుని అతడు యీ లోకములో వర్తించుచు న్నాడు. అతడు, సంతోషము — విచారము, సుఖము — దుఃఖము అను ద్వంద్వ ప్రకృతుల చక్రగతికి లోబడుచున్నాడు. ఈ ద్వంద్వములు గుణములు, ఇంద్రియములు, వస్తు ప్రపంచములో కలియుటచేత యేర్పడుచున్నవి.

''అహంకారము ఉన్నంత వరకు, మానవునిలోని ఆత్మ (జీవాత్మ) బహుళ ప్రపంచపు భ్రాంతిలో పడును. అటువంటపుడు, మానవుడు యితరులకు బానిసగా నుండుటలో ఆశ్చర్యము గలదా? నేను—నాది అను ద్వంద్వ భావములు మానవుని మనస్సులో నున్నంతవరకు, అతడు నాకు దూరమై, యీ బాధాపూరిత లోకములో మరింతగా తగుల్కొని యుండును ఉద్ధవా! నీవు నన్ను చేరదలచినచో, మొదట యీ పాఠమును నేర్చుకొనుము ఒకే ఒక 'సత్యము' గలదు. అదియే బ్రహ్మము ఈ లోకము, యిందలి అందమైన, ఆకర్షణీయమైన, ఆకట్టుకొను వస్తువులు ఆత్మను మభ్యపెట్టి తమవైపు లాగుకొనుటచేత, వానిచేత బంధమున పడినట్లుగా ఆత్మ భ్రాంతి పొందుచున్నది''

281 స్వేచ్ఛా మానవుడు

ఉద్ధవుడు మధ్యలో కల్పించుకొని ఒక ప్రశ్న యడిగెను ''ప్రభూ! ఆత్మ నిర్గుణమని, శరీరేంద్రియములు చేయు కర్మలచే బద్ధము కాక స్వేచ్ఛగా నుండునని తెలిపినారు. నేను దీని నవగాహన చేసుకొనలేకపోవుచు న్నాను. తన్ను గురించిన సత్యము తెలుసుకొనుట ద్వారా మానవుడు బంధ విముక్తుడు కాగలడను పాఠమును మీరు నాకు బోధించుచున్నట్లు తెలుసుకుంటిని ఈ బంధము నుండి మానవుడు విముక్తుడగునని మీరు తెలియజేయుటచేత, వేరే మరియొకటి బంధించుచున్నదనే అర్థము స్ఫురించుచున్నది ఈ బంధ విముక్తి గురించి విపులముగా తెలియజెప్పగోరెదను గుణాతీతుడైన మానవుడు మోక్షము నందుకొనగలడా? లేక గుణము లున్నప్పటికిని మోక్షము లభించ గలదా? మానవ స్వభావములో గుణములు లేకుండిన అతడెట్లు జీవించగలడు? మిమ్ములను చేరు మార్గము నెట్లు కనుగొనడు? గుణములు కలిగియున్నప్పటికిని స్వేచ్ఛను పొంద గలిగినచో, మానవు డేవిధముగా బద్ధుడగుచున్నాడు? దీనిని దయచేసి విశదీకరింపవలెను మానవునిలో గుణము లెప్పుడు నుండునని నేను అర్థము చేసుకొంటిని కాని మానవుడు నిర్గుణ భావముతో, గుణములచేత కలుషితముగాక యుండినపుడు బంధ విముక్తు డగుననియు, తాను గుణము నుండి 'వేరు' అను విషయము విస్మరించినపుడు బద్ధుడగుననియు తెలియుచున్నది విముక్తి పొందిన జీవిని గుర్తించుటెట్లు? విముక్తుడు లేక స్వేచ్ఛా జీవి యీ మానవ లోకములో యెట్లు సంచరించును? సామాన్య మానవుడు, గుణములచే బద్ధుడు, యెట్లు వర్తించును? దీనిని వివరించి చెప్పగోరెదను''

కృష్ణుడు యిట్లు పలికెను ''ఉద్ధవా! నీ ప్రశ్నకు సమాధానము కొరకు యెంతో దూరము పోనవసరము లేదు· నన్ను చూడుము మాయ కలుగుచున్నవి ఈ మాయ అను వలను, గుణములను లోకమందు నేను విస్తరింపజేయుచున్నాను కాని నాకెటువంటి బంధములును లేవు. నేను

బంధముల నుండి విముక్తి పొందవలసిన ఆవశ్యకతయును లేదు! శరీర మనుభవించు సుఖ దుఃఖములు మాయచేత కలుగుచున్నవి ఇదివరకు నేను చెప్పినట్లుగా, నిద్ర నుండి లేచిన తర్వాత నిద్రలో గాంచిన స్వప్నమంతయు అసత్యమే ఉద్ధవా! జ్ఞానము లేక యెరుక, అజ్ఞానము లేక అవిద్య — యీ రెండును నా శక్తి చేతనే ప్రకటితమగుచున్నవి అవి నిత్యము, బంధమునకు విముక్తికి అవియే కారణము

''ఆకాశములోని చంద్రుని చూడుము అనేక సరస్సులు, చెరువులు, నీటితో నిండిన చిన్న గోతులు — వీటన్నిటి యందును చంద్రుని ప్రతిబింబమును గాంచవచ్చును. చల్లని గాలి వీచినప్పుడు, ఆ గాలికి నీటి ఉపరితలముపై కదలిక కలుగును అప్పుడు చంద్రుని ప్రతిబింబము ఊగుచున్నట్లు గోచరించును. ఇది ప్రతిబింబము నందు మాత్రమే కన్పడును ఆకాశము నందున్న చంద్రుడు యెట్టి కదలిక లేక ప్రశాంతముగా ప్రకాశించుచుండును. అదే తీరులో, గుణములు ఇంద్రియములు నీలోని ఆత్మను ఆడించుచున్నట్లు గోచరించును మరల వివరించెదను వివిధ ఆకార పరిమాణములు గలిగిన అనేక మట్టి పాత్రలలో సూర్యుడు ప్రతిబింబించును

''నీటితో నిండిన ఆయా పాత్రలందు ఒకే ఒక సూర్యుడు ప్రతిబింబించుచున్నాడు. ఏదైన ఒక పాత్ర పగిలి బద్దలైనపుడు, ఆ పాత్రలోని ప్రతిబింబము తన ప్రత్యేకతను — పెద్దది, చిన్నది, వెడల్పైనది, యిత్యాది — కోల్పోయి, ఆకాశము నందున్న సూర్యునితో కలసి పోవును పాత్ర పగిలినప్పుడు మాత్రమే యీ ఏకత్వ మనునది సంభవించును అదే మాదిరిగా, 'నేను' అను భావము అసత్యమని తెలుసుకొనినపుడు, అతనిలో వెంటనే జ్ఞానోదయము కలుగును అట్టి వానికిక యెటువంటి బంధము నుండదు.

''నీకు మరొక దృష్టాంతము నిచ్చెదను. ఒ మర్రి చెట్టుపై రెండు పక్షులున్నవి. అవి చెట్టుపై గూడులను నిర్మించుకుని జీవించుచుండెను ఒక పక్షి గూడు చెట్టు చివరి కొమ్మపై యున్నది. ఆనందముగా తన చుట్టునున్న ఆకాశమును చూచుచున్నది చల్లని గాలిలో హాయి ననుభవించుచున్న ఆ పక్షికి ఆహార మవసరము లేకపోయెను రెండవ పక్షి దిగువన గూడు నిర్మించుకొనెను దినమంతయు ఆహారము

ఆ పక్షి , చుట్టును క్రిందను చూడగా చెట్టు నీడ తప్ప యింకేమియు కన్పించకుండెను. రెండు పక్షులు ఒక దానితో నొకటి యెక్కువ అనుబంధము పెంచుకొనెను. అవి రెండును కవల వలె నుండెడివి. అయితే వాటి పరిసర ప్రభావముచేత ఆ రెండింటి యందు భేదము ఉత్పన్నమయ్యెను. చివరి కొమ్మపై స్వేచ్ఛగా నున్న పక్షిని విముక్తి పొందిన జీవునితోను రెండువ పక్షిని మాయ అనే వలలో కూరుకున్న మనిషితోను వేదాంతులు పోల్చుదురు చివరి కొమ్మపైనున్న పక్షి, తనకు యితర పక్షులకు భేదమున్నట్లు భావించదు. కాని రెండవ పక్షి తన పాత మిత్రుడైన మొదటి పక్షితో సరిపోల్చుకుని తాను భిన్నమని భావించి యెపుడును విచారముతో నుండును

''ఆత్మయే బ్రహ్మమని గుర్తించని అవిద్యాపరుడు యెప్పుడును బద్ధుడై బాధ చెందుచుండును. సత్యమును గుర్తించి బంధ విముక్తుడైన మానవుని స్వేచ్ఛా జీవిగా పరిగణింతురు నిద్ర నుండి లేచిన మానవునకు స్వప్నము జ్ఞాపకముండును కాని అది అంతయు అసత్యమనియును, నిద్రలో మనస్సు సృష్టించిన భ్రాంతులనియును జ్ఞానము కలిగియుండును స్వప్నములో తాను బీదవాడుగా నుండుటచేత ఆకలి బాధ అతనిని వెంటాడదు లేక స్వప్నములో మహారాజుగా నుంటినని అతడు దర్పము అహంకారముతో చరించబోడు బంధములచేత బాధ చెందుచున్న అవిద్యాపరుని, స్వప్నమును గాంచుచున్న మానవునితో పోల్చవచ్చును స్వప్నములోనున్న

ప్పుడు స్వప్నము సత్యమని తోచును. అది స్వప్నమని గ్రహించుటకు, అతడు మెలకువలో నుండవలెను. అదే విధముగా మానవుడు బ్రహ్మము సత్యమను మెలకువ కలిగియుండవలెను. అపుడు అతడీ వస్తు ప్రపంచములో సంచరించినప్పటికిని అతని కెట్టి బంధములు నుండవు. తాను బ్రహ్మమనియును యీ వస్తు ప్రపంచ మంతయు భ్రాంతి యనియును తెలుసుకొనుటచేత, అది అతనిని బంధించలేదు.

వైరాగ్యము నలవరచుకొనిన మానవుడు యీ వస్తు ప్రపంచము నందు స్వేచ్ఛగా విహరించగలడు. వాని ప్రభావము అతనిపై యేమాత్రము ఉండదు. గుణ సహిత కర్మల చేతనే మానవుడు బానిస యగుచున్నాడని అతడు గ్రహించును. సంపూర్ణ వైరాగ్యము కలిగిన మానవునకు సామాన్య విషయములైన ఆహారము, వస్త్రములు, స్నానపానాదులు మున్నగు వానిపై అనురక్తి యుండదు. అతడు లౌకిక విషయములందు విరాసక్తుడై యుండును. జీవితము, ఇంద్రియములు, మనస్సు వీనికి సంబంధించినంత వరకు. అతనికి ప్రత్యేకముగా సాధించవలసిన ధ్యేయము యేదియు లేక యుండును. కాబట్టి యీ మానవ లోకములో జీవించుచు యితరులతో సంచరించుచున్నప్పటికిని, అతడు స్వేచ్ఛగా తామరాకుపై నీటిబొట్టువలె నుండును. శారీరక ముగా యేదైన బాధ కలిగిన అతడు దానిని లక్ష్యపెట్టకుండును. ఎవరైన తన్ను పొగడినను ఉబ్బిపోక మెలగుచుండును. తనకు మంచి చేసిన వారిని శ్లాఘించి పొగడుట గాని, కీడు చేసిన వారిని నిందించుట గాని చేయకుండును. అతనికి మంచి చేయుటయందు గాని, చెడు చేయుటయందు గాని యెటువంటి ఆసక్తియు లేక యుండును. అతని దృష్టిలో అన్నియు ఒకటే, అనగా సమభావము ప్రదర్శించును. అతని మాటలలో యీ సమత్వ దృష్టి గోచరించుటచేత అతనిని మూర్ఖుడుగా కొందరు భావింతురు. కాని దానివలన అతడు ప్రభావితుడు గాక యుండును.

''ఉపనిషత్తులందు బ్రహ్మమును శబ్ద బ్రహ్మముగా నిర్వచించిరి. ఉపనిషత్తులను సంపూర్ణముగా చదివి తెలుసుకున్న వారిని నేనెరుగుదును. ఉపనిషత్తులను కంఠస్థము చేసి వల్లించగల వారెందరో యున్నారు. కాని అందులో వర్ణించిన పరమాత్మను వారు గ్రహించలేకపోవుచున్నారు. అట్టివారు క్షీరము నొసగలేని గోవుల వంటివారు.

''ఉద్ధవా! క్షీరము నొసగని గోవు, ప్రేమించలేని భార్య, దుఃఖములకు బాధలకు ఆలవాలమైన దేహము, అప్రయోజకుడైన కుమారుడు, అర్హులైన వారికి యివ్వని ధనము, మానవునకు యితోధికముగా దుఃఖమునే కలిగించును. ఈ సత్యమును విశ్వసింపుము.

''మానవుడు విశేషమైన విద్యా ధనము గలిగి యుండవచ్చును. కేవలము వేదములు, శాస్త్రములు నేర్చి పాండిత్యము సంపాదించుట వలన ప్రయోజనము లేదు. నా అవతారములను గురించిన కథలు వినకుండినచో వైదిక విద్యా ధనము నిష్ఫలమగును. ఉద్ధవా! నాపై పూర్తిగా మనస్సు లగ్నము చేసి నన్ను గురించి మాత్రమే యోచించుట యెవరికైనను సులభము కాదు. అటువంటి మానవుడు కర్మ యోగము చేయవచ్చును. ఈ లోకములో కర్మల నాచరించనిమ్ము. కాని, యెట్టి పరిస్థితి యందైనను కర్మ ఫలితముల నాశించి కర్మలు చేయుట మాత్రము తగదు. తాను చేయు ప్రయత్నములకు ప్రతిఫలము నాశించరాదు. ఈ విధముగా ప్రతిఫలాపేక్ష లేక కర్మ లాచరించుచు, నన్ను తరుచుగా తలచుచుండిన యెడల, అతడు త్వరలో నాకు భక్తుడై నన్ను చేరగలడు''.

282 భక్తి — నిర్వచనము

ఉద్ధవుడు కృష్ణుని యీ విధముగా అడిగెను. ''కృష్ణా! భక్తి అనగా యేమిటి? ఎటువంటి సాధువు నీకు ప్రియమైనవాడు? నారదుని వంటి మహర్షులు నీకు అత్యంత ప్రియులని నేనెరుగుదును. ఎటువంటి గుణములు భక్తునిలో అధికముగా నుండవలెను?''

కొద్దిగా చిరునవ్వు నవ్వి కృష్ణు డిట్లనెను. ''నాకు ప్రియమైన వానిలో తప్పక అనేక గుణము లుండును. అన్నింటిలో అతి ప్రధానమైన గుణము కరుణ కలిగి యుండుట. ఇతరుల బాధలను చూచిన మానవునిలో కరుణ ఉప్పొంగవలెను. ఇతరులకు తన యందున్న నమ్మకమును వమ్ము చేయరాదు. ఓర్మి కలవాడై యుండవలెను. ఎవ్వరిపైనను అసూయ లేక యెట్టి పరిస్థితులలోను సత్యము వీడక చరించవలెను. సుఖ సంతోషములు కలిగినపుడు ఉబ్బి తబ్బిబ్బు కారాదు. బాధ, దుఃఖము కలిగినపుడు క్రుంగి కృశించిపోరాదు. ఇతరులకు సాధ్యమైనంతవరకు సహాయము చేయుచుండవలెను. తానేర్పరచుకున్న సరియైన మార్గము వీడి ఇంద్రియ లోలుడు కారాదు. ఇతరుల బాధలను చూచి హృదయము ద్రవించవలెను. తనకు యిక్కట్లు సంభవించినపుడు, స్థిరముగా నుండి ధైర్యముతో వాని నెదుర్కొనవలెను.

''అతడు పరిశుద్ధుడుగా, అనగా నిష్కళంకముగా జీవించవలెను. కోరిక లుండరాదు, కాబట్టి ప్రతిఫలము నాశించి యే కార్యము చేయరాదు. మితిమీరి భుజించరాదు. మనస్సు నెల్లపుడును ప్రశాంతముగా నుంచుకొనవలెను. భక్తునికి సమదృష్టి అత్యంత ప్రధానము. దైనందిన కార్యములను నిత్య విధులను యెట్టి కొరతయు లేక సలుపవలెను. కాని యెప్పుడును నన్ను తలచునట్లు మనస్సుకు శిక్షణ నీయవలెను. ఎట్టి పరిస్థితులలోను ఉద్రేకము చెందరాదు. మనస్సులో చెలరేగు అలజడులు, ఆపత్కర సంఘటనలు, మానసిక ప్రశాంతతకు భంగము కలిగించకుండ మెలగవలెను. ఆకలి — దాహము, విచారము — సంతోషము, వృద్ధాప్యము — మరణము, యీ ఆరింటికి భయపడరాదు.

''ఇతరుల నుండి స్తుతి గౌరవముల నాశించరాదు. కాని యితరులకు గౌరవాదరములు చూపుటలో తన కర్తవ్యమును విస్మరించరాదు. ఎవరైనను కడు శ్రద్ధ కనపరచి తన నుండి నేర్చుకొనవలెనను కుతూహలము చూపినపుడు, వారికి జ్ఞాన బోధ చేయుటకు వెనుకాడరాదు. ఇతరులను మోసపుచ్చరాదు. ఇతరులకు మంచి చేయు కార్యములు తప్ప యింకెట్టి కార్యములు తలపెట్టరాదు. ఇక్కట్టులలోనున్న వారిపై కరుణ జూపి వారి బాధను తొలగించవలెను. పైన వివరించిన యీ గుణములు కలిగినవాడు నన్ను పూజించినచో అతడు కొంత కాలమునకు నారదాది మహర్షుల వలె నాకు అత్యంత ప్రీతి పాత్రుడగును. అప్పుడతడు నిత్య విధులను చేయనవసరము లేదు. నిరంతరము నన్ను ధ్యానించుచుండవచ్చును.

''అటువంటి వాడు పవిత్ర మానవుని వలె గోచరించుటకు ప్రయత్నించడు. మరియు యితరులకు తాను చేసిన మంచి కార్యములను గురించి చెప్పుకొనడు.

''ఉద్ధవా! నీవు నా భక్తుడవు, ప్రీతి పాత్రుడవు. అందుచేతనే రహస్యములలో కెల్ల అతి రహస్యమైన యీ భక్తి యోగమును, అనగా నా ప్రేమను పొందు పరమ రహస్యమును నీకు వివరించెదను.

''హఠ యోగము, ప్రాణాయామముచేత నా ప్రేమను పొందలేరు. సత్పురుష సాంగత్యముచేత నా ప్రేమను

పొందవచ్చును. సాంఖ్య శాస్త్ర జ్ఞానము పొందినవారుగాని, సాంఖ్య శాస్త్ర బోధలను నేర్చి గ్రహించిన వారుగాని, భక్తులు నన్ను మెప్పించినట్లు, మెప్పించలేరు. నిరంతర వేద పఠనము, తపస్సు, సన్యాసము, అనగా భౌతికమైన వస్తు ప్రపంచమును త్యజించుట — యివి యేవియు నాకు ప్రీతిని కలిగించవు జ్ఞానులు సూచించిన అనేక వ్రత పూజాదులు కూడ నాకు యెక్కువ ప్రీతికరములు కావు ప్రేమకు, కేవలము ప్రేమకు మాత్రమే, నేను స్పందించెదను నన్ను చేరిన వారందరును శుద్ధ ప్రేమ అనగా భక్తి చేతనే చేరగలిగిరి భక్తికి కుల మత భేదములు లేవు. నా భక్తులైన కొందరి నామములు నీకు సూచించెదను వృత్ర, ప్రహ్లాద, బలి, బాణాసుర, మయ, విభీషణ, సుగ్రీవ, హనుమాన్, జాంబవాన్, గజేంద్ర, జటాయు, తులాధర, ధర్మవ్యాధ, త్రివక్ర యనువారు, బృందావన గోపికలు, యజ్ఞ పత్నులు, మరికెందరో, తమ భక్తిచేత నన్ను చేరగలిగిరి. వారు వేదము లెరుగరు వారు జ్ఞానార్జనకై యే గురుకులము నందును గురువు వద్ద విద్య నభ్యసించలేదు వారు వ్రతము లాచరించలేదు. తపస్సు చేయలేదు. సాధు సాంగత్యము చేత వారు నన్నే తలచుచు నన్ను చేరి నా వారైరి. నదీ జలము సముద్రములో కలియునపుడు దాని ప్రత్యేకతను కోల్పోవును. మునులు సమాధి స్థితి పొందినపుడు, వారికి తమ నామములు గృహములు జ్ఞాపకముండవు. అదే విధముగా, గోపికలకు నేను వారి మధ్య నున్నపుడు నాతో గడిపిన కాలము తప్ప యింకేదియు వారికి జ్ఞాపకము లేదు వారు తప్పక నన్ను చేరుదురు. నన్ను భౌతికముగా పొందవలెనను కోరిక గలిగి యుండుటే వారు నన్ను పూజించు విధానము. వారికి తమ భర్తల యెడ విశ్వాసము లేనట్లు గోచరించినంత మాత్రమున వారికున్న భక్తియితరులకు నాపైగల భక్తికి యేమాత్రము భిన్నము కాదు ఉద్ధవా! కాబట్టి నీవు తపస్సు చేయవలెనను సంకల్పమును విరమించుకొనుము. నీ గృహస్థ జీవిత విధులను చేయుటయందు, సన్యాసము స్వీకరించి దానికి సంబంధించిన విధులను చేయుట యందు, వేదములు సూచించు యితర చిల్లర విధులు చేయుట యందు కాలము వృథా చేయకుము వాని గురించి నీవు ఆందోళన చెందకుము నన్ను ప్రార్థింపుము నీ మనస్సును నాపై లగ్నము చేసి నా పాదముల వద్ద ఆశ్రయమునకు యత్నించుము. నీవు నన్ను చేరగలవు''

283 కర్మయోగ భక్తియోగములు

ఉద్ధవుడు కృష్ణునితో విట్లనెను. ''కృష్ణా! నా కంతయు అయోమయముగా నున్నది కొన్ని క్షణముల క్రితము నీవు 'కర్మలను చేయుట మానవలసిన అవసరము లేదు పైగా నిత్య విధులను యితర కర్మలను చేయుము', అని చెప్పినావు. ఇపుడు అన్నియు వదలివేయమని చెప్పుచున్నావు ఈ రెండు పరస్పర విరుద్ధములైన మార్గములను కొంచెము విశదీకరించి బోధపరుచుము''

''నీవు కోరినట్లుగా విశదీకరించి చెప్పెదను'' అని కృష్ణుడనెను. ''నీకు తేలికగా అర్థమగునట్లు చెప్పుటకు నేను యీ సృష్టి ప్రారంభము నుండి చెప్పవలెను ఈశ్వరుడు మాయను సృష్టించినపుడు యీ విశ్వము ఉద్భవించినది. ఆ తరువాత పంచ భూతములు, ఇంద్రియములు, తన్మాత్రలు తదుపరి అనేక లోకములు ప్రావిర్భవించినవి ఈశ్వరుడు విశ్వమంతటను వ్యాపించి యున్నాడు కాని మాయచేత మానవుని మనస్సును అవిద్య ఆవరించి యున్నది ఆ కారణముగా ఈశ్వరుని విశ్వ వ్యాపకత్వము మరుగునపడి యున్నది 'నేను కర్తను, కర్మ ఫలితములను నేను అనుభవించుచున్నాను' అను భ్రాంతిలో మానవుడు చిక్కుకుపోవుచున్నాడు

ఈ భ్రాంతి కొనసాగి 'నీవు యిది చేయవచ్చును, యిది చేయరాదు' మొదలైన అనేక స్వల్ప విషయములకు దారి తీయుచున్నది. క్రమముగా సాత్త్విక గుణమును పెంపొందించుకొనుటకు మానవుడు కొన్ని కర్మలను చేయవలసి యున్నదని చెప్పవలసి వచ్చెను. సాత్త్విక గుణము పెంపొందినపుడు మనస్సు పరిశుద్ధముగా నుండును. ఒకసారి మనస్సు పరిశుద్ధమైన తర్వాత మానవుడు 'కర్మ' బంధము నుండి విముక్తి పొందగలడు.

''కర్మల తోడి అనుబంధము త్రెంచుకొనుటకు మనస్సుకు శిక్షణ నీయవలెను. అనగా కర్మ స్థానములో భక్తి చోటు చేసుకొనవలెను. సమస్తమును త్యజించి ఈశ్వరుని పాదముల నాశ్రయించవలెను. బ్రహ్మమును చేరుటకు చేయు ప్రయాణములో మార్గము నందు యెదురైన అనేక అవాంతరములను దాటుటకు నిత్యము భక్తి నభ్యసించవలెను. బ్రహ్మ స్థితిని చేరిన తర్వాత కర్మ చేయవలసిన ఆవశ్యకత లేదు. దానికి ప్రాముఖ్యము కూడ లేదు. జీవుడు, అనగా ఈశ్వరుడే ద్రష్ట. చూడదగిన దింకేదియూ లేదు. పంచభూతములతో కూడిన యీ లోకము తరువాత యేర్పడినది. ఈశ్వరుడే గుణములుగా రూపొంది, ఆ గుణముల మూలముగా యేర్పడు లీలలు కూడ తానే అగుచున్నాడు. దారములతో వస్త్రము నేసినట్లుగా, ఈ లోకమంతయు ఈశ్వరుని ప్రదర్శనమే.

''రెండు వెదురు కర్రలు ఒకదానితో నొకటి రాపిడి చేసినపుడు, అగ్ని పుట్టుచున్నది. ఈ అగ్ని అరణ్యము నంతము దహించిన తర్వాత, తాను అదృశ్యమగుచున్నది. అదే రీతిగా, పంచభూతములు, గుణములతో యేర్పడిన దేహము అవిద్య తొలగినంతనే నశించును. అవిద్య అను పొరను ఉపసంహరించినపుడు, జీవాత్మ పరమాత్మతో యేకమగును. 'నేను' అను అహంకార భావము నశించును. అపుడు ప్రత్యేకమైన ఉనికి యుండదు.

''సంసారమను వృక్షమునకు పాప పుణ్యములను రెండు విత్తనములు గలవు. వందల కొలది వాసనలు యీ సంసార వృక్షమునకు వేరులుగా నున్నవి. ఈ వృక్షము ప్రాను త్రిగుణములతో యేర్పడినది. ఈ వృక్షము కొమ్మలు పంచభూతములు. ఈ వృక్షమునకు జీవము నిచ్చునవి తన్మాత్రలు — శబ్ద స్పర్శ రూపరస గంధములు. దశేంద్రియములు వృక్షము కొమ్మల ఉపశాఖలు.

''జీవాత్మ పరమాత్మ అనునవి యీ వృక్షముపై గూడులు నిర్మించుకొన్న రెండు పక్షులు. సుఖ దుఃఖము లనునవి యీ వృక్షము అందించు రెండు ఫలములు. ఈ మాయా ప్రపంచపు సౌఖ్యములలో నిమగ్నులైన గృహస్థులు రెండు ఫలములలో ఒకటైన దుఃఖమను ఫలమును రుచి చూతురు. అసత్యమైన యీ భౌతిక వస్తు ప్రపంచమును విడిచి పెట్టిన సన్యాసులు, జ్ఞానులు నిత్యసుఖమను ఫలమును రుచి చూతురు.

''కాబట్టి, ఉద్ధవా! నీ వివేక శక్తిచేత యీ సంసారపను వృక్షమును ఛేదించుము. దీనిని నాశనము చేయుము. అపుడు నన్ను చేరుటకు నీకు స్వేచ్ఛ లభించును. ఈ నిత్య సుఖమను ఫలమును ఒకసారి రుచి చూచిన తర్వాత, యింకేదియు నిన్ను ఆకర్షించదు. మానవ లోకములో నీవు స్వేచ్ఛగా సంచరించగలవు. నీవు జీవించునంత వరకు చేయు కర్మలలో తగులుకొనక యుందువు. నీ మనస్సు నాయందు లగ్నము చేయుము నీవు విముక్తుడ వగుట నిశ్చయము''.

284 హంస అవతారము

కృష్ణుడు బోధించిన విషయముల నవగాహన చేసుకుని ఉద్ధవుడు సంతృప్తి చెందెను తరువాత అతడు మరొక ప్రశ్నకు సమాధానము కోరెను ఉద్ధవు డిట్లడిగెను ''కృష్ణా! సామాన్య వివేకము గలిగిన మానవునకు ఇంద్రియముల కాసక్తి కలిగించే వస్తువులు ప్రమాదకరమని తెలిసినప్పటికిని వాని వెంట పరుగెత్తుచుండును ఎందుచేత?'' కృష్ణు డిట్లనెను. ''ఉద్ధవా! నీ ప్రశ్న చాల సముచితముగా నున్నది మానవునకు వివేక మున్నప్పటికిని, మమకార మను భయంకర రోగము అతనిని పీడించుచున్నది అహంకారము అతనిలోని మంచి లక్షణములను మట్టుపెట్టును. ఈ అహంకారము మానవుని జీవితమును నడిపించునపుడు, అహంకారము అతని ప్రవర్తన తీరును నియమించునపుడు, ఒకప్పుడు సత్త్వ గుణముతో నిండిన అతని మనస్సు యిపుడు రజో గుణముచేత కలుషితమగుచున్నది ఇది జరిగినపుడు మానవుడు తనకు తానిట్లు చెప్పుకొనును: 'ఈ సౌఖ్యమును నేననుభవించి తీరవలెను దీనివలన నాకు సంతోషము, సుఖము కలుగును', అని అనేక విధములుగా భావించును. త్వరలోనే అతని కోరికలు ద్విగుణీకృతమగును ఇంద్రియములను నిగ్రహించలేని అశక్తుడగును అతనిలోని రజోగుణము తాను చేయు కర్మల పర్యవసానము తెలుసుకొనలేనంత గుడ్డి వానిని చేయును హృదయాంతరాళములో తాను చేయునది తప్పు అని యెరుగును. అయినప్పటికిని అతి శక్తిమంతమైన ఇంద్రియముల ప్రభావమునకు లొంగిపోయి అశక్తుడగును

అటువంటి దుర్భర పరిస్థితులలో నున్న మానవుని నేను రక్షించగలను, కాని అతడు నన్ను తలచవలెను అటువంటి మానవుడు ప్రాణాయామము నేర్చుకొనుట మంచిది. మానవుడు అలసత్వము అనగా బద్ధకము విదిలించుకుని త్రికాల సంధ్యా సమయములందు, అనగా దినమునకు ముమ్మారు మనస్సును నాపై లగ్నము గావించవలెను. కొంత కాలమునకు మనసును నిగ్రహించగలిగి, పతనము చెందక, రక్షణ పొందును ఈ పాఠమునే అనేక సంవత్సరములకు పూర్వము సనకాది సోదరులకు హంస రూపములో బోధించితిని''.

ఉద్ధవునిలో కుతూహలము యినుమడించెను భగవంతుడు యే ప్రయోజనము కొరకు హంస రూపము ధరించి అవతరించెనో అతడు తెలుసుకొనగోరెను. అతని మనో భావమును గ్రహించిన కృష్ణు డిట్లు చెప్పసాగెను ''బ్రహ్మకు మనస్సు నుండి నలుగురు పుత్రులు జన్మించిరి వారే సనక సనంద నాదులు — మొత్తము నలుగురు ఒకసారి వారు తండ్రి వద్దకు వెళ్ళి యేది అత్యుత్తమ యోగమని అడిగిరి వారిట్లడిగిరి 'తండ్రీ! సహజముగా మానవుని మనస్సు ఇంద్రియ ప్రేరణల ననుసరించును కామక్రోధములను అరిషడ్వర్గము మానవుని వివేకమును వశము చేసుకుని దానిని మరుగు పరచుచున్నది వస్తు ప్రపంచము నందు కలిగిన ఇంద్రియాను భవములు 'వాసనా' రూపములో మనస్సునందు ప్రవేశించుచున్నవి ముముక్షువు, అనగా మోక్షము నపేక్షించువాడు యీ రెండింటి నెట్లు విడదీయగలడు? వస్తు ప్రపంచము నుండి ఇంద్రియముల నెట్లు ఉపసంహరించవలెను?' నా కోరికపై సృష్టి కార్యమును నిర్వహించుచున్నప్పటికిని, నాకు జన్మించినప్పటికిని, బ్రహ్మ వారి ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పలేకపోయెను. దీనికి కారణము బ్రహ్మ కూడ కొంతవరకు కర్మ, దాని పర్యవసానమందు తగుల్కొని యుండుటయే బ్రహ్మ నన్ను తలచుకొనగా, హంస రూపములో నేను అతని ముందు ప్రత్యక్షమయినాను సనక సనందాది సోదరులును, బ్రహ్మయు నాకు సాష్టాంగ ప్రణామము చేసి యిట్లడిగిరి 'నీవెవరై యుండవచ్చును?' నేనిట్లంటిని 'విశ్వ వ్యాపకమైన శక్తి పరమాత్మ అఖండమైనదని యెరిగి యున్నపుడు మీరడిగిన ప్రశ్న యెట్లు ఉదయించగలదు? ఒకే ఒక బ్రహ్మము అందరిలో నివసించు

చున్నప్పుడు ప్రత్యేకించి నేను యెవరని యెట్లు చెప్పగలను? అయినను మీ ప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చెదను.

'' 'నేను బ్రహ్మము అను సత్యమును మనస్సు, ఇంద్రియములు, వాక్కు, దృక్కులు ద్వారా గ్రహించవలెను. నేను కానిది యింకేదియును లేదు. మీరు మీ తండ్రిని విశదీకరించమని అడిగిన సమస్య నాకు తెలునును.

'' 'మనస్సు ఇంద్రియములకు లోబడి యుంటున్నది. ఇంద్రియములకు మనస్సుపై విశేషమైన ప్రభావము కలదు. కాని మనస్సు, గుణములు, ఇంద్రియములు, నా అంశములే యని గుర్తించినపుడు మీ ప్రశ్నకు తావు లేదు. ఇంద్రియముల నుండి, వాసనల నుండి మనస్సు నెట్లు ఉపసంహరించ వలెనని మీరు మీ తండ్రి నడుగుచున్నారు. నేను మీకు చెప్పెదను. ఇది చాల సులభము. మనస్సు, ఇంద్రియములు, వాసనలు నాకు భిన్నమైన వను భావమును వదలిపెట్టుడు. ఈ సత్యము గ్రహించి, ఇంద్రియము లపేక్షించు వస్తువులపై కోరికలను విడనాడుటయే అత్యుత్తమమైన అవలంబింపదగిన యోగము.

'' 'జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తులు ఒకే ఒక మనస్సు యొక్క మూడు ప్రత్యేక స్థితులు, లేక అవస్థలు. కాని యీ మూడింటి యందు ఒకటి యుంటున్నది. ''నేను మెలకువగా నున్నాను'', ''నేను కలగన్నాను'', ''నాకు మంచి నిద్ర పట్టినది'' అని మానవులందురు. ఈ మూడు స్థితులందున్న ఒకే ఒక వస్తువు ఆయా స్థితులను దర్శించుచున్నది. అదియే సత్యము. మెలకువ స్థితిలో కలిగే దుఃఖములతో గాని, స్వప్న స్థితిలో విహరించునపుడు పొందు ఉద్రేకముతోగాని, యెటువంటి భావములు, ఆలోచనలు లేక గాఢ సుషుప్తి స్థితిలో సంతోష విచారములు లేనట్టి స్థితిలో గాని ప్రమేయము లేక యుండునదే సత్యము.

'' 'నీలో ఉంటూ ఆ మూడు స్థితులను యెటువంటి ప్రమేయము పెట్టుకొనక దర్శించునది నేనే. ఈ మాయా లోకములో నిత్య సత్యమైనది 'నేను' మాత్రమే యని మానవుడు గ్రహించి, మనస్సును ఆత్మలో లీనము గావించి, ఇంద్రియములకు వస్తు ప్రపంచముతోనున్న అనుబంధమును విడనాడవలెను. అపుడు మానవుని యెరుగుదలకు వాసనలు యే విధముగాను ఆటంకపరచలేవు. బుద్ధిని, విచక్షణాశక్తిని వినియోగించవ లెను. మానవుని అధోగతికి తీసుకుపోవు మాయా శృంఖలములను పదునైన బుద్ధితో ఛేదించవలెను.

'' 'అహంకారము చేత లోకముతో అనుబంధము యేర్పడుచున్నది. అహంకారము వణగద్రొక్కి మానవుడు నాకు శరణాగతుడైనచో మీరు అభిలషించు బ్రహ్మస్థితిని మానవుడందుకొనగలడు. ఈ లోకమం తయు పరబ్రహ్మ స్వరూపమేనని గ్రహించవలెను.

'' 'ఈ యెరుక మానవునకు కలుగనంత వరకును, కర్మకాండ నిర్దేశించిన నిత్య విధులను అతడు చేయుచున్నప్పటికిని, తమస్సులో నున్నట్లుగా చెప్పవలెను. కర్మకాండ చేయుట మూలముగా లభించు ఫలితములు — స్వర్గలోకవాసము, స్వర్గ సుఖములు మున్నగునవి — కూడ భ్రాంతితో కూడుకొని యున్నవి. ఏలననగా అవి నేను సృష్టించిన మాయలో భాగమే.

'' 'జాగ్రదవస్థలో మానవుడు ఇంద్రియము లన్నిటి ద్వారా అనుభవించు వస్తు ప్రపంచము నశించునది, అశాశ్వతమైనది. అదే మానవుడు స్వప్న ప్రపంచములో మనస్సు వాసనలు సృష్టించు వస్తు సముదాయము ననుభవించుచున్నాడు. సుషుప్తి స్థితిలో, మేలకువ కలిగేవరకు, అన్నింటినీ మరిచి యుంటున్నాడు. జాగ్రదవస్థలో మెలకువగా మన్నది, స్వప్నావస్థలో స్వప్నమును గాంచునది, సుషుప్తిలో గాఢ నిద్ర చెందునది

తానేనని గ్రహించిన మానవుడు బ్రహ్మము గురించి సత్యము తెలుసుకొను మార్గము ననుసరించగలడు. అటువంటి మానవుడు తాను చేయు కర్మలకు తాను సాక్షిగా నుండును

'' 'అవస్థా త్రయమను నీ మూడు స్థితులకు మూలము అవిద్య అనగా అజ్ఞానమను చీకటి. ఈ అవిద్య కూడ నా అంశమే. ఈ విషయమును మానవుడు అవగాహన చేసుకొనగలిగినచో బంధ విముక్తుడగును శ్రుతులు యీ విషయమును నీకు బోధించినవి. జ్ఞానులు యీ సత్యమునే తెలిపిరి. నీ మట్టుకు నీవు, వివేక శక్తిని వినియోగించి యీ విషయములపై తీసుకొను అంతిమ నిర్ణయముల ద్వారా అహంకారమును వీడి సత్యమును గ్రహించగలవు

'' 'ఈ లోకము మాయ సృష్టించిన దగుటచేత 'మాయిక' అని పేరొందినది ఇది నిన్ను దిగ్భ్రాంతుని చేయగలదు. చేతిలో కొరవినిగాని, దీపమునుగాని పట్టుకుని వడి వడిగా చెయ్యిని చక్రాకారములో త్రిప్పినచో ఒక అగ్ని చక్రము వలె గోచరించును అగ్ని చక్రము కేవలము భ్రాంతి, కొరవి లేక దీపము మాత్రము సత్యము. అదే మాదిరిగా యీ లోకమందలి వస్తువులు మాయా ప్రభావముచేత భ్రాంతిని పుట్టించుచున్నవి. ఎరగని మనస్సు యీ భ్రాంతికి లోబడుచున్నది. ఒకే ఒకటి బహుళముగా చూపట్టుచున్నది ఆ ఒకటి 'నేను'. ఈ ప్రాథమిక సత్యము నర్థము చేసుకున్నచో, నీవు మాయా ప్రభావమునకు లోబడక భ్రాంతి చెందకుండ నుండెదవు ఈ లోకములోని భౌతిక సుఖములన్నియు లభింపబోవు స్వర్గ సుఖములు సైతము, అసత్యములని తెలుసుకొందువు ఈ శరీరము ఆయుః ప్రమాణమున్నంత వరకు లోకములో జీవించక తప్పదు. అయితే విచక్షణాశక్తి కలిగిన బుద్ధి ఆత్మ సహజ స్వభావమును గ్రహించిన వెంటనే ఆత్మ విముక్తి పొందగలదు. ఇట్టి అవగాహన కలిగిన జీవన్ముక్తునకు, యీ లోకమందు మరొక క్షణము జీవించినను లేక మరి వంద సంవత్సరములు జీవించినను, ఒకటిగానే యుండును.

'' 'పరమ యోగులు తమ హృదయ గహ్వరములందు అన్వేషించు అంతిమ సత్యము అనగా బ్రహ్మము 'నేనే'. ఈ నిత్య సత్యమును నీకు బోధించుటకు వచ్చితిని నీవు దీనిని మానవలోకమందు ప్రచారము గావించు నుద్దేశ్యముతో బోధించితిని నన్ను గురించిన సత్యము తెలుసుకొనిన వారెవరును త్రిగుణముల కలయికచేత యెట్టి యిక్కట్టులకు గురికారు వారికి కోరికలు ఉండవు అన్ని జీవులందు ఉండునది ఒకే బ్రహ్మమని తెలుసుకుని, సమస్త జీవులపై ప్రేమ, కరుణ కలిగి యుందురు' ''.

కృష్ణుడు తన ప్రసంగమును కొనసాగించి యిట్లనెను. ''ఈ సత్యమును సనక సనందనాది సోదరులకు బోధించి అదృశ్యమైతిని''

285 భక్తి—మరొకసారి

భక్తియోగ విశిష్టతను గురించి ఉద్ధవుడు తెలుసుకొనగోరెను. అతడిట్లనెను ''కృష్ణా! మోక్షమునకు అనేకులు అనేక మార్గములు చెప్పెదరు అవి ఒకే గమ్యమునకు చేర్చగలవా? ఎవరికి వారు వారికి యిష్టమైన మార్గము నెంచుకొని వారి పద్ధతిలో వారు గమ్యము చేరుదురా? ఇంతకు ముందు నీవు చెప్పిన భక్తియోగము అన్నింటికన్న ఉత్తమమైనదా? అన్ని అనుబంధములను తెంచుకుని, మనసు రాత్రింబవళ్ళు నిన్నే చింతించుటకు భక్తియోగము

ఉత్తమ సాధనమా?''

భగవంతుడిట్లు సమాధాన మొసగెను. ''నేనింతవరకు చెప్పినది నీకు బాగుగా బోధపడినచో, భక్తియోగము ఉత్తమ సాధనమను దృఢ విశ్వాసము నీకు కలిగి యుండవలెను. అయినను మరియొకసారి దీనిని గురించి విశదముగా చెప్పెదను.

''మహా ప్రళయము సంభవించినపుడు, ధర్మమునకు కీలకమైన వేదములు జలమందు మునిగిపోయినవి. సృష్ట్యాదిలో సృష్టికర్త బ్రహ్మకు వేదములు బోధించితిని. అతడు తన కుమారుడైన మనువుకు బోధించెను. క్రమముగా అవి భృగు, మరీచి, మున్నగు వారు నభ్యసించిరి. వారు వారి కుమారులకు బోధించిరి. ఆ విధముగా వేద ప్రబోధములు లోకమందు ప్రచారమై వ్యాప్తి గాంచెను.

సృష్టి జరిగి ప్రకృతి ఆవిర్భవించినపుడు గుణములు కూడ ఆవిర్భవించెను. అవి కామమునకు, తదుపరి వాసనలకు కారణభూతము లయ్యెను. ఎవరికి వారు వారి వారి వాసనలను పురస్కరించుకుని వేదములకు భాష్యములు చెప్ప దొడగిరి. దీనికొక కథ గలదు.

''దేవతలు, అసురులు, మానవులు, సరియైన జీవితము జీవించుటకు మార్గమును సూచించమని ప్రజాపతిని కోరిరి. ప్రతి ఒక్కరికి ప్రజాపతి ''ద'' అని సమాధాన మిచ్చెను.

''ద — అనగా 'దమయత' యని దేవతలు అర్థము చేసుకొనిరి. దమయత యనగా ఇంద్రియముల నిగ్రహించుట. అసురులు 'దయధ్వం' అనగా యితరులపై కరుణ కలిగియుండుట అని గ్రహించిరి. మానవులు 'దత్త' అనగా దాన గుణము కలిగియుండుట అని తెలుసుకొనిరి. చేతనైనంతవరకు దానము చేయుము. ఉద్ధవా! ఈ మూడు తరగతులకు చెందిన వారిని వారి వాసన లేవిధముగా ప్రభావితము చేసెనో చూడగలవు. దేవతలు ఇంద్రియ లోలత్వమునకు, అసురులు క్రూరత్వమునకు, మానవులు లోభత్వమునకు ప్రసిద్ధి చెందిరి. అందుచే వారు 'ద' అను ఒకే అక్షరమును వారి వాసనల కనుగుణముగా అర్థము చెప్పుకొనిరి.

''మోక్షమను పదమునకు పలువురు పలు విధములుగా నిర్వచనములు చెప్పిరి. కర్మకాండను నలుపువారు ధర్మము మోక్షము అను రెండింటిని పర్యాయ పదములుగా పరిగణించిరి. కావ్యాలంకారముల నభ్యసించి అధ్యయనము చేసినవారు కీర్తిని పొందుటే మోక్షముగా తలంచిరి. వారి దృష్టిలో మానవుడు స్వర్గ సౌఖ్యములను కొంత కాలమనుభవించును. ఇది, భూమిపై మానవుని కీర్తి వెలసిన కాలమునకు వెయ్యింతలు. కొంతమంది కోరికల నీడేర్చుకొనుటయే మోక్షమని భావింతురు! మనో నియమనము, ఇంద్రియ నిగ్రహము, సత్య వచనము మోక్షమని సత్య సంధులు తలచెదరు. యజ్ఞము, తపస్సు, దానము, వ్రతము — యివి అన్నియు మోక్షమని పలువురు తలచెదరు.

''వీని మూలముగా ప్రతిఫలము పొందినవారు లేకపోలేదు. స్వర్గసౌఖ్యములు మున్నగు వాని కొరకై ప్రయత్నించి సాధన చేసినవారు స్వర్గవాసము కొంత కాలము అనుభవించిరి. కాని ఉద్ధవా! వీనికన్నింటికి ఆది — అంతము గలవు. ఆదిలో నుండు సౌఖ్యము అంతమున దుఃఖముగా మారును.

''నా యందు భక్తి కలిగి యుండిన యెడల ఫలితములు వేరొక రీతిగా నుండును. ఒక వంక యిటువంటి స్వర్గ సౌఖ్యములు, మరొకవంక నాకు శరణాగతు డైనందువలన నిత్య సుఖము లభించగలదు. నా భక్తుని

కెటువంటి వాంఛలు, కోరికలు నుండవు. నన్ను తలచవలెనను కోరిక తప్ప యింకే కోరికయు నుండదు. అల్పమైన స్వర్గ సుఖములు అనంతమైన చిదానందముతో యెట్లు సరిపోలును? నా భక్తునికి తనది యనున దేదియు నుండదు, దేనిని పొందుట కిచ్ఛగింపడు. అతడు యిది వరకే ఇంద్రియములను జయించి యున్నాడు. అతడు మనసా వాచా కర్మణా నన్ను మాత్రమే తలచుచుండును. నా భక్తుడు సమదృష్టి కలిగి యుండుటలో అత్యుత్తమ స్థాయి చేరుకొనుటచేత అతనికి స్వర్గ పాతాళ భూలోకములు ఒకే రీతిగా గోచరించును. నన్ను తలచునపుడు అతడు సుఖము ననుభవించును. అట్టి భక్తుడు బ్రహ్మ నివాసమైన సత్య లోకమును కోరడు. స్వర్గాధిపతియైన ఇంద్రుని పదవిని కూడ అతడు కోరడు. లోకచ్ఛత్రాధిపత్యమును కూడ కోరడు. అష్ట సిద్ధులను సాధించవలెనని అభిలషించడు. సూక్ష్మముగా చెప్పవలెనన్న, అతడు మోక్షమును గూడ కోరడు. నిత్యము అతని మనస్సు నాపై నిలిచి యుండునట్లు మాత్రమే అతడు కోరును. తదితర ఆలోచనలు లేకుండుటయే మోక్షమని అతని నిర్వచనము.

''ఉద్ధవా! నీవు నాకు భక్తుడ వగుటచేత నేను నిన్నెంతగా ప్రేమించుచున్నానో నీవెరుగవు. నా పుత్రుడైన బ్రహ్మపై కూడ నాకు అంత ప్రీతి లేదు. నా అంశమైన మహాదేవునిపై గూడ ప్రీతి లేదు. నా సోదరుడైన బలరామునిపైగాని, నా భార్య లక్ష్మిపైగాని నాకున్న ప్రేమ నీపై నున్న ప్రేమకన్న మిక్కిలి తక్కువ. నా యీ శరీరమున కెట్టి ప్రాముఖ్యమును లేదు. కోరికలు లేక, నిశ్చల మనను గలిగి, యెవ్వరిని ద్వేషించక, స్వర్గ నరకములను సమదృష్టితో చూచు మునులను గురించి నా మనస్సు ఆలోచించుచుండును. నా యందుండే యీ విశ్వమును పునీతము చేయుటకు వారి పాదధూళి చాలును.

''కర్మకాండ నాచరించి సామాన్యముగా అందరును పొందు సుఖ సంతోషములు చాల అధమమైనవి. నా భక్తుల మనస్సులలో నుండు ఆనందము అత్యుత్తమమైనది. ప్రారంభములో భక్తులు సాధన చేయునపుడు ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట కష్టముగా తోచును. అయినను నా యందున్న భక్తి చేత త్వరలోనే దాని నతిక్రమించగలరు. మండుచున్న అగ్నిలో వంటచెరకు భస్మముగా మారినట్లు, మానవుని పాపములు భక్తి అను అగ్నిలో దగ్ధమగును. భక్తి నన్ను ముగ్ధుని చేసి వశపరచుకొనినట్లు, యోగాభ్యాసము, సాంఖ్య జ్ఞానము, ధర్మ పరాయణత, వేద శాస్త్ర జ్ఞానము, తపస్సు, సన్యాసము మున్నగునవి నన్ను వశపరచుకొనలేవు.

''భక్తుని హృదయము కోమలము. కరుణా భరితము. నా పేరు విన్నను నన్ను తలచినను, అతని కనుల నుండి ఆనందాశ్రువులు స్రవించును. అత్యుత్తమ ఆనందము ననుభవించు స్థితిలో అతడు పాడుచు గంతులు వేయును. ఇట్టి లక్షణములు కలవానిని నా భక్తుడుగా గుర్తించవచ్చును. హృదయమునందు భక్తి లేనిచో మనస్సు పరిశుద్ధముగా నుండలేదు. మండుచున్న అగ్నిలో వేసిన బంగారము పరిశుద్ధమైనట్లు, పరమ పాపాత్ములు కూడ భక్తిచేత పరిశుద్ధులగుదురు. వస్తు ప్రపంచముపై ఆలోచనలు వానిని గురించి మానవుడు ప్రాకులాడునట్లు చేయును. అదే రీతిగా నిత్యము నన్ను చింతించు వారి మనస్సు నన్ను మాత్రమే పొందుటకు ఉవ్విళ్లూరును.

''కాబట్టి, ఉద్ధవా! స్వప్నములో అనుభవించు వస్తువుల వలె యీ వస్తు ప్రపంచము అసత్యముగా భావించి విడనాడవలెను. నన్ను మాత్రమే చింతించుము.

''మంచి బుద్ధి గలిగిన మానవుడు ఇంద్రియముల నిగ్రహించుట యందు ఆరితేరి యుండును. ఈ దేహము ఒక రథ మనియును, నీవు అనగా ఆత్మ రథమునకు స్వామి యనియు భావించవలెను. నీ బుద్ధిని రథసారథిగా చేసినచో అతని చేతులు యిచ్చ వచ్చినట్లు సంచరించు ఇంద్రియములను గుర్రములను కళ్లెముతో నిగ్రహించి

సరియైన మార్గమందు నడిపించును. నీవు నన్ను చేరి నిత్యానంద మనుభవించగలవు ఇది సత్యమని నమ్ముము''.

286 భగవంతుని విభూతులు

ఉద్ధవుడు కృష్ణునిట్లడిగెను. ''నీవు పరబ్రహ్మము. సృష్టిస్థితి లయలకు నీవే కారకుడవు. నీకు ఆద్యంతములు లేవు. నీకెటువంటి ఆవరణలును లేవు. నీ విభూతులను వినగోరుచున్నాను నీ భక్తులు పూజించదగు వస్తువులను గురించి వివరముగా చెప్పుము పవిత్ర గంగానదికి మూలమైన నీ పాదముల యొక్క ధూళిని గ్రహించి నీకు నమస్కరించుచున్నాను''.

పాత జ్ఞాపకములు నిండిన చిరునవ్వుతో కృష్ణుడిట్లనెను ''ఉద్ధవా! కురుక్షేత్ర సంగ్రామ సమయములో యుద్ధభూమిపై అర్జును డిదే ప్రశ్నవేసెను అతడు విషాద భరితుడయ్యెను తన సోదరులైన కౌరవులను సంహరించుట కిష్టపడకుండెను యుద్ధము చేయుట పాపమని భావించి చెప్పెను యుద్ధము అన్ని ధర్మసూత్రములకు విరుద్ధమని యుద్ధభూమినుండి పారిపోదలిచెను యుద్ధమున చచ్చువారు తనకు భిన్నమైన వారనియు, తాను సంహారకర్తననియు, వారిని చంపుట మహాపాపమనియు భావించుచు భ్రాంతిలోపడిన అర్జునుని భ్రాంతిని పోగొట్టుటకు అతనికి బ్రహ్మవిద్యను భోధించవలసి వచ్చెను యుద్ధము చేయవలసినదని అతనికి నచ్చజెప్పిన పిదప అతడు నేను పరబ్రహ్మస్వరూపమని గ్రహించెను అప్పుడతడు నీవు యిపుడడిగిన ప్రశ్ననడిగెను. ఆనాడు అర్జునునకు చెప్పిన విషయమే మరల నీకిపుడు చెప్పెదను.

''ఈ లోకమందు ఉన్నటువంటి అన్ని ప్రాణులలో నున్న జీవిని నేనే. నేను నీకు మేనబావను, మరియు నీకు ప్రభువును అన్ని జీవుల జనన మరణములకు నేనే కారణము నా కారణముగా యేర్పడిన యీ సృష్టికి ముందు త్రిగుణములయందు సమత్వము ఉండునట్లు యేర్పరచితిని నేను పరబ్రహ్మము ప్రకృతి యీ పరబ్రహ్మము నుండి ఆవిర్భవించినది మహత్తత్త్వము నేను. సులభముగా జయింపరాని మనస్సును నేను వేదబోధకులలో బ్రహ్మదేవుడను నేను మంత్రములలో ప్రణవ మంత్రము ''ఓం'' నేను అక్షరములలో అకారము నేను ఛందస్సులలో గాయత్రి నేను దేవతలలో ఇంద్రుడను, అష్టవసువులలో అగ్ని, ద్వాదశాదిత్యులలో విష్ణువు, ఏకాదశరుద్రులలో మహాదేవుడు నేను బ్రహ్మర్షులలో నేను భృగువును. దేవర్షులలో నారదుడను నేను. గోవులలో కామధేనువు నేను సిద్ధులలో కపిలుడు, ప్రజాపతులలో దక్షుడు, పక్షులలో గరుడుడు నేను. పితృదేవతలలో అర్యముడను, దైత్యులలో ప్రహ్లాదుడను, స్వర్గవాసులలో చంద్రుడను, యక్షులలో కుబేరుడను, గజములలో ఐరావతమును, సముద్రమునందు వసించువారిలో వరుణుడను నేను ప్రకాశించు వానిలో సూర్యుడను. అశ్వములలో ఉచ్చైశ్రవము నేను మానవులలో మహారాజు నేను లోహములలో నేను స్వర్ణము. శిక్షకులలో నేను యముడను సర్పములలో నేను వాసుకి, నాగులలో నేను ఆదిశేషుడను మృగములలో నేను సింహము, ఆశ్రమములలోకెల్ల ఉత్తమమైన సన్యాసాశ్రమము నేను. ప్రవహించు నదులలో నేను గంగను. జల నిక్షేపములలో నేను సముద్రుడను అస్త్రములలో ధనుస్సు నేను ధనుర్విద్యా ప్రవీణులలో త్రిపురాసురుల సంహరించిన మహాదేవుడను పర్వతములలో హిమవత్పర్వతము నేను, శిఖరములలో ఉన్నతమైన మేరు శిఖరము నేను. వృక్షములలో అశ్వత్థ వృక్షము నేను పురోహితులలో వసిష్ఠుడను,

పండితులలో బృహస్పతిని. వీరులలో స్కందుడను బ్రహ్మ యజ్ఞము నేను. మనస్సును నిగ్రహించు చిత్త నిరోధము అనగా సమాధిస్థితి నేను వివిధ జ్ఞానశాఖలలో బ్రహ్మవిద్యయే నేను

''ఋతువులలో వసంత ఋతువు నేను, మాసములలో మార్గశిరము నేను, నక్షత్రములలో అభిజిత్తును (ఉత్తరాషాఢ ఆఖరి రెండు పాదములు శ్రవణం మొదటి రెండు పాదములను అభిజిత్తు అందురు). యుగములందు నేను కృతయుగము. జ్ఞానులలో బృహస్పతిని భక్తులలో ఉద్ధవుడు, అనగా నీవు, నేనే దర్భలలో నేను కుశఘాసము. హవిస్సులలో గోఘృతము నేను.

''స్త్రీలలో నేను శతరూపను, పురుషులలో స్వాయంభువ మనువు నేను మునులలో నేను నారాయణుడను. బ్రహ్మచారులలో సనత్కుమారుడను సాధనచే పొందదగు వస్తువులలో సంపద నేను, మోసము చేయదగువా విలో జూదము నేను. ఓర్మిగల వారిలో ఓర్పును నేనే. సాత్త్వికులలోని సత్త్వగుణమే నేను తొమ్మండుగురు భాగవతులలో వాసుదేవుడను నేను. (వాసుదేవ, సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, నారాయణ, హయగ్రీవ, వరాహ, నృసింహ, బ్రహ్మదేవ)

''పర్వతముల స్థిరత్వమే నేను పృథివి గంధము నేను జలములోని మధురత్వము నేను సద్వర్తనులలో నేను బలిని, వీరులలో అర్జునుడను. నా వలననే కర్మేంద్రియములు జ్ఞానేంద్రియములు పని చేయుచున్నవి. పంచభూతముల తన్మాత్రలు నేను, వానికి కారణమైన అహంతత్త్వము నేను పంచభూతములు, దశేంద్రియ ములు, మనస్సు అహంతత్త్వము చేతనే పని చేయుచున్నవి ప్రకృతి పురుషులు, త్రిగుణములు పరబ్రహ్మము ప్రకటిత స్వరూపములు. నేను కాని దేదియు లేదు నేను అంతటను వ్యాపించి యున్నాను అన్నియు నేనే

''ఉద్ధవా! నా విభూతులను కొన్నింటిని నీకు చెప్పినాను ఇసుకలోని రేణువులను లెక్కపెట్టవచ్చునుగాని, నా విభూతులను లెక్కపెట్టుట సాధ్యముకాదు దీనిని జ్ఞప్తి యందుంచుకొనుము అఖండ వైభవము, ధనసంపదలు, కీర్తి, శక్తి, మంచితనము, ఉదారత, అందము, వీటిని నీవు యెచట గాంచుదువో అచట నీకు మానసికానందము కలుగును. అదృష్టము, సాహసము, నీలో నున్న అరిషడ్వర్గము అను శత్రువులను నిగ్రహించు ధైర్యము, ప్రజ్ఞానము, ప్రశాంతతయు నున్నచోట నేను యెల్లప్పుడును ఉండెదను

''కాని ఉద్ధవా! ఈ విభూతులు నాకు సహజమైనవి వీని గురించి తలచుచు కాలమును వ్యర్థపుచ్చకుము. నీవు నన్ను చేరదలచినచో, వాక్కును, మనస్సును, శ్వాసను, ఇంద్రియములను నిగ్రహించుము ఆ విధముగా సత్త్వగుణము పెంపొందించుకుని నన్ను చేరగలవు. ఒకసారి నీవు వీటిని నీ అధీనములోనికి తెచ్చుకొనినచో, తిరిగి నీవు సంసారమను మురికి కూపములో పడవు

''ఇవి లేకుండ వ్రతములు, తపస్సు చేయుట నిరర్థకము బాగుగా కాల్చని మట్టిపాత్రలో నీరు పోసినచో, ఆ నీటిని మట్టి పీల్చివేయును నీరు వృథాయగును ఆశ్రయించుటకు నన్ను యెన్నుకొనిన వారు వాక్కు, మనస్సునే గాక తమ జీవితమునే నాకు సమర్పించెదరు అటువంటివారు నాలో ఐక్యము కాగలరనుటకు యెట్టి సందేహము లేదు''

287 వివిధ మార్గములు

''ఉద్ధవా!'' అని సంబోధించి కృష్ణుడు తన బోధను కొనసాగించెను. ''మానవుడు యీ లోకమందు జీవించి యున్నంతవరకు మూడు విధములైన తాపత్రయములు అతనిని వేధించును. ఈ తాపత్రయముల నుండి తప్పించుకొనలేడు. ఈ తాపత్రయములు మూడు అధ్యాత్మికము, ఆధిదైవికము, ఆధిభౌతికము. ఈ మూడును మొదట లేవు, చివర నుండవు ఈ మూడును, మాయా ప్రపంచములో ఆత్మ యున్నంతవరకు నుండుటచేత, యివి మాయా జనితములుగా పరిగణించవచ్చును. ఈ మూడు వికారములకు పుట్టుక, కొంతకాలముండుట, తరువాత నశించుట సంభవించును అశాశ్వతములగుటచేత నిజమైన జ్ఞానవంతులను అవి యేమియు చేయలేవు నీవు శుద్ధ చైతన్యమూర్తివను యెరుక గలిగినపుడు, నీవు యీ మూడు తాపత్రయముల గురించి భయపడనవసరము లేదు నీ సత్యాన్వేషణ మార్గమునకు అడ్డు తగలవు.

''మానవుడు, అజ్ఞానముచేత, త్రాడును చూచి సర్పమని భ్రాంతి చెందుచున్నాడు ఈ భ్రాంతిచేత భయము పుట్టుచున్నది సర్పమని ఊహించుట తప్పు అని గ్రహించిన తరువాత అతని కెట్టి భయము ఉండదు. మానవుని బుద్ధి మసకబారిన సమయమందు త్రాడు సర్పముగా గోచరించి అతని మనసులో నిలిచినది తన పొరపాటును గ్రహించిన తర్వాత సర్పము అదృశ్యమైనది మానవుడు చూడక మునుపు త్రాడు ఉన్నది చూచి సర్పమని భ్రాంతి చెందినపుడు త్రాడు ఉన్నది. తన ఊహ పొరపాటని అది త్రాడని తెలుసుకున్న తర్వాత కూడ త్రాడు ఉన్నది అదే విధముగా, అధ్యాత్మిక, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతికములనే తాపత్రయములు, మాయలో ఒక భాగమగుటచేత, ఆత్మ యీ మానవలోకములో నున్నకాలమందు సంభవించును

''కాబట్టి, ఉద్ధవా! నిజమైన జ్ఞానము పొందుటకు కృషి చేయుము ఈ జ్ఞానము పొందినట్లయితే, నీలోని ప్రత్యగాత్మ బ్రహ్మమని గుర్తించెదవు నీవు చేయవలసిన యజ్ఞము జ్ఞానయజ్ఞము బ్రహ్మస్థితి నందుకొనుటకు యీ యజ్ఞమును చేయవలెను ఈ జ్ఞాన యజ్ఞము భక్తిచేత పునీతమగును నీకు నాయందున్న పరిపూర్ణమైన భక్తిచేత నీ ఆలోచనలు, మనస్సు పరిశుద్ధమగును. ఆ విధముగా పరిశుద్ధమైన మనస్సుతో జ్ఞాన మార్గమందు పయనించిన, నీవు గమ్యము చేరగలవు''

కృష్ణుడు వాడిన పదజాలము ఉద్ధవుని తికమక బెట్టెను అతడిట్లడిగెను ''కృష్ణా! వైరాగ్య విజ్ఞానముల గురించి కొంత వివరించుము. నీ దృష్టిలో అత్యుత్తమమైన భక్తిమార్గమునకు వానికి యెట్టి సంబంధము గలదు? కేవలము భక్తి నభ్యసించుట చేత నిన్ను చేరగలిగినచో, జ్ఞాన విజ్ఞాన వైరాగ్యముల గురించి ఆలోచించు టెందులకు? నీవు ప్రయోగించు పదజాలము నన్ను కలవరపెట్టుచున్నది''

కృష్ణు డీవిధముగా ఉద్ధవునితో పలికెను ''కౌరవ వంశములో వృద్ధుడైన భీష్మపితామహుడు, భౌతిక దేహమును వదలిపెట్టుటకు అంపశయ్యపై పరుండి ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలముకొరకు యెదురుచూచుచున్న సమయములో పాండవాగ్రజుడైన యుధిష్ఠిరుడు యిదే ప్రశ్నను భీష్మునడిగెను. భీష్ముడు యుధిష్ఠిరునకు జ్ఞాన, వైరాగ్య, విజ్ఞాన, శ్రద్ధ, భక్తి యను మోక్షధర్మమును బోధించెను వానిని నీకిపుడు నేను చెప్పెదను

''ప్రకృతి, పురుషుడు, మహత్తత్వము, అహంతత్వము, అయిదు తన్మాత్రలు కలసి మొత్తము తొమ్మిది అయిదు కర్మేంద్రియములు, అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, మనస్సు కలిసి మొత్తం పదునొకండు అయిదు

పంచమహాభూతములు, సత్వరజస్తమో గుణములు కలిసి మొత్తం యెనిమిది. ఇవి అన్నియూ కలిసి యిరువది యెనిమిది వీనిచేత యీ మాయాలోకము ప్రకటిత మగుచున్నది. ప్రకటితమైన యీ మాయా ప్రపంచమునకు ఆవలనున్న సత్యమును బుద్ధి గ్రహించినపుడు, ఒకే ఒక పరమాత్మ వీనన్నిటియందు వ్యాపించియున్నాడని తెలుసుకొనినపుడు, ఈ వస్తుప్రపంచము నందలి కార్యకారణములకు మూలము బ్రహ్మమని గుర్తించినపుడు, అదియే జ్ఞానమని తెలియదగును.

''ఈ లోకములో జరుగు కార్యములు ఒకదానితో నొకటి గొలుసువలె ముడిపడియున్నవని, వీటన్నిటికివి మూలకారణము పరబ్రహ్మమని, త్రిగుణములతో యేర్పడిన సంసారము అనగా మన చుట్టును నున్న ప్రపంచమునకు పుట్టుక, మనుగడ, మరణము గలవని గుర్తించి గ్రహించవలెను దీని పర్యవసాన మేమనగా, యీ లోకము అశాశ్వతము, అనిత్యము మూలకారణము మార్పులు చెందుచున్నట్లు గోచరించును. ప్రారంభములో ఒక రూపము కలిగి తరువాత కాలక్రమములో వివిధ పరిణామములు పొంది, చివరలో మొట్టమొదటి రూపమునకు భిన్నముగా రూపొందుచున్నది మహాప్రళయ కాలమందు మూలకారణము మాత్రమే మిగిలియుండును. అదియే శాశ్వతమైనది అది ఒక్కటియే సత్యము ఆ సత్యాన్వేషణమే, అనగా మాయకు మూలకారణమేదో తెలుసుకొనుటే విజ్ఞానము

'మరియు బుద్ధిచేత యీ విశ్వమునకు మూలము గలదని, యీ విశ్వమునకు అంతము గలదని నీవు తెలుసుకొనగలవు సర్వమును బ్రహ్మమయమనియు, బ్రహ్మము కానిది మాయ అను పాఠము కూడ నీవు నేర్చుకొని యుండవచ్చును. సత్యమును బుద్ధిచేత అర్థము చేసుకొనుట ఒకయెత్తు, అనుభవముచేత గ్రహించుట మరియొక యెత్తు. ఈ వస్తుప్రపంచము మాయతో కూడినది అను జ్ఞానము 'పరోక్ష జ్ఞానము' ఈ విశ్వము ఆవిర్భవించుటకు మూలకారణ మున్నదను సత్యము నీవెరుగుదువు నీవు దీని వెనుకనున్న సత్యమును అనుభవపూర్వకముగా గ్రహించిన తర్వాత యీ జ్ఞానము కలుగును దీనిని 'అపరోక్ష జ్ఞాన'మం దురు దీనికొరకు చేయు సాధన దాని విజయమును జ్ఞాన విజ్ఞానము లందురు

''ఇపుడు నీకు వైరాగ్యము గురించి చెప్పెదను శ్రుతి, ప్రత్యక్ష, అనుమాన ప్రమాణములను మూడును మానవుని వైరాగ్యమార్గమున తీసుకువెళ్ళును. పవిత్ర శాస్త్ర గ్రంథములు బ్రహ్మయే సత్యమని వచించుచున్నవి. ఇదియే శ్రుతి. వేదములు ఉపనిషత్తులు యీ సత్యమును బోధించినవి మనము వస్త్రమును చూచినపుడు అది అనేక దారములతో నేసినదని తెలుసుకొందుము పలు దారముల కలయిక చేత వస్త్రముగా గోచరించుచున్నది. నిజముగా యెంచి చూచినచో వస్త్రము దారముల సముదాయము తప్ప యితరమేదియు గాదు అయితే ఉన్నటువంటి దారములు ఒకదానితో నొకటి చేరి యున్నపుడు దానిని వస్త్ర మనుచున్నాము. ఇందు ముఖ్యమైన దానిని అవగాహన చేసుకున్నచో దారములు నిత్యమని, వస్త్రములు అనిత్యమని తెలియును వస్త్రమును చింపి దారములను దేనికి దానిని విడదీసినపుడు వస్త్రము తన స్వరూపమును గోల్పోవును. దీనిని 'ప్రత్యక్ష' ప్రమాణమందురు.

''గొప్ప గొప్ప ఋషులు అనుభవపూర్వకముగా సత్యము తెలుసుకుని, యీ బహుళ ప్రపంచము మిథ్యయని చెప్పుచు వచ్చిరి సముద్రపుటొడ్డున యిసుకలో నున్న ఆలిచిప్పలో వెండి ఉండీ ఉండని రీతిగా, యీలోకము ఉండీ ఉండనట్లుగా తోచును. సూర్యుని వెలుగు ఆలిచిప్పపై ప్రసరించినపుడు, ఆలిచిప్పకు వెండిపూత పూసినట్లు గోచరించును. కన్ను వెండిపూతను చూచును, కాని మానవుడు బుద్ధిచేత అది వెండి కాదని,

వెండివలె గోచరించుచున్నదని తెలుసుకొనును

''మహామేధావులు చెప్పిన విషయములు వినుటచేతను, తాను స్వయముగా యోచించుటచేతను, విజ్ఞాని యీ వస్తుప్రపంచమంతయు మాయ యని గ్రహించును ఈ మాయా ప్రపంచము త్రిగుణములతో పంచమహా భూతములతో అనేక విధములుగా మిళితమై యుండుటచేత యేర్పడుచున్నదనియు నిజముగా బ్రహ్మము తప్ప యింకేదియు శాశ్వతము కాదనియు గ్రహించును. ఈ విధముగా గ్రహించుట చేత మానవుడు వైరాగ్యము నలవరచుకొనును అనగా వస్తుప్రపంచము అశాశ్వతమను విశ్వాసముతో దానిపై అనుబంధము పెంచుకొనక యుండును. విధి నిర్ణీతమైన కర్మలు చేసి అందుమూలముగా స్వర్గసౌఖ్యములు పొందినప్పటికిని, అది అంతయు మిధ్యయని విరాగి తెలుసుకొనును

''భక్తి గురించి యింతకుముందు నీకు చెప్పినాను నేను విశదముగా వివరించి యున్నాను. సాధారణ మానవుడు కూడ నాయందు భక్తిని పెంపొందించుకొన వచ్చును నన్ను గురించిన కథలు వినవలెనను కోరిక గలిగియుండుట, ఆ కథలను యితరులకు వివరించుట, శ్రద్ధతో నన్ను పూజించుట, నా భక్తులయెడ గౌరవాదరములు కలిగి యుండుట, అన్ని జీవులపై ప్రేమ కరుణ జూపుట, ప్రాపంచిక కర్మలలో మునిగి యున్నప్పటికిని నన్ను స్మరించి నా గురించి మాట్లాడుచుండుట, చిత్తమును నాకర్పించి కోరిక లన్నిటిని విడనాడుట — ఇవి అన్నియు మానవుడు తనకు తానుగా నాకు భక్తుడగునట్లు చేయగలవు అప్పుడతడు నా భక్తుడగును. ప్రారంభములో అతడు పూర్తిగా తన మనస్సును నాపై లగ్నము చేయుటలో విజయము సాధించలేకున్నను, కొంతకాలమునకు అభ్యాసముచేత సాధించి కృతకృత్యుడు కాగలడు ఈ సిద్ధిని పొందుటకు మించిన సంపదలేదు. బ్రహ్మము ఒక్కటేయను యెరుక జ్ఞానము, వస్తుప్రపంచముతో అనుబంధము లేకయుండుట వైరాగ్యము''

288 మూడు మార్గములు

''మానవుడు మోక్షము నందుకొనుటకు మూడు మార్గములు. ఇవి జ్ఞాన, కర్మ, భక్తి మార్గములు ముక్తికి నాలుగవ మార్గమేదియు లేదు కొందరు జీవన్ముక్తులు కర్మలు దుఃఖమునకు దారితీయుననియు, వేరేదియు కలుగబోదను నిర్ణయమునకు వచ్చిరి. కర్మలు ఒకటి వెనుక మరొకటి సంసారమను ఊబిలో పడవేయును. అవి యెన్నడును సుఖ దుఃఖముల నుండి స్వేచ్ఛను కలిగించలేవు. దీనిని గ్రహించినవారు తమకు తామే కర్మలను త్యజించి సన్యాసము చేబట్టుదురు అట్టివారికి జ్ఞానయోగము సులభముగా స్వేచ్ఛను ప్రసాదించ గలదు. సత్యాన్వేషణ మార్గములో చాల దూరము పయనించుటచేత వారికి జ్ఞానయోగము సులభముగా నుండును

''మరికొందరు యింకను కర్మఫలితములను త్యజించుట నేర్వక యుందురు వారి హృదయములు యింకను కోరికలతో నిండి వాని సాఫల్యమునకై కాబట్టి వారు వైరాగ్యము నభిలషించరు అటువంటివారికి కర్మయోగము ఉత్తమమైన మార్గము

''మరికొందరు అదృష్టవంతులు, పూర్వసుకృతము చేత నాయందు ప్రేమకలిగి నా కథలను వినుటకు కుతూహలపడుచుందురు. అటువంటివారు కోరికలను విడిచిపుచ్చిన జ్ఞానులవలె నుండరు. అనుబంధము త్రెంచుకొను నేర్పు కలిగియుండరు. అనగా పూర్తిగా వైరాగ్యభావము వారిలో కానరాదు. వస్తుప్రపంచములో పూర్తిగా మునిగియుండక పోయినప్పటికిని, దానితో పూర్తిగా బంధములు తెంచుకొనక యుందురు. అట్టివారు వైరాగ్యభావ మలవడు వరకు కర్మయోగ మనుసరించవలెను. వారు గృహస్థ ధర్మములను నిర్వహించుచు ఫలితములపై ఆసక్తిని పెంచుకొనక కర్మల నాచరించవలెను. కొంతకాలమునకు వైరాగ్యమలవడును. వైరాగ్యము తోబాటు, అతడు నన్ను తన మనస్సు నందు చింతించినచో నాకు భక్తుడు కాగలడు.

''భక్తియోగ మభ్యసించుటకు మానవ శరీరము అతిప్రధానము! స్వర్గవాసులు కూడ మానవ రూపము ధరించుటకు పరితపించెదరు. జ్ఞాన భక్తియోగములు కోరు కఠిన నిబంధనలకు దేవతా శరీరము అనువు గావు. భగవదనుగ్రహము, సత్పురుష సాంగత్యము, భగవంతునిపై ప్రేమ, భగవత్కథలు కీర్తనలు యెచట గానము చేయుదురో అచట నిత్యము నుండుట — వీని కన్నింటికిని మానవ శరీరము అనువైనది. మానవులకు మాత్రమే యిది సాధ్యము. ఆ కారణము చేతనే వ్యాసునివంటి గొప్ప మహర్షులు, తమ తపస్సంపద వలన స్వర్గములో స్థానము లభించినప్పటికిని, యీ భూమిపై మానవ రూపములో సంచరించుటకు యిష్టము చూపిరి. సృష్టిలోని అన్నిజీవుల కన్న మానవజన్మ పరమోత్కృష్టమైనది. అయినను మానవుడు తిరిగి మానవుడుగా జన్మించుట కోరరాదు. పరమ సత్యమును గ్రహించుటకు యీ శరీరము ఒక సాధనము. ఈ శరీరము కొంతకాలమునకు నశించును. ఏదో ఒకనాడు యీ శరీరము మృతిచెందును. మృత్యువు శరీరమును గైకొనకముందే మానవుడు తన ధ్యేయము సాధించవలెను. ఈ శరీరము ఒక వృక్షము వంటిది.

''ఒక పక్షి గూడుకట్టుకుని అందు చాలకాలము నివసించుచుండెను. ఒకసారి అకస్మాత్తుగా కట్టెలు కొట్టువాడు గొడ్డలి తీసుకువచ్చి, చెట్టుపై నున్న గూడులలో నివసించుచున్న పక్షులను గురించి పట్టించుకొనక, చెట్టును, నరికివేయును. చెట్టు, ఆ చెట్టున నున్న పక్షి గూడులు నేలవాలును. నిజముగా జ్ఞానము కలిగిన పక్షి కూర్చుని విచారించదు. నేలపై వ్రాలిపోయిన చెట్టు మీదకు తిరిగి రావలెనని కోరదు.

''మానవుడు అలసత్వము వీడి, మోక్షమార్గమును కుతూహలముతో అనుసరించవలెను. వైరాగ్యము నేర్చిన మానవుడు మాత్రమే దీనిని సాధించగలడు. అనేక దినములు — పగలు, రాత్రులు — గడచిపోవును. రోజు రోజుకు నెమ్మదిగా జీవితము హరించిపోవును. ఈ విషయము గ్రహించి మానవుడు యోగాభ్యాసము కొరకు తొందరపడవలెను. భక్తి వైరాగ్యములను నేర్చినచో బంధ విముక్తుడై ముక్తిని పొందగలడు.

''ఈ భూమిపై మానవుని జీవితమును సంసారమను సముద్రముపై పయనించు నావతో పోల్చవచ్చును. పడవ క్షేమముగా సముద్రము దాటి ఒడ్డు చేరుటకు నావికుని గురువుగా యెంచుకొనవలెను. మానవునికి యెట్లు సహాయపడవలెనో గురువుకు మాత్రమే తెలుసును 'గురువు లభ్యమగుట తేలికకాదు. కాని గురువు దొరికినచో, అతడు నీ జీవితమను నావను క్షేమముగా ఒడ్డుకు చేర్చగలడు. పడవ క్షేమముగా చేరుటకు గాలి అనుకూలముగా నుండవలెను. ఆ గాలిని నేను. ఈ రెండు లేనిచో, పడవ మునిగిపోవును, అనగా మానవుడు సంసారమను ఊబిలో దిగబడిపోయి, అందుండి స్వేచ్ఛను మరిపొందలేడు.

''మానవుడు తనకు తానుగా కర్మలాచరించుట యందు విసుగుచెందవలెను. అతడు ఇంద్రియములను నిగ్రహించవలెను. అపుడు మనస్సు వస్తుప్రపంచముపై ప్రసరించదు. మనస్సు నిత్యసత్యమైన బ్రహ్మమును

ధ్యానించునట్లు మనస్సుకు శిక్షణ నిచ్చి, మనస్సు స్థిరముగా నుండునట్లు అభ్యాసము చేయవలెను. ధ్యానము నిరంతరముగా సాగవలెను. దీనిని ధారణ యందురు. ధారణ చేయుచున్నపుడు మనస్సుకు ధారణాశక్తి తగ్గి భౌతిక ప్రపంచములో సంచరించుట జరుగుచుండును. ఇట్లు జరిగినపుడు, క్రమక్రమముగా తిరిగి మనస్సును నిగ్రహించవలెను. ధ్యానములో నున్నపుడు చంచలమైన మనస్సు వలన యిబ్బంది కలుగుచుండును అటువంటపుడు మనస్సు కోరువానిని అందివ్వక మనస్సుకు అసంతృప్తి కలిగించరాదు. మనస్సు కోరుదానిని ప్రసాదించి మనస్సును సంతృప్తి పరచవలెను వాసనలను అణచరాదు అవి హరించి పోవునట్లు చేయవలెను ఇట్లు జరిగినచో, మనస్సు యెదురు తిరగక అణకువతో చెప్పినట్లు వినగలదు. ప్రాణాయామము భౌతిక దేహమును నిగ్రహించును. ధ్యానము మనస్సును నియమములో నుంచును గుర్రపురౌతు కొంచెము సేపు గుర్రమును దాని యిష్టము వచ్చినట్లు తిరగనిచ్చి, నేర్పుతో గుర్రము వదిమిపట్టినట్లుగా మానవుని బుద్ధి చంచలమైన మనస్సును అదుపులో నుండునట్లు చేయవలెను

''భక్తియోగము నభ్యసించు మానవుడు, తన మనస్సునందు నన్ను అనగా నా రూపమును నిత్యము నిల్పుకొనవలెను. అందుచేత మిగిలిన కోరికలు వానియంతట నవియే సమసిపోవును మానవు డెట్టి కఠిన సాధనయు చేయనక్కరలేదు నన్ను తలంచుచుండుట చేత మానవునిలో అహంకారము నశించును. అహంకారముతోబాటు దాని నంటిపెట్టుకొని యున్న భావావేశములన్నియు నశించును భక్తిచేత పూర్వజన్మల నుండి కూడబెట్టిన కర్మలన్నియు కూడ నశించగలవు

''నిజమైన భక్తుడు జ్ఞాన వైరాగ్యములు గొప్పవని పరిగణించడు. అతడు యీ జన్మయందే మోక్షము నందుకొనగలడు. కర్మయోగము, తపస్సు, జ్ఞానము, వైరాగ్యము, యోగము, దానము ధర్మము మున్నగువాని చేత దేనిని సాధించవచ్చునో దానిని భక్తిచేత సాధించవచ్చును పవిత్ర పుణ్యతీర్థములకు వెళ్ళి పాపపరిహారము గావించుకొందురు ఇదికూడ భక్తిచేత సమకూరును నా భక్తులైన సాధువులు నాయందు భక్తిని మాత్రము కోరుదురు. ఎల్లపుడును వారి మనస్సు నందు భక్తినిలిచి యుండునట్లు అభిలషింతురు. వారు సత్యలోకముగాని కైవల్యముగాని కోరరు.

''ప్రాపంచిక వస్తువులపై ఆకర్షణలేనివారి హృయదములందు మాత్రమే నాయందు భక్తిని కనుగొనవచ్చునను విషయము స్పష్టముగా తెలియగలదు. ఇంద్రియములకు సంతృప్తినిచ్చు వస్తువులు వారి నాకర్షించలేవు ఇదే భక్తి విశిష్టత, ఘనత''

289 ప్రారంభము — సృష్టి

కృష్ణభగవాను డిట్లు చెప్పెను ''పురాతన కాలములో కపిలవాసుదేవుడు సాంఖ్యయోగమును తన తల్లి దేవహూతికి బోధించెను అది విని ఆమె 'నేను — నాది' అను మమకారములో కూడిన భ్రాంతిని పోగొట్టుకుని విముక్తి పొందెను. ఆత్మ సత్యము అనగా జీవాత్మ — పరమాత్మల గురించి తెలుసుకుని, సుఖముగాని దుఃఖముగాని లేవని గ్రహించినపుడు, సుఖదుఃఖ పరంపరలలో మానవుడు తగులు కొనక యుండును. మహా ప్రళయము సంభవించినపుడు, అనగా కృతయుగమునకు పూర్వము, బ్రహ్మము ఒక్కటే యుండెను

ఇంకేదియు లేదు. ద్రష్ట, ద్రష్టవ్యము ఒకటిగా నుండెను. ఆ రెండింటికి భేదము లేకుండెను. అనగా బ్రహ్మము తప్ప యింకేదియు లేదు.

''మాయ శక్తిచేత బ్రహ్మము రెండుగా గోచరించెను, ద్రష్ట, ద్రష్టవ్యము. ద్రష్ట పురుషుడు, ద్రష్టవ్యము ప్రకృతి. కార్యకారణముల చేత ప్రకృతి యేర్పడినది. పురుషుడు శుద్ధ జ్ఞానము. ప్రకృతి నుండి త్రిగుణములు — సత్వరజస్తమో గుణములు — ఆవిర్భవించినవి. త్రిగుణముల నుండి సూక్ష్మాత్మ, అతి సూక్ష్మశక్తి ఉద్భవించెను. దీని మూలముగా కర్మలు చేయుట జరుగుచున్నది. క్రియాశక్తికి మూలము సూక్ష్మాత్మ.

''మహత్తత్త్వము యేర్పడుటకు జ్ఞానశక్తిమూలకారణము. మహత్తత్త్వము నుండి అహంతత్త్వము ఉద్భవించినది. మానవుని మనస్సులో భ్రాంతి కలుగుటకు అహంతత్త్వము ప్రధాన కారణము. అహం మూడు రకములు — సాత్వికము. రాజసికము, తామసికము. తన్మాత్రలకు, పంచభూతములకు, ఇంద్రియములకు, మనస్సుకు అహంకారము కూడ ఒక కారణము. మొదట పంచమహాభూతము లేర్పడినవి. వాటి నుండి లింగశరీరము ఉద్భవించినది. తరువాత బ్రహ్మాండము యేర్పడినది. దాని లోపల వైరజ పురుషునకు ఆధిపత్య మేర్పడినది. తమోగుణము ప్రధాన లక్షణముగా గల అహంతత్త్వము, శబ్ద స్పర్శరూపరస గంధములను తన్మాత్రలకు, పంచభూతములకు కారణమగుచున్నది. రజోగుణ ప్రధానమైన తత్త్వము నుండి దశేంద్రియములు పుట్టినవి. సత్వగుణము ప్రధాన లక్షణముగాగల తత్త్వము నుండి దిక్కులు, వట, అర్క, ప్రాచేతస, అశ్విని, వహ్ని, ఇంద్ర, ఉపేంద్ర, మిత్ర, ప్రజాపతి, చంద్ర అను పదునొకండు దేవతలతోబాటు మనస్సు కూడ జన్మించెను.

''పైన చెప్పిన వన్నియు వైరజపురుషుడున్న బ్రహ్మాండము నందు ప్రవేశించెను. తరువాత నారాయణ రూపములో నేను బ్రహ్మాండము నందు ప్రవేశించినాను. నా నుండి నేను పద్మముగా ఆవిర్భవించితిని. ఆ పద్మము నుండి చతుర్ముఖ బ్రహ్మ జన్మించెను. వైరజ పురుషుడను నేనే, బ్రహ్మయు నేనే. నేను తప్ప యింకేదియు లేదు. ఇవన్నియు నా వివిధ అంశములు.

''మరియు ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి కూడ నా అంశములే. రజోగుణము మూర్తీభవించిన బ్రహ్మ, భూః, భువః, సువః అను మూడు లోకములను సృష్టించెను. ఈ మూడు లోకములకు ప్రభువులను కూడ సృష్టించెను. సువర్లోకము దేవతల నివాసస్థలము. భువర్లోకము భూతములకు, భూలోకము మానవులకు నివాస స్థలములు. ఈ మూడు లోకములకు పైన మహర్లోక, జన, తపోలోక, సత్య లోకములు సృష్టియైనవి. భూలోకమునకు దిగువ అతల వితల, రసాతల, పాతాళ లోకములు సృష్టియయ్యెను. ఈ లోకములందు నాగులు, అసురులు, మున్నగువారు నివసింతురు.

''ఈ సృష్టికి వెనుక నున్న మూల సత్యమును నీకు విశదీకరించెదను. ఏది ఒక వస్తువునకును దాని అంతమునకును కారణమో, దాని మనుగడకు కూడ అదియే కారణమగుట సహజము. ఉదాహరణకు మన్ను, లేక బంగారమును తీసుకొనుము. బంగారముతో చెవులకు కుండలములు, చేతికి గాజులు, కంఠములో హారములుగా చేయవచ్చును. నగరూపము యేర్పడక పూర్వము అది బంగారము. నగను అగ్నిలో కరగించినచో తిరిగి అది స్వచ్ఛమైన బంగారముగా రూపొందును. అనగా, నగ యెట్టి రూపములో నున్నను, నగలో నున్నది బంగారమే యనుట స్పష్టమగుచున్నది. కుమ్మరివాని చేతిలో మట్టిముద్ద పాత్రగా లేక పళ్లెముగా యేర్పడుచున్నది. అవి పగిలినపుడు తిరిగి మట్టియగు చున్నవి. అది పాత్రగా లేక పళ్లెముగా నున్నపుడు కూడ మట్టియేయని నిస్సందేహముగా చెప్పవచ్చును. అదే విధముగా, అనేక విధములుగా ప్రకటమైనప్పటికిని,

సత్యము మాత్రము ఒక్కటే. అదియే బ్రహ్మము. కర్మలు చేయుటకొరకు అహంతత్త్వము మహత్తత్త్వము సృష్టియైనవి. సత్యము లేక బ్రహ్మము నుండి మొదట ఆవిర్భవించిన ప్రకృతి, యీ రెండు తత్త్వములకు ఆలవాలమైనది. ప్రకృతి కర్మలకు నిలయము. పురుషుడు ప్రకృతికి అధిష్ఠానము. త్రిగుణముల మధ్య సమన్వయము తప్పించి ఆడించునది కాలము. ఈ మూడు — పురుషుడు, ప్రకృతి, కాలము — బ్రహ్మము అంశములు. ఆ బ్రహ్మము నేను''.

290 భక్తియోగము — పునరవలోకనము

అనేక యోగముల గురించి విశదీకరించి బోధించుచున్న కృష్ణుని మాటలను అతిశ్రద్ధతో ఉద్ధవుడు వినుచుండెను. బ్రహ్మస్థితిని చేరుటకు వివిధ మార్గములు, పద్ధతులను గూడ కృష్ణుడు బోధించుచుండెను. సాంఖ్యము, దాని సృష్టి గురించి యింతవరకు కృష్ణుడు చెప్పెను. ఇప్పుడు కృష్ణుడు సృష్టి అంతము గురించి యిట్లు చెప్పసాగెను. ''ప్రకృతి నుండి మహత్తత్త్వము పుట్టి, అది అహం తత్త్వముగా మారునని నీకు చెప్పినాను. వీని నుండి తన్మాత్రలు, తర్వాత మహాభూతములు, తదుపరి మిగిలిన సృష్టి జరుగుచున్నదని చెప్పితిని. అంత్యకాలమందు అన్నిటికన్న ఘనమైన యీ భూమి జలమందు అదృశ్యమగుచున్నది, తరువాత జలము అగ్నియందు, అగ్ని వాయువునందు, వాయువు ఆకాశమునందు, ఆకాశము తన్మాత్రలందు, తన్మాత్రలు అహంతత్త్వమునందు, అహంతత్త్వము మహత్తత్త్వము నందు లీనమగుచున్నవి. మహత్తత్త్వము ప్రకృతితో యేకము కాగా, ప్రకృతి పురుషునిలో కలిసిపోయి, బ్రహ్మము తప్ప యింకేదియు మిగులకుండును.

''సూక్ష్మముగా సృష్టి ఆద్యంతములు యీ విధముగా నున్నవి'' అని కృష్ణుడు మౌనము వహించెను. ఇంకను తెలుసుకొనవలెనను కుతూహలముతో నిండిన ఉద్ధవుడు యిట్లడిగెను. ''కృష్ణా! అనేక యోగముల గురించి నీవు విశదముగా చెప్పినది వినియున్నాను. నీవు చెప్పినది శ్రద్ధగా విన్న తర్వాత, మానవుడు మనస్సును సంపూర్ణముగా నిగ్రహించగలిగిన తప్ప జ్ఞాన యోగము నభ్యసించుట సులభము కాదను నిర్ణయమునకు వచ్చినాను. నేను యెప్పటికైనను జ్ఞానయోగము నభ్యసించలేను. మహా యోగులు సైతము చంచలమైన మనస్సు నరికట్టుట అసాధ్యమని, అతి కష్టమైనదని తెలుసుకొనిరి.

''నిన్ను చేరుటకు అతి సులభమైన మార్గముండగా, కష్టతరమైన మార్గమును అనుసరించు టెందులకు? నీ పవిత్రపాదములను పూజించినవారు సత్యాసత్యజ్ఞాన విచక్షణాశక్తి నంపాదింతురని జ్ఞానవేత్తలు గ్రహించిరి. నీ భక్తులు అహంకారపూరితులు కారు, కాబట్టి వారు నశించరు. వారు యేమి సాధించినను అది నీ కృపచేతనేనని భావించి గర్వము చెందక యుందురు. ఇతరులు మాయచే భ్రాంతిచేత గొప్ప యోగులమని తలంచెదరు. తాము చేయుపనులందు చాల నిపుణత గలవారమని భావించుటచేత వారి హృదయములలో గర్వము చోటుచేసుకొనును. అటువంటివారు నిన్ను చేరలేరు.

''నీ భక్తులకు నీవు బానిసవు. అసుర చక్రవర్తి బలి, గోపాలకుల నాయకుడు నందుడు, లోకపు రీతులు తెలియని అమాయక గోపికలు నీకు అత్యంత ప్రియమైన వారు. నిరంతరము వారు నిన్ను మాత్రమే తలచుచు, బ్రహ్మేంద్రాదులు సాధించలేని దానిని సాధించిరి. నీవు రాముడుగా అవతరించినపుడు, దేవత అందరికన్న

వానరులు నీకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రులైరి. భక్తిచేత నిన్ను సులభముగా సంతృప్తి పరచగలిగినపుడు, యెవరైనను అతికష్టతరమైన జ్ఞానయోగమను యోగమును యెందుకు సాధించవలెను? నేను యెల్లపుడు నిన్ను తప్ప యింకేదియు చింతింపను: నిన్ను గురించిన ఆలోచనలు తప్ప యితర ఆలోచనలు నాకు లేవు. కాబట్టి నేను నీ భక్తుడనని భావించుచున్నాను. ధన సంపదలు గాని, స్వర్గసౌఖ్యములుగాని, ముక్తిగాని పొందవలెనను కుతూహలము నాకు లేదు. నీవు నాకు గురువువు, నా హృదయ నివాసివి''.

కృష్ణుడు తనకు స్వాభావికమైన అందమైన చిరునవ్వును ప్రదర్శించి యిట్లనెను: ''ఉద్ధవా! నిజముగా నీవు నాకు ప్రియుడవు. మరొకసారి మానవు డేవిధముగా మృత్యువును, మృత్యుభయమును జయించ వచ్చునో ఆ రహస్యమును చెప్పెదను. నన్ను సంతృప్తిపరచవలెనని అభిలషించువారు నన్ను మాత్రమే చింతించుచుండవలెను. అతని మనస్సు, ఆలోచనలు నన్ను గురించినవై యుండవలెను. నా యెడల అతని ప్రేమ నిత్యముగా నుండవలెను. అతడు ప్రేమతో నేను బోధించు మార్గము ననుసరించి నేను సంతృప్తి చెందునట్లుగా చరించవలెను. నా భక్తుల — నారదుడు, ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు — ప్రవర్తనను గమనించి అనుసరించవలెను. ఒకడు దివ్యపురుషుడు, రెండవవాడు అసుర కుమారుడు, మూడవవాడు మానవ బాలుడు.

''నా భక్తులు నన్ను సదా భజించుచుండవలెను. భజించుట యనగా నలుగురితో చేరి భజనలు పాడుటగాదు. అట్టిచర్యలు తమ భక్తిని యితరులకు ప్రదర్శించుటే యగునుగాని, వారిలో నిజముగా భక్తి కానరాదు. ఛత్రచామరములు, సింహాసనము మున్నగు ఆడంబరములతో కూడిన పూజను నేను కోరను. ఏకాదశీ వ్రతము వంటి కఠిన వ్రతములు ఆచరించ నవసరము లేదు. నన్ను పూజించుటకై పవిత్రస్థలములకు వెళ్ళి తీర్థయాత్రలు చేయ నవసరము లేదు. పరిశుద్ధమైన మనస్సుతో మానవుడు అన్నింటియందు అందరిలో నన్ను దర్శించుటకు యత్నించినచో — నేను సంతృప్తి చెందెదను. సర్వత్ర నేను వ్యాపించియున్నానని గ్రహించినచో, అతడు యిక జపతపములు చేయనక్కరలేదు. అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడు. అతనికెట్టి ఆవరణములు లేక, గాలి, ఆకాశమువలె స్వేచ్ఛగా నుండును. నన్ను తెలుసుకొనినవాడు, అన్నియు సమముగా యెవనికి గోచరించునో అట్టివాడు జ్ఞాని. అన్ని వస్తువులు నా ప్రతిరూపములుగా గోచరించును. అట్టివాని దృష్టిలో ఉత్తమ జన్మపొందిన వాడు, అధమ జన్మపొందినవాడు సమానమే. ఇద్దరిని ఒకే రీతిగా ప్రేమించును. అతడు, సూర్యునియందు విస్ఫురవ్వయందు, సద్బుద్ధి కలవానియందు దుర్బుద్ధి గలవాని యందు నన్ను, నన్నుమాత్రమే, చూచును. వీరందరి యందు ఒకే ఒక బ్రహ్మము గలదనియు, ఆవరణములచేత వారు గ్రహింపలేకున్నారనియు అతడు యెరుగును.

''ఇటువంటి ఆలోచనలు గల మానవుడు అహంకారము, అసూయ, అహంభావము, ద్వేషము లేకుండ నుండగలడు.

''తనచుట్టునున్న ప్రపంచమునందు అంతటను బ్రహ్మమునే దర్శించగలవారు, కోరికలను సంపూర్ణముగా త్యజించినవారు, ద్వంద్వముల ప్రలోభములకు గురికానివారు, సుఖదుఃఖములకు చలించనివారు, బ్రహ్మస్థితిని పొందగలరనునది నమ్మశక్యము కాకున్నను సత్యమని జ్ఞాను లెరుగుదురు. నేను కూడ అభయ మొసగుచు న్నాను. నశించు దేహమను బోనులో బద్ధమైన అతని ఆత్మ, నిత్యసత్యమైన నన్ను చేరగలదు. దేవతలకు కూడ తెలియని యీ రహస్యమును, నీవు నాకు పరమభక్తుడ వగుటచేత, నీకు బోధించినాను. నీకు జ్ఞాన యోగముకూడ బోధించినాను. భక్తి జ్ఞానములను మేళవించిన మానవుడు తప్పక మోక్షము నందుకొనగలడు.

నీకు బోధించిన యీ పాఠమును యెవరు అనుసరింతురో వారు బ్రహ్మము చేరుదురు వేదముల సారమే బ్రహ్మము నీకు నేను బోధించిన యీ పాఠమును యెవరు నిత్యము పఠించెదరో వారు జ్ఞానదీపమును దర్శించి నానాటికి నాకు చేరువై వారి ఆలోచనలు చేతలు పరిశుద్ధమగును ఈ నాబోధను వినినవారు కర్మలతోకూడిన సంసారమను ఊబిలో పడకయుందురు

''ఉద్ధవా! నేను చెప్పిన పాఠమును బాగుగా నేర్చితివా? నీ సందేహము లన్నియు తీరినవా? ఇక్కడకు వచ్చుటకు ముందు నీకున్న దుఃఖమును విడనాడినావా? నీకున్న భ్రాంతులన్నియు పోయినవా?

''నీకొక హెచ్చరిక చేయవలసియున్నది అనర్హులకు యీ పాఠము నీవు యెట్టి పరిస్థితులలోను బోధించ రాదు. నటించువారు, నాస్తికులు, మోసగాళ్లు, భక్తియోగమునందు నమ్మకము లేనివారు, వినయము లేనివారు — వీరు నేను నీకు చెప్పిన పాఠమును బోధించుట కనర్హులు ఈ గుణములు లేనివారికి మాత్రమే నేను నీకు చెప్పిన గొప్ప పాఠము బోధించి ప్రచారము గావించవలెను

''నేను అవతారము చాలించి నిష్క్రమించిన తరువాత నీవు విచారముతో క్రుంగక మానవలోకములో సంచరించుచు ధర్మప్రబోధము గావింపుము నేను యీ భూమిని విడచిన తర్వాత ధర్మము అడుగంటును అపుడు నీవు, నీవంటివారు ధర్మము యీభూమిపై నిలిచియుండునట్లు కృషి సలుపవలెను ఈ భూమిపై ధర్మమును స్థాపించుటకు నేను యెంతగానో కృషి చేసితిని నా తర్వాత దీనిని నీవు పోషించి పెంచవలెను''

ఉద్ధవుడు రెండుచేతులు జోడించి నిలుచుండెను కన్నులు అశ్రువులు కార్చుచుండుటచే యెఱ్ఱబడెను ఏకధారగా అశ్రువులు కారుచుండగా, భావోద్రేకము చేత గొంతు గద్గదమయ్యెను మనస్సంతయు విచారము ఆవరింపబోగా, కొంతసేపటికి నేసుకుని, కృష్ణుని పాదములపై శిరస్సునుంచి ఉద్ధవుడిట్ల నెను. ''కృష్ణా! నీ మూలముగా నా భ్రాంతులన్నియు తొలగిపోయినవి సూర్యుని యెదుట నిలుచున్నవానికి చీకటివలన భయము కలుగునా? నీవు మిక్కిలి కరుణతో నా హృదయమందు జ్ఞాన జ్యోతిని వెలిగించితివి నాయందు నీకున్న విశేషమైన అభిమానముచేత, యాదవకులమందు నాకు గల మోహబంధములనెట్లు త్రెంచుకొనవలెనో బోధించితివి కాని నాదొక మనవి. నీ యందు నాకున్న ప్రేమ, భక్తి నన్ను విడువక స్థిరముగా కొండవలె నా యీ చంచల హృదయమందు నిలుచునట్లు వరము ప్రసాదింపుము''.

అనంతమైన ప్రేమను కనులు వెలిబుచ్చుచుండగా చిరునవ్వు నవ్వి కృష్ణు డిట్లు పలికెను. ''ఉద్ధవా! బదరికాశ్రమమునకు వెళ్ళుము అచట గంగానది ప్రవహించును గంగావరిని దర్శించినంత మాత్రముచేత పాపములనుండి విముక్తుడ వగుదువు అక్కడ ఉండి, గంగలో స్నానము చేయుచు నన్ను తలచుచు సన్యాసివలె జీవించుము నేను నిన్ను కోరిన కార్యము ఆచరించిన తర్వాత నీవు నన్ను చేరగలవు''

అయిష్టతతో ఉద్ధవుడు కృష్ణుని సమక్షము నుండి కదలివెళ్ళెను జ్ఞానబోధ నవగాహన చేసుకున్నప్పటికిని, కృష్ణుని విడిచి యుండలేక పోయెను. కృష్ణునితో ప్రభాస తీర్థమునకేగి, కృష్ణుని చివరి క్షణములందు ఉద్ధవుడు అతని ప్రక్కనే యుండెను అదే సమయమున మైత్రేయుడు కూడ అక్కడకు వచ్చెను కృష్ణుడు వారితో మరొకసారి సంభాషించి, తన సహజ వైభవ స్థితికి తిరిగి వచ్చెను

కృష్ణభగవానుడు విశ్రమించుటతో ధర్మము, శౌచము, సౌందర్యము, మున్నగున వన్నియు అంతరించెను భూమాత దుఃఖముతో కుమిలిపోయెను

291 సాంఖ్యము

ఆదిలో బ్రహ్మము తప్ప యింకేదియు లేకుండెను బ్రహ్మము అనగా ఆత్మలలోకెల్ల ఉత్కృష్టమైన పరమాత్మ, ప్రకృతికి ప్రభువు, కార్యకారణములు కలిసి ఏకముగా నుండెను అతడే ద్రష్ట అనగా చూచువాడు మొదట ద్రష్టవ్యము యేదియు లేకుండెను బ్రహ్మము స్వయం ప్రకాశము ప్రకృతి బ్రహ్మములో యిమిడి యున్నది ప్రకటిత శక్తి కూడ బ్రహ్మమునందే యుండెను

ప్రారంభములో సత్త్వరజస్తమో గుణములను త్రిగుణముల మధ్య సంపూర్ణమైన సమన్వయిఋండెను బ్రహ్మ ... క్రమేణ యిపుడు త్రిగుణముల మధ్య సమన్వయము తప్పినది దీని మూలముగా అశాంతి చెలరేగినది. ఈ అశాంతియే సృష్టికి బీజమైనది.

ఏ శక్తివలన పురుషుడు యీ విశ్వమును సృష్టించగల్గెనో దానిని ప్రకృతి యందురు ఇది బ్రహ్మము యొక్క చైతన్యాంశము, దీనినే 'చిత్' అనగా 'యెరుక' అందురు

ఈ చిత్ శక్తి తనకు తానే విశ్వముగా రూపొంది త్రిగుణముల పాలనలో నున్నది మూలశక్తి పరమాత్మ మారినట్లు కన్పించెను. అనగా పరమాత్మయే కారణభూతుడుగను కార్యముగను రూపొందెను. ద్రష్ట , ద్రష్టవ్యము రెండూ అతడే కర్త కర్మలు కూడ అతడే

త్రిగుణముల మధ్య సమన్వయము లేకపోవుటయే ప్రకృతి ఆవిర్భవించుటకు కారణము ప్రకృతి నుండి మహత్తత్త్వము ఉత్పన్నమైనది మహత్ అనగా వెలుగు పూర్వకల్పాంతమున సంభవించిన మహాప్రళయములో చీకటి అంతటను ఆవరించెను మహత్తత్త్వము చీకటిని తొలగించి వెలుగు వింపెను మహత్తత్త్వమే అహంతత్త్వముగా మారి రూపొందెను

అహం తత్త్వమనగా క్రియాశక్తి, కర్మలు చేయుశక్తినిచ్చునది అహంతత్త్వము మూడు అంశలు గలదిగా గోచరించుచున్నది

సాత్త్వీక అహంతత్త్వము. దీనిని వైకారిక మందురు.
రాజస అహంతత్త్వము. దీనిని తైజసమందురు
తామస అహంతత్త్వము. దీనిని తామసమందురు.

సాత్వీక అహంతత్త్వము నుండి మనస్సు పుట్టినది
రాజసిక అహంతత్త్వము నుండి ఇంద్రియములు అనగా జ్ఞానేంద్రియములు పుట్టినవి
తామసిక అహంతత్త్వము నుండి మహాభూతములు జన్మించినవి

అహంతత్త్వము ప్రధాన లక్షణములు మూడు.

కార్యము — కర్మ, తామసిక సంబంధమైనది

కర్తృత్వము — కర్మను చేయు శక్తిగలిగి యుండుట. సాత్వికాంశ సంబంధమైనది

కారణత్వము — కర్మను చేయించు కారణము, రాజసికాంశ సంబంధమైనది.

శాంతి, రౌద్రము, అవిద్య — యీ మూడును వరుసగా సాత్విక రాజస, తామస అహంతత్త్వము యొక్క లక్షణములు. సాత్విక అహంతత్త్వము చేత మనస్సు పనిచేయుచున్నది దీనికి ఆలోచించు శక్తి యున్నది దీని నుండి అవగాహన, కోరిక యనునవి పుట్టుచున్నవి

కర్మేంద్రియములు, జ్ఞానేంద్రియములు రాజసిక అహంత్తత్త్వము నుండి పుట్టుచున్నవి. తామసిక అహంతత్త్వము నుండి మహాభూతములు తన్మాత్రలు పుట్టుచున్నవి

మొదటి తన్మాత్ర శబ్దము ఇది అయిదింటిలో అతి సూక్ష్మతరము. దీనితొ చేరిన మహాభూతము ఆకాశము శబ్దము ఆకాశమందు వ్యాపించును. కాబట్టి శబ్దమువలె ఆకాశము సర్వవ్యాపకము.

రెండవ తన్మాత్ర స్పర్శ. స్పర్శ జ్ఞానముతో కూడిన మహాభూతము వాయువు వాయువు కూడ సర్వవ్యాపకము స్పర్శ యందు శబ్ద లక్షణము గలదు. వాయువు శబ్దమును, స్పర్శను కూడ వ్యాపింపజేయును ఆకాశము కన్న వాయువు స్థూలమైనది

మూడవ తన్మాత్ర రూపము. ఇది రూపము ద్వారా గ్రహణశక్తి కలిగించును ఈ తన్మాత్ర (అనగా రూపము)తో కూడిన మహాభూతము అగ్ని. ఈ రూప తన్మాత్రకు మూడు లక్షణములున్నవి ఇవి శబ్ద స్పర్శ రూపములు. స్పర్శ తన్మాత్ర వాయువు కంటె అగ్ని స్థూలమైనది

నాలుగవది రసతన్మాత్ర మహాభూతమైన వారి నుండి యీ తన్మాత్ర జనించినది ఈ తన్మాత్రకు శబ్ద స్పర్శ రూపరసములను నాలుగు గుణములు కలవు. ఇది అగ్నికంటెను స్థూలము

అయిదవది, చివరి తన్మాత్ర గంధము, అనగా వాసనాశక్తి గలది ఇది మహాభూతము భూమి నుండి పుట్టినది భూమికి శబ్దస్పర్శ రూప రసగంధములను అయిదు గుణములు కలవు అన్ని తన్మాత్రల కన్న మిక్కిలి స్థూలము.

ప్రకృతిని సగుణ బ్రహ్మము అందురు శుద్ధ సత్య స్వరూపమును నిర్గుణ బ్రహ్మము అందురు పంచమహాభూతముల శక్తిని ద్రవ్యశక్తి అనియు, ఇంద్రియములకున్న శక్తిని క్రియాశక్తి అనియు, ఈశ్వరుడు అధిష్ఠానముగా నున్న ప్రకృతిశక్తిని జ్ఞానశక్తి అనియు అందురు

ప్రకృతి యీ క్రింద వివరించిన వానితో కలిసి ఆవిర్భవించినది

పంచ మహాభూతములు ·

పృథివి — భూమి
అప్ — జలము
తేజస్సు — అగ్ని, వెలుగు
వాయు — గాలి
ఆకాశము — ఆకాశము

పంచ తన్మాత్రలు

గంధము — వాసన
రసము — రుచి
రూపము — దృష్టి
స్పర్శ — చర్మజ్ఞానము
శబ్దము — ధ్వని

జ్ఞానేంద్రియములు

శ్రోత్రము — చెవులు
త్వక్కు — చర్మము
చక్షువు — కన్నులు
రసన — నాలుక
ఘ్రాణము — ముక్కు

కర్మేంద్రియములు

వాక్కు — నోరు
పాణి — హస్తములు
పాద — పాదములు
ఉపస్థ — జననావయవము
పాయు — విసర్జనావయవము

అంతఃకరణ నాలుగు రకములు. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, చిత్తము

అయిదు పంచ మహాభూతములు, అయిదు తన్మాత్రలు, అయిదు కర్మేంద్రియములు, యీ ఇరువది నాలుగు కలిసి సగుణ బ్రహ్మమగును

కాలము యిరువదియైదవది కొందరు కాలమును జీవితమునకు అంతముగా పరిగణింతురు ఈశ్వర వైభవ మెరుగని అజ్ఞానులు, ప్రకృతిలో అనగా యీ భౌతిక ప్రపంచములో సతమతమగువారు, అహంకారము చేత భ్రాంతిలో పడువారు కాలమునకు భయపడెదరు కాలము మహాశక్తిమంతమైనది కాలస్వరూపమే

ఈశ్వరుడు

నిర్గుణ పరబ్రహ్మము, ప్రకృతి సృష్టికి కారకుడు అయిన ఈశ్వరుడు (కాలస్వరూపుడు) ఇరువది అయిదవది తన మాయచేత కాలుని సహాయముతో ఈశ్వరుడు సృష్టియైన ప్రతిజీవియందు ప్రతి వస్తువునందు వసించుచున్నాడు జీవులలో పురుషుడుగను, బయట కాలముగను వ్యవహరించుచున్నాడు ప్రతిజీవికి, ప్రతి వస్తువుకు ఆది అంతములు కాలము నిర్ణయించుచున్నది

అంతఃకరణ పరమోత్కృష్టమైన అంశమే మహత్తత్త్వము అనగా ప్రకాశము (వెలుగు). మహత్ నందు యెల్లప్పుడును పురుషుడుండును దీనిని పరమ పురుషుడుగా అనగా వాసుదేవుడుగా పూజింపవలెను భూతములన్నిటిలో వ్యాపించి యున్న వేయి శిరస్సులు గల అనంతుడు, మనస్సు, ఇంద్రియములను ...త్త్వము నందు పూజింపవలెను సంకర్షణుడు అహం శుద్ధ స్వరూపముగుటచేత అతనిని పూజింపవలెను అనగా అహంకారముగా మారకముందున్న స్వరూపము

మనస్తత్త్వమనగా ఆలోచనాశక్తి భావోద్రేకములు, కోరికలు, యిష్టానిష్టములు, మానసికమైన బంధములు మున్నగువానిని ఆలోచన అందురు ఈ అంశములతో కూడిన అహంతత్త్వము అని న్నది నల్లని మేఘములు ఆవరింపక స్వచ్ఛమైన నీలి ఆకాశము వెల్లివిరియు శరదృతువు నందు పుష్పించు నీలోత్పలము వలె నల్లగా ఆకర్షణీయముగా నుండు అనిరుద్ధు నర్చించవలెను

చిత్తమనగా బుద్ధి సృష్టియైన జీవుల మేధస్సు ద్వారా యిది పనిచేయును ఇది వివేకము గలది ప్రద్యుమ్న రూపములో చిత్తము పూజలందుచున్నది మహత్తత్త్వ శక్తి వాసుదేవుని రూపములో పూజలందుచున్నది ఈ వాసుదేవుడే క్షేత్రజ్ఞుడు సంకర్షణుడుగా పూజలందు అహంకారమునకు అధిష్ఠానము రుద్రుడు. అనిరుద్ధుడుగా పూజలందు మనస్సుకు అధిష్ఠానము చంద్రుడు ప్రద్యుమ్నుడుగా కొలువైన చిత్తము లేక బుద్ధికి అధిష్ఠాన దేవత బ్రహ్మ

వాసుదేవుడు యీ విశ్వమునకు ప్రతినిధి యని కూడ చెప్పుదురు సంకర్షణుడు తైజసమునకు, ప్రద్యుమ్నుడు ప్రాజ్ఞతకు, ప్రతినిధులు

292 ఆది అవతారము — పురుషుడు

ప్రారంభమున అనేక పదార్థములతో యేర్పడిన ప్రకృతి సంపూర్ణముగా రూపొందలేకపోయెను నశింపజేయు కాలము, జనన మరణములకు కారణమైన కర్మ, సృష్టి కార్యమునకు అత్యవసరము సహజము అయిన త్రిగుణములు — ఇవి అన్నియు నుండినప్పటికిని, అవి వేర్వేరుగా నుండెను కాలము, కర్మ, త్రిగుణముల సముదాయము జడముగా యేర్పడి బ్రహ్మాండమను పేరుతో నుండెను

అనేక వేల సంవత్సరములు యీ బ్రహ్మాండము జలమందుండెను ఈ అండము పొరుగు సమయము యేతెంచునప్పటికి, ఒకదాని తర్వాత మరొకటిగా అండమునందు రంధ్రము లేర్పడెను

మొదట నోరు తెరచుకొనెను అందు వాక్కు ప్రవేశించెను వాక్కుతోబాటు దానికి అధినేత అగ్ని కూడ

ప్రవేశించెను.

తరువాత నాసికా రంధ్రములు తెరచుకొనెను అందు వాసన, వాసనా జ్ఞానమునకు అధినేత వాయువు ప్రవేశించినవి

అటు పిమ్మట నేత్రములు విచ్చారెను దృశ్య జ్ఞానము, దానితోబాటు సూర్యుడు అందు ప్రవేశించెను.

తదుపరి చెవులు తెరచుకొనగా అందు శబ్ద జ్ఞానము, దిక్కులు ప్రవేశించెను

చిట్టచివర చర్మము చైతన్యవంతమై ఓషధులచే స్పర్శ జ్ఞానము కలిగి యుండెను

హస్తములు ఆవిర్భవించగా వాటికి ఇంద్రుడు బలము నందించెను

ఆవిర్భవించిన పాదములకు చలన శక్తి కలుగగా విష్ణువు అందు ప్రవేశించెను

ఏర్పడిన నరములందు నదులు ప్రవేశించెను

తరువాత ఉదరము యేర్పడినది దానితోబాటు ఆకలి దప్పిక కూడ యేర్పడినవి. అందు సముద్రము ప్రవేశించెను

హృదయ మేర్పడి అందుండి మనస్సు ఆవిర్భవించెను. చంద్రుడు మనస్సునకు అధిష్ఠాన దేవత అయ్యెను

తరువాత బుద్ధి, బుద్ధితోబాటు బ్రహ్మ ఆవిర్భవించెను

అటు పిమ్మట అహంకారము, అహంకారముతోబాటు రుద్రుడు గోచరించెను

అయినప్పటికిని, యీ దేవతా శక్తులేవియు బ్రహ్మాండమునకు జీవము పోయలేకపోయినవి. బ్రహ్మాండమంతయు ఆవరించియున్న వైరజ పురుషుడు దీర్ఘ సుషుప్తిలో నుండెను. అతనికి మెలకువ కలిగించుట సాధ్యము కాకపోయెను దేవతలందరు బ్రహ్మమును ప్రార్థించిరి.

క్షేత్రజ్ఞుడు, అనగా పురుషుడు వైరజ పురుషుని హృదయము నందు ప్రవేశించెను ఆ హృదయము నందే చిత్తము చోటు చేసుకున్నది అపుడు చైతన్యము యేర్పడగా, జలము నుండి వైరజ పురుషుడు బయటకు వచ్చెను.

293 వేదములు వర్ణించిన విరాట్ పురుషుడు

జలములో నిక్షిప్తముగా నున్న బ్రహ్మాండ పదార్థములలో పురుషుడు ప్రవేశించి, వేయి శిరస్సులు గల ఆదిశేషునిపై పవ్వళించి నారాయణుడుగా ప్రకాశించుచుండెను నారాయణుని నాభి నుండి ఘనమైన పద్మము ఉద్భవించెను సృష్టి కార్యమును ప్రారంభించమని ఆజ్ఞ పడసిన బ్రహ్మకు యిది స్థానమయ్యెను

విరాట్ పురుషుడు, అనగా సృష్టి గర్భములో నున్న హిరణ్యగర్భుడు, అంతటను వ్యాపించి యుండు పురుషుడు, అష్టాంగ యోగమందు ధారణ చేయు మూర్తులుగా నుండవలెను

భగవంతుని సర్వ సంపూర్ణమైన స్వరూపము విరాట్ పురుషుడు పృథివి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము, అహంతత్త్వము, మహత్తత్త్వము అనునవి యేడు కోశములు. బ్రహ్మాండము నందుండే వైరజ

పురుషుని యీ యేడు కోశములు ఆవరించి యున్నవి హిరణ్య గర్భమున వ్యాపించిన ఆత్మ అతడే పురుషుని యొక్క విశ్వరూపమును ధ్యానింపవలెను

విరాట్ పురుషుని పాదముల అడుగు భాగము పాతాళ లోకముగా యేర్పడెను.

విరాట్ పురుషుడు వేయు అడుగులు రసాతలముగను, కాలి మడమలు మహాతలముగను యేర్పడెను.

పాదములకు పైనున్న చీలమండలము (ankles) తలాతలమని వేదములు వర్ణించుచున్నవి

మోకాళ్ళు రెండును సుతలముగను, రెండు తొడలు వితల అతలములుగను యేర్పడెను.

నడుము వెనుక భాగము భూతల మనియు, విరాట్ పురుషుని నాభి ఆకాశమనియు వేదములు వర్ణించుచున్నవి

విరాట్ పురుషుని వక్షస్థలము దేవతా హోమములకు నిలయమైన స్వర్గము మహర్లోకము విరాట్ పురుషుని హృదయము, జనలోకము అతని వదనము

విరాట్ పురుషుని ఫాల భాగము తపోలోకమనియు, సత్యలోకము అతని అనేక శిరస్సులనియు, వేదములు చెప్పుచున్నవి. ఇంద్రుని నాయకత్వములోని దేవతలు విరాట్ పురుషుని భుజములు, దిక్కులు అతని చెవులు, అశ్వినీ దేవతలు అతని నాసికా రంధ్రములు, అగ్ని అతని నోరు అని వేదములు వర్ణించుచున్నవి

సూర్యచంద్రులతో కూడిన అంతరిక్షము విరాట్ పురుషుని నేత్రములు రాత్రి పగలు అతని కను పాపలు. కనుబొమ్మల నెత్తగా అది బ్రహ్మలోకమని చెప్పుదురు. జలము విరాట్ పురుషుని నోటిలోని అనగా అంగుడి పైభాగముగా యేర్పడెను.

పై పెదవి సిగ్గునకు, క్రింది పెదవి దురాశకు ప్రతి రూపములు

అతని వక్షస్థలమునందు ధర్మము చోటు చేసుకున్నది అతని ఉదరము సముద్రము, యెముకలు పర్వతములు.

నరములే నదులు, వృక్షములు, కేశములని వేదములు వర్ణించుచున్నవి

విరాట్ పురుషుని వేగము కాలము, శ్వాసయే వాయువు

సంసారమను యీ విశ్వము భగవంతునికి ఆట స్థలము మేఘములే విరాట్ పురుషుని జుట్టు ముడులు. సాయంకాలము అతని వస్త్రములు అతని హృదయము అవ్యక్తము, అతని మనస్సు చంద్రుడు. చిత్తము మహత్ అతని అహంకారము రుద్రుడు.

యజ్ఞము విరాట్ పురుషుని కార్యము.

సూక్ష్మముగా చెప్పవలెనన్న, మానవుని చైతన్యశక్తి స్వప్న లోకములు సృష్టించి, అందు తానే అన్ని పదార్థములుగా యేర్పడిన రీతిగా, పరమ పురుషుడైన నారాయణుడు, యీ పురుషుడు, పరమాత్మ

ఫలశ్రుతి

''ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ'' — మానవు డెదుర్కొను దుష్ట శక్తులన్నియు నశించుటకు యీ మంత్రము పఠించిన చాలును. సూర్యుని వెలుగు చీకటిని పటాపంచలు గావించునట్లు, స్వచ్ఛమైన నీలి ఆకాశమందు చేరిన దట్టమైన నల్లని మేఘములు చల్లని గాలికి చెల్లాచెదరైనట్లు, మానవుని మనస్సు నుండి అజ్ఞానము, దుఃఖము యీ మంత్ర పఠనము వలన తొలగిపోవును.

ఒక క్షణ కాలమైనను యెవరు భగవంతుని కథలను చింతింతురో, యెవరు భగవత్కథలను యితరులకు వివరించి చెప్పుచుందురో, యెవరు తరుచుగా భగవత్కథలను వినుచుందురో, అట్టివారి ఆత్మ పరిశుద్ధమగును.

ఏకాదశి నాడు గాని ద్వాదశి నాడు గాని భాగవత పురాణమును పఠించినవారు సకల పాపముల నుండీ విముక్తులగుదురు.

భాగవతమును స్వయముగా భగవంతుడు, కమలోద్భవుడైన బ్రహ్మదేవునకు బోధించెను. వైరాగ్యము, భక్తి భాగవతమందలి ప్రధాన విషయములు. వేదముల సారము భాగవతము. ఇది బ్రహ్మమును చేరుటకు మార్గము. పవిత్రమైన శాస్త్ర గ్రంథములలో దీనికి సరిసమానమైనది వేరొకటి లేదు. నదులలో గంగానది వలె, దేవతలలో విష్ణువువలె, పుణ్య క్షేత్రములందు వారణాసి వలె, పవిత్ర గ్రంథము లన్నింటిలో భాగవతము పరమోత్కృష్టమైనది.

మానవుని పాప విముక్తుని గావించి పరిశుద్ధము చేయుటచేత ఇది మహా గొప్ప గ్రంథము. భక్తితో దీని నధ్యయనము చేసినవారు బాధాకరమైన సంసారమను బంధము నుండి స్వేచ్ఛను పొందగలరు.

భాగవతము మానవునికి భగవంతునిపై భక్తిని పుట్టించును. భక్తిమూలముగా వైరాగ్యమలవడును. వైరాగ్యము జ్ఞానమునకు అనగా ఆత్మ జ్ఞానమునకు దారితీయును.

సత్యము బ్రహ్మమని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. సత్యము పరమాత్మ లేక ఈశ్వరుడని సాంఖ్యులు అందురు. సత్యమే భగవంతుడని భక్తులు భావింతురు. భాగవత పురాణమును అధ్యయనము చేసినచో సత్యము తెలుసుకొనవచ్చును. అవిద్య యను చీకటిని తొలగించి వెలుగు నిచ్చునదే సత్యము.

ఎవరిని బ్రహ్మ, వరుణ, ఇంద్ర, రుద్ర, మరుత్ దేవతలు పవిత్ర మంత్రములతో స్తుతించెదరో; వేదములు, వేదముల శాఖలు, ఉపనిషత్తుల ద్వారా యెవరిని వారు స్తుతించుచున్నారో; సామవేదులు తమ గానముతో యెవరిని కీర్తింతురో; దేవాసురులకు అలవికాని అతని నిజ స్వరూపమును, యోగులు తీవ్రమైన ధ్యానము ద్వారా మనసు నతనిపై స్థిరముగా లగ్నము చేసి గ్రహించ గలుగుచున్నారో; అట్టి మహానీయునకు నమస్కారము.

ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

ఖరిడేహాల్ వేంకటరావు - జన్మస్థలము విజయనగరము; విద్యాభ్యాసము మహారాజ కళాశాల, విజయనగరము; ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయము, వాల్తేరు; బొంబాయి విశ్వ విద్యాలయము, బొంబాయి. మహారాజ కళాశాలలో ఉపన్యాసకునిగా ప్రారంభించి, భిలై, టాటా ఉక్కు కర్మాగారములలోను, ఎడ్మినిస్ట్రేటివ్ స్టాఫ్ కాలేజి ఆఫ్ ఇండియా, హైదరాబాదులోను మధ్యమ శ్రేణి అధికార పదవులు నిర్వహించిన పిదప, సింగపూర్ జాతీయ విశ్వవిద్యాలయములో పన్నెండున్నర సంవత్సర ములు, శ్రీ సత్యసాయి ఉన్నత విద్యా సంస్థ (విశ్వవిద్యాలయము)లో మూడు సంవత్సరములు ఆచార్య పదవులు నిర్వహించిరి. ప్రస్తుతం విజ్ఞాన జ్యోతి సంస్థలోని మేనేజిమెంటు ఇన్‌స్టిట్యూట్‌లో ఆచార్యునిగా పనిచేయుచున్నారు.

ఇతర రచనలు : భీష్మ గీత (విష్ణు సహస్రనామము); Sri Satya Sai Baba — The Omni All; ఆత్మబోధ.